

Dr Sápi-Duduk Ildikó

Nemzetközi Számvitel

Válogatott US GAAP és IFRS
elméleti témakörök

Egyetemi Jegyzet

Nemzetközi Számvitel Válogatott USGAAP és IFRS elméleti témakörök 2025

Készült egyetemi jegyzet céljára az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem hallgatói számára

Oktatási célra bárhol felhasználható, amennyiben az ilyen irányú szándék az oktatási intézmény/vállalkozás részéről a szerző részére előzetesen bejelentésre kerül az alábbi email címre: duduk.ildiko@uni-eszterhazy.hu

Szerző: Dr Sági-Duduk Ildikó

Szerkesztette és sajtó alá rendezte: Dr Tariszka Éva

Lektorálta: Dr Tariszka Éva

Megjelenik kizárólag elektronikus formában.

Kiadja: Humán Projekt 2004 Kiadó, Gyöngyös (Humán Projekt 2004 Bt.)

ISBN 978-615-6930-06-4

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
-----------------	---

I.	A Nemzetközi Számvitel Globális Szerepe és Intézményrendszere	6
1.1.	<i>A Nemzetközi Számvitel szerepe és jelentősége a globális világ gazdaságban</i>	<i>7</i>
1.2.	<i>A Nemzetközi Számvitel szabályozása</i>	<i>8</i>
1.2.1.	A kontinentális és az angolszász jogrendszerek szerepe a US GAAP és az IFRS kialakításában.....	8
1.2.2.	US GAAP és IFRS szabályzási keretek	12
1.2.3.	Az IFRS és a US GAAP kialakulása és párhuzamos fejlődése	14
1.2.4.	US GAAP és az IFRS harmonizáció történeti áttekintése.....	15
1.2.5.	Magyarország Számviteli Rendszere a Nemzetközi Számvitel kontextusában	20
1.3.	<i>A Nemzetközi Számvitel Intézményrendszere</i>	<i>22</i>
1.3.1.	US GAAP Intézményrendszere	23
1.3.2.	Az IFRS Intézményrendszere	26
1.4.	<i>Standardalkotás a gyakorlata a lízingszámvitel példáján keresztül.....</i>	<i>29</i>
1.4.1.	Lízingszámvitel - IFRS keretrendszer – IFRS 16 Lízingek	29
1.4.2.	Lízingszámvitel - US GAAP keretrendszer – ASC 842.....	31
1.4.3.	A magyar lízingszámviteli szabályozás	34
1.4.4.	A Lízingszámvitel szabályozásának összefoglalása	36
II.	IFRS és US GAAP Keretrendszere	38
2.1.	<i>US GAAP számviteli keretelvek és szabályok</i>	<i>38</i>
2.1.1.	Az Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet (SEC) – Rendeletek, állásfoglalások, közlemények	39
2.1.2.	Amerikai Okleveles Könyvvizsgálók Intézete (AICPA) – Állásfoglalások, értelmezések.....	40
2.1.3.	Pénzügyi Számviteli Standard Testület (FASB) – Számviteli Standardok (ASC).....	41
2.1.4.	Az ASC és a SOX kapcsolata	43
2.2.	<i>IFRS számviteli keretrendszer összetevői</i>	<i>47</i>
2.2.1.	Európai Értékpapír-piaci Hatóság (ESMA) – Rendeletek, állásfoglalások, közlemények	47
2.2.2.	Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Értelmező Bizottságok (IFRIC és SIC).....	48
2.2.3.	Nemzetközi Számviteli Standardok Testülete (IASB) - IAS és IFRS standardok.....	49
2.3.	<i>Az IFRS és az US GAAP standardok gyakorlati alkalmazása</i>	<i>53</i>
2.3.1.	A nemzetközi számviteli standardok összetevői	53
2.3.2.	A nemzetközi számviteli standardok felépítése és tartalma	54
III.	A Számviteli Politikák és Alapelvek Keretrendszere az IFRS és az US GAAP Szerint	57
3.1.	<i>A számviteli politika főbb jellemzői a nemzetközi számvitel rendszerében.....</i>	<i>57</i>
3.1.1.	Számviteli politika a US GAAP szerint	57
3.1.2.	Számviteli politika az IFRS szerint	58
3.2.	<i>A nemzetközi számvitelben alkalmazott számviteli alapelvek.....</i>	<i>61</i>
3.2.1.	Számviteli alapelvek és minőségi jellemzők US GAAP kontextusban.....	61
3.2.2.	Számviteli alapelvek és minőségi jellemzők IFRS kontextusban	67
3.3.	<i>A számviteli alapelvek és minőségi jellemzők összehasonlítása US GAAP-IFRS.....</i>	<i>72</i>
IV.	Beszámolási és Jelentéstételi Jellemzők	74
4.1.	<i>Az IFRS pénzügyi beszámolási koncepcionális kerete</i>	<i>74</i>
4.1.1.	A IFRS pénzügyi beszámolási koncepcionális keretének célja és rendeltetése.....	74
4.1.2.	Az általános célú pénzügyi beszámolás	75
4.1.3.	A pénzügyi kimutatások és a beszámolási egység	77

4.1.4.A közzététel szerepe a pénzügyi kimutatásokban – IFRS koncepcionális megközelítés.....	79
4.1.5.Értékelés az IFRS Koncepcionális Keretben	80
4.2. A US GAAP pénzügyi beszámolási koncepcionális kerete	81
4.2.1.beszámolási koncepcionális keretének célja és rendeltetése	82
4.2.2.A pénzügyi beszámolás fő céljai és a közzététel szabályai	83
4.2.3.Elszámolás, kivezetés és értékelés a pénzügyi beszámolásban	84
4.3. Alapvető Számviteli Fogalmak a Magyar Számvitel és a Nemzetközi Számvitel Kontextusában	85
4.3.1.Eszköz.....	85
4.3.2.Kötelezettség	86
4.3.3.Saját tőke	86
4.3.4.Bevétel	87
4.3.5.Költségek és Ráfordítások	87
4.4. Pénzügyi Beszámolóképzítés szabályozása a Nemzetközi Számvitelben.....	88
4.4.1.A pénzügyi beszámolók részei és jellemzőik US GAAP alapján	88
4.4.2.US GAAP szerinti pénzügyi kimutatások fő részei	88
4.4.3. A pénzügyi beszámolók részei és jellemzőik IFRS alapján.....	90
4.4.4.Az IFRS szerinti pénzügyi kimutatások fő részei.....	91
4.4.5. US GAAP és IFRS beszámolási standardok összehasonlítása	92
V. A Globális Számviteli Folyamatok Sajátos Jellemzői	98
5.1. Automatizáció és digitalizáció szerepe a globális számviteli gyakorlatban.....	98
5.1.1.Digitalizáció a globális számviteli folyamatokban	99
5.1.2. Automatizáció a globális számviteli folyamatokban	100
5.2. A szolgáltató központok, mint a nemzetközi számvitel közvetítői	101
5.3.1.Az SSC-k működésének technológiai alapú megközelítése	101
5.3.2.Megosztott szolgáltató központok szerepe a globális számvitelben	103
5.3.3.Az SSC-k feladatai a nemzetközi számvitelben.....	104
VI. Integrált Jelentéstétel Főbb Összetevői az IFRS Rendszerében.....	109
6.1. A pénzügyi jelentéstétel szerepe és keretrendszere (IFRS).....	109
6.1.1. Átfogó eredménykimutatás	110
6.1.2.Pénzügyi helyzet kimutatása (Mérleg)	115
6.1.3.Saját tőke változás kimutatása.....	118
6.1.4.Cash flow kimutatás.....	121
6.1.5.Kiegészítő melléklet	122
6.2. A Fenntarthatósági jelentéstétel uniós és nemzetközi szabályozási keretei	123
6.2.1.ESG fogalma és jelentősége	126
6.2.2.EU-s szabályozás (EU Taxonómia, CSRD).....	128
6.2.3.IFRS S1 és S2 fenntarthatósági standardok.....	137
6.2.4.Környezeti Számvitel és Fenntarthatósági Számvitel	140
Ellenőrző kérdések	141
Felhasznált szakirodalom:	142

Bevezetés

A Nemzetközi Számvitel a globalizált gazdaságban kialakult legfontosabb számviteli rendszereket, napjainkra az IFRS és a US GAAP számviteli rendszereket foglalja magába. Ez az elektronikus egyetemi oktatási segédanyag bemutatja ennek a két legfontosabb számviteli rendszernek az intézmény- és a keretrendszerét, értelmez néhány kiemelten fontos számviteli keretelvet és főként a tőzsdén jegyzett vállalatokra koncentrálni, nem tér ki KKV speciális kérdésekre. A jegyzet fontos célja, hogy bemutassa a nemzetközi számviteli rendszerekkel kapcsolatos legfontosabb ismereteket, a pénzügyi jelentések információtartalmát, rámutasson a nemzetközi számvitel, a digitalizáció és az SSC-k működésével kapcsolatos főbb összefüggésekre. A Nemzetközi Számvitel kurzus oktatási célja az egyetemeken az, hogy a hallgatókat olyan ismeretekkel, készségekkel és kompetenciákkal ruházzák fel, amelyek a számviteli elvek megértéséhez, elemzéséhez és alkalmazásához szükségesek a globális üzleti környezetben.

A Nemzetközi Számvitel oktatása a magyar egyetemeken egyre fontosabb Magyarország globális gazdaságba való integrációja, a nemzetközi kereskedelemhez fűződő erős kapcsolata, valamint a multinacionális vállalatok és a Shared Service Center (Szolgáltató Központ) regionális központjaiként betöltött szerepe miatt. Az Európai Unió tagjaként Magyarország az IFRS-t követi a tőzsdén jegyzett társaságok, pénzügyi intézetek és biztosítótársaságok pénzügyi kimutatásai elkészítésénél. Ezért kiemelt fontosságúvá teszi az IFRS ismereteket a számviteli, könyvvizsgálati és pénzügyi szerepkörökben. Számos magyar cég nemzetközi szinten működik, vagy multinacionális vállalati struktúrák része, amelyek számviteli szakembereket követelnek meg a határokon átnyúló pénzügyi beszámolási és megfelelési feladatok ellátásához. Az IFRS és US GAAP ismerete létfontosságú az ilyen környezetben dolgozó pénzügyi szakemberek számára, ahol nemzetközi jelentési szabványokat alkalmaznak. A US GAAP megértése kulcsfontosságú az amerikai anyavállalattal, vagy ügyfelekkel rendelkező magyar cégek számára. Ezért a Nemzetközi Számvitel működése, mint a határokon átnyúló számviteli gyakorlatok megértése olyan értékes kompetenciákkal ruházza fel a hallgatókat, amelyek elengedhetetlenek a karrier sikeréhez a nemzetközi üzleti környezetben. A nemzetközi számvitel területe kiterjedt és összetett, és számos elvet, szabványt és gyakorlatot ölel fel, ezért az oktatási jegyzet nem tudja a téma teljes feldolgozását biztosítani. Tekintettel erre a kiterjedtségre, ez a tankönyv olyan témák válogatását mutatja be, amelyek különösen fontosak a Nemzetközi Számvitel legfontosabb fogalmainak és napjaink számviteli kihívásainak megértéséhez. Ennek a fókuszált megközelítésnek az a célja, hogy betekintést és alapvető ismereteket nyújtson az olvasóknak, miközben ösztönzi a tágabb terület további feltárását. Ez a jegyzet az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem hallgatói számára, oktatási céllal készült, és mivel ez az elektronikus jegyzet az irodalomjegyzékben szereplő könyvek, internetes források összefoglalója, bátorítja az olvasót az eredeti források elolvasására is. Az elméleti tankönyvet egy gyakorlati kötet egészíti ki, amely a tananyag alkalmazását segíti, és amelynek összeállítását a szerző saját szakmai tapasztalata, a felhasznált szakirodalom, valamint korábbi vizsgapéldák is támogatták.

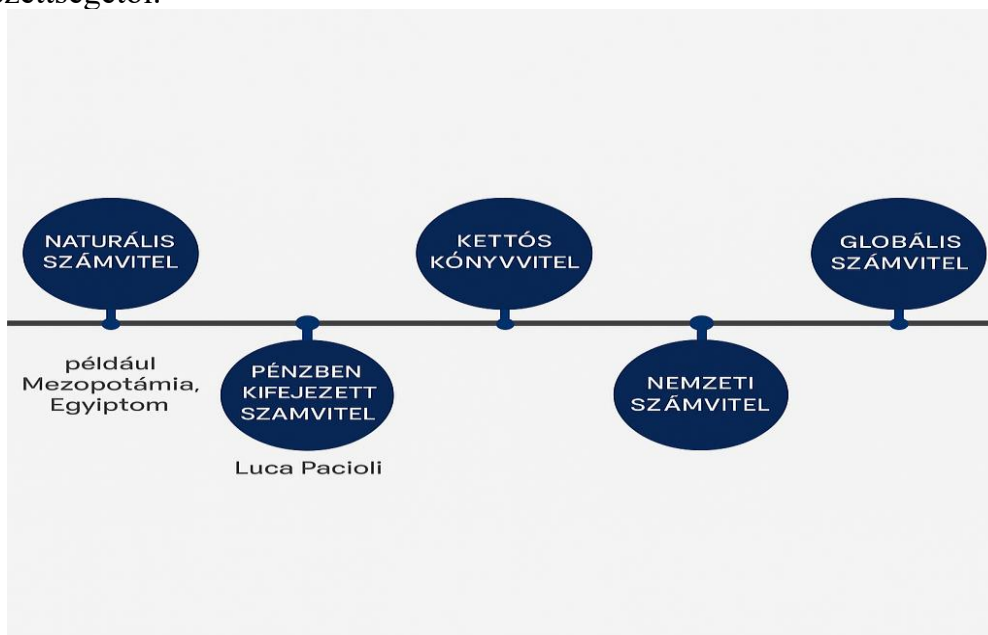
A Nemzetközi Számvitel kurzus célja, hogy a hallgatók – a hazai számvitelre vonatkozó korábban megszerzett ismereteikre építve – megismerjék a legfontosabb nemzetközi számviteli rendszerek intézményi és szabályozási működését, keretrendszerét, alapelveit és alapfogalmait. A kurzus továbbá felkészíti a résztvevőket a pénzügyi és nem-pénzügyi (fenntarthatósági) jelentések értelmezésére, összehasonlítására és elkészítésére a globális üzleti környezet elvárásai szerint, valamint a nemzetközi standardok értelmezési és gyakorlati alkalmazási módszereinek elsajátítására.

Kialakítandó / fejlesztendő kompetenciák:

- **Tudása:** Ismeri és érti a nemzetközi számvitel intézményi és szabályozási környezetét, a főbb számviteli keretrendszereket, alapelveket és alapfogalmakat, valamint a pénzügyi és nem-pénzügyi (fenntarthatósági) jelentéstétel elméleti alapjait. Rendelkezik az IFRS és az IFRS Sustainability Disclosure Standards gyakorlati alkalmazásához szükséges elméleti és módszertani ismeretekkel, beleértve a főbb standardok tartalmát és értelmezési módjait. Átlátja a nemzetközi számvitel tágabb társadalmi-gazdasági összefüggéseit, beleértve a globális üzleti környezet elvárásait, a technológiai fejlődés (automatizáció, digitalizáció) és a szolgáltató központok szerepét a számviteli folyamatokban.
- **Képességei:** Képes a nemzetközi számviteli szabályozások, keretrendszerek és standardok alapján a gazdasági események és folyamatok részletes elemzésére, az alapvető összefüggések feltárására, valamint a pénzügyi és nem-pénzügyi (fenntarthatósági) jelentések értelmezésére és összehasonlítására. Önállóan képes következtetések levonására, kritikai észrevételek megfogalmazására és döntés-előkészítő javaslatok kidolgozására, beleértve a különböző IFRS-standardok gyakorlati alkalmazásából adódó helyzeteket, rutin- és részben ismeretlen nemzetközi üzleti környezetben is.
- **Attitűdje:** Elkötelezett a nemzetközi számvitel és a kapcsolódó pénzügyi, fenntarthatósági jelentéstételi gyakorlatok iránt, ismeri és vállalja a szakma alapvető értékeit, normáit és etikai elvárásait. Törekszik a számviteli szabályozások kritikai értelmezésére, azok folyamatos nyomon követésére és a gyakorlat fejlesztésére. Elkötelezett a minőségi, pontos és határidőre történő munkavégzés iránt, nyitott az új szakmai információk, módszertanok és technológiai megoldások (pl. automatizáció, digitalizáció) befogadására. Kész az önálló munkavégzésre és az együttműködést igénylő feladatok felelősségteljes ellátására a globális üzleti környezetben.
- **Autonómiája és felelőssége:** Felelősséget vállal saját munkájáért, szakmai döntéseiért és azok következményeiért a nemzetközi számvitel területén. Munkaköréhez és feladataihoz kapcsolódva önállóan követi a nemzetközi számviteli standardok, a fenntarthatósági jelentéstétel és a kapcsolódó jogi-szabályozási környezet változásait. Feladatait önállóan végzi, szakmai beszámolóit, pénzügyi és nem-pénzügyi jelentéseit önállóan készíti el, biztosítva azok megfelelőségét a globális üzleti környezet elvárásainak.

I. A Nemzetközi Számvitel Globális Szerepe és Intézményrendszere

A számvitel a gazdasági élet egyik alapvető információs rendszere, amely története során folyamatosan alkalmazkodott a gazdasági környezet változásaihoz. Kezdetben természetes számvitel működött, a gazdasági eseményeket fizikai mennyiségekben tartották nyilván, ahogyan azt Mezopotámia agyagtáblái, Egyiptom papiruszai és a római viasztablák is tanúsítják. A nyilvántartás célja ekkor a készletek, adók és kötelezettségek követése volt. A pénz megjelenése alapvetően átalakította a számvitelt, kialakult a pénzben kifejezett nyilvántartás, amely lehetővé tette a gazdasági események összehasonlítását és összesítését. A középkori kereskedelem fellendülésével – különösen az itáliai városállamokban – megszületett a kettős könyvvitel rendszere, amelynek első írásos szabályait Luca Pacioli rögzítette 1494-ben. Ez a módszer évszázadokon át meghatározta a számviteli gyakorlatot. A 19–20. század ipari forradalma és a tőkepiacok fejlődése új követelményeket hozott: szükség lett egységes beszámolási formákra, összehasonlíthatóságra és a befektetők védelmére. Ekkor alakultak ki a nemzeti számviteli rendszerek, majd a nemzetközi kereskedelem és tőkepiacok növekedése egyre sürgetőbbé tette a nemzetközi számviteli standardok létrehozását. A globalizáció és a multinacionális vállalatok térnyerése elvezetett a globális számvitel korszakához, amelyben a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) váltak a legelterjedtebb keretrendszerre. Az IFRS-t az International Accounting Standards Board (IASB) dolgozza ki és tartja karban, míg az Egyesült Államokban a Financial Accounting Standards Board (FASB) által kidolgozott US GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) tölti be a nemzeti standard szerepét. A US GAAP főként az amerikai tőkepiacokra vonatkozik, de nemzetközi szinten is fontos viszonyítási alap, több ponton eltérve az IFRS megközelítésétől és részletezettségétől.

1. Kép: A globális számvitel kialakulásának folyamata

1.1. A Nemzetközi Számvitel szerepe és jelentősége a globális világgazdaságban

A Nemzetközi Számvitel kulcsszerepet játszik a globális gazdaságban, szabványosított keretet biztosítva a pénzügyi beszámolóhoz, amely fokozza az átláthatóságot, az összehasonlíthatóságot és a határokon átnyúló bizalmat. Ahogy a vállalkozások nemzetközi szinten bővítették tevékenységüket, egyre fontosabbá vált a következetes számviteli gyakorlat iránti igény. A számviteli keretelvek biztosítják a pénzügyi kimutatások egységes elkészítését. Ez az összehasonlíthatóság lehetővé teszi a befektetők, hitelezők és érdekelt felek számára, hogy megalapozott döntéseket hozzanak a külföldi befektetési lehetőségek értékelése során. A különböző országokban készülő helyi számviteli szabályokon alapuló pénzügyi beszámolók nem alkalmasak arra, hogy a globális gazdaságban az üzleti tevékenység össze adható, vagy összehasonlítható legyen. Ugyanis a több országban leányvállalatokkal rendelkező multinacionális vállalatok csak akkor tudják hatékonyan konszolidálni a pénzügyi kimutatásaikat, ha közös számviteli keretrendszert követnek.

1. Táblázat: A nemzetközi számvitel elterjedéséhez hozzájáruló tényezők

Tényező	Hatása a nemzetközi számvitel terjedésére
Multinacionális vállalatok térnyerése	Egységes, összehasonlítható számviteli szabályok szükségessége a konszolidált beszámolókhöz és a befektetői bizalom fenntartásához.
Tőkepiacok növekedése és összekapcsolódása	Nemzetközi befektetések és határokon átnyúló részvénykibocsátások miatt globálisan érthető pénzügyi információk iránti igény.
Informatikai eszközök és rendszerek fejlődése	ERP-rendszerek, felhőalapú könyvelés és adatmegosztás segíti a standardizált adatszolgáltatást világszerte.
Globalizáció és kereskedelem liberalizációja	Szorosabb gazdasági kapcsolatok növelik az összehasonlítható számviteli információk iránti igényt.
Nemzetközi szabályozói kezdeményezések	IASB, IFAC, Világbank és regionális szervezetek támogatják az egységes elvek bevezetését.
Befektetői és hitelminősítői elvárások	A döntéshozók világszerte azonos minőségű, megbízható adatokra számítanak.
Nemzetközi összehasonlíthatóság iránti igény	A teljesítményméréshez és kockázatértékeléshez szükséges egységes beszámolási struktúra.

Forrás: Saját szerkesztés

1.2. A Nemzetközi Számvitel szabályozása

1.2.1. A kontinentális és az angolszász jogrendszerek szerepe a US GAAP és az IFRS kialakításában

A jogalkotás és a számviteli szabályozás közötti kapcsolatot alapvetően a jogrendszer típusa, a gazdasági környezet és a számviteli információk elsődleges felhasználói határozzák meg, ezért a kontinentális és az angolszász jogrendszer működésének megértése kiemelt fontossággal bír a nemzetközi számviteli rendszerek közötti eltérések megértéséhez, mert ezek alapvetően a jogrendszerek eltérő filozófiájából és szabályalkotási logikájából erednek. Az angolszász jogrendszer és a US GAAP között, míg a kontinentális jogrendszer és az IFRS közötti szoros kapcsolat látható (2. számú táblázat).

2. Táblázat: A kontinentális és az angolszász jogrendszer főbb jellemzői

Szempont	Kontinentális jog (Code Law)	Angolszász jog (Common Law)
Alkalmazás főbb országok	Németország, Franciaország, Olaszország, Japán	Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Kanada
Elsődleges számviteli cél	Jogszabályi megfelelés, hitelezővédelem	Befektetői védelem, átláthatóság
Számviteli standard	Hagyományosan szabályalapú, szigorú jogi keretekkel	Elvalapú, rugalmas értelmezéssel
Szabványos hatóság	IASB (International Accounting Standards Board) - IFRS	FASB (Financial Accounting Standards Board) - USGAAP
Jelentési fókusz	Adóbevallás és kötelező pénzügyi kimutatások	Tisztességes bemutatás a befektetői döntéshozatal számára
Közzététel	Korlátozott közzététel, a jogi formára összpontosítva	Kiterjedt közzétételi követelmények az átláthatóság érdekében
Értékelési fókusz	A múltbeli bekerülési érték dominál	A valós érték és a piaci alapú értékelés közös
Kikényszerítés, ellenőrzés	Nagy hangsúlyt fektetnek a belső kontrollokra és a jogi megfelelésre, a jogi hatóságok betartatják a megfelelést	Hangsúly a külső ellenőrzésen és a vállalatirányításon, a könyvvizsgálók és szabályozók biztosítják a megfelelést

Forrás: Az irodalomjegyzékben szereplő PWC, EY, Deloitte, KPMG kiadványok alapján saját szerkesztés

Az angolszász jogrendszer (Common Law) Angliában fejlődött ki, és elterjedt olyan országokban, mint az Egyesült Államok, Kanada és Ausztrália. Bírósági precedenseken alapul, rugalmas értelmezésre összpontosítva. Hangsúly a befektetők védelmén, az átláthatóságon van. A kontinentális jogrendszer (Code Law), a római jogban gyökerezik, olyan országokban elterjedt, mint Németország, Franciaország és Olaszország. Erősen strukturált, átfogó jogi kódexekkel, amelyek meghatározzák a vállalati gyakorlatokat. A pénzügyi beszámolás a hitelezők védelmét, az adóbevallást és a jogi megfelelést szolgálja.

A USGAAP, amely az angolszász jogrendszeren alapul, az Amerikai Egyesült Államok számviteli rendszeréből nőtte ki magát nemzetközi számviteli rendszerré. Az USA gazdasági fejlődése során gyorsan kialakult egy nagyon aktív tőkepiac, amely fokozottan igényelte a befektetők részére egyértelmű, részletes és egységes beszámolási szabályokat. Ennek következményeként az amerikai számviteli standardok részletesebb szabályok mentén fejlődtek ki (szabály alapú megközelítés). Az Egyesült Államokban a tőkepiac-orientált gazdaság megkövetelte, hogy a befektetők részére pontos, egyértelmű és összehasonlítható beszámolók készüljenek. A tőkepiacok gyors fejlődése és a jogi környezet stabilitási igénye miatt részletesebb, konkrétabb előírások, szabályok lettek dominánsak a US GAAP rendszerében.

Nagyon érdekes, és elsőre ellentmondásosnak tűnhet, hogy az IFRS szabályozási rendszer az angolszász jogrendszerből, és nem a kontinentális jogrendszerből fejlődött ki. Az IFRS (Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok) a UK számviteli rendszeréből fejlődött ki, elsősorban az Egyesült Királyság számviteli gyakorlatában bekövetkezett múltbeli fejlemények és annak a globális pénzügyi beszámolásra gyakorolt hatása miatt. Az Egyesült Királyság számviteli rendszere hagyományosan elvi alapú megközelítést követett, nem pedig merev, szabályalapú irányelveket. Ez a rugalmasság lehetővé tette a szakmai megítélést a pénzügyi beszámolásban, ami az IFRS alapvető jellemzőjévé vált. Az Egyesült Királyság számviteli keretrendszerét nagymértékben alakították olyan szakmai szervezetek, mint az Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW), amely a legjobb gyakorlatokat és a szakmai megítélést hangsúlyozta az előíró szabályokkal szemben. Mivel az Egyesült Királyság jelentős globális pénzügyi központ is volt, számviteli alapelveit széles körben alkalmazták a Nemzetközösség országaiban és más régiókban, ami megteremtette a terepet egy olyan globálisan elfogadott keretrendszer számára, mint az IFRS. Az angol számviteli rendszer valóban az angolszász jogrendszerből fejlődött ki, ám annak történelmi sajátosságai miatt eltérő úton haladt, mint az amerikai számvitel. Az Egyesült Királyság számviteli hagyományai hosszú ideig a szakmai szervezetek által kialakított szabályokra épültek, nem pedig kormányzati szabályozásra. A brit számviteli standardek inkább elveken alapultak, elvi alapú megközelítést tartalmazott, és a vállalatok és a hitelezők számára biztosított megbízható információkra koncentrált. Bár az IFRS az angolszász jogrendszerben működő Egyesült Királyságból származik, az IFRS a gazdasági és szabályozási hatások miatt úgy fejlődött, hogy szorosabban igazodjon a kontinentális európai jogi környezethez és a 2000-es évek elején az EU a tőzsdén jegyzett társaságok számára kötelezővé tette az IFRS átvételét. Az angolszász jogrendszer hagyományosan a rugalmas kereteket részesíti előnyben, amelyek teret engednek a szakmai megítélésnek, és ez a filozófia beágyazódott az IFRS-be.

Az IFRS kialakításakor egyensúlyt kellett teremteni a kontinentális jogrendszerekben elterjedt, erősen szabályozott és kódexalapú megközelítés, valamint a széles körű nemzetközi elfogadás igénye között. Az Egyesült Királyság globális kereskedelmi szemlélete olyan számviteli elvek kialakulását segítette elő, amelyek rugalmasan alkalmazkodnak a különböző üzleti modellekhez, és jól illeszkednek az IFRS elveken alapuló struktúrájához.

Az Egyesült Államok tőkepiacokra való támaszkodása szabályalapú számvitelt igényelt a kétértelműség minimalizálása és a befektetővédelem következetességének biztosítása érdekében, ami az amerikai US GAAP-ot alakította ki. A Pénzügyi Számviteli Standard Testület (FASB) fejlesztette ki a pénzügyi beszámolás átfogó keretrendszereként. Erősen szabályalapú, hangsúlyozva a különböző forgatókönyvekre vonatkozó speciális követelményeket a bírósági precedensnek való megfelelés biztosítása és a kétértelműség minimalizálása érdekében. Nagy hangsúlyt fektet a valós értéken történő elszámolásra, összhangban a befektetők elvárásaival az átlátható és előretekintő információk iránt. A US GAAP jobban igazodik az angolszász jogrendszerhez, ami részletes, előíró szabályokat eredményez, amelyek célja a kétértelműség csökkentése.

Az IFRS integrálja mindkét jogrendszer szempontjait, de hangsúlyozza az elveket, lehetővé téve a szakmai megítélés alkalmazkodását a különböző üzleti környezetekhez. A kontinentális jogrendszer történelmileg a hitelezők védelmét hangsúlyozta, míg az angolszász jogrendszer a befektetői bizalmat és a piaci hatékonyságot helyezi előtérbe. Az IFRS-t a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) fejlesztette ki a globális összehasonlíthatóság elérése érdekében. Az IFRS elvi alapú, lehetővé téve a szakmai megítélést és a rugalmasságot a gazdasági realitások tükrözéséhez, egyensúlyt teremt mindkét jogi hagyomány elemei között. Fő célja a hitelezők védelme, a kontinentális jogi rendszernek való megfelelés és az angolszász rendszer befektetőközpontú átláthatósága. Ezért a paradoxon feloldásának kulcsa annak felismerése, hogy az IFRS az Egyesült Királyságból származik (angolszász jogrendszer), de úgy fejlődött, hogy megfeleljen a kontinentális jogrendszerrel rendelkező országok igényeinek. Az amerikai US GAAP továbbra is mélyen igazodik az angolszász jogrendszer részletes, szabályokon alapuló megfelelés iránti igényéhez. Az IFRS globális szabványként való sikere hibrid jellegében rejlik, ötvözve az Egyesült Királyság GAAP rugalmasságát a kontinentális jogi környezetben elvárt struktúrával.

US GAAP angolszász jog befolyása azt jelenti, hogy kiemeli a precedenseket és az esetjogot, amelyek világos, részletes szabályokat követelnek meg a következetesség biztosítása és az értelmezési viták minimalizálása érdekében. Ennek eredményeként az US GAAP egy szabály alapú keretrendszerre fejlődött, amely részletes útmutatást tartalmaz adott forgatókönyvekhez, csökkentve a pénzügyi jelentésekben a kétértelműséget. Ez a megközelítés összhangban van az Egyesült Államok peres környezetével, ahol a jogi kockázatok mérséklése szempontjából kulcsfontosságúak az egyértelmű szabványok. Az IFRS elvi alapú keretrendszer, a kontinentális jogrendszer befolyása azt jelenti, hogy számviteli standardokon alapuló keretrendszerre fejlődött, amely a részletes szabályok helyett a szakmai megítélésre helyezi a hangsúlyt, lehetővé téve a rugalmasságot a különböző jogi és gazdasági környezetekben. A 3. számú táblázat szemlélteti az IFRS és USGAAP kialakulására ható jogi tényezőket.

3. Táblázat: Az IFRS és az US GAAP fejlődése: Az angolszász jogrendszer paradoxonának feloldása

Szempont	UK GAAP → IFRS	US GAAP
Számviteli megközelítés	Elvalapú (rugalmas keret)	Szabályalapú (részletes, előíró)
Szabályozás fejlesztése	Szakmai testületek fejlesztették ki, jelentős mértékben támaszkodva a szakértői megítélésre	A szabályozó hatóságok (pl. SEC) fejlesztették ki szigorú megfelelőségi szabályokkal
Történelmi kontextus	Az Egyesült Királyság számviteli rendszere történelmileg a gazdálkodásra és a szakmai megítélésre összpontosított, ami összhangban volt az IFRS alapelveivel	Az Egyesült Államok rendszere a befektetők védelmét helyezte előtérbe, és részletes szabályokat írt elő a következetesség biztosítása érdekében
Elsődleges gazdasági hajtóerő	Az Egyesült Királyság gazdasága történelmileg nagymértékben támaszkodott a globális kereskedelemre, ami rugalmas jelentési szabványokat igényelt	Az Egyesült Államok gazdasága egy nagyszabású tőkepiac körül fejlődött, amely részletes jelentéstételi szabályokat követelt a befektetői bizalom érdekében
Eredmény	Az IFRS megtartotta az UK GAAP elveken alapuló rugalmasságát a különböző globális piacok kiszolgálása érdekében	Az US GAAP szabályalapú struktúrát tartott fenn az összetett pénzügyi tranzakciók kétértelműségének csökkentése érdekében
Eredet	A UK GAAP-jából (angolszász jogrendszer) származik, de a kontinentális joggal összhangban lévő elemek integrálásával fejlődött	Közvetlenül az angolszász jogrendszerből származik, és szabályalapú struktúrát tartott fenn, hangsúlyozva a részletes szabályokat
Fókusz, befolyásoló tényező	A különböző jogi környezetekhez illeszkedő, globálisan adaptálható keretrendszer iránti igény vezérelte	Az amerikai tőkepiacok dominanciája és az egyértelmű szabványok iránti igény vezérli

Forrás: Az irodalom jegyzékben szereplő PWC, EY, Deloitte, KPMG kiadványok alapján saját szerkesztés

1.2.2. US GAAP és IFRS szabályzási keretek

A US GAAP és az IFRS, a világszerte használt két domináns számviteli keretrendszer. Mind a kettő nemzetközi számviteli rendszer számos alapvető célkitűzést tartalmaz, de a legfontosabb és elsődleges cél a magas színvonalú pénzügyi beszámolási standardok biztosítása. Ezek a közös célok az átláthatóság, következetesség, elszámoltathatóság, relevancia, valós értékelés és bemutatás. Mind az US GAAP, mind az IFRS előírja az XBRL (eXtensible Business Reporting Language) címkézést a pénzügyi beszámolások hozzáférhetőségének és átláthatóságának javítása érdekében. Az XBRL egy szabványosított nyelv, amely lehetővé teszi a pénzügyi információk egyedi azonosítókkal való megcímkézését, ami megkönnyíti a felhasználók (pl. szabályozók, elemzők és befektetők) számára az adatok hatékony keresését, összehasonlítását és elemzését.

Bár mindkét rendszer célja, hogy átlátható, következetes és összehasonlítható pénzügyi információkat nyújtson, alapelveik, felépítésük és alkalmazásuk jelentősen eltér:

- A US GAAP erősen előíró, nagymértékben támaszkodik az egyes számviteli forgatókönyvekre vonatkozó részletes szabályokra és útmutatásokra:
 - Kiterjedt iránymutatásokat nyújt az egyes iparágakra (pl. banki, egészségügy, gyártás) szabva.
 - Fókuszában a múltbeli költségek vannak, az értékelési módszerek gyakran előnyben részesítik a múltbeli bekerülési értéket a valós értékkel szemben.
 - Szigorú értelmezést nyújt, hangsúlyozza a számviteli kezelések következetességét, kevesebb teret hagy a szakmai megítélésnek.
- Az IFRS a részletes szabályok helyett az általános elvekre helyezi a hangsúlyt, nagyobb rugalmasságot biztosítva:
 - Globális fókuszú, célja a nemzetközi piacok közötti összehasonlíthatóság biztosítása.
 - A valós értékre helyezi a hangsúlyt.
 - Nagymértékben támaszkodik az ítéletre, különösen az elvek alkalmazásának meghatározásakor.
 - A két nemzetközi számviteli rendszer egyedi erősségekkel és kihívásokkal rendelkezik. A US GAAP szabályokon alapuló szerkezete egyértelműséget és stabilitást kínál, míg az IFRS elveken alapuló megközelítése a rugalmasságot és a gazdasági valósághoz való igazodást hangsúlyozza. A nemzetközi piacokon dolgozó szakembereknek meg kell érteniük a különbségeket, hogy biztosítsák a pontos pénzügyi beszámolást és a megalapozott döntéshozatalt.

A két nagy nemzetközi számviteli rendszer eltérő jogi és gazdasági környezetben alakult ki, ezért számos eltérést és különbözőséget mutatnak, amelyek befolyásolják a szabályok részletezettségét, a beszámolók felépítését és a gazdasági események elszámolásának módját. Ezek a különbségek hatással vannak a pénzügyi kimutatások összehasonlíthatóságára is, ami indokoltá teszi az IFRS és a US GAAP közötti konvergencia- és harmonizációs törekvéseket (4. számú táblázat).

4. Táblázat: Az IFRS és a US GAAP összehasonlítása

Szempont	IFRS	US GAAP
Szabványok és alapelvek	Az IFRS elvi alapú, és általános iránymutatásokat kínál, amelyek lehetővé teszik a szakmai megítélést a standardok alkalmazása során.	Az US GAAP szabályalapú, és részletes útmutatást és szabályokat biztosít az adott forgatókönyvekhez.
Pénzügyi kimutatás	Pénzügyi helyzet kimutatása (Mérleg) Átfogó jövedelemkimutatás Saját tőke változásainak kimutatása Cash flow kimutatás Kiegészítő mellékletek (jegyzetek)	Mérleg Eredménykimutatás Egyéb átfogó jövedelem kimutatása Saját tőke változásainak kimutatása Cash flow kimutatás Kiegészítő megjegyzések
XBRL (eXtensible Business Reporting Language)	Az XBRL-címkézés a globális piacokon a digitális jelentések esetében javasolt, de nem minden joghatóságban kötelező.	Az XBRL-címkézés kötelező a SEC regisztrálók számára, amikor a pénzügyi kimutatásokat digitális formátumban nyújtják be.
Tisztességes (fair) bemutatás	Hangsúlyozza az „igaz és hű” (true and fair view), és a "tisztességes bemutatás" (fair presentation) elvét. A tisztességes bemutatás megköveteli, hogy a beszámoló a valós gazdasági tartalmat mutassa be az érintettek számára, az előírásokon túlmutató kiegészítő információk tisztességes bemutatására helyezi a hangsúlyt	A valós és megbízható bemutatásra (present fairly) helyezi a hangsúlyt, azért szabályalapú, mert tisztességes bemutatás a standardok pontos követésével biztosított. A pénzügyi kimutatásoknak összhangban kell állniuk az érvényes számviteli elvekkel és szabályokkal.

Forrás: Az irodalom jegyzékben szereplő PWC, EY, Deloitte, KPMG kiadványok alapján saját szerkesztés

1.2.3. Az IFRS és a US GAAP kialakulása és párhuzamos fejlődése

A nemzetközi számvitel a globális és az amerikai szabványok párhuzamos fejlődése révén fejlődött ki. A Nemzetközi Számviteli Standard Bizottságot (IASB) 1973-ban az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Ausztrália, Kanada és mások szakmai testületei hozták létre, hogy nemzetközi számviteli standardokat dolgozzanak ki (The Long and Winding Road to Financial Reporting Standards). Az IASB 27 éven keresztül olyan nemzetközi számviteli standardokat (IAS) bocsátott ki, amelyek hatással voltak a nemzeti standardokra, bár kezdetben kevés ország fogadta el őket teljes mértékben (A pénzügyi beszámolási standardok hosszú és kanyargós útja). 2001-ben az IASB-t a Nemzetközi Számviteli Standard Testületé (IASB) alakították át, amelynek feladata a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) kiadása (The Long and Winding Road to Financial Reporting Standards). Két kulcsfontosságú esemény gyorsította fel az IFRS globális átvételét: 2000-ben az Értékpapír-felügyelet Nemzetközi Szervezete jóváhagyta az IFRS-t a határokon átnyúló kibocsátások esetében, 2002-ben pedig az Európai Unió az IFRS-t 2005-től kötelezővé tette az összes EU-ban jegyzett társaság számára (The Long and Winding Road to Financial Reporting Standards). Ez Európa-szerte több ezer vállalatot késztetett arra, hogy áttérjen az IFRS-re, ami a globalizáció új korszakát jelentette a pénzügyi beszámolásban. Eközben az US GAAP (Általánosan Elfogadott Számviteli Alapelvek) gyökerei az 1930-as években nyúlnak vissza, miután megalakult az US Securities and Exchange Commission (SEC). A korai szabványalkotást az Egyesült Államokban az AICPA Számviteli Eljárási Bizottsága (CAP), majd később a Számviteli Alapelvek Tanácsa (APB) vezette a 20. század közepén (The Long and Winding Road to Financial Reporting Standards). 1973-ban a Pénzügyi Számviteli Standard Testület (FASB) független testületként hozták létre az Egyesült Államok számviteli standardjainak meghatározására (The Long and Winding Road to Financial Reporting Standards). Idővel az Egyesült Államok GAAP-ja részletes szabályokat és irányelveket halmozott fel FASB-kimutatásokon és értelmezéseken keresztül. 2009-ben az FASB kodifikálta a US GAAP-ot a Számviteli Standardok Kodifikációjába (ASC), téma szerint rendezve az összes US GAAP-ot (pl. ASC 205 a kimutatások bemutatásához, ASC 210 a mérleghez).

Figyelemre méltó filozófiai különbség, hogy az IFRS-t inkább elveken alapulónak tekintik, míg az amerikai GAAP-ot inkább szabályokon alapulnak. Az IFRS átfogó iránymutatásokat ad, és szakmai megítélést igényel, míg az Egyesült Államok GAAP-ja specifikusabb részletes szabályokat tartalmaz. Például az IFRS-szabványok kevésbé előíró jellegűek, több teret hagyva az értelmezésnek, míg az amerikai GAAP részletes útmutatásai növelhetik a konzisztenciát, de csökkenthetik a rugalmasságot. Ez a megkülönböztetés történelmileg befolyásolta a standardok megírását és alkalmazását. Mindkét keretrendszer célja, hogy olyan pénzügyi információkat nyújtson, amelyek hasznosak a meglévő és potenciális befektetők, hitelezők számára üzleti döntéseik meghozatalában. Ez magában foglalja a gazdasági események hű ábrázolását, az átláthatóság és összehasonlíthatóság biztosítását, a következetességet és szabványosítást, az elszámoltathatóságot, az információk megbízhatóságát és relevanciáját. Emellett elősegíti a befektetői bizalom erősítését, mivel a döntéshozók egységes és ellenőrizhető adatokra támaszkodhatnak.

1.2.4. US GAAP és az IFRS harmonizáció történeti áttekintése

Az US GAAP kidolgozása egy fejlődő folyamat, amelyet különféle szabályozó testületek és mérőföldkönek számító események alakítottak. A formális standardok előtt a számviteli gyakorlatok igen változatosak voltak az Amerikai Egyesült Államokban. Az American Institute of Accountants (AIA, ami az AICPA elődje) 1887-ben alakult, de a pénzügyi beszámolásra nem voltak megállapított szabályok. Az 1929-es tőzsdekrach rávilágított a jobb pénzügyi jelentéstétel szükségességére. A vállalatok manipulálták a pénzügyi adatokat, hozzájárulva a gazdasági visszaeséshez. 1934-ben létrehozták az Értékpapír- és Tőzsdedefelügyelet (Securities Exchange Act=SEC) az értékpapírpiacon szabályozása és az átláthatóság biztosítása érdekében. A SEC felhatalmazást kapott a számviteli standardok meghatározására, de kezdetben a szakmára bízta a szabályok megalkotását. 1939-ben az AICPA létrehozta a Számviteli Eljárási Bizottságot (CAP), hogy formális számviteli irányelveket dolgozzon ki. A CAP kiadta az Accounting Research Bulletins-t (ARB), mint az első kísérletet a szabványosított elvekre. 1959-ben az AICPA a CAP-ot az Accounting Principles Board-ra (APB) váltotta fel, hogy javítsa a szabványok meghatározását. Ez a Számviteli Alapelvek Testület (APB) mérvadó iránymutatásként az APB Opinios dokumentumot adta ki. A Financial Accounting Foundation (FAF)-t 1972-ben hozták létre az Egyesült Államokban. A FAF létrehozásának célja az volt, hogy biztosítsa a számviteli standardok kialakításának függetlenségét és hatékonyságát. A FAF megalapítása szorosan összefüggött a Financial Accounting Standards Board (FASB) létrehozásával, amelyet 1973-ban hoztak létre a számviteli standardok fejlesztésére és fenntartására. A FASB független, teljes munkaidős testületként jött létre, amely koncepcionális keretet dolgozott ki a pénzügyi beszámolás céljainak, minőségi jellemzőinek és alapelveinek meghatározására, az összes US GAAP-elvet egyetlen, szervezett keretbe rendszerezte. A FASB a 2000-es évek elejétől napjainkig a globális konzisztencia javítása érdekében az US GAAP és az IFRS összehangolásán dolgozik, bár a teljes konvergencia nem valósult meg, mindkét keretrendszerbe jelentős frissítéseket integráltak. A US GAAP fejlődése a pénzügyi beszámolások egyre összetettebbé válását, valamint az átláthatóság, a befektetővédelem és az összehasonlíthatóság iránti növekvő igényt tükrözi.

Az IFRS fejlődése dinamikus folyamat, amelyet a különböző nemzetközi számviteli testületek, a gazdasági fejlemények és a növekvő globális gazdasági integráció alakítottak. Az IASC-t a vállalkozások és a pénzügyi piacok növekvő globalizációjára válaszul hozták létre. Az 1970-es évek elejére a multinacionális vállalatok és a határokon átnyúló befektetések egyre gyakoribbá váltak, ami szükségessé tette a harmonizált pénzügyi beszámolási standardokat. Az IASC-t 1973-ban alapították a nyolc sarkvidéki ország – Kanada, Dánia, Finnország, Izland, Norvégia, Oroszország (akkoriban a Szovjet Szocialista Köztársaságok Uniója), Svédország és az Amerikai Egyesült Államok – nemzeti tudományos szervezeteinek képviselői. Az IASC alapító okiratát a kanadai Rensselaer Bay-ben írták alá. Az évek során az IASC nemzetközi számviteli tudományos szervezetté fejlődött, és ma 24 ország (Alapító országok és még Ausztria, Belgium, Kína, Csehország, Franciaország, Németország, India, Olaszország, Japán, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Dél-Korea, Spanyolország, Svájc és az Egyesült Királyság) tagja.

Az IASC elsődleges célja olyan egységes nemzetközi számviteli standardok kidolgozása és népszerűsítése volt, amelyek javítják a pénzügyi kimutatások összehasonlíthatóságát és konzisztenciáját az országok között. Az IASC célja a különböző országok számviteli gyakorlatában mutatkozó eltérések csökkentése volt a pénzügyi kimutatások átláthatóságának és megbízhatóságának javítása érdekében. Az IASC kidolgozta a Nemzetközi Számviteli Standardokat (IAS), amely útmutatást adott a legfontosabb pénzügyi beszámolási területekhez. Bár ezek a standardok kezdetben nem voltak kötelezőek, jelentősen befolyásolták a nemzeti számviteli keretrendszert. Az IASC létfontosságú szerepet játszott a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) alapjainak lefektetésében, amelyeket ma már világszerte széles körben alkalmaznak. Lényegében az IASC küldetése, hogy harmonizálja a nemzetközi számviteli standardokat, kulcsfontosságú volt a mai IFRS keretrendszer kialakításában, amely széles körben elismert a pénzügyi beszámolás globális standardjaként. 2001-ben az IASC-t átszervezték, és felváltotta a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB), amely átvette a nemzetközi standardok kidolgozásának és frissítésének felelősségét az IFRS keretein belül. Az IASB továbbra is épít az IASC által létrehozott alapokra, javítva a globális számviteli gyakorlatot, hogy megfeleljen a modern pénzügyi beszámolási igényeknek. IASB (Nemzetközi Számviteli Standard Testület), központja Londonban, az Egyesült Királyságban található, 2001-ben hozták létre azzal a céllal, hogy kiváló minőségű, érthető és végrehajtható nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokat (IFRS) dolgozzon ki, hogy javítsa az összehasonlíthatóságot és az átláthatóságot a globális pénzügyi piacokon. 2005-ben az Európai Unió megkövetelte az EU-n belül valamennyi tőzsdén jegyzett társaságtól, hogy alkalmazza az IFRS-t a konszolidált pénzügyi kimutatásaihoz. Ez a döntés jelentős lépést jelentett az IFRS globalizációjában. Ausztrália, Új-Zéland és Dél-Afrika 2005-ben fogadta el az IFRS-t. Brazília, Kanada és más G20-országok 2008 és 2011 között tértek át az IFRS-re. Japán 2010-ben engedélyezte az IFRS önkéntes átvételét, míg India 2016-ban vezette be az IFRS-t.

A két nagy nemzetközi számviteli rendszer számos erőfeszítést hajtott végre annak érdekében, hogy együttműködést alakítsanak ki, a számviteli rendszereket harmonizálják. Ennek eredményeként született meg 2002-ben a Norwalk Megállapodás az IASB és a FASB között, az IFRS és a US GAAP összehangolása érdekében. 2000-től a harmonizáció fogalmát felváltotta a konvergencia, ami egy egységes, magas színvonalú, nemzetközi számviteli standardok használatát jelenti az összes főbb tőkepiacokon. Cél az volt, hogy a beszámoló készítési szabályok nemzetközileg elismertek és valóban globális standardok legyenek, megszűnjenek a pénzügyi jelentések tartalmának az egyes országokban meglévő különbségei, s megerősödjön a befektetők és egyéb érdekeltek bizalma a pénzpiacokon. Az egységes számviteli rendszer kialakításának igénye és szükségessége elkerülhetetlenné teszi, hogy a jelenleg uralkodó két nagy szabályozási rendszer, az IFRS és a US GAAP is közelítsen egymáshoz. A kérdés sokáig az volt, hogy melyik számviteli standard legyen az irányadó. Az FASB és az IASB már együtt dolgozik 2002-i norwalki megállapodás óta, hogy javítsák és közelítsék az USA általánosan elfogadott számviteli alapelveit (US GAAP) és a Nemzetközi Számviteli Standardokat (IFRS). 2006 és 2008 között a standardok közös kidolgozása zajlott, amelyek fő célja a megbízható és valós kép bemutatásának biztosítása.

A tervek szerint a konvergált standardok megalkotását követően az IFRS-ek alkalmazása az amerikai tőzsdén jegyzett vállalkozások számára is elfogadott lett 2008 óta. A konvergenciós törekvéseknek azonban vannak hátráltató tényezői, amelyek a két rendszer közötti alapvető különbségekből fakadnak.

A konvergenciaprogram legfontosabb eredményei, amely során számos jelentős számviteli standardot sikerült közelíteni:

- Bevételelszámolás (IFRS 15 / ASC 606): a 2018-ban bevezetésre kerülő közös szabvány egységes modellt hozott létre az ágazatok közötti bevételek elismerésére, és javította a globális összehasonlíthatóságot.
- Lízingek (IFRS 16 / ASC 842): 2019-ben bevezetett szabvány mindkét szabvány előírja, hogy a lízingbe vevők a legtöbb lízinget a mérlegükben jelenítsék meg, csökkentve ezzel a mérlegen kívüli finanszírozási kockázatokat.
- Pénzügyi instrumentumok (IFRS 9 / ASC 326): ezek a szabványok javították a pénzügyi eszközök beszámolását, és bevezették a várható hitelezési veszteség modellt az értékvesztés elszámolására.
- Valós érték mérése (IFRS 13 / ASC 820): Mindkét keretrendszerben a valós érték következetes meghatározása és közös közzétételi követelményei vannak.

Az előrehaladás ellenére számos fennmaradó különbség az IFRS és a US GAAP között:

- Készletkönyvelés: A US GAAP engedélyezi a Last In, First Out (LIFO) módszert, míg az IFRS tiltja a LIFO-t.
- Eszközök értékvesztése: A US GAAP kétlépcsős értékvesztési tesztet alkalmaz az állóeszközökre, míg az IFRS egylépcsős tesztet alkalmaz.
- Fejlesztési költségek: Az IFRS lehetővé teszi bizonyos fejlesztési költségek aktiválását, ha bizonyos feltételek teljesülnek, míg az US GAAP általában előírja, hogy ezeket a költségeket felmerüléskor költségként kell elszámolni.
- Jövedelemadó-bevallás: halasztott adó elszámolási módszerei.
- Pénzügyi kimutatások bemutatása: Az IFRS nagyobb rugalmasságot kínál az eredménykimutatás és a mérleg formátumában, míg a US GAAP szigorúbb bemutatási szabályokat követ.

Az IFRS és a US GAAP főbb konvergenciaprojektek 2014-ig lezárultak, néhány különbség továbbra is fennállt, és a teljes harmonizáció nem valósult meg. Az FASB és az IASB jelenleg külön napirendet tart fenn, de továbbra is rendszeres megbeszéléseket folytat a pénzügyi beszámolás következetességének javítása érdekében. Ahelyett, hogy azonos szabványokat érnének el, a hangsúly az egyenértékű eredmények biztosítására helyeződött át. Globális elfogadás, az IFRS jelentős teret nyert, több mint 140 ország fogadta el kötelező pénzügyi beszámolási keretrendszerként. Az Egyesült Államok azonban továbbra is az amerikai GAAP-ra támaszkodik a hazai állami vállalatok esetében. A SEC lehetővé teszi a külföldi magánkibocsátók számára, hogy az IFRS pénzügyi kimutatásait az US GAAP-val való egyeztetés nélkül nyújtsák be, ami tükrözi az IFRS-be vetett növekvő bizalmat.

5. Táblázat: A számviteli standardok globális elfogadása (2024)

Ország	IFRS	US GAAP
Egyesült Államok	✗	☑
Európai Unió	☑	✗
Ausztrália	☑	✗
Kanada	☑	✗
Kína	⚠	✗
Japán	⚠	☑ (Opcionális)
Oroszország	☑	✗
Dél-Afrika	☑	✗
Brazília	☑	✗
India	⚠	✗
Dél-Korea	☑	✗
Mexikó	☑	✗
Malajzia	☑	✗
Szingapúr	☑	✗
Új-Zéland	☑	✗
Törökország	☑	✗
Izrael	☑	✗
Norvégia	☑	✗
Svájc	☑ (Nem kötelező)	☑ (Nem kötelező)
Szaúd-Arábia	☑	✗
Egyesült Arab Emírségek	☑	✗
Argentína	☑	✗
Chile	☑	✗
Kolumbia	☑	✗
Pakisztán	☑	✗
Fülöp-szigetek	☑	✗
Indonézia	⚠	✗
Thaiföld	⚠	✗
Vietnam	⚠	✗
Egyiptom	⚠	✗
Nigéria	☑	✗
Kenya	☑	✗
Ghána	☑	✗
Tanzánia	☑	✗
Uganda	☑	✗
Zimbabwe	☑	✗

Forrás: www.ifrs.org, www.fasb.org adatok alapján saját szerkesztés

A szabályozási környezet, gazdasági kontextus, iparág-specifikus gyakorlatok hatással vannak arra, hogy mely gazdaságok hogyan és melyik nemzetközi számviteli rendszert alkalmazzák. A szigorú pénzügyi szabályozással rendelkező országok a hirtelen elfogadás helyett a fokozatos változásokat részesíthetik előnyben. A gazdasági kontextus, a helyi számviteli gyakorlatok olyan egyedi gazdasági feltételeket tükrözhetnek, amelyeket az IFRS, vagy az US GAAP önmagában nem kezelhet teljes mértékben. Az iparág-specifikus gyakorlatok a különböző iparági igényekkel rendelkező országok (pl. mezőgazdaság, olaj és gáz) módosíthatnak bizonyos jelentéstételi követelményeket. A felhasználók szempontjából vannak a részlegesen elfogadók, vagy közeledők (mint például Kína, Japán, India, Indonézia, Thaiföld, Vietnam, Egyiptom). A 5. számú táblázat bemutatja azokat az országokat, amelyek az IFRS, vagy a USGAAP szerint vezetik számviteli nyilvántartásukat és készítik a pénzügyi beszámolóikat.

6. Táblázat: Konvergencia és teljes elfogadás

Vonás	Konvergencia	Teljes elfogadás
Kiterjedés	Összehangolja az alapelveket, de megtartja a helyi szabályokat	Teljes mértékben alkalmazza az IFRS-t vagy a US GAAP-ot
Bonyolultság	Lehetővé teszi a szakaszos beállításokat	Azonnali átfogó változást igényel
Engedékenység	További helyi közzétételeket is tartalmazhat	Kivétel nélkül követi a globális szabványokat
Idővonal	Fokozatos folyamat több éven keresztül	Gyakran szabályozott határidők határozzák meg

Forrás: Forrás: www.ifrs.org, www.fasb.org adatok alapján saját szerkesztés

A konvergenciát gyakran stratégiai lépcsőfoknak tekintik az IFRS, vagy az US GAAP teljes elfogadása felé. Rugalmasságot biztosít azoknak a gazdaságoknak, amelyeknek egyensúlyt kell teremteniük a globális jelentéstételi standardok és a hazai pénzügyi rendszerek között. Az olyan országok, mint Kína, India és Japán ezt az utat választották a gördülékenyebb átmenet biztosítása érdekében. Kína esetében a Kínai Számviteli Standardok (CAS) lényegében konvergálnak az IFRS-hez, de megtartanak néhány helyi kiigazítást, hogy megfeleljenek a kínai gazdaságpolitikának és szabályozásnak. India kidolgozta az Indiai Számviteli Standardokat (Ind AS), amelyek szorosan illeszkednek az IFRS-hez, de tartalmaznak bizonyos kivételeket a helyi pénzügyi beszámolási gyakorlatok kezelésére. Japán lehetővé teszi a tőzsdén jegyzett társaságok számára, hogy önkéntesen alkalmazzák az IFRS-t, miközben mások számára fenntartják a Japán GAAP-OT (J-GAAP). A J-GAAP fokozatosan konvergál az IFRS-hez. Indonézia, Thaiföld, Egyiptom, Vietnam nemzeti standardjainak összehangolása folyamatban van az IFRS-sel, mert meg megtartottak néhány nemzeti számviteli szabályozást.

1.2.5. Magyarország Számviteli Rendszere a Nemzetközi Számvitel kontextusában

Magyarországon, az európai unióhoz való csatlakozás előkészítése során, az EU irányelvekkel összhangban került kiadásra a 2000. évi C törvény a Számvitelről. A hazai jogalkotóknak is az egységesítés és a közelítés a fő céljuk, így az IAS és IFRS ajánlásait is figyelembe véve került kialakításra a jelenlegi magyar számviteli szabályozási rendszer, amely több szintű. Az első szint az Európai Közösségnek a számvitel területére vonatkozó rendeletei, irányelvei. A második szint a magyar számviteli törvény, míg a harmadik szint a magyar számviteli törvény felhatalmazása alapján számviteli kérdéseket szabályozó kormányrendeletek. A negyedik szint a magyar nemzeti számviteli standardok kiadását szabályozó kormányrendelet. Ötödik szint a magyar nemzeti számviteli standardokat közzé tevő miniszteri rendeletek, hatodik szint a magyar nemzeti számviteli standardokat értelmező, illetve a korábban közzétett értelmezéseket módosító miniszteri szakmai állásfoglalások. A Kormány 1387/2015. (VI. 12.) határozata egy előkészítő lépés, egy stratégiai iránymutatás volt, amely megalapozta és kijelölte az IFRS bevezetésének fő irányait Magyarországon. Ezzel megalapozta a későbbi jogalkotási folyamatot és szabályozási lépéseket az IFRS magyarországi bevezetésére vonatkozóan. ez a kormányhatározat szabályozza a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok egyedi beszámolási célokra történő hazai alkalmazását a következők szerint:

- a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) által felügyelt intézmények kivételével 2016. január 1-jétől választható
 - azon vállalkozások számára, amelyek értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség (a továbbiakban: EGT) bármely tagállamának szabályozott piacán forgalmazzák,
 - anyavállalati döntés alapján azon vállalkozások számára, amelyek legfelsőbb anyavállalata a konszolidált beszámolóját az IFRS-ek alapján készíti el;
- 2017. január 1-jétől kötelező azon vállalkozások számára,
 - amelyek értékpapírjait az EGT bármely tagállamának szabályozott piacán forgalmazzák,
 - a hitelintézetek és a hitelintézetekkel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozások számára, a szövetkezeti hitelintézetek és a szövetkezeti hitelintézetek integrációjában részt vevő egyéb hitelintézetek, valamint egyes kisebb méretű hitelintézetek kivételével;
- 2017. január 1-jétől választható
 - a biztosítók számára, a szolvencia II. szabályozás alá nem tartozó biztosító egyesületek kivételével,
 - az MNB felügyelete alá tartozó, az előzőekben nem említett intézmények számára, a pénztárak kivételével,
 - az előzőekben nem említett, könyvvizsgálati kötelezettség alá eső társaságok számára;
- 2018. január 1-jétől kötelező a szövetkezeti hitelintézetek és a szövetkezeti hitelintézetek integrációjában részt vevő egyéb hitelintézetek, valamint a pont szerinti egyes kisebb méretű hitelintézetek számára.

Az IFRS szerinti beszámolóképzítés a Számviteli törvény (2000. évi C. törvény) 9. §-ába a 2015. évi CLXXVIII. törvénnyel került bevezetésre, amely a magyar szabályozási környezetbe integrálta az IFRS alkalmazásának lehetőségét bizonyos vállalkozások számára. A Számviteli törvény IFRS szerinti beszámolóképzítésre vonatkozó módosítása törvényi szinten rögzítette az IFRS szerinti egyedi beszámolóképzítés lehetőségét és annak részletszabályait. A törvénymódosítás célja az volt, hogy Magyarországon is lehetővé váljon az IFRS szerinti egyedi beszámolóképzítés, amely elősegíti a nemzetközi pénzügyi jelentéstételi standardokhoz való igazodást, megkönnyíti a nemzetközi tőkepiaci szereplést és növeli a befektetői bizalmat.

Éves beszámolóját az IFRS-ek szerint állíthatja össze

- az a vállalkozó, amelynek közvetlen vagy közvetett anyavállalata az összevont (konszolidált) éves beszámolóját az IFRS-ek szerint készíti el,
- a biztosító,
- a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével kapcsolatos feladatkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank felügyelete alá tartozó pénzügyi vállalkozás, pénzforgalmi intézmény, elektronikuspénz-kibocsátó intézmény, befektetési vállalkozás, a központi értéktár, a központi szerződő fél, a tőzsde, a foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató, az IFRS-ek szerint készített konszolidált pénzügyi kimutatásokba anyavállalati döntés alapján bevont pénzügyi közvetítő és biztosításközvetítő, valamint a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló törvény hatálya alá tartozó alap és alapkezelő,
- a 155. § alapján könyvvizsgálatra kötelezett gazdasági társaság,
- a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe.

Éves beszámolóját az IFRS-ek szerint állítja össze:

- az a vállalkozó, amelynek értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség bármely államának szabályozott piacán forgalmazzák,
- a hitelintézet, továbbá a hitelintézettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozás.

Magyarország jelentős előrelépést tett a pénzügyi beszámolási standardoknak a nemzetközi normákhoz, különösen a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardokhoz (IFRS) való összehangolása terén. Magyarország IFRS-re való átállása az uniós piacokkal és a globális pénzügyi standardokkal való integrációját tükrözi. Az átállás az Európai Unió tágabb irányelveit tükrözi, mivel Magyarország az EU tagállama, ezért az IFRS beszámolási elveinek megfelelően módosította adótörvényeit. Míg az IFRS bevezetése javította az átláthatóságot és a nemzetközi összehasonlíthatóságot, a magyar adószabályoknak való megfelelés biztosítása némi bonyolultságot jelentett az átmeneti időszakban. A US GAAP kevésbé elterjedt Magyarországon, főként az amerikai tulajdonú multinacionális cégek leányvállalatai alkalmazzák az anyavállalataik jelentési szabványainak való megfelelés érdekében, de ezen leányvállalatok a magyar számviteli szabályozásnak megfelelően is el kell készíteniük a pénzügyi beszámolóikat. Ez kettős megfelelési kötelezettséget megnöveli az adminisztrációs feladatokat és költségeket.

1.3. A Nemzetközi Számvitel Intézményrendszere

A nemzetközi számviteli intézményrendszer kulcsszerepet játszik a globális pénzügyi környezet alakításában. Ez egy összetett keretrendszer, amely meghatározza azokat a szabványokat, szabályozásokat és irányítási mechanizmusokat, amelyek szükségesek a pénzügyi beszámolás következetességének, átláthatóságának és összehasonlíthatóságának biztosításához a különböző országok között. Ennek a rendszernek a megértése nemcsak a számviteli szakemberek, hanem a gyorsan globalizálódó gazdaságban tevékenykedő hallgatók, pénzügyi vezetők és gazdasági döntéshozók számára is kulcsfontosságú. A nemzetközi számviteli intézményrendszer funkciója. A nemzetközi számviteli intézményrendszer elsődleges feladata a pénzügyi beszámolási gyakorlatokat világszerte szabályozó harmonizált szabályrendszer létrehozása és fenntartása. Ez a rendszer különféle szabványalkotó testületeket, szabályozó szervezeteket és szakmai szövetségeket foglal magában, amelyek együttesen befolyásolják a pénzügyi információk elkészítését, közzétételét és ellenőrzését.

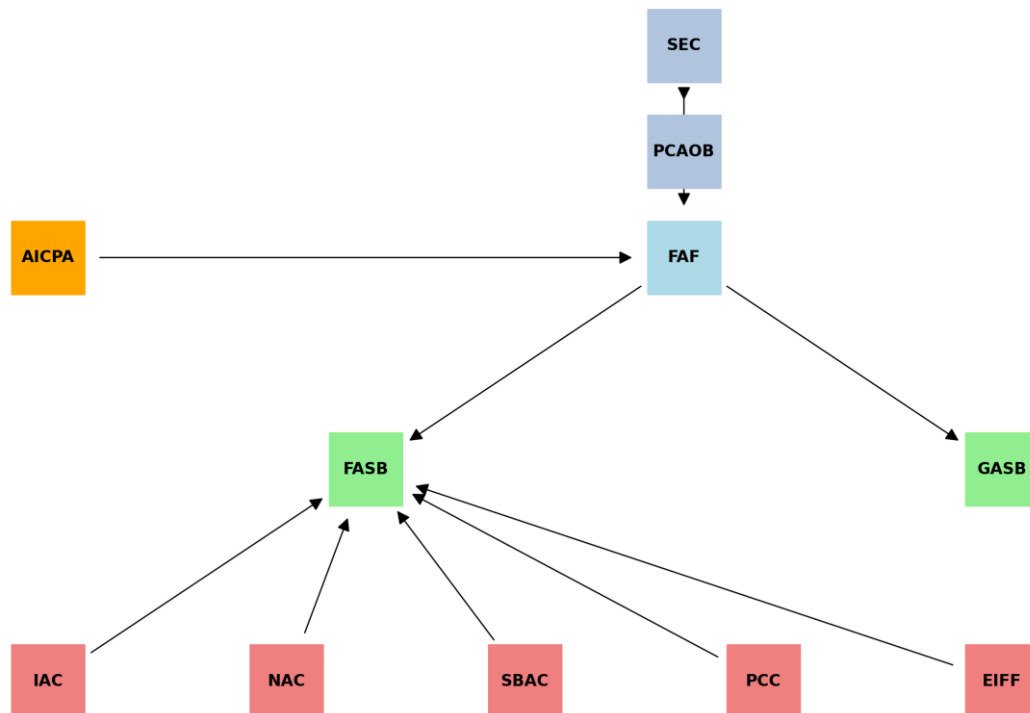
Olyan következetes keretek létrehozásával, mint a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) és az Általánosan elfogadott Számviteli Alapelvek (US GAAP), ezek az intézmények elősegítik:

- Átláthatóságot, mert a közös keretek szerint elkészített pénzügyi kimutatások világos és összehasonlítható képet nyújtanak az érdekelt feleknek a vállalat teljesítményéről.
- Megbízhatóságot, mert a befektetők, hitelezők és a pénzügyi információk más felhasználói megalapozott döntéseket hozhatnak, ha a pénzügyi adatok megfelelnek a megállapított szabványoknak.
- Elszámoltathatóságot, mert a vállalatok felelősek a pontos jelentéstételért, ami elősegíti a tőkepiacokba vetett bizalmat.
- Hatékonyságot, mert a szabványosított rendszer csökkenti a határokon átnyúló üzleti tevékenység összetettségét és költségeit azáltal, hogy minimalizálja a több jelentéstételi keretrendszer szükségességét.

A nemzetközi számviteli intézményrendszer a globális pénzügyi kommunikáció gerincét képezi. A következetesség, a bizalom és az összehasonlíthatóság előmozdításával lehetővé teszi a gazdasági szereplők számára, hogy magabiztosan működjenek a nemzetközi piacokon. A hallgatók számára ennek a rendszernek a megértése elengedhetetlen a számvitel és a pénzügy dinamikus területén való boldoguláshoz szükséges kompetenciák kialakításához. A külföldi piacokra terjeszkedő vállalatoknak meg kell felelniük a nemzetközi szabványoknak, hogy tőkéhez jussanak, és bizalmat alakítsanak ki a globális érdekelt felekkel. A befektetők viszont az egységes pénzügyi beszámolásra támaszkodnak, hogy összehasonlítsák a befektetési lehetőségeket több régióban. Ezenkívül a politikai döntéshozók ezt a rendszert használják a gazdasági stabilitás előmozdítására és a pénzügyi válságok megelőzésére azáltal, hogy biztosítják a vállalati pénzügyi közzétételek átláthatóságát. Ez hozzájárul a piaci szereplők közötti bizalom erősítéséhez.

1.3.1. US GAAP Intézményrendszere

Az Egyesült Államok általánosan elfogadott számviteli elvei (US GAAP) egy átfogó keretrendszer, amely az Egyesült Államokban a tőzsdén jegyzett vállalatok pénzügyi beszámolását szabályozza. Ezt a rendszert több kulcsfontosságú szervezetet magában foglaló strukturált intézményi kereten keresztül fejlesztik és tartják fenn. Ennek a keretrendszernek a megértése elengedhetetlen a számviteli standardok létrehozásának, felülvizsgálatának és érvényesítésének megértéséhez (1. számú ábra).

1. ábra: US GAAP szabályozási intézményrendszere

Forrás: www.fasb.org alapján saját szerkesztés

Az SEC (Securities and Exchange Commission=Amerikai Értékpapír- és Tőzsd felügyelet) és a PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board=Nyilvános Cégek Könyvvizsgálatát Felügyelő Testület) felügyeleti és szabályozói szerepet töltenek be a számviteli szabványalkotási rendszerben. Az SEC egy amerikai szövetségi kormányzati szerv, amely elsődlegesen a tőkepiacok szabályozásáért felel. Feladata biztosítani a befektetők védelmét, a piaci integritást és a tisztességes tőkepiaci működést. Az Egyesült Államok szövetségi kormányának szabályozó hatósága, amely felügyeli a tőzsdéken és más értékpapírpiacon működő vállalatok pénzügyi jelentéseit, valamint biztosítja a befektetők védelmét és a piacok átláthatóságát. Az SEC rendelkezik a végső hatáskörrel az Egyesült Államokban a nyilvános vállalatok pénzügyi jelentési szabályainak jóváhagyásában. Az SEC hatalmazta fel a FASB-t, hogy fejlessze ki és tartsa karban az Egyesült Államokban alkalmazandó számviteli standardokat (US GAAP) és felügyelje azok következetes alkalmazását a tőkepiacokon működő vállalatok pénzügyi beszámolóiban.

PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board=Nyilvános Cégek Könyvvizsgálatát Felügyelő Testület), amely egy független, nonprofit szervezet, és feladata a nyilvános vállalatokat ellenőrző könyvvizsgálók és könyvvizsgáló cégek felügyelete. A PCAOB-t a 2002-es Sarbanes-Oxley törvény hozta létre az Enron-botrány után, hogy szigorúbb ellenőrzést biztosítson a könyvvizsgálati gyakorlat felett. A PCAOB felelős a könyvvizsgálati standardok kialakításáért, felülvizsgálataért és betartatásáért. A PCAOB nem közvetlenül befolyásolja a FASB munkáját, de fontos szerepe van a gyakorlatban, mivel a könyvvizsgálatok során követendő standardoknak összhangban kell állniuk a FASB által meghatározott számviteli szabványokkal. A PCAOB tevékenységét az SEC felügyeli, ami biztosítja a szervezet megfelelő működését.

A FAF (Financial Accounting Foundation=Pénzügyi Számviteli Alapítvány) 1972-ben alapított, független szakmai testület. Fő célja, hogy működtesse és felügyelje azt a szakmai szervezetet, amely kialakítja a főbb számviteli alapelveket és pénzügyi beszámolási szabályokat. A FAF felügyeli a GASB és a FASB szervezeteket, kinevezi tagjaikat, jóváhagyja a költségvetésüket, és biztosítja, hogy tevékenységük összhangban legyen a közérdek szempontjaival. A GASB (Governmental Accounting Standards Board=Kormányzati Számviteli Standardokat Kidolgozó Testület) feladata a kormányzati szervezetek számviteli standardjainak kidolgozása és karbantartása. A GASB által kiadott standardok az állami és helyi önkormányzatokra, közszolgáltató szervezetekre, valamint más nem szövetségi állami entitásokra vonatkoznak. A szabványok célja a kormányzati pénzügyi beszámolók átláthatóságának, összehasonlíthatóságának és elszámoltathatóságának javítása, elősegítve a közérdek szolgálatát. Az üzleti szektorban működő vállalatok számviteli szabályozását a FASB (Financial Accounting Standards Board=Pénzügyi Számviteli Standardokat Kidolgozó Testület) látja el. A FASB egy független, nonprofit szervezet, amely a magánszektor számviteli standardjainak kidolgozásáért és fenntartásáért felel.

A FASB főbb tevékenysége:

- Kutatások, iparági visszajelzések és az érdekelt felek kérései alapján azonosítja a pénzügyi beszámolási kérdéseket. Megszavazza, hogy felvegyen egy projektet a technikai napirendjére.
- Szakértőkkel konzultál a számviteli probléma, kérdés hatásának megértése érdekében.
- Kifejleszti és közzéteszi a javasolt szabványokat nyilvános véleményezésre, visszajelzés kérése az érdekelt felektől, például vállalatoktól, könyvvizsgálóktól és befektetőktől.
- Üléseket tart és felülvizsgálja a megjegyzéseket, hogy betekintést gyűjtsön a nyilvánosságtól és az iparági szakemberektől.
- Tanácskozás után az FASB kiadja a számviteli standardok frissítését (ASU), amely az ASC.7-be van integrálva.
- Figyelemmel kíséri az új szabvány hatását, és szükség esetén további útmutatást ad.
- Együttműködik más nemzetközi számviteli standardalkotó testületekkel a szabályozások globális összehasonlíthatóság előmozdítása érdekében.

A FASB munkáját számos tanácsadó testület támogatja, hogy szakmai tanácsokkal, visszacsatolással és gyakorlati tapasztalatok megosztásával támogassák a standard alkotást, a döntéshozatalt. Ezáltal a tanácsadó testületek biztosítják, hogy a FASB által kidolgozott szabványok nemcsak elméletileg helyesek, hanem a gyakorlatban is hatékonyan alkalmazhatók legyenek.

Fő feladataik:

- Szakmai visszajelzés biztosítása a FASB által javasolt számviteli standardok tervezetével kapcsolatban.
- Gyakorlati megközelítések és példák bemutatása a számviteli szabályok alkalmazhatóságának javítása érdekében.
- Különböző érintetti csoportok érdekeinek képviselése, biztosítva, hogy a szabályalkotási folyamat kiegyensúlyozott és széleskörű legyen.

A US GAAP szabályozásában a GASB és a FASB működését számos tanácsadó testület látja el, de főként a FASB tevékenységéhez köthető működésük:

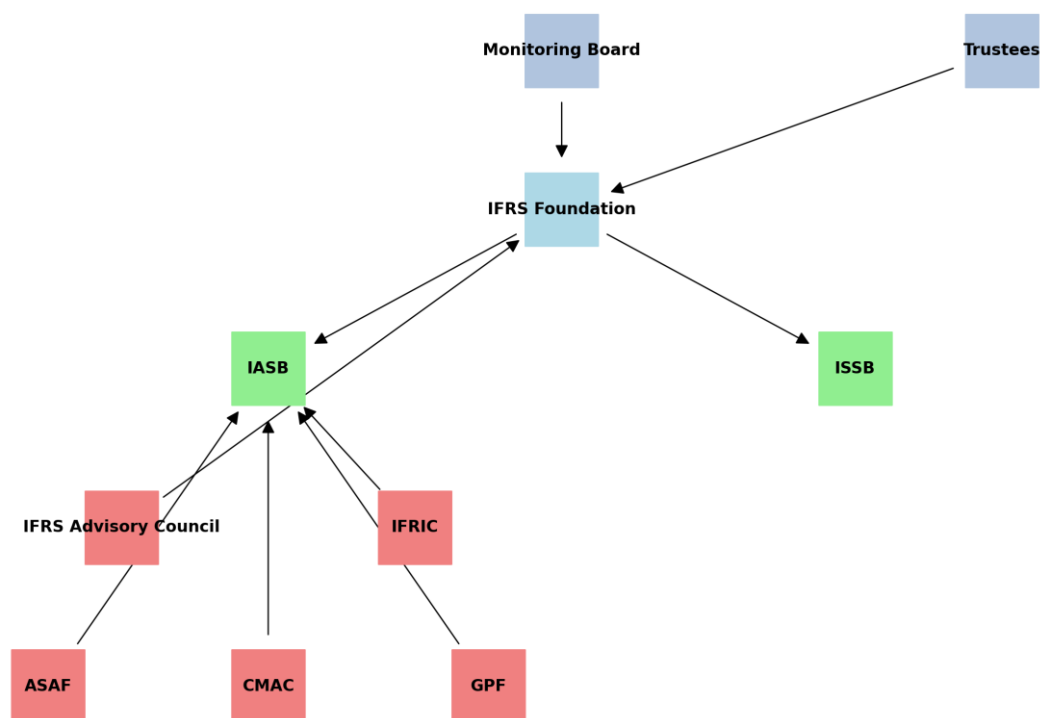
- IAC (Investor Advisory Committee) – A befektetői közösség képviselőjében segíti a FASB munkáját, és visszajelzést ad a számviteli szabványok befektetői szempontú hatásairól.
- NAC (Not-for-Profit Advisory Committee) – A nonprofit szektor specifikus számviteli kérdéseivel foglalkozik, és tanácsot ad a FASB-nek.
- SBAC (Small Business Advisory Committee) – A kis- és középvállalkozások számviteli sajátosságaival foglalkozik, és a FASB-t segíti.
- PCC (Private Company Council) – A magáncégek számviteli kérdéseinek kezelésére szolgál, a magánvállalatokra vonatkozó alkalmazását értelmezi és egyszerűsíti.
- EITF (Emerging Issues Task Force – EITF) – Gyors megoldásokat dolgoz ki a felmerülő számviteli kérdésekre a FASB felügyelete mellett. Hatékonyan azonosítja és megoldja a felmerülő számviteli problémákat. Időben útmutatást nyújt a pénzügyi beszámolási késedelmek megelőzésére, és segíti az FASB-t a gyakorlati problémamegoldásban.

Az AICPA (American Institute of Certified Public Accountants=Amerikai Bejegyzett Könyvvizsgálók Intézete) az Egyesült Államokban működő szakmai szervezet, amely a bejegyzett könyvvizsgálók (CPA-k) szakmai érdekeit képviseli. Az AICPA kulcsszerepet játszik a könyvvizsgálati, etikai, minőségellenőrzési és oktatási standardok kialakításában, valamint támogatja a könyvvizsgálók folyamatos szakmai fejlődését.

A US GAAP intézményi rendszere, a szervezetek együttműködnek a számviteli standardok kidolgozásában, bevezetésében és betartatásában az Egyesült Államokban, ezzel biztosítva a pénzügyi beszámolók konzisztenciáját, összehasonlíthatóságát és átláthatóságát, tőkepiacok védelmét, és a könyvvizsgálati megfelelést. Ez a rendszer hozzájárul a befektetői bizalom fenntartásához és a pénzügyi piacok stabil működéséhez, elősegítve a gazdasági növekedést és a hatékony tőkeallokációt.

1.3.2. Az IFRS Intézményrendszere

Az IFRS intézményrendszere a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok kialakítását és globális alkalmazását támogatja, elősegítve a vállalatok pénzügyi kimutatásainak összehasonlíthatóságát és átláthatóságát. Az IFRS-eket a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) dolgozza ki, amelyet az IFRS Foundation felügyel. Az intézményrendszer fontos szereplője továbbá az ISSB (International Sustainability Standards Board), amely a fenntarthatósági jelentések globális sztenderdjeit fejleszti. Az IFRS-ek alkalmazása különösen jelentős a tőzsdén jegyzett vállalatok körében, mivel biztosítják a befektetők számára a pénzügyi információk összehasonlíthatóságát különböző országokban. Az intézményrendszer működését a Monitoring Board és az IFRS Advisory Council támogatja, biztosítva a szabványalkotás függetlenségét és széles körű szakmai konzultációját (2. ábra).

2. ábra: IFRS szabályozási intézményrendszere

Forrás: www.isbn.org alapján saját szerkesztés

Az IFRS Foundation olyan szabványokat határoz meg, amelyeket világszerte használnak a pénzügyi beszámoláshoz, amelyek javítják a vállalatok és a befektetők közötti kommunikációt. Független, non-profit szervezet, amely azon a meggyőződésen alapul, hogy a vállalatoktól kapott jobb információ jobb befektetési döntéseket eredményez. A szabványai – úgynevezett IFRS-standardok – növelik az átláthatóságot, az összehasonlíthatóságot és a bizalmat a pénzügyi beszámolásban. Emellett elősegítik a nemzetközi tőkepiacok hatékony működését azáltal, hogy egységes alapot biztosítanak a különböző országok vállalatainak pénzügyi teljesítményének értékeléséhez.

2001-es megalakulása óta Az IFRS Alapítvány a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) által kidolgozott IFRS számviteli standardok bevezetésével átalakította a pénzügyi információk globális környezetét. A standardok gyakorlatilag a pénzügyi kimutatások globális nyelvéné váltak, amelyek folyamatos fejleszt. Az IFRS Alapítvány 2021-ben létrehozta a Nemzetközi Fenntarthatósági Szabványügyi Testületet (ISSB), amely az IASB mellett tevékenykedik, amely IFRS Fenntarthatósági Tájékoztatási Szabványokat dolgoz ki, hogy a fenntarthatósági közzétételek valóban globális alapvonalát biztosítsák a tőkepiacok tájékoztatása érdekében. Több mint 1000 vállalat hivatkozott az ISSB-re jelentéseiben, és 30 joghatóság tesz előrelépést az ISSB szabványok jogi vagy szabályozási kereteibe történő bevezetése felé. Az IFRS Számviteli Standardok és az IFRS Fenntarthatósági Tájékoztatási Szabványok kidolgozása szigorú, átfogó és átlátható megfelelő eljárás alapján történik. A két testület biztosítja, hogy munkájuk összefügg, és a standardok hatékonyan együtt használhatók legyenek, így a vállalatok a fenntarthatósági nyilatkozataikat is összekapcsolják a pénzügyi kimutatásokban szereplő információkkal.

Az IFRS Foundation és annak kapcsolódó szervezeteinek hierarchiáját:

- Monitoring Board (Felügyeleti Bizottság) fő feladata az IFRS Foundation működésének felügyelete és a közérdek érvényesítése a standardalkotási folyamatban. Biztosítja, hogy az IFRS-ek megfeleljenek a nemzetközi pénzügyi piacok igényeinek.
- A Trustees (Kurátorok Tanácsa) az IFRS Foundation pénzügyi stabilitását, függetlenségét és irányítását biztosítja. Ők nevezik ki az IASB és ISSB tagjait, és felügyelik a szabványalkotási folyamat hatékonyságát és átláthatóságát.

Az IFRS Foundation alá tartozik:

- IASB (International Accounting Standards Board=Nemzetközi Számviteli Standard Testület) – A számviteli standardokat alkotó testület. Az IASB egy független szakértői csoport, amely a számviteli standardok meghatározása, a pénzügyi jelentések elkészítése, ellenőrzése vagy felhasználása, valamint a számviteli oktatás terén szerzett közelmúltbeli gyakorlati tapasztalatok megfelelő keveréke. Az IASB tagjai felelősek az IFRS számviteli standardok kidolgozásáért és közzétételéért, beleértve az IFRS KKV-k számviteli standardját is. Az IASB az IFRS Értelmezési Bizottság (korábban IFRIC) által kidolgozott IFRS számviteli standardok értelmezéseinek jóváhagyásáért is felelős. A tagokat az IFRS Alapítvány kuratóriumai nevezik ki egy nyílt és szigorú folyamat során, amely magában foglalja a megüresedett állások meghirdetését és az érintett szervezetekkel való konzultációt.
- ISSB (International Sustainability Standards Board=Nemzetközi Fenntarthatósági Standard Testület) – A fenntarthatósági jelentések standardjait készítő szervezet. Az IFRS Alapítvány kuratóriumai 2021. november 3-án, a glasgow-i COP26-on bejelentették a Nemzetközi Fenntarthatósági Szabványügyi Testület (ISSB) megalakulását, miután az alapítás iránti erős piaci kereslet.

Az ISSB – közérdekből – olyan szabványokat dolgoz ki, amelyek a befektetők és a pénzügyi piacok igényeire összpontosító, magas színvonalú, átfogó, globális fenntarthatósági közzétételi alapvonalat eredményeznek. Az ISSB nemzetközi támogatást élvez a fenntarthatósági közzétételi szabványok kidolgozására irányuló munkája során, amelyeket a G7, a G20, az Értékpapír-felügyelet Nemzetközi Szervezete (IOSCO), a Pénzügyi Stabilitási Tanács, az afrikai pénzügyminiszterek és pénzügyminiszterek, valamint több mint 40 joghatóság központi banki elnöke támogat.

IASB tanácsadó testületei Az IASB tanácsadó testületei kulcsszerepet játszanak abban, hogy az IFRS-ek nemcsak elméleti szempontból legyenek helyesek, hanem a gyakorlatban is érthetőek, alkalmazhatóak és hatékonyak maradjanak, hozzájárulva ezzel a globális pénzügyi beszámolási rendszer megbízhatóságához:

- A IFRS Advisory Council (IFRS Tanácsadó Testület) konzultatív szervként kapcsolódik az IFRS Alapítványhoz. A tanács tagjai különböző érintetti csoportokat képviselnek, például pénzügyi beszámoló készítők, befektetők, szabályozó hatóságok és akadémiai szakértők.
- Az IFRIC (IFRS Interpretations Committee=IFRS Értelmezési Bizottság) kidolgozza és kibocsátja az IFRS Interpretations nevű iránymutatásokat, amelyek hivatalosan értelmezik az IFRS-ek egyes rendelkezéseit. Az IFRIC fő célja, hogy segítsen a vállalatoknak és pénzügyi szakembereknek az IFRS-ek következetes alkalmazásában, minimalizálva a különböző értelmezési lehetőségekből adódó eltéréseket.
- ASAF (Accounting Standards Advisory Forum=Számviteli Standardok Tanácsadó Fóruma), amely a különböző országok számviteli standardokat fejlesztő szervezeteit fogja össze. Fő célja, hogy támogassa az IASB munkáját az IFRS-ek kidolgozása és fejlesztése során, biztosítva a globális szempontok és helyi sajátosságok figyelembevételét. Az ASAF az IASB-vel való aktív párbeszéd révén elősegíti a nemzetközi számviteli standardok egységes alkalmazását.
- CMAC (Capital Markets Advisory Committee=Tőkepiaci Tanácsadó Bizottság), olyan tanácsadó testület, amely az IASB-t támogatja a tőkepiacok igényeinek figyelembevételében. A bizottság tagjai főként befektetők, elemzők és más tőkepiaci szakemberek, akik visszajelzést adnak az IASB által kidolgozott standardok hatásáról és alkalmazhatóságáról. Célja, hogy a pénzügyi beszámolók információs értékét maximalizálja a piaci szereplők számára.
- GPF (Global Preparers Forum=Globális Beszámoló készítők Fóruma) olyan tanácsadó testület, amely a vállalatok pénzügyi beszámoló készítésével foglalkozó szakembereiből áll. A GPF célja, hogy gyakorlati tapasztalatokat és visszajelzéseket biztosítson az IASB számára a standardok gyakorlati alkalmazásával kapcsolatban. A fórum tagjai közvetlen kapcsolatban állnak a pénzügyi jelentések készítésével, így a szabványalkotás során fontos szempontokat és megvalósíthatósági kérdéseket osztanak meg.

1.4. Standardalkotás a gyakorlata a lízingszámvitel példáján keresztül

A számviteli szabályozás és számviteli intézményrendszer működését egy összehasonlító áttekintés mutatja be a lízing standardok US GAAP (ASC 842) és IFRS (IFRS16) és a magyar keretrend szerint. Fontos megérteni, hogy honnan ered a szabályozás változtatásának szükségessége, a standardok megalkotásának folyamata, elfogadása és kibocsátása. A számviteli standardok fejlesztése összetett folyamat, amelyet a globális gazdasági igények, a szabályozási elvárások és az intézményi struktúrák alakítanak. Ez a fejezet azt vizsgálja, hogy a lízingszámvitel jobb átláthatóságának szükségessége hogyan vezetett jelentős reformokhoz mind a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardokban (IFRS), mind az Egyesült Államok Általánosan Elfogadott Számviteli Elveiben (US GAAP). Ezzel szemben a magyar szabályozási környezet – amely jogszabályokon alapul – eltérő megközelítést kínál a lízingek kezeléséhez. Ezen keretrendszer összehasonlításával ez a fejezet kiemeli a szabályozási folyamatok sokféleségét és azok következményeit mind a pénzügyi beszámolásra, mind a könyvvizsgálatra nézve.

1.4.1. Lízingszámvitel - IFRS keretrendszer – IFRS 16 Lízingek

Az IAS 17 – Lízingek egy nemzetközi számviteli standard volt, amelyet a Nemzetközi Számviteli Standardok Testülete (IASB) adott ki, és amely a lízingek elszámolását szabályozta 2018. december 31-ig, ezt a standardet felváltotta az IFRS 16, amely 2019. január 1-jétől van érvényben. Az IAS 17 a pénzügyi lízinget és az operatív lízinget különböztette meg. A Pénzügyi lízing esetében az eszköz tulajdonjogával járó összes kockázatot és hasznót lényegében a lízingbevevőre ruházta át. A lízingbevevő a mérlegben mutatja ki az eszközt és a kötelezettséget. Az Operatív lízing pedig nem ruház át jelentős kockázatokat és hasznokat. A lízingdíjakat a lízingbevevő a lízing futamideje alatt költségként számolta el, eszközt vagy kötelezettséget nem tartott nyilván. Amikor ezt a standardet felváltotta az IFRS 16, az megszüntette a lízingbevevők közötti megkülönböztetést, és előírta, hogy szinte minden lízingügyletet a mérlegben kell kimutatni. Erre a változtatásra azért volt szükség, mert az IAS 17 standardot széles körben kritizálták, amiért lehetővé tette a mérlegen kívüli finanszírozást operatív lízingeken keresztül. Az elemzők és a szabályozók (köztük az SEC) aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy a vállalatok lízingkötelezettségei nem átláthatóak, így az IASB (az FASB-vel együtt) 2006-ban konvergencia projektet indított a lízingszámvitel átalakítására, amelynek célja az átláthatóság és az összehasonlíthatóság javítása. A G20-ak és más érdekelt felek a 2008-as válság után a számviteli arbitrázs megszüntetését is szorgalmazták az operatív és a pénzügyi lízing közötti számviteli arbitrázs megszüntetése érdekében. Ezek a nyomások rávilágítottak egy új, egységes lízingbevevői modell szükségességére, ami az IFRS 16 kidolgozásához vezetett. Az IASB teljes körűen követte a megfelelő eljárást, együttműködve a FASB-vel. 2009-ben vitaanyagot tettek közzé a kezdeti vélemények összegyűjtésére, majd 2010-ben és 2013-ban nyilvános tervezetek készültek. Ez az évtizedes projekt széleskörű globális konzultációt foglalt magában, összesen három nyilvános konzultációs fordulót, amelyek több mint 1700 véleménynyilvánító levelet eredményeztek.

Az IASB és a FASB több száz tájékoztató találkozót és több nyilvános kerekasztal-beszélgetést tartott világszerte a vélemények egyeztetése érdekében. A kulcsfontosságú tanácsadó testületek (pl. az IASB tanácsadó csoportjai és az IFRS Tanácsadó Testület) felülvizsgálták a javaslatokat, és mind a 14 IASB-tagnak szavaznia kellett a végleges standard jóváhagyásához. Az IFRS Értelmezési Bizottság részt vett a technikai szempontok (pl. a lízing definíciójára vonatkozó útmutató) felülvizsgálatában. Az IFRS 16-ot a Nemzetközi Számviteli Standardok Testülete (IASB) adta ki 2016. január 13-án. Az IASB közzétételét követően a standard az EU jóváhagyási folyamatán ment keresztül (beleértve az EFRAG elemzését és nyilvános jóváhagyási tanácsát), mielőtt kötelezővé vált volna az uniós országokban. Az IFRS 16 a 2019. január 1-jétől kezdődő éves időszakokra hatályos, a végleges szöveget az IFRS Alapítványon keresztül tették elérhetővé.

7. Táblázat: Az IAS 17 és az IFRS 16 – Lízingkönyvelés összehasonlítása

Szempont	IAS 17	IFRS 16
Hatálybalépés dátuma	2018. december 31-ig	2019. január 1-től
Bérlő lízingtípusok	Pénzügyi vagy operatív lízingként besorolva	Egységes modell: A mérlegben szereplő összes lízing (kivéve a mentességeket)
Bérlő könyvelése	Pénzügyi lízing: elszámolt eszköz és kötelezettség- Operatív lízing: mérlegen kívüli, lízingköltség lineárisan elszámolva	Szinte minden lízingre vonatkozóan megjelenített használati joggal kapcsolatos eszköz és lízingkötelezettség
Bérbeadó lízingtípusok	Pénzügyi és operatív lízing	Továbbra is pénzügyi vagy operatív lízing kategóriába tartozik
Bérbeadó könyvelése	Nincs jelentős változás az IAS 17 és az IFRS 16 között	Hasonló az IAS 17-hez
Megjelenítési mentességek	Nem alkalmazható	- Rövid távú lízingek ($\leq$ 12 hónap)- Kis értékű eszközök
Mérési fókusz	A bérlet jogi formája	Gazdasági tartalom (jogok és kötelezettségek)
Objektív	A lízingek megfelelő osztályozása és elszámolása	Az átláthatóság javítása a lízinghez kapcsolódó eszközök és kötelezettségek megjelenítésével

Forrás: www.ifrs.org, alapján saját szerkesztés

1.4.2. Lízingszámvitel - US GAAP keretrendszer – ASC 842

A FAS 13 (más néven 13. számú Pénzügyi Számviteli Standardok Nyilatkozata) volt az eredeti lízingszámviteli szabvány, amelyet 1976-ban adott ki a Pénzügyi Számviteli Standardok Testülete (FASB). A FAS 13-at és kapcsolódó értelmezéseit később, 2009-ben kodifikálták a FASB Számviteli Standardok Kodifikációs (ASC) rendszerében. A kodifikáció után a FAS 13 ASC 840-né vált – ez volt az ASC 842 közvetlen elődje. A korábbi US GAAP (ASC 840, eredetileg FAS 13) értelmében az operatív lízingeket a mérlegen kívül lehetett tartani, hasonlóan az IAS 17-hez. A 2000-es évek közepére ezt komoly hiányosságnak tekintették. A Sarbanes-Oxley által előírt 2005-ös SEC-jelentés a mérlegen kívüli megállapodásokról kifejezetten sürgette a FASB-t, hogy javítsa a lízingszámvitelt, hogy az tükrözze a lízingkötelezettségeket a mérlegben. Erős konvergencia-motiváció is volt, így a FASB megállapodott (a 2002-es Norwalk-megállapodás és az IASB-vel kötött 2006-os egyetértési megállapodás révén), hogy együttműködjön az IASB-vel lízing számviteli elszámolását célzó projektben. Az ASC 842 ösztönzője ugyanaz az átláthatóság és összehasonlíthatóság hiánya volt, amely az IFRS 16-ot is előidézte, párosulva az amerikai GAAP nemzetközi standardokkal való összehangolásának céljával. A Pénzügyi Számviteli Standardok Testülete (FASB) vezette a közös projekt amerikai számviteli oldalát, szorosan együttműködve az IASB-vel. A standardalkotási folyamat hosszadalmas és szigorú volt. A Testületek 2009-ben közös vitaanyagot, majd 2010 augusztusában egy javasolt számviteli standardok frissítését (ASU) ismertető tervezetet adtak ki, amely intenzív visszajelzéseket kapott (law.fsu.edu).

2013-ban egy felülvizsgált ismertető tervezetet adtak ki, hogy véleményeket kérjenek a frissített lízingbevevői számviteli modellről. A FASB (gyakran az IASB-vel közösen) összesen három alkalommal (2009-ben, 2010-ben, 2013-ban) kért hivatalosan nyilvános véleményeket. A FASB széleskörű tájékoztatást is folytatott, több mint 200 érdekelt felekkel tartott találkozót, 15 nyilvános kerekasztal beszélgetést tartottak. A véleményeket a FASB tanácsadó csoportjaitól (mint például a FASAC) és iparági csoportoktól szerezték be. A végső döntéseket a 7 tagú FASB igazgatótanácsa hozta meg, az új standard kiadásához szükséges többségi szavazattal. Figyelemre méltó, hogy bár sok tekintetben konvergált az IFRS 16-tal, a FASB – konzultációk után – úgy döntött, hogy kettős osztályozást tart fenn a lízingbevevő költségeinek jelentésére (működési vs. pénzügyi lízing költség), hogy eloszlassa az amerikai érdekelt felek aggályait. Az új US GAAP lízing standardot 2016 februárjában tették közzé 2016-02. évi Számviteli Standardok Frissítése (ASU), Lízingek (842. témakör) címmel. A teljes szabvány (beleértve a Kodifikáció módosításait és a Következtetések Alapját) nyilvánosan elérhető volt a FASB weboldalán és kiadványaiban. A hatálybalépési dátumok eltolódtak: a nyilvános részvénytársaságok esetében az ASC 842 a 2018. december 15. után kezdődő pénzügyi évekre lépett hatályba, míg a magánvállalatok egy további évet kaptak. A végleges ASU az US GAAP más részeinek megfelelő módosításait is eredményezte (és az ASC 840-ben szereplő korábbi iránymutatások visszavonását). Az új szabvány célja a lízingek pénzügyi kimutatásokban való átláthatóbb és teljesebb bemutatása volt, különösen azáltal, hogy a korábban mérlegen kívüli operatív lízingeket is a vállalatok mérlegében kellett kimutatni.

8. Táblázat: Az ASC 840 és az ASC 842 összehasonlítása – Lízingkönyvelés az US GAAP szerint

Szempont	ASC 840 (korábbi szabvány)	ASC 842 (jelenlegi szabvány)
Hatálybalépés dátuma	2018 decemberéig (állami vállalatok esetében)	2019. január 1-től (állami vállalatok)
Bérlő lízingtípusok	Operatív vagy tőkelízingként besorolva	Operatív vagy pénzügyi lízingként besorolva
Bérlő könyvelése	- Tőkelízing: elszámolt eszközök és kötelezettségek- Operatív lízingek: mérlegen kívüli, futamidő alatt elszámolt ráfordítás	Mindkét típus használatijog-használati jogot és lízingkötelezettséget igényel a mérlegben
Bérbeadó könyvelése	Működési, közvetlen finanszírozási vagy értékesítési típusú lízingként besorolva	Hasonló besorolás, de továbbfejlesztett útmutatással
Megjelenítési mentességek	Nincs formális mentesség	Rövid távú lízing mentesség (≤ 12 hónap)
Mérési fókusz	A bérlet jogi formája	Gazdasági tartalom és átláthatóság
Objektív	A lízingek megkülönböztetése a tulajdonjog átruházása vagy a kockázatok és hasznok alapján	A lízingkötelezettségek átláthatóságának és összehasonlíthatóságának javítása

Forrás: www.fasb.org alapján saját szerkesztés

Az US GAAP (ASC 842) szerint az operatív lízing olyan lízing, amely nem felel meg a pénzügyi lízingként való besorolás egyik kritériumának sem. Jellemzően olyan bérleti szerződést jelent, amelyben a bérlő nem vállalja a tulajdonlással járó kockázatokat és hasznokat. A név ellenére az operatív lízing már nem mérlegen kívüli. Az ASC 842 előírja, hogy mind az operatív, mind a pénzügyi lízingeket ki kell mutatni a mérlegben. Az US GAAP (ASC 842) szerinti operatív lízingek most aktiválva vannak, akárcsak a pénzügyi lízingek. Azonban jelentősen eltérnek az eredménykimutatás kezelésében, ahol egyetlen lineáris költséget kell elszámolni. Az operatív és a pénzügyi lízing közötti besorolás befolyásolja a pénzügyi mutatókat és a teljesítménymutatókat, így a gyakorló könyvelők számára kritikus fontosságú, hogy a lízingkritériumok és a jelentéstételi célok alapján különbséget tegyenek a kettő között. Ezen kívül az operatív lízingek pénzügyi kimutatásokra gyakorolt hatása különösen fontos a vállalat hitelképességének és tőkeszerkezetének megítélése szempontjából. A helyes besorolás és elszámolás biztosítja az érintettek számára a vállalat kötelezettségvállalásainak bemutatását.

Az operatív lízingek számviteli kezelése

- A bérlő felismeri a használati jog (ROU) eszközt.
- A lízingbevevő a jövőbeni lízingfizetések jelenértékével megegyező lízingkötelezettséget jelenít meg.
- Egyetlen lízingköltséget lineárisan számolnak el a lízing időtartama alatt.
- A ROU eszköz amortizációja lineáris lízingköltséget eredményez.

9. Táblázat: Operatív lízing és pénzügyi lízing (ASC 842) összehasonlítása

Szempont	Operatív lízing	Pénzügyi lízing
Tulajdonjog átruházása?	Nem	Igen (ha az 5 kritérium bármelyike teljesül)
ROU Asset & Lease kötelezettség?	Igen	Igen
Eredménykimutatás költsége	Egyszeri lízingköltség (lineáris)	Kamat + amortizáció
Mérleg besorolása	ROU eszköz- és lízingkötelezettség (rövid lejáratú/hosszú lejáratú megosztás)	Azonos
Eszköz amortizációja	Lineáris költségekkel korrigálva	Pénzügyi eszközként amortizálva
Költségminta	Még a bérleti időszak alatt is	Előltöltős

Forrás: www.fasb.org alapján saját szerkesztés

Az IFRS (IFRS 16) szerint a lízingbevevők minden lízingszerződést pénzügyi típusú lízingként kezelnek, ami szinte minden szerződés esetében előírja a használati jog eszköz és a lízingkötelezettség elszámolását. Ez megszünteti a lízingbevevők számára az operatív és a pénzügyi lízing közötti különbségtételt. Ez azt jelenti, hogy minden eszközt aktiválni kell az eszközök közé. Ezzel szemben az US GAAP (ASC 842) megtartja a kettős modellű megközelítést a lízingbevevők számára, különbséget téve a pénzügyi lízing és az operatív lízing között, annak ellenére, hogy mindkét típus mérlegben való elszámolást igényel. A fő különbség a költségbemutatásban rejlik a pénzügyi lízingek kamatot és amortizációt osztanak fel, míg az operatív lízingek lineáris lízingköltséget mutatnak. A lízingbeadók mind az IFRS, mind az US GAAP szerint továbbra is kettős modellű besorolást alkalmaznak; az US GAAP azonban részletesebb útmutatást kínál olyan konkrét forgatókönyvekre, mint a beágyazott lízingek vagy az ingatlanügyletek. Egy másik jelentős különbség a rövid távú lízing alóli mentességekben rejlik: az IFRS lehetővé teszi a lízingbevevők számára, hogy kizárják az alacsony értékű eszközöket az aktiválásból, míg az US GAAP nem tartalmaz hasonló alacsony értékű küszöbértéket.

1.4.3.A magyar lízingszámviteli szabályozás

Magyarországon a számviteli szabályokat egységesen a 2000. évi C. törvény a számvitelről tartalmazza. Kiadásra került a 202/2003. (XII. 10.) Kormányrendelet a magyar számviteli standardokról, azok értelmezéseiről és a kapcsolódó eljárási rendről. Létrehozásra kerül számviteli standard alkotó intézményrendszer, és a Pénzügyminisztérium (korábban Nemzetgazdasági Minisztérium) irányításával végzik tevékenységüket:

- Magyar Számviteli Standard Testület (MSZST)
- Standard Előkészítő Testület (SET)
- Standard Értelmező Testület (SÉT)
- Országos Számviteli Bizottság (OSZB)

Az első három magyar számviteli standard (2002–2003):

- Számviteli politika alkalmazása – Útmutató a számviteli politika elkészítéséhez és felépítéséhez.
- Leltárkészítés rendje – Az év végi leltározási folyamatok, az értékelés és a dokumentáció szabályozása.
- Konszolidált beszámoló összeállítása.

Bár Magyarország kezdetben három gyakorlati számviteli standardot vezetett be, a folyamat nem folytatódott a számviteli törvény erős előíró jellege, a tőzsdén jegyzett társaságokra vonatkozó IFRS-hez való igazodás, valamint a folyamatban lévő nemzeti standardfejlesztés intézményi keretének hiánya miatt. Azóta a magyar rendszer adott esetben a törvényi jog és a nemzetközi szabványok kombinációjára támaszkodik. A lízing számvitelének bármilyen felülvizsgálatát integrálni kellett a lízing polgári jogi és adójogi meghatározásaival. Valójában a magyar Polgári Törvénykönyv (2013) és az ágazati pénzügyi intézményekről szóló törvény olyan jogi meghatározásokat tartalmaz, amelyek befolyásolják a számvitelt. Például 2014-ben Magyarország frissítette a Polgári Törvénykönyv lízing definícióját, hogy jobban összhangba kerüljön az akkor hatályos IFRS kritériumokkal. Ezt követte a számviteli törvény 2015-ös módosítása, amely megváltoztatta a pénzügyi és operatív lízing számviteli célú besorolását, hogy azt a Polgári Törvénykönyvben és a pénzügyi intézmények jogában szereplő tulajdonjog-átruházási kritériumokhoz kösse. Ezeket a lépéseket a szokásos jogalkotási folyamaton keresztül tették meg, a Minisztérium által készített módosítástervezetek, a nemzeti szakmai testületekkel (például a Könyvvizsgálói Kamarával és a gazdasági társaságokkal) folytatott konzultáció, majd az Országgyűlés jóváhagyása. A nyilvános konzultáció Magyarországon jellemzően korlátozottabb, mint az IASB/FASB folyamatok; gyakran célzott megbeszéléseket foglal magában iparági szakértőkkel és az uniós irányelvek követelményeivel való összehangolást, nem pedig vitaanyagok széles körű közzétételét. Összefoglalva, a magyar GAAP szerinti lízing standardok kidolgozása fokozatos volt – a jogi definíciók és az EU-harmonizált elvek adaptálása –, nem pedig teljes átírás. Nem volt kiterjedt nyilvános tervezet, amely kizárólag a lízing számvitelre vonatkozott volna; a változtatásokat a számviteli törvény szélesebb körű módosításaiba csomagolták.

Magyarországon a kibocsátó hatóság a kormány (Pénzügyminisztérium), a törvényváltozásokat pedig az Országgyűlés véglegesen jóváhagyja. Így a „standardok” a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény módosításaiként jelennek meg. Például a számviteli törvény 2015-ös (2016-tól hatályos) felülvizsgálata kifejezetten összehangolta a pénzügyi lízing definícióját a Hpt. (pénzügyi intézményekről szóló törvény) kritériumaival. Ezeket a jogi frissítéseket a hivatalos közlőnyben teszik közzé. Az IFRS-szel, vagy a US GAAP-pal ellentétben a törvényhez nem tartozik önálló részletes standard vagy fogalmi keretrendszer – a törvény és a kapcsolódó rendeletek tartalmazzák a szabályokat. A magyar számviteli törvény általában összhangban van az EU számviteli irányelveivel (amelyek magas szintű követelményeket támasztanak az európai pénzügyi kimutatásokkal szemben). Figyelemre méltó, hogy az EU 2013/34-es irányelve nem írta elő az operatív lízingek aktiválását, így a magyar törvény nem építette be az IFRS 16 modelljét. A tőzsdén jegyzett, vagy egyéb módon IFRS használatára jogosult magyar vállalatok alkalmazhatják az IFRS 16-ot (mivel az EU jóváhagyta az IFRS 16-ot a konszolidált accountsefrag.org számára), de a HAS szerint beszámoló vállalatok továbbra is a helyi szabályokat követik. Lényegében a végső hatóság minden változtatás esetében a minisztérium/Országgyűlés volt, és a közzététel a módosított törvény, nem pedig egy különálló számviteli standard dokumentum. A lízingbeadók egy része a friss előírások szerint ugyan áttért az IFRS-ek szerinti beszámolóképzésre, ám amelyek nem tették, azok esetében továbbra is a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 250/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet előírásai relevánsak. A lízingbevevők jelentős részénél pedig fel sem merült az áttérés kérdése, így számukra ma is a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény a mérvadó, amiről akár azt is hihetnénk, hogy mindent tudunk róla. A pénzügyi lízing számviteli és áfa-törvénybeli megítélésével kapcsolatban napjainkban is felmerülő kérdésekkel, ezeknek az ügyleteknek az indításával, fenntartásával, illetve a futamidő végi és idő előtti lezárásával foglalkozunk a jelen cikkben, s ötleteket adunk a problémák lehetséges megoldásaira.

10. Táblázat: A Lízingszámvitel HAS-IFRS

Lízing típusa	Magyar számviteli kezelés	IFRS 16 Kezelés
Pénzügyi lízing	Eszköz + kötelezettség a mérlegben	ROU eszköz + lízingkötelezettség
Operatív lízing	Mérlegen kívüli, elszámolt lízingköltség	Mérlegben, kivéve, ha mentesül
Hosszú távú bérlet	Költségként elszámolva, mint az operatív lízing	Ha a lízingdefiníció teljesül → ROU-eszköz
Lízing besorolása	Szükséges: pénzügy vs. üzemeltetés	Egyetlen modell bérlők számára
IFRS használat	IFRS kötelező a tőzsdén jegyzett konszolidált beszámolókhöz, választható a többi esetben	Teljes IFRS 16 alkalmazás szükséges

Forrás: www.ifrs.org, és alapján saját szerkesztés

1.4.4.A Lízingszámvitel szabályozásának összefoglalása

A lízing egy olyan finanszírozási forma, amelynek során a lízingbeadó meghatározott időre használatra átad egy eszközt a lízingbe vevőnek, meghatározott díjfizetés ellenében. Két fő típusa van az operatív lízing és pénzügyi lízing. Az operatív lízing esetén a lízingbeadó megőrzi a tulajdonjogot, a szerződés időtartama jellemzően rövidebb az eszköz teljes hasznos élettartamánál, és a futamidő végén az eszköz visszakérül hozzá. Ezt gyakran használják rövid- vagy középtávú eszközhasználatra, például személygépkocsik, teherautók, munkagépek vagy informatikai eszközök bérlésére, amikor a vállalat rugalmas megoldást keres és nem akar tulajdont szerezni. A pénzügyi lízing ezzel szemben hosszabb távú, és a futamidő végén a lízingbevevő megszerzi az eszköz tulajdonjogát. Ezt főként nagy értékű, hosszú élettartamú eszközök – például ipari gépek, ingatlanok – finanszírozására alkalmazzák, amikor a cél a tulajdonszerzés, de a vállalat nem kívánja egyszerre kifizetni a teljes vételárat. Mindkét lízingforma előnye, hogy a vállalatok úgy juthatnak hozzá a szükséges eszközökhöz, hogy nem kell egyszerre nagy összegű beruházást végrehajtaniuk, ugyanakkor különböznek a számviteli, adózási és kockázati szempontjaik.

2. Kép: Lízing összetevői

A standardalkotási folyamatok és a főbb különbségek összefoglalva, az IFRS és az US GAAP lízing standardokat független standardalkotók (IASB/FASB) intenzív, konzultációs folyamat során dolgozták ki, míg Magyarország lízing számviteli szabályait törvény határozza meg, a kormány pedig az uniós joggal és a hazai megfontolásokkal összhangban hajtja végre a változtatásokat. Az IFRS 16 és az ASC 842 egy évtizedes közös projekt eredménye, globális konvergencia célokkal és széleskörű nyilvános véleményekkel, amelynek eredményeként közel azonos követelmények születtek a lízingeszközök és kötelezettségek elszámolására vonatkozóan.

Ezzel szemben a HAS nem esett át hasonló átalakításon – megtartotta a pénzügyi és az operatív lízing közötti hagyományos különbségtételt, fokozatosan frissítette a definíciókat, de nem alkalmazta az operatív lízingek mérlegben szereplő modelljét. A standardalkotási folyamat jelentősen eltér: az IFRS/US GAAP az átlátható, megfelelő eljárásra támaszkodik (többszörös expozíciós tervezetek, észrevételek, érdekelt felek bevonása), míg a magyar standardalkotás összefonódik a jogszabályi frissítésekkel, és kevésbé átlátható a kívülállók számára (kevesebb nyilvános tervezet, közvetlenebb szabályozói döntéshozatal). Ezenkívül a kibocsátó szervek jellegükben is eltérőek – egy magánszektorbeli testület (FASB), egy nemzetközi testület (IASB) vagy egy nemzeti kormányzati minisztérium –, ami befolyásolja a standardok megvitatásának és végrehajtásának módját. Az egyes keretrendszerek standardalkotási megközelítése tükrözi az intézményi kontextust – az IFRS esetében globális elveken alapuló, a GAAP esetében amerikai érdekelt felek által vezérelt, Magyarország esetében pedig jogi kódexen alapuló –, ami a lízingszámviteli reform eltérő ütemtervét és eredményeit eredményezi. A 11. számú táblázat bemutatja a lízingek számviteli szabályozásának fejlesztési lépéseit az IFRS, az US GAAP és a magyar számvitel rendszerében. A táblázat szemlélteti, hogyan indultak el a szabályozási folyamatok, milyen egyeztetéseken estek át, és mikor léptek hatályba a végleges szabályok. Az összehasonlítás rávilágít a különböző rendszerek közötti hasonlóságokra és eltérésekre, különösen a szabályozási megközelítések részletezettségében és az érintettek bevonásának módjában.

11. Táblázat: Lízingszámvitel szabályozásának folyamata

Lépés	IFRS (IASB)	US GAAP (FASB)	Magyar Számvitel
1	Szükség felismerése (pl. IAS 17 hiányosságai)	Szükség felismerése (pl. SEC 2005-ös jelentés)	Szükség felismerése (nemzetközi trendek)
2	Vitaanyag közzététele (2009)	Vitaanyag közzététele (2009)	Polgári Törvénykönyv módosítása (2014)
3	Kitettségi tervezetek (2010, 2013)	Kitettségi tervezetek (2010, 2013)	Számviteli törvény módosítása (2015)
4	Nyilvános konzultáció és egyeztetések	Nyilvános konzultációk és fórumok	Szakmai egyeztetések
5	Végleges standard kiadása: IFRS 16 (2016)	Végleges ASU kiadása: ASC 842 (2016)	Törvény elfogadása az Országgyűlés által
6	Hatálybalépés: 2019. január 1.	Hatálybalépés: 2018. december 15. utáni üzleti évek	Hatálybalépés: 2016. január 1.

Forrás: www.ifrs.org, és www.fasb.org alapján saját szerkesztés

II. IFRS és US GAAP Keretrendszere

A nemzetközi számviteli rendszer két elsődleges keretrendszerre épül, a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardokra (IFRS) és Az Egyesült Államok Általánosan Elfogadott Számviteli Elveire (US GAAP). Ezek a keretrendszerek szabályozzák a pénzügyi kimutatások elkészítésének és közzétételének módját, biztosítva a határokon átnyúló pénzügyi beszámolók pontosságát, átláthatóságát és összehasonlíthatóságát. A számviteli keretrendszer, mint kifejezés, a könyvvezetés elkészítését és a pénzügyi kimutatások bemutatását szabályozó elvek, fogalmak, definíciók és szabályok mögöttes struktúrájára utal. Koncepcionális és gyakorlati alapot biztosít a következetes és összehasonlítható pénzügyi jelentésekhez. A keretrendszer, mint egy szabálykönyv meghatározza a pénzügyi beszámolás célját, hogy hasznos információkat nyújtson a befektetőknek, a hitelezőknek és más érdekelt feleknek a döntéshozatalhoz, meghatározza az alapelveket, az információk minőségi jellemzőit, a pénzügyi beszámolás kulcselemeit. Útmutatóként szolgál a szabványos beállításhoz és ítélethez, segíti a szabványalkotókat (IASB és FASB) következetes szabványok kidolgozásában, és referenciapontot is biztosít a könyvelők és számviteli szakemberek számára. Míg az IFRS egy standardrendszert (standardokat) alkalmaz, addig a US GAAP egy részletes, szabályalapú rendszer, amely általánosan elfogadott számviteli keretelvek és szabályok összességéként működik. A nemzetközi számviteli rendszerek mögött álló fogalmi keretek eltérő formában jelennek meg az IFRS és a US GAAP rendszerében. Az IFRS esetében egy egységes, a pénzügyi beszámolás logikáját és céljait meghatározó fogalmi keret áll rendelkezésre, amely a standardalkotás alapja. Mindkét rendszer célja a pénzügyi beszámolók minőségi követelményeinek és fogalmi definícióinak megalapozása, de az alkalmazott szabályozási logika jelentősen eltér.

2.1. US GAAP számviteli keretelvek és szabályok

Az US GAAP fogalmi keretrendszer felvázolja azokat az irányelveket és szabványokat, amelyek az Egyesült Államokban az általánosan elfogadott számviteli keretelvek (US GAAP) szerinti pénzügyi beszámolást szabályozzák, amely biztosítja a pénzügyi kimutatások következetességét, átláthatóságát és összehasonlíthatóságát. A US GAAP fogalmi keretrendszere az Egyesült Államok pénzügyi beszámolási standardjainak sarokköve, hangsúlyozza az egyértelmű és átfogó közzétételeket az átláthatóság, az összehasonlíthatóság és a megalapozott döntéshozatal biztosítása érdekében. A US GAAP általánosan elfogadott számviteli elveit egy átfogó és hierarchikus keretrendszer szabályozza, amely integrálja a jogi szabályozást, a szabványalkotó hatóságot, a szakmai irányelveket és a fogalmi alapokat, és ezeknek megértése elengedhetetlen az Egyesült Államok számviteli rendszerének szerkezetének és következetességének megértéséhez. Az 1973-ban alapított Pénzügyi Számviteli Standard Testület (FASB) az Egyesült Államok GAAP kidolgozásáért és fenntartásáért felelős elsődleges szerv. A mérvadó keretrendszert az FASB Számviteli Szabványok Kodifikációja (ASC) kodifikálja, amely az összes GAAP alapelvet egyetlen, koherens struktúrába rendezi. Az ASC 2009. július 1-jén lépett hatályba, és ez az egyetlen hiteles GAAP forrás a nem kormányzati szervezetek számára, kivéve az Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet (SEC) által kiadott útmutatást.

2.1.1. Az Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet (SEC) – Rendeletek, állásfoglalások, közlemények

Az Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet (SEC), egy szövetségi ügynökség, jogi felhatalmazással rendelkezik a nyilvánosan jegyzett társaságok számviteli elveinek előírására. Az Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet (SEC) szabályozási rendeleteket (pl. Regulation S-X, Regulation S-K), állásfoglalásokat (SAB – Staff Accounting Bulletin) és pénzügyi beszámolási közleményeket (FRR – Financial Reporting Release) ad ki, elsősorban a nyilvánosan működő vállalatok számviteli és pénzügyi jelentési kötelezettségeire vonatkozóan. Az állami vállalatok kötelesek időszerű és pontos pénzügyi és egyéb lényeges információkat szolgáltatni a befektető nyilvánosságának (ez magában foglalja a regisztrációs nyilatkozatokat, időszakos bejelentéseket, meghatalmazási nyilatkozatokat). Ezek a közzétételek segítenek a befektetőknek megalapozott döntések meghozatalában és a piac integritásának fenntartásában. A SEC előírja, hogy az állami vállalatok pénzügyi kimutatásait az általánosan elfogadott számviteli elveknek (GAAP) megfelelően kell elkészíteni. Felügyeli a Pénzügyi Számviteli Standard Testület (FASB) munkáját, amely ezeket a standardokat megállapítja. A SEC betartatja a bennfentes kereskedelmet, azaz az értékpapírok lényeges, nem nyilvános információkon alapuló vételét vagy eladását tiltó törvényeket. A jogsértések polgári és büntetőjogi szankciókat vonhatnak maguk után. Az olyan szabályok alapján, mint a 10b-5 szabály (az 1934. évi értékpapír-tőzsdei törvény értelmében), a SEC küzd az értékpapírok vásárlásával vagy eladásával kapcsolatos csalárd vagy félrevezető állítások ellen. A SEC felügyeli a tőzsdéket (például a NYSE-t és a Nasdaq-ot), az alternatív kereskedési rendszereket és az elszámoló ügynökségeket a tisztességes kereskedési gyakorlatok és a rendszerszintű stabilitás biztosítása érdekében. A 2002-es Sarbanes-Oxley törvényt követően a SEC szabályozása erősebb belső ellenőrzést, az audit bizottság függetlenségét és a vezetői elszámoltathatóságot ír elő, beleértve a pénzügyi jelentések vezérigazgatói/pénzügyi igazgatói tanúsítását. A SEC az 1940. évi befektetési tanácsadókról szóló törvény és az 1934. évi értékpapír-tőzsdei törvény alapján szabályozza a befektetési tanácsadókat és a bróker-kereskedőket, biztosítva, hogy ügyfeleik érdekeit szem előtt tartva járjanak el, és nyilvánosságra hozzák az esetleges összeférhetetlenségeket. A SEC polgári végrehajtási kereseteket indíthat az értékpapír-törvények megsértése miatt, beleértve a jogsértés megszüntetését, bírságokat és az egyének vállalati tisztségviselőként vagy igazgatóként való szolgálatának eltiltását. Szorosan együttműködik az Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériumával a bűncselekményekkel kapcsolatos ügyekben. A SEC nyilatkozatai kiegészítik és tisztázzák az FASB útmutatását, különösen olyan területeken, mint a közzététel, az időközi jelentéstétel és a szokatlan tranzakciók kezelése. Jogilag végrehajthatók, és a gyakorlatban integrálni kell őket az FASB szabványaiba.

A Regulation S-X az SEC (Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet) egyik legfontosabb szabályozása, amely a pénzügyi kimutatások formai és tartalmi követelményeit határozza meg a nyilvánosan működő vállalatok számára. Az S-X jelölés nem rövidítés, hanem az SEC szabályrendszerének betű-jelzéssel ellátott része. Az S betű az adott szabályozási részre (szekcióra) utal, míg az X egyszerűen a sorszámot jelöli.

A Regulation S-X fő tartalma:

- A pénzügyi kimutatások (mérleg, eredménykimutatás, cash flow stb.) formai követelményei
- A konszolidált beszámolók szabályai
- A könyvvizsgálati jelentések tartalmi követelményei
- Pro forma pénzügyi adatok bemutatása
- Kiegészítő mellékletek és lábjegyzetek előírásai

Ez a rendelet tehát kiegészíti az US GAAP előírásait, és biztosítja, hogy a nyilvánosan közzétett pénzügyi adatok átláthatóak, összehasonlíthatóak és egységesek legyenek a tőkepiac szereplői számára.

2.1.2. Amerikai Okleveles Könyvvizsgálók Intézete (AICPA) – Állásfoglalások, értelmezések

Az American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) kritikus támogató szerepet játszik a szabályozási keretben, különösen azokon a területeken, amelyekkel az FASB vagy a SEC útmutatása nem foglalkozik teljes mértékben. Ez a szervezet az Egyesült Államokban működő okleveles könyvvizsgálók (Certified Public Accountants – CPAs) szakmai érdekképviselői és szabályozó testülete. Fontos szerepe van a könyvvizsgálati és számviteli irányelvek, valamint szakmai útmutatók kidolgozásában, különösen azokon a területeken, amelyeket az FASB vagy az SEC nem részletez. Az AICPA legfontosabb hozzájárulásai a következők:

- Könyvvizsgálati és számviteli útmutatók
- Állásfoglalások (SOP) – amelyek közül sok bekerült az ASC-be
- Technikai kérdések és válaszok (TQA-k)
- Gyakorlati segédletek és értelmezések

Az auditorok és az előkészítők gyakran támaszkodnak az AICPA útmutatására a GAAP kontextusban történő értelmezéséhez és alkalmazásához, feltéve, hogy az útmutató nem ütközik a mérvadó szabványokkal.

Ha a szabályozás nem ad konkrét útmutatást egy tranzakcióhoz vagy eseményhez, a könyvelők nem hiteles forrásokat is igénybe vehetnek, például:

- Iparági gyakorlatok
- IFRS szabványok (összehasonlításképpen)
- Szakirodalom és tanulmányok
- Szakmai megítélés hasonló tranzakciók alapján

Ez a rétegzett struktúra robusztus és dinamikus szabályozási keretet hoz létre, amely folyamatosan fejlődik a piaci igényekkel, a technológiai innovációval és a nemzetközi konvergenciátörekvésekkel.

2.1.3. Pénzügyi Számviteli Standard Testület (FASB) – Számviteli Standardok (ASC)

A Financial Accounting Standards Board (FASB) rendelkezik teljes felhatalmazással a Számviteli standardok kodifikációjának (ASC) és minden későbbi frissítésének kidolgozására és kiadására. A FASB a kijelölt magánszektor szabványalkotó testülete az Egyesült Államokban, amely a nem kormányzati szervezetek pénzügyi számviteli és beszámolási standardjainak megállapításáért felelős. Ezt a felhatalmazást az Egyesült Államok Értékpapír- és Tőzsd felügyelete (SEC) és az American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) elismeri. 2009-ben az FASB formálisan létrehozta az ASC-t, mint a US GAAP egyetlen forrását, amelynek célja az volt, hogy egyszerűsítse és egyetlen, koherens struktúrába szervezze az Egyesült Államok számviteli szabványainak hatalmas és összetett körét. Az ASC az összes mérvado számviteli keretelvet, szabályt egy téma szerinti struktúrába osztályozta.

12. Táblázat: ASC leggyakoribb témakörök és azok rövid leírása

ASC témakör	Leírás
ASC 105	Általános számviteli elvek – a GAAP elsődleges forrása.
ASC 205	Pénzügyi kimutatások bemutatása – alapvető elvek és követelmények.
ASC 210	Mérleg – eszközök és kötelezettségek bemutatása.
ASC 215	Részvényesi tőkekimutatás
ASC 220	Átfogó jövedelem
ASC 230	Cash Flow kimutatás – pénzmozgások kategóriái és bemutatása.
ASC 235	Megjegyzések a pénzügyi kimutatásokhoz
ASC 250	Számviteli változások és hibajavítások
ASC 260	Részvényesekre jutó eredmény (EPS) – számítás és jelentés.
ASC 305	Pénzeszközök és pénzeszköz-egyenértékesek
ASC 310	Követelések – hitelezési veszteségek és értékvesztés.
ASC 320	Befektetések – Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok
ASC 330	Készlet és költség-számítási módszerek (FIFO, LIFO), készletleírások, NRV
ASC 350	Immateriális javak – Goodwill és egyéb

ASC 360	Ingatlanok, gépek és berendezések
ASC 405	Kötelezettségek
ASC 410	Eszközök kivonása és környezetvédelmi kötelezettségek
ASC 450	Előre nem látott események
ASC 505	Saját tőke
ASC 606	Bevételek szerződésekből – öt lépéses modell a bevételek elszámolására.
ASC 705	Értékesítési és szolgáltatási költségek
ASC 710	Munkavállalói juttatások – rövid távú és egyéb juttatások.
ASC 740	Jövedelemadók – halasztott adók és adók elszámolása.
ASC 805	Üzleti kombinációk
ASC 820	Valós érték számítása
ASC 815	Származékos ügyletek és fedezeti elszámolás.
ASC 820	Valós értéken történő értékelés – piaci érték meghatározása.
ASC 842	Lízingek – eszköz- és kötelezettségkimutatás bérleti szerződésekre.
ASC 850	Kapcsolt felek közötti tranzakciók – közzétételi követelmények.
ASC 860	Pénzügyi eszközök átruházása – például követelések értékesítése.
ASC 805	Vállalati egyesülések – üzleti kombinációk számviteli kezelése.
ASC 940	Pénzügyi szolgáltatások – brókerek és kereskedők
ASC 944	Pénzügyi szolgáltatások – Biztosítás

Forrás: www.fasb.org alapján saját szerkesztés

Az ASC (A Számviteli Standardok Kodifikációja) alapvető, strukturált útmutatást ad a pénzügyi információk elkészítéséhez és értelmezéséhez. A különböző típusú érdekelt felek számára az ASC útmutatás különböző, de egymással összefüggő üzeneteket közöl. Leírja a számviteli vezetőknek hogyan kell a könyvvizetést és beszámolókat készíteni, milyen jellemző számviteli alapelveket kell betartani. A könyvvizsgálók számára referenciaérték, mérvado kritériumként szolgálnak a pénzügyi kimutatások véleményezésére. A vállalat további érdekelt felei számára (befektetők, szabályozók, igazgatósági tagok) a hitelességet, az átláthatóságot biztosítja. Külső felhasználók számára könnyebbé teszik az összehasonlíthatóságot vállalatok és iparágak értékelése során. A befektetők magabiztosan összehasonlíthatják a vállalatokat, tudván, hogy ugyanazokat az elismerési szabályokat követik.

2.1.4. Az ASC és a SOX kapcsolata

Az ASC (számviteli standardok kodifikációja) és a SOX (Sarbanes-Oxley törvény) különböző célokat szolgálnak, az Egyesült Államok pénzügyi beszámolási rendszerének kiegészítő elemei. Igen, a Sarbanes–Oxley törvény (SOX) elsősorban a tőzsdén jegyzett, nyilvánosan működő amerikai és külföldi vállalatokra vonatkozik, amelyek az amerikai tőkepiacon szerepelnek (például a NYSE vagy NASDAQ tőzsdén). Az, hogy hogyan működik együtt az ASC és a SOX, egyszerűen elmagyarázható. Az ASC megmondja a vállalatoknak, hogy mit jelentsenek, a SOX biztosítja, hogy a jelentéstételt hogyan ellenőrzik, ellenőrzik és tanúsítják, különösen a folyamatba épített ellenőrzések, a belső ellenőrzések és a vezetői felelősség révén. Tehát az ASC biztosítja a szabályokat, a SOX pedig érvényesíti az elszámoltathatóság helyességét. Együtt biztosítják, hogy az Egyesült Államok pénzügyi beszámolása technikailag helyes és etikusan irányított legyen.

13. Táblázat: ASC és a SOX – Cél és hatókör

Szempont	ASC (számviteli standardok)	SOX (Sarbanes-Oxley törvény)
Cél	Az FASB által kiadott US GAAP hivatalos számviteli standardok, keretelvek, szabályok	Egy 2002-ben elfogadott szövetségi törvény a vállalati elszámoltathatóság javítása érdekében
Fő fókusz	Pénzügyi számviteli elvek megjelenítési szabályai	Pénzügyi beszámolási ellenőrzések, irányítás és könyvvizsgálói felügyelet
Hatókör	Minden nem kormányzati szervezet, amely a GAAP-nak megfelelő jelentéseket készít	Tőzsdén jegyzett vállalatok, azok vezetői és könyvvizsgálói
Végrehajtás	FASB, SEC	SEC, PCAOB

Forrás: www.fasb.org alapján saját szerkesztés

A 2002. évi Sarbanes-Oxley törvény (közismert nevén SOX) az Egyesült Államok kulcsfontosságú szövetségi törvénye, amelynek célja a vállalatirányítás javítása, a pénzügyi átláthatóság fokozása és a befektetők vállalati csalásokkal szembeni védelme. Az olyan vállalatokat érintő nagy horderejű számviteli botrányokra válaszul lépett életbe, mint az Enron, a WorldCom és a Tyco, a SOX szigorúbb szabályozási szabványokat vezetett be az állami vállalatok, azok vezetése és könyvvizsgálói számára. A Sarbanes–Oxley törvényt (SOX) az Amerikai Kongresszus alkotta meg és 2002-ben George W. Bush elnök írta alá, így vált törvényerőre az Egyesült Államokban. A törvény végrehajtásáért felelős főbb szervek:

- SEC (Securities and Exchange Commission) – felügyeli a törvény végrehajtását a tőzsdén jegyzett vállalatok körében.
- PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) – a SOX alapján hozták létre; feladata a könyvvizsgálói tevékenység szabályozása és ellenőrzése.

A Sarbanes-Oxley törvény elsődleges céljai a következők:

- A vállalatirányítás megerősítése: A vállalati vezetők és az igazgatótanácsok elszámoltathatóságának növelésével.
- A pénzügyi átláthatóság növelése: A pénzügyi beszámolás minőségének javításával.
- Befektetők védelme: A pénzügyi manipuláció és csalás kockázatának csökkentésével.
- A belső kontrollok javítása: Annak biztosításával, hogy az állami vállalatok robusztus belső ellenőrzési rendszereket vezessenek be a pénzügyi hibás állítások felderítése és megelőzése érdekében.

A Sarbanes-Oxley törvény a modern vállalatirányítás és pénzügyi beszámolás sarokköveként szolgál. A vezetői elszámoltathatóságra, a belső kontrollokra és az átlátható közzétételekre helyezett hangsúly jelentősen javította a vállalati pénzügyi információk megbízhatóságát. Bár a megfelelés kihívásokat jelenthet, a SOX továbbra is kritikus biztosíték a vállalati kötelességszegés ellen, és továbbra is világszerte alakítja az etikus üzleti gyakorlatokat. A könyvvizsgálók kritikus szerepet játszanak annak biztosításában, hogy az állami vállalatok megfeleljenek a 2002. évi Sarbanes-Oxley törvény (SOX) követelményeinek. A törvény konkrét felelősséget ró a könyvvizsgálókra a pénzügyi kimutatások pontosságának, a belső ellenőrzések hatékonyságának és a vezetői elszámoltathatóságnak az értékelésére és ellenőrzésére. Az audit során az auditorok a következő kulcsfontosságú területekre összpontosítanak annak biztosítása érdekében, hogy a vállalat betartsa a SOX követelményeit. Sarbanes-Oxley törvény főbb rendelkezései, kulcsfontosságú szakaszai, amelyek meghatározzák a megfelelés és a vállalati felelősségvállalás kereteit:

- 101. szakasz - Létrehozza a Public Company Accounting Oversight Board-ot (PCAOB), amely felügyeli a könyvvizsgálói szakmát a függetlenség és pontosság biztosítása érdekében.
- 201. szakasz - Megtiltja a könyvvizsgálóknak, hogy bizonyos nem könyvvizsgálói szolgáltatásokat nyújtsanak (pl. tanácsadás, jogi, HR) a könyvvizsgáló ügyfeleknek. Ez támogatja a könyvvizsgálói függetlenségről szóló vitákat, és különösen fontos a globális megbízások esetében, ahol a könyvvizsgáló cégek több szolgáltatást is nyújthatnak.
- 301. szakasz - A Felügyelő bizottság minden tagjának és a könyvvizsgálatban résztvevő könyvvizsgálóknak függetlennek kell lennie a vállalat vezetésétől. Nem lehetnek a társaság alkalmazottai vagy kapcsolt vállalkozások képviselői.
- 302. szakasz - Vállalati felelősségvállalás keretében megköveteli a vezérigazgatóktól és a pénzügyi vezetőktől, hogy személyesen igazolják a pénzügyi jelentések pontosságát és teljességét, biztosítva a vezetői elszámoltathatóságot. A könyvvizsgálók megvizsgálják, hogy a vezérigazgató és a pénzügyi igazgató igazolta-e a pénzügyi kimutatások pontosságát és teljességét. Áttekintik a vezetőség belső kontrollok lényeges hiányosságainak azonosítására és közzétételére vonatkozó folyamatait. A könyvvizsgálók értékelik a pénzügyi ellenőrzések vezetőség általi értékelését alátámasztó dokumentációt.

- 404. szakasz - Belső kontroll, amely előírja, hogy a vállalatok vezessenek be és tartsanak fenn hatékony belső ellenőrzési rendszereket, és tegyék közzé e kontrollok értékelését az éves jelentésekben. A külső könyvvizsgálóknak értékelniük kell ezen ellenőrzések hatékonyságát. A könyvvizsgálók értékelik a vállalat belső ellenőrzési keretrendszerének kialakítását és hatékonyságát. A könyvvizsgálók tesztelik az ellenőrzési tevékenységeket, például az engedélyezési folyamatokat, az egyeztetéseket és a feladatok elkülönítését. A könyvvizsgálók azt is áttekintik, hogy a vezetés hogyan értékeli és ellenőrzi ezeket az ellenőrzéseket. A könyvvizsgálók biztosítják, hogy az összes szükséges közzétételt az US GAAP és a SEC előírásainak megfelelően mutassák be.
- 802. szakasz - A könyvvizsgálók értékelik a vállalat csalások felderítésére és megelőzésére irányuló ellenőrzéseit. Kivizsgálják a szokatlan tranzakciókat, a jelentős naplóbejegyzéseket és az esetleges összeférhetlenségeket. A könyvvizsgálók interjúkat készíthetnek az alkalmazottakkal és a vezetőséggel a csalárd tevékenység lehetséges kockázatainak felmérése érdekében.
- 806. szakasz - Jogi védelmet nyújt azoknak az alkalmazottaknak (bejelentő személyek védelme), akik vállalati csalást vagy etikátlan magatartást jelentenek. Az auditorok felméri, hogy a vállalat megfelelő eljárásokat vezetett-e be a bejelentő bejelentések kezelésére. Biztosítják, hogy az alkalmazottak biztonságos és névtelen csatornákkal rendelkezzenek a csalás vagy etikátlan viselkedés bejelentésére.
- 807. szakasz - Szigorú szankciókat vezet be az értékpapír-csalást elkövető személyek számára. Ez megerősíti a pénzügyi szakemberek, könyvvizsgálók és vezetők etikai és jogi elszámoltathatóságát a joghatóságokban.

A US GAAP auditot, és a SOX auditot független könyvvizsgálók végzik, különböző célokat szolgálnak, eltérő fókuszúak, és a pénzügyi beszámolási folyamat különböző szakaszaiban végzik őket. A US GAAP audit ellenőrzi a standardok szerint összeállított pénzügyi beszámoló adatait, míg a SOX audit értékeli, hogyan generálták és ellenőrizték az információkat. Bár ezek az ellenőrzések összefüggnek egymással, de különálló tevékenységek, külön módszertannal és teljesítménnyel. Ez a megkülönböztetés rávilágít az Egyesült Államok szabályozási környezetének kettős elszámoltathatóságára, nemcsak a pénzügyi kimutatásoknak kell pontosnak lenniük, hanem a mögöttük álló folyamatoknak is megbízhatónak kell lenniük. Bár Magyarország a tőzsdén jegyzett társaságok konszolidált pénzügyi kimutatásaira az IFRS-t, a kötelező jelentéstételre pedig a magyar számviteli szabályozást (HAS) alkalmazza, az amerikai tulajdonú leányvállalatban dolgozó szakemberek gyakran találkoznak az US GAAP egyes elemeivel a csoportos jelentésekben, vagy a könyvvezetésben, a főkönyvi kivonatok összeállításában. Az anyavállalat havi, vagy negyedéves jelentéseket vár el a magyarországi leányvállalatoktól, amelyeknek meg kell felelniük az US GAAP-elveknek. Ezzel együtt pedig gondoskodniuk kell a belső ellenőrzési dokumentációk biztosításáról és SOX-megfelelőségi folyamatokban való részvételről, különösen akkor, ha az Egyesült Államokban működő anyavállalat tőzsdén jegyzett, nyilvánosan működő vállalat. Ezért az ilyen környezetben dolgozó számviteli szakembereknek ismerniük kell a helyi szabványokat (HAS) és az Egyesült Államok csoportos jelentési követelményeit.

14. Táblázat: Az US GAAP Audit és a SOX Audit összehasonlítása

Szempont	US GAAP Audit	SOX audit
Objektív	Biztosítja, hogy a pénzügyi kimutatások tisztességesen jelenjenek meg az US GAAP-nak megfelelően.	Értékeli a pénzügyi beszámolás (ICFR) belső ellenőrzésének hatékonyságát.
Fókusz	Számlaegyenlegek, tranzakciók és közzétételek tételes tesztelése.	A belső kontrollok tervezésének és működési hatékonyságának tesztelése.
Időzítés	Az év vége után a pénzügyi kimutatás zárása és a könyvvizsgálati ciklus során hajtják végre.	A pénzügyi év során a belső ellenőrzések nyomon követése során zajlik.
Könyvvizsgálói jelentés	Vélemény a pénzügyi kimutatások tisztességességéről.	Külön vélemény az ICFR hatékonyságáról (gyorsított bejelentők számára).
Szabványos keretrendszer	AICPA (privát) vagy PCAOB (nyilvános) szabványok szabályozzák.	A PCAOB 2201. számú könyvvizsgálati szabványa szerint végezték.
Szükséges	Minden állami vállalat; néhány magánvállalkozás külső finanszírozással.	Gyorsított és nagy gyorsított bejelentők (piaci kapitalizáció > 75 millió dollár).
Főbb érdekelt felek	Befektetők, szabályozók, hitelezők.	Vezetőség, audit bizottság, szabályozók.
Felelősség	A menedzsment pontos pénzügyi adatokat készít.	A vezetőség értékeli az ICFR-t; könyvvizsgálók tanúsítják.

Forrás: PCAOB AS No. 2201, a FASB kodifikáció és a Sarbanes-Oxley törvény (404. szakasz) alapján saját szerkesztés

A US GAAP és a SOX szerinti audit gyakorlati lebonyolítása kulcsfontosságú minden olyan vállalatnál, amely az amerikai tőkepiacon jelen van, vagy amerikai anyavállalat része. A US GAAP meghatározza a pénzügyi kimutatások készítésének szabályait, míg a SOX törvény az átláthatóságot, a belső kontrollokat és a vezetői felelősségvállalást erősíti, különös hangsúlyt helyezve a csalásmegelőzésre. A gyakorlatban ez az audit nemcsak a pénzügyi beszámolókat pontosságát vizsgálja, hanem azt is, hogy a vállalat megfelelő belső ellenőrzési rendszereket működtet-e. Ez magában foglalja a folyamatok tesztelését, a kockázatelemzést, az IT-rendszerek biztonsági ellenőrzését és a megfelelőség dokumentálását. A gazdasági szakemberek számára fontos e szabályok ismerete, mert pályafutásuk során dolgozhatnak olyan cégnél, amely köteles US GAAP szerint könyvelni és SOX auditon átesni.

2.2. IFRS számviteli keretrendszer összetevői

Az IFRS számviteli keretrendszer a szabványok, értelmezések és támogató útmutatások strukturált hierarchiájára épül, amelyek célja a globális pénzügyi beszámolás átláthatósága, következetessége és összehasonlíthatósága. Alapját a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) által kiadott mérvadó standardok képezik, beleértve a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardokat (IFRS) és az örökölt Nemzetközi Számviteli Standardokat (IAS). Ezeket az IFRS Értelmezési Bizottság (IFRIC) és elődje, az Állandó Értelmezési Bizottság (SIC) által kiadott formális értelmezések egészítik ki, amelyek a bonyolult vagy kétértelmű alkalmazási területeket tisztázzák. Ezek mellett az IFRS Conceptual Framework alapidokumentumként szolgál, amely felvázolja az IFRS kidolgozásának és alkalmazásának alapelveit. A nemzeti szabályozó hatóságok, mint például az Európai Értékpapír-piaci Hatóság (ESMA) és más helyi végrehajtó testületek szintén kritikus szerepet játszanak annak biztosításában, hogy az IFRS-t joghatóságukon belül következetesen alkalmazzák. Ezek az összetevők együttesen egy átfogó és nemzetközileg elismert rendszert alkotnak, amely szabályozza a határokon átnyúlóan működő gazdálkodó egységek pénzügyi kimutatásainak elkészítését és bemutatását.

2.2.1. Európai Értékpapír-piaci Hatóság (ESMA) – Rendeletek, állásfoglalások, közlemények

Az European Securities and Markets Authority (ESMA) egy párizsi székhelyű független uniós hatóság. 2011-ben alapították, és a Pénzügyi Felügyelet Európai Rendszerének (ESFS) része. Nem hoz létre uniós jogszabályokat, de kulcsfontosságú szerepet játszik azok alakításában, értelmezésében és betartatásában az EU-ban. Az ESMA kötelező érvényű technikai standardokat dolgoz ki annak tisztázására, hogyan kell végrehajtani az uniós pénzügyi szabályozást, amelyeket az Európai Bizottság fogad el, és amelyek közvetlenül alkalmazandó uniós joggá válnak. Az ESMA nem kötelező erejű iránymutatást ad ki az uniós jog tagállamok közötti következetes alkalmazásának előmozdítása érdekében, mint például IFRS végrehajtási irányelvek, a tőzsdén jegyzett társaságok jelentési prioritásai, kérdések és válaszok a piaci gyakorlatról, felügyeleti tájékoztatók, állásfoglalások. Az ESMA gyakran ad ki nyilvános nyilatkozatokat (például az ESG-közleményekről, a COVID-hoz kapcsolódó közzétételekről), hogy tisztázza az előkészítők és a végrehajtók elvárásait. Közvetlenül felügyel hitelminősítő ügynökségeket, kereskedelmi adattárakat. Az ESMA kulcsszerepet játszik az IFRS következetes alkalmazásának kikényszerítésében az EU-ban jegyzett társaságokban. Az ESMA biztosítja az IFRS következetes alkalmazását az EU tőzsdén jegyzett szervezetekben. Közzéteszi a végrehajtási határozatokat, az éves közös végrehajtási prioritásokat és a gyakorlati kérdések értelmezését (pl. IFRS 16 lízing szerződések elszámolása). Az ESMA független hatóság, elszámolással tartozik az európai intézmények felé, beleértve az Európai Parlamentet – ahol a Gazdasági és Monetáris Bizottság (ECON kérésére részt vesz a bizottság hivatalos meghallgatásain – az Európai Unió tanácsát és az Európai Bizottságot. A Hatóság rendszeresen beszámol tevékenységeiről az intézmények, megbeszélések és éves jelentések keretében is.

Az ESMA fő célja a befektetők védelme, a pénzügyi piacok integritásának, átláthatóságának és működésének előmozdítása, és a pénzügyi stabilitás megerősítése. A SEC és az ESMA egyaránt létfontosságú a pénzügyi piacok szabályozása szempontjából, de hatókörükben és szerkezetükben különböznek egymástól. A SEC közvetlen felügyelettel rendelkező nemzeti szabályozó hatóság, míg az ESMA egy koordináló uniós hatóság, amely nemzeti szerveken keresztül működik. E szerepek megértése elengedhetetlen a nemzetközi pénzügyi beszámolás és felvigyázás működésének megértéséhez.

2.2.2. Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Értelmező Bizottságok (IFRIC és SIC)

Az Állandó Értelmezési Bizottság (SIC) 2001-ig általános értelmezéseket adott ki az IFRS szabványokkal kapcsolatosan, tehát az IFRIC elődje volt és néhány értelmezése még mindig érvényben van. International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) az IFRS hiteles értelmezéseit adja ki az alkalmazás sokszínűségének kezelésére.

15. Táblázat: Válogatott IFRIC és SIC értelmezések

Standard száma és megnevezése	Standard tartalma
SIC-7	Az euró bevezetése
SIC-10	Kormányzati támogatás – nincs konkrét kapcsolat az üzemeltetési tevékenységgel
SIC-25	Jövedelemadók – A gazdálkodó egység vagy részvényesei adózási státuszának változásai
SIC-29	Szolgáltatási koncessziós megállapodások: közzétételek
SIC-32	Immateriális javak – Weboldal költségei
IFRIC 1	Változások a meglévő leszerelési, helyreállítási és hasonló kötelezettségekben
IFRIC 5	A leszerelési, helyreállítási és környezeti rehabilitációs alapokból eredő érdekeltségekhez fűződő jogok
IFRIC 13	Vásárlói hűségprogramok
IFRIC 14	IAS 19 – A meghatározott juttatási eszköz korlátja, minimális finanszírozási követelmények és ezek kölcsönhatása
IFRIC 17	Nem pénzbeli eszközök felosztása a tulajdonosok között
IFRIC 23	Bizonytalanság a jövedelemadó-kezeléssel kapcsolatban

Forrás: www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

2.2.3.Nemzetközi Számviteli Standardok Testülete (IASB) - IAS és IFRS standardok

Az IAS (International Accounting Standards) standardok 1973–2000 között kerültek kiadásra 1-től 41-ig terjedő sorszámozással. Amikor az IASB 2001-ben felváltotta az IASC-t, számos IAS-szabvány megmaradt és ma is érvényben marad, hacsak nem módosítják, nem váltják fel vagy vonják vissza őket.

Néhány fontosabb még hatályos IAS-standardok:

- IAS 1 – Pénzügyi kimutatások prezentálása
- IAS 2 – Készletek
- IAS 7 – Cash flow-kimutatás
- IAS 8 – Számviteli politika, a számviteli becslések változásai és hibák
- IAS 10 – A beszámolási időszak utáni események
- IAS 12 – Nyereségadó
- IAS 16 – Ingatlanok, gépek és berendezések
- IAS 19 – Munkavállalói juttatások
- IAS 21 – Az árfolyamváltozások hatásai
- IAS 24 – Kapcsolt felekre vonatkozó közzétételek
- IAS 32 – Pénzügyi instrumentumok
- IAS 36 – Eszközök értékvesztése
- IAS 37 – Céltartalékok, függő kötelezettségek és függő követelések
- IAS 38 – Immateriális javak
- IAS 40 – Befektetési célú ingatlanok

Az IAS megnevezés nem jelenti azt, hogy egy szabvány elavult. Számos IAS-standard továbbra is alapvető fontosságú a nemzetközi pénzügyi beszámolásban. Az IFRS standardok a globális pénzügyi beszámolási keretrendszer folytatását és korszerűsítését jelentik. Az IFRS (International Financial Reporting Standards) standardok kibocsátását a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) 2001-től kezdte meg, és jelenleg 17 IFRS standard létezik. Az IFRS-ek kiegészítik, sőt néha felváltják a régebbi IAS standardokat.

16. Táblázat: Összefoglaló összehasonlítás: IAS vs IFRS

Téma	IAS standardok	IFRS standardok
Kibocsátotta	IASC	IASB
Periódus	1973–2000	2001-től napjainkig
Szám	41 kiadva	17 kiadott
Még mindig hatékony?	Sok még mindig hatályos (pl. IAS 1, IAS 2)	Minden IFRS hatályos, kivéve, ha hatályon kívül helyezik
Cél	Korai globális számviteli harmonizáció	Globális modernizáció és konvergencia a gazdasági valósággal

Forrás: www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

Az IFRS-ek mögött áll egy átfogó elméleti keret, amit Conceptual Framework for Financial Reporting (Pénzügyi beszámolás fogalmi kerete) néven ismerünk. Ez nem maga egy standard, de meghatározza azokat az alapelveket, amelyek segítsenek a standardalkotásban, ezzel egységes logikai alapot nyújtsanak a beszámolókészítéshez. Az IFRS-ek jellemzően elveken alapuló rendszernek (principles-based) számítanak, szemben például az amerikai US GAAP-pel, ami szabályalapú (rules-based). Ez azt jelenti, hogy az IFRS-ek célja, hogy az adott gazdasági eseményt tartalmában és valóságában tükrözze. Az IFRS-ek világa három szintből áll: Az IFRS-ek (International Financial Reporting Standards) nemcsak konkrét standardokat tartalmaznak, hanem egy átfogó elméleti keretelvekre épülő rendszert is alkotnak. Ez a háromszintű megközelítés biztosítja, hogy az IFRS-ek nemcsak alkalmazható szabályokat, hanem elméleti és filozófiai alapot is nyújtsanak a beszámolókészítéshez.

A számviteli elszámolás és beszámolás az alábbi három szintre bontható:

- Conceptual Framework (Keretelvek) – az elméleti alap.
- Principles-based megközelítés – a szabályozás filozófiája.
- IFRS-ek / IAS-ek (Standardok) – a gyakorlati alkalmazás eszközei.

Ez a három szint azért alakult ki, mert a számviteli rendszernek egyszerre kell biztosítania az elméleti megalapozottságot, a szabályozás alapelveinek és szemléletének meghatározását, valamint a gyakorlati végrehajtás részletes útmutatóit. Így a számvitel egységes, következetes és összehasonlítható keretet nyújt, amely a koncepciótól a konkrét gyakorlati elszámolásig lefedi a teljes beszámolási folyamatot.

17. Táblázat: Az IFRS-ek felépítése - Keretelvek, Elvek és Standardok

Szint	Leírás	Példák / Megjegyzések
1. Conceptual Framework (Keretelvek)	Az IFRS-ek elméleti alapja. Meghatározza a pénzügyi kimutatások célját, az alapvető minőségi jellemzőket és a főbb számviteli fogalmakat.	• Pénzügyi kimutatások célja: releváns és megbízható információ nyújtása • Minőségi jellemzők: relevancia, hű képviselés, összehasonlíthatóság
2. Principles-based (Elveken alapuló megközelítés)	Az IFRS-ek nem merev szabályokat, hanem általános elveket alkalmaznak. Ez nagyobb szakmai ítélőképességet kíván.	• Gazdasági események tartalmának elsődlegessége a formával szemben • Rugalmasabb, mint a szabályalapú rendszerek (pl. US GAAP)
3. Standardok (IFRS-ek / IAS-ek)	A konkrét standardok határozzák meg az egyes számviteli kérdések elszámolásának és bemutatásának módját.	• IFRS 15 – Árbevétel elszámolása • IFRS 16 – Lízingek • IAS 1 – Beszámolási kötelezettségek

Forrás: www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

Az IFRS fogalmi keretrendszer olyan elvek összessége, amelyek alátámasztják a pénzügyi kimutatások elkészítését és bemutatását a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) szerint. Útmutatóként szolgál a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) számára a számviteli standardok kidolgozása és felülvizsgálata során. Segíti az előkészítőket és a könyvvizsgálókat a meglévő IFRS standardok által közvetlenül nem szabályozott számviteli kérdések megoldásában is. Az IFRS kiterjedt közzétételeket ír elő az átláthatóság biztosítása és a felhasználók megalapozott döntések meghozatalához szükséges információk biztosítása érdekében. Az IFRS és az IAS standardok együttesen képezik az átlátható és összehasonlítható pénzügyi beszámolás alapját a globális piacokon.

18. Táblázat: IFRS-IAS legfontosabb témakörök

Szabvány neve	Szabvány tartalma
IFRS 2 – Részvényalapú kifizetés	Előírja az olyan tranzakciók elszámolását, amelyek során egy vállalat saját részvényekkel vagy részvényopciókkal fizet árukért vagy szolgáltatásokért.
IFRS 3 – Üzleti kombinációk	Meghatározza az egyesülések és felvásárlások elszámolását, előírva az akvizíciós módszer alkalmazását
IFRS 5 – Értékesítésre tartott befektetett eszközök	Meghatározza az értékesítésre szánt eszközök és a megszűnt tevékenységek besorolását, mérését és közzétételét.
IFRS 7 – Pénzügyi instrumentumok	A pénzügyi eszközök jelentőségének részletei.- Információk a pénzügyi eszközökkel kapcsolatos kockázatokról, például a hitel-, likviditás- és piaci kockázatokról.
IFRS 10 – Konszolidált éves beszámoló	
IFRS 13 – Valós értéken történő értékelés	A valós érték értékeléséhez használt értékelési technikák és inputok közzététele.
IFRS 15 – Vevői szerződésekből származó bevétel	A bevételek részletes bontása kategóriák szerint.- A szerződéses egyenlegek, a teljesítési kötelezettségek és a bevételek elszámolása során hozott ítéletek közzététele.
IFRS 16 – Lízingek	Használati joggal rendelkező eszközök és lízingkötelezettségek közzététele.- A lízingkötelezettségek lejáratí profíljára és a lízingekhez kapcsolódó költségekre vonatkozó információk.
IFRS 17 – Biztosítási szerződések	

Forrás: www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

Az IAS 1, 7, 36 és IFRS 7, 13, 15, 16 gyakran a legfontosabb standardok közé tartoznak a pénzügyi beszámolásban, mivel ezek a pénzügyi információk bemutatásának, mérésének és közzétételének alapvető elemeivel foglalkoznak. Ezek a szabványok a legfontosabbak, mert a pénzügyi beszámolás szerkezetének és átláthatóságának alakítása (IAS 1, 7), irányítják a legfontosabb pénzügyi elemek megjelenítését és értékelését, így a bevétel (IFRS 15), valós érték (IFRS 13), pénzügyi kockázatok (IFRS 7) és lízingek (IFRS 16).

A nemzetközi számviteli standardok alkalmazásáról szóló 1606/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 2005 óta írja elő az EU tőzsdén jegyzett társaságai számára, hogy összevont (konszolidált) pénzügyi kimutatásaikat a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokkal (IAS-ekkel és IFRS-ekkel) összhangban készítsék el. Az 1606/2002/EK rendelet alapján a tagállamok saját hatáskörben kiterjeszthetik az IFRS-ek alkalmazását az egyedi éves pénzügyi kimutatásokra és a nem jegyzett társaságokra is. Magyarországon a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 9/A. §-a rendelkezik arról, hogy melyik gazdálkodói kör számára alkalmazhatóak (illetve alkalmazandóak) az IFRS-ek egyedi beszámolás céljára.

A pénzügyi kimutatásaikat az IFRS-ek alapján összeállító európai társaságoknak a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) által kibocsátott IFRS-eket az Európai Bizottság által ún. befogadási eljárás keretében történő jóváhagyásukat követően kell alkalmazniuk. Az IASB által 2008. október 15-ig kibocsátott, vagy elfogadott nemzetközi számviteli standardokat és a kapcsolódó értelmezéseket az 1126/2008/EK bizottsági rendelet fogadta el, amelyet időközben számos alkalommal módosítottak, hogy az IASB által kiadott újabb standardok és értelmezések, illetve ezek módosításai szintén befogadásra kerüljenek. Az Európai Bizottság 2023. szeptember 13-án elfogadott 2023/1803 (EU) rendelete egybeszerkesztett és aktualizált formában tartalmazza az IASB által kibocsátott vagy elfogadott és az Európai Bizottság által az 1606/2002/EK rendelettel összhangban 2022. szeptember 8-ig elfogadott standardokat és a kapcsolódó értelmezéseket. A 2023/1803 (EU) bizottsági rendelet 2023. október 16-án lépett hatályba. Az új rendelet elfogadásával az 1126/2008/EK rendelet hatályát veszítette, azonban a hatályon kívül helyezett rendeletre történő hivatkozásokat az új rendeletre való hivatkozásként kell értelmezni. Az 1606/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban egyes nemzetközi számviteli standardok elfogadásáról szóló 2023/1803 (EU) bizottsági rendeletet az Európai Unió Hivatalos Lapjának 2023. szeptember 26-i számában hirdették ki, magyar nyelven az alábbi linkre kattintva érhető el: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R1803>. A kihirdetésre kerülő újabb befogadó rendeletekről, a befogadási eljárás előtt álló IFRS-ekről, illetve arról, hogy a befogadás folyamata milyen szakaszban van, az EFRAG honlapján, az <https://efrag.org/> oldalon lehet tájékozódni. Az IAS és IFRS standardok hivatalos magyar nyelvű fordítása a Pénzügyminisztérium honlapján érhető el, mivel Magyarországon ez a szerv felel a nemzetközi számviteli standardok közzétételéért. A magyar nyelvű változat megismerése segíti a gyakorló szakembereket abban, hogy pontosan értelmezzék a standardok előírásait, és hogy a nemzetközi számviteli elveket a hazai jogszabályi és üzleti környezet összefüggéseiben is könnyebben alkalmazzák.

2.3. Az IFRS és az US GAAP standardok gyakorlati alkalmazása

A számviteli standardok gyakorlati alkalmazása a nemzetközi pénzügyi beszámolás középpontjában áll. Míg az IFRS és az US GAAP átfogó keretrendszert biztosít a pénzügyi tranzakciók elismerésére, mérésére és bemutatására, a valós környezetben való alkalmazásuk gyakran szakmai megítélést, kontextusspecifikus értelmezést és a részletes közzétételi követelmények betartását igényli. Ez a fejezet áthidalja a szakadékokat a standardalkotás és a gyakorlati végrehajtás között azáltal, hogy bemutatja, hogyan alkalmazzák a kulcsfontosságú standardokat az üzleti környezetben. Gyakorlati példák, összehasonlító betekintések és a tipikus kihívások elemzésén keresztül a hallgatók elsajátítják azokat az eszközöket, amelyek szükségesek az IFRS és az US GAAP hatékony értelmezéséhez és alkalmazásához a pénzügyi beszámolás gyakorlatában. Ez a fejezet segít megérteni az IFRS és az US GAAP számviteli standardok közös szerkezetét és olvasási megközelítését. Bemutatja a mögöttes keretrendszereket, a szabvány tipikus összetevőit és egy gyakorlati módszert ezek hatékony értelmezésére.

2.3.1. A nemzetközi számviteli standardok összetevői

A 19. számú táblázat felvázolja az IFRS és az US GAAP szabványokban található tipikus összetevőket, valamint azt, hogy az egyes szakaszok mit tárnak fel az olvasó számára.

19. Táblázat: A nemzetközi számviteli standardok főbb összetevői

A szabvány szakasza	Mit mond neked	Mit kell keresni
Objektív	Miért létezik a szabvány?	A hatás hatóköre, célja
Kiterjedés	Milyen tranzakciókra vonatkozik a szolgáltatás?	Alkalmazhatóság (ki, mikor)
Meghatározások	Főbb fogalmak	Értsd meg a szókincset
Elismerés	Mikor kell rögzíteni a tételeket a pénzügyi kimutatásokban?	Az eszköz/kötelezettség/jövedelem megjelenítésének feltételei
Mérés	Hogyan kell kiszámítani az összegeket	Kezdeti és későbbi mérési alapok
Bemutató	Hol és hogyan jelenítsük meg a tételeket a kimutatásokban?	Osztályozási szabályok (pl. aktuális/nem aktuális)
Közzététel	Mit kell tartalmaznia a jegyzetekben	Átláthatóság, felhasználói információs igények
Átmenet	A szabvány kezdeti alkalmazása	Visszamenőleges vs. leendő örökbefogadás

Forrás: www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

2.3.2. A nemzetközi számviteli standardok felépítése és tartalma

A számviteli szabványban való eligazodás megtanulása lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy bármilyen pénzügyi beszámolási kérdésben részt vegyenek. A szabványok mögött meghúzódó szerkezet, terminológia és logika megértése segít magabiztosan alkalmazni őket mind tudományos, mind szakmai környezetben. Az IFRS 16 és ASC 842 Lízing standardok szerkezetükben és terminológiájukban különböznek egymástól. Szerkezetük megértése segít a hatékonyan olvasni és értelmezni a szabványokat és helyesen alkalmazni a lízingkönyvelést a gyakorlatban (20. és 21. számú táblázat).

- IFRS 16 – Lízingek főbb szerkezeti elemek:
 - Célkitűzés és hatály
 - Fogalommeghatározások
 - Elismerési mentességek
 - Bérlői könyvelés
 - Bérbeadó könyvelése
 - Mérés, bemutatás, közzététel
 - Átmeneti rendelkezések
 - Szemléltető példák, következtetések alapja.
- ASC 842 – Lízingek főbb szerkezeti elemek:
 - Bevezetés és háttér
 - Hatókör, célkitűzések
 - Szószedet, lízing fogalma
 - Hatálybalépési információk
 - Elszámolási kritériumok
 - Kezdeti és későbbi értékelések
 - Nyilatkozat (kötelező pénzügyi kimutatásokban szereplő közzétételek)
 - Végrehajtási útmutató
 - Háttér információk

20. Táblázat: Nemzetközi számviteli Standard szerkezeti összehasonlító táblázat (IFRS 16 és ASC 842)

Vonás	IFRS 16	ASC 842
Stílus	Narratív szabvány	Moduláris kódolás (ASC)
Bérlő modell	Egységes modell (a mérlegben szereplő összes lízing)	Kettős modell (pénzügy vs. működés)
Mérési elrendezés	Egymást követő bekezdések	Szakaszonkénti bontás (kezdeti/későbbi)
Közzététel helye	51–60B. bekezdés	50. szakasz
Példák	Függelék (szemléltető példák)	55. szakasz

Forrás: www.fasb.org, www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

21. Táblázat: IFRS 16 vs. ASC 842: Lízing számviteli standardok összehasonlítása

Vonás	IFRS 16	ASC 842
Hatálybalépés dátuma	2019. január 1.	2019. január 1-jén állami vállalatok esetében; később magánszervezetek esetében
Kibocsátotta	Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB)	Pénzügyi Számviteli Standard Testület (FASB)
Elsődleges cél	Az átláthatóság növelése a lízingeszközök és -kötelezettségek mérlegben történő megjelenítésével	A lízingkötelezettségek láthatóságának növelése a legtöbb lízing mérlegben való megjelenítésével

Forrás: www.fasb.org, www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

A 22. számú táblázat jól szemlélteti az IFRS 16 és az ASC 842 lízingstandardok közötti főbb eltéréseket. Az IFRS 16 egységes modellt alkalmaz, amely szerint szinte minden lízing pénzügyi lízingként kerül elszámolásra, míg az ASC 842 megtartja a kettős modellt, külön kezelve a pénzügyi és az operatív lízingeket. Mindkét standard előírja a használati jog (ROU) eszköz és a lízingkötelezettség mérlegben való megjelenítését, azonban az ASC 842 a rövid távú lízingekre is kiterjed, de bizonyos gyakorlati mentességeket kínál. Az eredménykimutatásban az IFRS 16 külön választja a ROU eszköz értékcsökkenését és a lízingkötelezettség kamatát, míg az ASC 842 a pénzügyi lízingnél hasonlóan jár el, az operatív lízingnél viszont egyszeri, lineáris lízingköltséget számol el. Ez a különbség befolyásolhatja a nyereségkimutatás struktúráját és a kulcs pénzügyi mutatókat. Összességében az IFRS 16 szigorúbb és egységesebb megközelítést képvisel, míg az ASC 842 nagyobb rugalmasságot enged az operatív lízingek kezelésében.

22. Táblázat: Lízingbe bevő könyvelés

Szempont	IFRS 16	ASC 842
Lízing besorolása	Egységes modell: minden lízinget (a rövid lejáratú és a kis értékű lízing kivételével) pénzügyi lízingként kell kezelni	Kettős modell: pénzügyi vagy operatív lízingként besorolt lízingek
Mérleghatás	Használati jog (ROU) eszköz és lízingkötelezettség megjelenítése az összes lízinghez	ROU eszköz- és lízingkötelezettség megjelenítése minden 12 hónapos lízinghez
Az eredménykimutatás hatása	A ROU eszköz értékcsökkenése és a lízingkötelezettség kamata külön elszámolva	Pénzügyi lízing: külön kamat és amortizáció; Operatív lízing: egyszeri lineáris lízingköltség

Forrás: www.fasb.org, www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

A 23. számú táblázat a lízingbe adó könyvelésének főbb jellemzőit mutatja be az IFRS 16 és az ASC 842 standardok szerint. Mindkét szabályozás megtartja a lízingek típus szerinti besorolását, azonban az IFRS 16 az operatív és pénzügyi lízing kategóriákat használja, míg az ASC 842 a működési, értékesítési típusú és közvetlen finanszírozási lízingeket különbözteti meg. A számviteli megközelítés tekintetében az IFRS 16 nagyrészt az IAS 17 szabályozás logikáját viszi tovább, így a bérbeadó könyvelési gyakorlata lényegében nem változott. Az ASC 842 szintén az előző, ASC 840 szerinti elvekre épít, és a bérbeadói könyvelésben nem hoz jelentős újításokat. Ez azt jelenti, hogy a lízingbe adói oldalról a reformok hatása jóval kisebb volt, mint a lízingbe vevői könyvelés esetében.

23. Táblázat: Lízingbe adó könyvelése

Szempon	IFRS 16	ASC 842
Lízing besorolása	Megtartja az operatív és pénzügyi lízing besorolást	Megtartja a működési, értékesítési típusú és közvetlen finanszírozási lízing besorolásokat
Számviteli megközelítés	Hasonló az IAS 17 standardhoz; A bérbeadó könyvelése nagyjából változatlan	Hasonló az ASC 840-hez; A bérbeadó könyvelése nagyjából változatlan

Forrás: www.fasb.org, www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

A 24. számú táblázat az IFRS 16 és az ASC 842 lízingstandardok által biztosított mentességeket hasonlítja össze. Mindkét szabályozás lehetővé teszi, hogy a 12 hónapos, vagy annál rövidebb futamidejű lízingek mentesüljenek a mérlegben történő kimutatás alól, ezáltal egyszerűsítve az adminisztrációt és csökkentve a könyvelési terheket. Az IFRS 16 ezen felül külön mentességet biztosít a kis értékű eszközök lízingjére, például táblagépek vagy kisebb irodabútorok esetében, ami további rugalmasságot nyújt a vállalatok számára. Az ASC 842 ezzel szemben nem tartalmaz külön mentességet a kis értékű eszközökre, így az ilyen tételeket is a standard általános szabályai szerint kell kezelni.

24. Táblázat: Mentességek

Mentesség típusa	IFRS 16	ASC 842
Rövid távú lízingek	A 12 hónapos, vagy annál rövidebb időtartamú lízingek mentesülhetnek a mérleg szerinti elszámolás alól	Ugyanez a mentesség érvényes
Kis értékű eszközök	Kis értékű lízingje mentesülhet	Nincs külön mentesség a kis értékű eszközökre

Forrás: www.fasb.org, www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

III. A Számviteli Politikák és Alapelvek Keretrendszere az IFRS és az US GAAP Szerint

Míg Magyarországon a számviteli törvény tartalmazza a számviteli politika elkészítésére és a számviteli alapelvekre vonatkozó szabályokat, addig a nemzetközi számvitelben számviteli standarokban találhatóak meg az ezekkel kapcsolatos irányelvek. A nemzetközi standardok, mint például az IFRS vagy az US GAAP, részletes útmutatást adnak a gazdasági események elszámolására és bemutatására, biztosítva az összehasonlíthatóságot a különböző országok vállalatai között. Ez a megközelítés elősegíti a globális pénzügyi átláthatóságot és a befektetői bizalom erősítését.

3.1. A számviteli politika főbb jellemzői a nemzetközi számvitel rendszerében

Magyarországon a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény kifejezetten előírja, hogy minden társaság írásos számviteli politikát készítsen. Ennek a dokumentumnak le kell írnia, hogy a társaság hogyan alkalmazza a számviteli törvény rendelkezéseit a gyakorlatban, beleértve a számviteli módszerek, az értékelési technikák és a pénzügyi kimutatások elkészítésének eljárásainak kiválasztását és indokolását. Ez biztosítja az átláthatóságot, a következetességet és a jogszabályi keretnek való megfelelést, és szabályozási vagy működési változások esetén frissíteni kell. A jogalkotás módja miatt hazánkban egy jogszabály van, amely alapján egy Számviteli politikát kell készíteni. A nemzetközi számvitelben pedig több számviteli standard írja elő a számviteli szabályokat, ezért több standard utal a számviteli politikára és számviteli alapelvekre. Megállapítható, hogy mindkét nemzetközi számviteli keretrendszer megköveteli a vállalatoktól, hogy számviteli politikákat dolgozzanak ki, alkalmazzanak és tegyenek közzé, különösen azokon a területeken, ahol mérlegelésről van szó, vagy ahol vannak lehetőségek. A gyakorlatban, különösen a nagy- vagy multinacionális vállalatok esetében, a belső számviteli politikai kézikönyv, vagy belső szabályzatok strukturált elkészítése általános és alapvető irányítási eszköz.

3.1.1. Számviteli politika a US GAAP szerint

Az US GAAP szerint a vállalatok nem kötelesek Számviteli politikai kézikönyvet készíteniük, de rendelkezniük kell Számviteli Szabályzattal (Accounting Policies Manual), Központi vállalati irányelvekkel (Corporate Accounting Guidelines), Számviteli és pénzügyi folyamatleírásokkal, eljárási rendekkel az egyes számviteli területekre (Procedure Documents). Ezek a szabályzatok dokumentálják a választott számviteli elvet vagy módszert, felelősségi köröket, az alkalmazás gyakorlati lépéseit, a jóváhagyási folyamatot a változásokra. Az ügyvezető igazgató, a könyvvizsgáló, és adott esetben az audit bizottság felel ezeknek a szabályzatoknak az elkészítéséért, elfogadásáért és ellenőrzéséért. A hiányos vagy nem dokumentált szabályzat komoly kockázatot jelent, különösen audit szempontból.

A könyvvizsgálat során ellenőrzésre kerül, hogy a számviteli politika megfelel-e a US GAAP-nek és hogy az abban foglaltakat konzisztensen alkalmazzák-e. Az US GAAP nem ír elő külön számviteli politikát, de előírja, hogy a jelentős számviteli politikákat közzé kell tenni a pénzügyi kimutatások megjegyzéseiben (ASC 235). Ha nincs közvetlenül alkalmazandó szabvány, az ASC 105 keretet biztosít a megfelelő irányelvek kiválasztásához a relevancia és a hű képviselés alapján. A szabályzat bármilyen változásának követnie kell az ASC 250-ben leírt eljárásokat, beleértve a megfelelő közzétételt és az alkalmazás következetességét. Bár nincs szabályozási egy külön számvitel politikai dokumentumra, az állami vállalatok jellemzően belső számviteli politikai kézikönyveket, szabályzatokat tartanak fenn a megfelelés biztosítása és a belső ellenőrzési keretek támogatása érdekében (különösen a SOX-megfelelőség tekintetében). A számviteli politikával kapcsolatos legfontosabb iránymutatások az FASB számviteli standardok kodifikációjának (ASC) több részében találhatók, a leglényegesebbek a következők:

- FASB ASC 235 – Megjegyzések a pénzügyi kimutatásokhoz megköveteli a gazdálkodó egységektől, hogy minden jelentős számviteli politikát közzé tegyenek a pénzügyi kimutatások mellékletének részeként, jellemzően az első megjegyzésben. Segít a felhasználóknak megérteni, hogy a vállalat hogyan alkalmazza az olyan módszereket, mint a bevételelszámolás, a készletértékelés, az értékcsökkenés és a becslések használata. Az US GAAP-ot használó összes entitásra vonatkozik, és elengedhetetlen az átláthatóság és az összehasonlíthatóság szempontjából.
- FASB ASC 105 – Általánosan elfogadott számviteli elvek, amely meghatározza az US GAAP források hierarchiáját, és útmutatást ad a számviteli politikák kiválasztásához konkrét útmutatás hiányában. Hangsúlyozza az indokolt megítélést és az elvek következetes alkalmazását, amelyek releváns és megbízható információkat eredményeznek.
- FASB ASC 250 – Számviteli változások és hibajavítások szabályozása, hogyan kell kezelni a számviteli politika és számviteli alapelvek, becslések és hibajavítások változásait, beleértve a visszamenőleges alkalmazást és a közzétételi követelményeket. Magyarázatot igényel a változás jellegéről és indoklásáról, valamint az összehasonlíthatóságra gyakorolt hatásról.

3.1.2.Számviteli politika az IFRS szerint

Az IFRS-ben a számviteli politikák kiválasztását, alkalmazását és közzétételét kifejezetten számviteli standardok szabályozzák, tehát nincs olyan előírás, hogy minden vállalatnak egyetlen, formálisan összeállított Számviteli Politikát kell készítenie. Az IFRS főként a pénzügyi kimutatások közzétételére és tartalmára vonatkozó követelményeket szabályozza, és abban határozza meg, hogy a számviteli politikákat ismertetni kell. Az IFRS ugyan nem írja elő külön, önálló számviteli politikai dokumentum elkészítését, azonban előírja, hogy a vállalatok határozzák meg, dokumentálják és tegyék közzé azokat az elveket, módszereket és eljárásokat, amelyek mentén a gazdasági eseményeket elszámolják és bemutatják a beszámolóban, biztosítva ezzel az átláthatóságot és az összehasonlíthatóságot.

Az IFRS filozófiája szerint, és a jó számviteli gyakorlat alapján bizonyos főbb témákra szinte minden vállalatnál indokolt külön számviteli szabályzatot készíteni – ezek különösen fontosak az egységes gyakorlat szempontjából. A következő standardok biztosítják, hogy a politikák összhangban legyenek az IFRS általános célkitűzéseivel, és támogassák a hasznos pénzügyi információk elkészítését:

- Az IAS 1 – A pénzügyi kimutatások prezentálása standard előírja a gazdálkodó egységek számára, hogy a pénzügyi kimutatások kiegészítő mellékletben tüntessék fel számviteli politikájukat. Ezeknek a közzétételeknek tartalmazniuk kell az alkalmazott értékelési alapokat és a pénzügyi kimutatások megértéséhez szükséges egyéb politikákat. A cél, hogy olyan információt kell nyújtani, ami segíti a pénzügyi kimutatások értelmezését és összehasonlíthatóságát.
- Az IAS 8 – Számviteli politikák, a számviteli becslések változásai és hibák standard felvázolja, hogy a gazdálkodó egységeknek hogyan kell számviteli politikát választaniuk, alkalmazniuk és megváltoztatniuk, különösen akkor, ha egy ügyletre nem vonatkozik külön standard. Részletes útmutatást nyújt a számviteli politikák kiválasztásához és alkalmazásához, ha egy adott IFRS standard nem foglalkozik egy ügylettel. Megköveteli az ítéltőképeség alkalmazását a releváns és megbízható számviteli politikák kidolgozásában, összhangban az IFRS fogalmi keretrendszerével. Előírja, hogyan kell elszámolni és közzétenni a számviteli politika változásait, beleértve adott esetben a visszamenőleges alkalmazást is. Meghatározza, hogy a számviteli politika azt jelenti, hogy tartalmazza a vállalkozás által alkalmazott konkrét elvek, alapok, egyezmények, szabályok és gyakorlatok a pénzügyi kimutatások elkészítésére és bemutatására vonatkozó eljárásokat.

A számviteli politika kialakítása és közzététele az IFRS és a US GAAP rendszerekben egyaránt kiemelt fontosságú, mivel ezek biztosítják a pénzügyi kimutatások átláthatóságát, összehasonlíthatóságát és megbízhatóságát. Az IFRS nem ír elő külön, formális számviteli politikai dokumentumot, azonban a vállalatoknak ki kell dolgozniuk, dokumentálniuk és közzétenniük a jelentős számviteli politikáikat, melyeket következetesen kell alkalmazniuk. A US GAAP szintén nem követel meg önálló számviteli politikai dokumentumot, de előírja, hogy a pénzügyi kimutatások mellékleteiben fel kell tüntetni a jelentős számviteli politikákat és a változásokat. Mindkét rendszer megköveteli a következetességet az időszakok között, és változtatásra csak indokolt esetben van lehetőség, a hatások részletes bemutatásával. Az IFRS szabályozási alapját az IAS 1 és az IAS 8 adják, amelyek iránymutatást nyújtanak a számviteli politikák kiválasztására, alkalmazására és módosítására. A US GAAP ezzel szemben az ASC 235 („Notes to Financial Statements”) és az ASC 250 („Accounting Changes and Error Corrections”) előírásait alkalmazza. A két rendszer célja biztosítani, hogy a beszámolók érthetőek, összehasonlíthatóak és megbízhatóak legyenek. Míg az IFRS globális szinten kíván egységes pénzügyi beszámolási keretet adni, addig a US GAAP az amerikai jogi és befektetői környezet sajátosságaira összpontosít. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a multinacionális vállalatoknak sok esetben párhuzamosan kell alkalmazniuk mindkét rendszer előírásait a különböző joghatóságokban. Ez komoly szakmai felkészültséget és folyamatos nyomon követést igényel.

25. Táblázat: Számviteli politika – IFRS és US GAAP összehasonlítás

Szempont	IFRS	US GAAP
Formális dokumentum követelmény	Nem ír elő önálló, formális számviteli politikai dokumentumot, de a vállalatnak ki kell dolgoznia, dokumentálnia és közzé kell tennie a jelentős számviteli politikákat.	Nincs kötelező előírás önálló számviteli politikai dokumentumra, de a jelentős számviteli politikákat a beszámolóban ismertetni kell.
Közzétételi kötelezettség	A számviteli politikákat a pénzügyi kimutatások mellékleteiben kell közzétenni, különösen azokat, amelyek jelentősen befolyásolják a beszámoló tartalmát.	Kötelező a pénzügyi kimutatások mellékleteiben közzétenni a jelentős számviteli politikákat és az ezekben bekövetkezett változásokat.
Következetesség	Megköveteli a következetes alkalmazást az időszakok között; változtatás csak indokolt esetben, és annak hatását be kell mutatni.	Ugyancsak előírja a következetes alkalmazást, változtatás esetén a hatásokat számszerűen és szövegesen is ismertetni kell.
Szabályozási alap	Az IAS 1 és az IAS 8 tartalmazza a számviteli politikák kiválasztására, alkalmazására és módosítására vonatkozó irányelveket.	Az ASC 235 („Notes to Financial Statements”) és az ASC 250 („Accounting Changes and Error Corrections”) tartalmazza a kapcsolódó előírásokat.
Cél	A beszámoló átláthatóságának, összehasonlíthatóságának és megbízhatóságának biztosítása globális szinten.	A beszámoló érthetőségének és összehasonlíthatóságának biztosítása az amerikai szabályozási és befektetői környezetben.

Forrás: www.fasb.org, www.ifrs.org alapján saját szerkesztés

3.2. A nemzetközi számvitelben alkalmazott számviteli alapelvek

A nemzetközi számvitelben alkalmazott számviteli alapelvek és minőségi jellemzők olyan keretet biztosítanak, amely egységesen meghatározza a pénzügyi információk előállításának és bemutatásának alapvető szabályait. Ezek az elvek lehetővé teszik, hogy a vállalatok gazdasági eseményeit összehasonlítható, megbízható és releváns módon rögzítsék, függetlenül attól, hogy melyik országban működnek. A minőségi jellemzők – mint például a relevancia, a valósághű bemutatás, az összehasonlíthatóság és az időszerűség – biztosítják, hogy a beszámolók valóban támogassák a felhasználók, elsősorban a befektetők, hitelezők és szabályozó hatóságok döntéshozatalát. Az alapelvek egységes értelmezése kiemelten fontos, mivel a globális üzleti környezetben a pénzügyi kimutatásokat gyakran határokon átnyúlóan használják, és az eltérő értelmezés torzíthatja a pénzügyi helyzetről kialakított képet. Az egységes keret csökkenti a félreértések és a kreatív könyvelési gyakorlatok kockázatát, így hozzájárul a pénzügyi jelentések átláthatóságához és megbízhatóságához. Emellett lehetővé teszi a nemzetközi tőkepiaci befektetők számára, hogy különböző országok vállalatainak beszámolóit közvetlenül összevessék. Összességében a számviteli alapelvek és minőségi jellemzők nélkülözhetetlenek a globális pénzügyi információcsere hatékonyságához és a gazdasági bizalom fenntartásához.

3.2.1. Számviteli alapelvek és minőségi jellemzők US GAAP kontextusban

Az Egyesült Államok általánosan elfogadott számviteli elvei (US GAAP) alapvető számviteli elveken alapulnak. Ezeket az elveket a Pénzügyi Számviteli Standard Testület (FASB) vezérli a Fogalmi Keretrendszeren keresztül, és az FASB Számviteli Standardok Kodifikációjában (ASC) és a Pénzügyi Számviteli Fogalmak Nyilatkozatában (SFAC) alkalmazzák. A fontosabb SFAC dokumentumok közé tartozik például az SFAC 5 – Recognition and Measurement (az elszámolás és értékelés kritériumai) és az SFAC 8 – Conceptual Framework for Financial Reporting (a pénzügyi beszámolás keretrendszere), amelyek leírják a számviteli alapelveket és a hasznos információ minőségi jellemzőit. A US GAAP rendszerben hosszú ideje alkalmazott számviteli alapelvek több kategóriába sorolhatók. Alapfeltevések (Assumptions) biztosítják a pénzügyi kimutatások készítésének keretét:

- Gazdálkodói (gazdasági) egység elve – a vállalkozás különálló egységként kezelendő, elkülönül a tulajdonosoktól és más egységektől.
- Vállalkozás folytatásának elve – feltételezzük, hogy a vállalkozás a belátható jövőben tovább működik, nem kerül felszámolásra. Ennek hiányában speciális felszámolási bázisú beszámolót kellene készíteni, de normál esetben a beszámoló mindig ezen az elven nyugszik.
- Pénzértékállandóság elve – a pénzügyi kimutatások változatlan vásárlóerejű pénzegységben készülnek. A számviteli nyilvántartások feltételezik, hogy a pénz értéke stabil, inflációs hatásokat tipikusan nem korrigálják.
- Időszakra vonatkozás elve (időszakosság) – a végtelen működést önkényesen meghatározott időszakokra (üzleti év, negyedév stb.) bontjuk, hogy periodikus beszámolókat (mérleg, eredménykimutatás stb.) készíthessünk.

26. Táblázat: US GAAP Alapfeltevések (Assumptions)

Alapfeltevés neve	Magyarázat	Egyszerű példa	Hivatkozás
Gazdasági egység elve (Economic/Business Entity Assumption)	A vállalkozás elkülönül a tulajdonosoktól és más vállalkozásoktól, pénzügyi nyilvántartása csak a saját tevékenységét tartalmazza.	A cégvezető magánvásárlásai nem jelennek meg a vállalat könyvelésében.	SFAC No. 8, Chapter 3 – Reporting Entity
Vállalkozás folytatásának elve (Going Concern Assumption)	Feltételezi, hogy a vállalkozás a belátható jövőben folytatja működését, és nincs szándék vagy kényszer a bezárásra.	Egy szállodalánc hosszú távú hiteleket vesz fel új egységek építésére, mert a abból indulnak ki, hogy a vállalat a jövőben is működni fog, és a beruházások megtérülnek.	SFAC No. 1 (korábban), jelenleg implicit az SFAC No. 8 keretrendszerben
Pénzegység elve (Monetary Unit Assumption)	A pénzügyi kimutatások állandó pénznemben, USA-dollár készülnek, nem számolnak az infláció hatásával (kivéve külön előírás esetén).	A US GAAP elsősorban az amerikai piacra készült, de nem kizárólag amerikai székhelyű vállalatok használják.	SFAC No. 5 – Elements of Financial Statements
Időszakosság elve (Time Period Assumption)	A vállalkozás folyamatos működését meghatározott időszakokra bontják, hogy periodikus beszámolókat készíthessenek.	Az időszak lehet hónap, negyedév vagy üzleti év, amely nem feltétlenül esik egybe a naptári évvel.	SFAC No. 5 – Recognition and Measurement

Forrás: <https://www.fasb.org> alapján saját szerkesztés

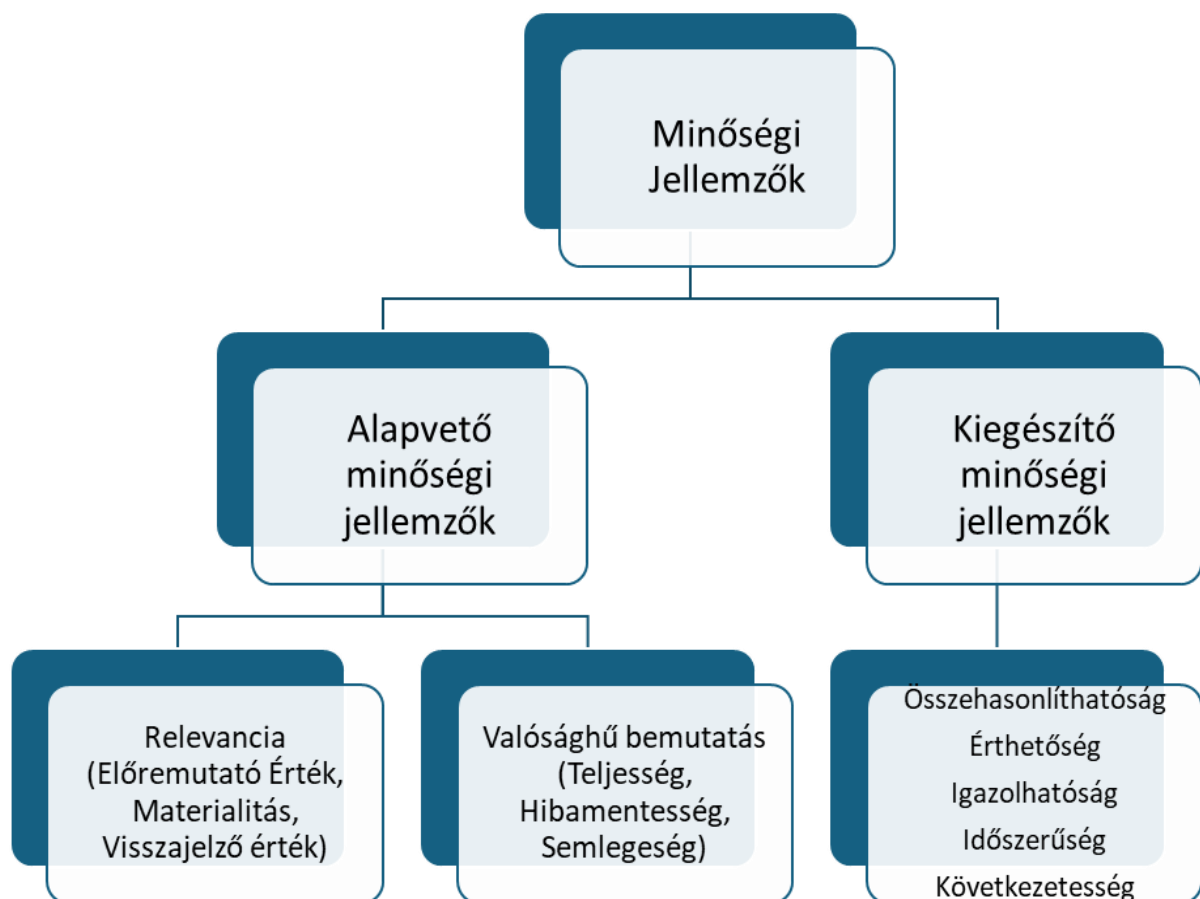
A US GAAP rendszerében az alapfeltevésekre épülő számviteli alapelvek és korlátozó tényezők értelmezése során figyelembe kell venni, hogy az amerikai számviteli rendszer működése és beszámolási logikája eltér a magyar számviteli szabályozástól. Míg a magyar számvitel jogszabályban rögzített, egységes szerkezetű beszámolót és részletes számlarendet ír elő, addig a US GAAP alapvetően standardokra és iránymutatásokra épül, amelyek nagy hangsúlyt helyeznek a befektetői és hitelezői döntések támogatására. Az olyan alapelvek, mint az eredményszemlélet, a történeti bekerülési érték vagy a teljesség elve, a gazdasági események valósághű, összehasonlítható és döntéstámogató bemutatását szolgálják, nem pedig a jogszabályi megfelelést helyezik előtérbe. A korlátozó tényezők, például a költség-haszon elem vagy a lényegesség elve, rugalmas értelmezést engednek meg: a vezetés szakmai ítélőképessége kulcsszerepet játszik abban, hogy milyen információ kerül be a beszámolóba. Ez a rugalmasság ugyan lehetővé teszi a releváns, piaci igényekhez igazodó jelentést, de nagyobb felelősséget is ró a készítőkre. A magyar gyakorlatban jellemzően formális, szabálykövető megközelítés dominál, míg a US GAAP alatt a gazdasági tartalom elsődlegessége (substance over form) hangsúlyosabb. Emiatt a GAAP szerinti beszámoló sok esetben inkább a befektetői információszükségletet elégíti ki, kevésbé fókuszálva a jogi előírások merev betartására.

A US GAAP számviteli alapelvek (Principles) az alapfeltevésekre épülnek, és részletesen meghatározzák a gazdasági események elszámolásának és bemutatásának módját. Ezek az elvek biztosítják, hogy a pénzügyi kimutatások egységes, összehasonlítható és döntéstámogató információt nyújtsanak. Működésük során figyelembe kell venni a korlátozó tényezőket is, hogy a beszámolók ne csak pontosak, hanem gazdaságosan előállíthatók legyenek. Az alapfeltevésekre épülő a számviteli alapelvek (Principles) a US GAAP-ban:

- Eredményszemléletű elszámolás (bevételek és ráfordítások elve) – Ez azt jelenti, hogy a gazdasági eseményeket nem a pénzmozgás időpontjában, hanem abban az időszakban kell elszámolni, amikor azok gazdaságilag megtörténtek. Ennek párja a költség-összemérés elve (matching principle), mely szerint a bevételekhez tartozó ráfordításokat ugyanabban az időszakban kell elszámolni, amikor a bevétel felmerül. Forrás: SFAC No. 5 – Recognition and Measurement in Financial Statements, paras. 83–90
- Történeti bekerülési érték elve (historical cost) – Az eszközöket és kötelezettségeket eredeti beszerzési (vagy előállítási) költségen rögzítik, biztosítva az objektivitást és igazolhatóságot. Forrás: SFAC No. 5, para. 66; SFAC No. 8, Chapter 6 – Measurement
- Teljesség elve (full disclosure) – A pénzügyi kimutatások minden lényeges információt tartalmazzanak, beleértve a fő kimutatásokat és a kiegészítő megjegyzéseket is. Forrás: SFAC No. 8, Chapter 3 – Qualitative Characteristics of Useful Financial Information (Completeness)
- Összehasonlíthatóság és következetesség – A következetes számviteli politika alkalmazása révén az idősoros összehasonlíthatóság biztosított legyen. Forrás: SFAC No. 8, Chapter 3 – Enhancing Qualitative Characteristics (Comparability & Consistency)

Korlátozó tényezők (Constraints) és gyakorlati megfontolások

- Költség-haszon elem (cost-benefit constraint) – Az információ hasznossága álljon arányban az előállítás költségeivel. Forrás: SFAC No. 8, Chapter 2 – The Cost Constraint on Useful Financial Reporting
- Lényegesség elve (materiality) – Csak a döntéshozatalt érdemben befolyásoló információkat kell bemutatni; a lényegesség relatív fogalom. Forrás: SFAC No. 8, Chapter 3 – Relevance (Materiality)
- Óvatosság (konzervativizmus) elve – Bizonytalan kimenetel esetén inkább alul-, semmint túlbecsülni a jövedelmet és eszközöket. A FASB a koncepcionális keretben ma már kevésbé hangsúlyozza, mivel összeütközésbe kerülhet a semlegesség elvével, de egyes standardokban továbbra is jelen van. Forrás: Történetileg: SFAC No. 2 – Qualitative Characteristics of Accounting Information (Prudence/Conservatism); jelenleg implicit a standardokban, pl. készletértékelésnél (ASC 330)

3. ábra: US GAAP Minőségi jellemzők

Forrás: saját szerkesztés

A számviteli alapelvek mellett a FASB koncepcionális keretrendszere definiálja a hasznos pénzügyi információ minőségi jellemzőit is. Az SFAC 2 (majd a frissített SFAC 8, 3. fejezet) meghatározta azokat a tulajdonságokat, amelyek nélkül az információ nem éri el célját. A FASB SFAC 8 3. fejezete kimondja, hogy ha a pénzügyi információ hasznos akar lenni, releváns kell legyen és hűen kell tükröznie a valóságot, amit reprezentál. A hasznosság tovább nő, ha az információ összehasonlítható, igazolható, időszerű és érthető.

Az alapvető minőségi jellemzők – a relevancia és a valósághű bemutatás – biztosítják, hogy a pénzügyi információ valóban alkalmas legyen a döntéshozatal támogatására. A relevancia azt jelenti, hogy az adat képes befolyásolni a felhasználók döntéseit, mert előrejelző vagy megerősítő értékkel bír, és lényeges az adott helyzetben. A valósághű bemutatás pedig garantálja, hogy a beszámoló torzítás nélkül, teljeskörűen és hibamentesen tükrözze a gazdasági események tényleges tartalmát. A relevancia és a valósághű bemutatás között gyakran kompromisszumra van szükség, mert előfordulhat, hogy egy információ nagyon releváns, de a megbízhatósága kérdéses, ilyenkor a standardalkotó mérlegeli, hogy melyik jellemző szolgálja jobban a felhasználói érdekeket. A FASB célja, hogy ezek az alapvető minőségi jellemzők kiegyensúlyozottan érvényesüljenek, biztosítva a döntéstámogató, átlátható és összehasonlítható pénzügyi beszámolást. E két jellemző együttes érvényesülése alapfeltétele a megbízható és hasznos pénzügyi beszámolásnak.

Alapvető minőségi jellemzők:

- A Relevancia: az információ képes befolyásolni a döntéshozatalt – prediktív (előrejelző) vagy megerősítő értékkel bír. Csak akkor releváns, ha lényeges az adott döntés szempontjából. A relevancia esetében a lényegesség kulcsfontosságú szűrő, hiszen csak az az információ kerül be a beszámolóba, amely ténylegesen befolyásolhatja a döntéshozatalt. Ez lehet múltbeli adatok elemzése, jövőbeli trendek előrejelzése vagy múltbeli döntések megerősítése is. Példa: Egy új piacra belépés híre releváns lehet a befektetők számára, mert befolyásolhatja a vállalat jövőbeli pénzügyi kilátásait.
- Valósághű bemutatás (faithful representation) - A gazdasági jelenségeket torzítás nélkül, tényleges tartalmuknak megfelelően mutatja be. A valósághű bemutatás a tartalom minőségére fókuszál: a kimutatásoknak torzításmentesen és teljeskörűen kell tükrözniük a gazdasági eseményeket.
- Három kulcseleme:
 - Teljesség – minden lényeges adat beépítése.
 - Semlegesség – minden szándékos torzítás mellőzése.
 - Hibamentesség – ésszerű határokon belül pontos és megbízható információ.

Példa: Substance over form elv alkalmazása – a gazdasági tartalom elsődlegessége a jogi formával szemben; például egy lízingszerződést nem csak jogi, hanem gazdasági tartalma szerint kell elszámolni. A FASB keretrendszere hangsúlyozza, hogy a formailag helyes, de a lényegét eltorzító beszámoló nem felel meg a hű bemutatás követelményének.

Kiegészítő (fenntartó) minőségi jellemzők célja, hogy növeljék a már releváns és hűen bemutatott pénzügyi információ hasznosságát. Ezek – az összehasonlíthatóság, következetesség, igazolhatóság, időszerűség és érthetőség – segítik a felhasználókat abban, hogy a beszámolókat könnyebben értelmezzék, több időszak vagy vállalat között összevegyék, valamint megbízható forrásként használják. Bár önmagukban nem helyettesítik az alapvető jellemzőket, megfelelő érvényesítésük jelentősen javítja a pénzügyi információk döntéstámogató értékét. Kiegészítő minőségi jellemzők:

- Összehasonlíthatóság (comparability)
 - Biztosítja, hogy a pénzügyi adatok több időszak vagy több vállalat között is összevethetők legyenek.
 - Az egységes számviteli elvek alkalmazása lehetővé teszi például, hogy egy iparág vállalatainak mutatói összevethetők legyenek.
- Következetesség (consistency)
 - Az összehasonlíthatóság része: ugyanazon vállalat időbeli adatai azonos elvek mentén készüljenek.
 - A FASB hangsúlyozza, hogy a *comparability* és a *consistency* összefüggő, de nem azonos fogalmak.
- Igazolhatóság (verifiability)
 - Független szakértők azonos következtetésre jutnának az adatok alapján.
 - Az adatok forrásai, dokumentumai rendelkezésre állnak és auditálhatók.
 - Példa: Egy leltárszámlálás eredménye igazolható, ha megfelelően dokumentálták és ellenőrizték.
- Időszerűség (timeliness)
 - Az információ kellően gyorsan jusson el a felhasználókhoz.
 - Példa: Egy éves beszámoló akkor hasznos, ha nem évekkel később publikálják.
- Érthetőség (understandability)
 - A pénzügyi információ világos, rendezett formában legyen bemutatva.
 - A lényeges részleteket megfelelően magyarázzák.
 - Feltételezzük, hogy a felhasználók rendelkeznek bizonyos pénzügyi ismeretekkel, de kerülni kell a feleslegesen bonyolult, követhetetlen beszámolókat.

A számviteli alapelvek és minőségi jellemzők egymást kiegészítve biztosítják, hogy a pénzügyi beszámolók hatékonyan támogassák a döntéshozatalt. Az alapelvek meghatározzák a gazdasági események rögzítésének és bemutatásának keretét, míg a minőségi jellemzők gondoskodnak arról, hogy az információ releváns, valósághű és megbízható legyen. A relevancia és a hű bemutatás a döntéstámogató értéket és a torzításmentes tartalmat garantálja, a kiegészítő jellemzők pedig növelik az adatok értelmezhetőségét és összevethetőségét. A korlátozó tényezők, mint a költség-haszon elem és a lényegesség, biztosítják a gazdaságosságot és a fókusz a valóban fontos információkra. Együtt alkalmazva ezek az elvek és jellemzők átlátható, összehasonlítható és a globális üzleti környezetben is döntéstámogatásra alkalmas pénzügyi jelentéseket eredményeznek. Ezáltal a pénzügyi kimutatások nem csupán jogszabályi megfelelést, hanem valódi értéket is nyújtanak a felhasználók számára.

3.2.2.Számviteli alapelvek és minőségi jellemzők IFRS kontextusban

IASB Koncepcionális keretrendszere az általa kiadott Pénzügyi beszámolási koncepcionális keretelvek (Conceptual Framework for Financial Reporting) hasonló szerepet tölt be a nemzetközi standardok (IFRS-ek) esetében, mint az SFAC a US GAAP környezetében. Az IFRS keretelvek legújabb, 2018-as felülvizsgálata nyolc fejezetben foglalja össze a pénzügyi beszámolás céljait, elemeit, alapelveit és minőségi jellemzőit. Az előző változat 2010-ben jelent meg részleges frissítéssel az IASB/FASB konvergencia keretében. Bár a keretelvek maguk nem standardok, az IASB hivatkozik rájuk standardalkotáskor, illetve a vállalatok is támaszkodhatnak rá, ha egy konkrét ügyletre nincs IFRS szabály – hasonlóan tehát irányadó szerepe van, akárcsak a FASB koncepcióknak. További implicit alapelvek is jelen vannak az IFRS szemléletében, bár némelyiket nem külön nevezik meg, mert a keretelvek fogalmi definíciókon keresztül érvényesítik őket. Ilyen például a gazdasági egység elve, amely az IFRS 2018-as keretelvekben a beszámolót készítő egység fogalmában ölt testet. Eszerint a beszámoló egy gazdálkodói egység nézőpontjából készül, ami lehet egy jogi entitás, vagy annak egy része, illetve akár több entitás kombinációja is – a lényeg, hogy a beszámoló hatókörét (konszolidált, egyedi vagy kombinált) a releváns döntéshozói igények határozzák meg. Szintén ide sorolható a monetáris egység elve, bár IFRS alatt sem használjuk expliciten ezt a kifejezést – azonban a pénzügyi kimutatások természetesen itt is pénzegységben, többnyire névértéken készülnek.

IFRS számviteli alapelvek (alapfeltevések):

- Vállalkozás folytatása (going concern) – Ugyanúgy, mint US GAAP alatt, az IFRS keretelvek is rögzítik, hogy a pénzügyi kimutatások általában a vállalkozás folytatásának feltételezésén alapulnak. Vagyis feltételezzük, hogy a cég a belátható jövőben működni fog, és nincs szándék vagy kényszer a működés beszüntetésére. Ha ez az előfeltevés nem állna fenn, akkor a beszámolót más (pl. likvidációs) alapon kellene elkészíteni, és ezt egyértelműen jelezni kellene a kimutatásokban. Mind az IAS 1 standard, mind a keretelvek kötelezik a vezetést, hogy jelezze, ha bármilyen lényeges kétely merül fel a vállalkozás folytatóképességével kapcsolatban. Amennyiben a vállalat működésében jelentős változás következik be, arról az érintett felek tájékoztatni szükséges a nyilvános beszámolókon keresztül.
- Eredményszemléletű számvitel (accrual basis) – Az IFRS világában alapkövetelmény, hogy a vállalkozás időbeli elhatárolás elve szerint készítse el a beszámolót (kivéve a cash-flow kimutatást, ami természeténél fogva pénzforgalmi szemléletű). A keretelvek kimondják, hogy a tranzakciók hatásait akkor kell elszámolni, amikor azok megtörténnek (és nem akkor, amikor a pénz mozog), és a beszámolók az adott időszakokhoz rendelve mutatják ki ezeket a hatásokat. Ez az elv biztosítja, hogy a bevételek és ráfordítások a megfelelő időszak eredményében jelenjenek meg, függetlenül a pénzmozgástól – tehát például az értékesítésből származó bevételt és a hozzá kapcsolódó követelést akkor is fel kell venni a könyvekbe, ha a vevő még nem fizetett. IAS 1 – Presentation of Financial Statements, 27. bekezdés.

- Gazdálkodó egység elve (Reporting Entity Concept) meghatározza, hogy a pénzügyi kimutatások egy adott gazdálkodó egység nézőpontjából készülnek, amely elkülönül más entitásoktól. Forrás: Conceptual Framework for Financial Reporting (2018), 3.8–3.13. pontok. A pénzügyi kimutatások mindig egy meghatározott gazdálkodó egység (reporting entity) szemszögéből készülnek, amely jogilag vagy gazdaságilag elkülönül más szervezetektől és személyektől. A gazdálkodó egység lehet jogi személy (pl. vállalat), jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, vagy akár egy csoport, amely összevont beszámolót készít. Elkülönülés, a gazdálkodó egység eszközei, kötelezettségei, bevételei és ráfordításai nem keverhetők össze a tulajdonosok vagy más szervezetek hasonló tételeivel. Ez biztosítja, hogy a pénzügyi kimutatások kizárólag az adott egység teljesítményét és pénzügyi helyzetét tükrözzék. Típusok az IFRS szerint:
 - Egyszeres gazdálkodó egység – egyetlen vállalat vagy szervezet beszámolója.
 - Konszolidált gazdálkodó egység – több vállalatból álló csoport összevont pénzügyi kimutatásai (IFRS 10 – Konszolidált pénzügyi kimutatások).
 - Részleges beszámolás – pl. egy szegmens vagy üzletág kimutatásai (IFRS 8 – Működési szegmensek).
- Monetáris egység elve (Unit of Account / Monetary Measurement) Conceptual Framework for Financial Reporting (2018), 6.54–6.56. pontok. A pénzügyi beszámolóban a gazdasági eseményeket és tranzakciókat egységes pénzegységben (monetáris mértékegységben) kell nyilvántartani és bemutatni. Ez biztosítja az összehasonlíthatóságot és a mérhetőséget. Az IFRS rendszerében az inflációs hatásokat általában figyelmen kívül hagyják, kivéve, ha egy gazdaság hiperinflációs környezetben működik. Ilyen esetben az IAS 29 – Pénzügyi beszámolás hiperinflációs gazdaságokban standard előírásait kell alkalmazni, amely a pénzügyi kimutatások módosítását írja elő az árfolyamváltozások és árszínvonal-emelkedés torzító hatásainak kiküszöbölésére. Unit of Account fogalom nem csupán a pénzegységet jelenti, hanem azt az elszámolási egységet is, amelyben egy adott tételt a beszámolóban kimutatnak.

Kiegészítő számviteli alapelvek:

- Bekerülési érték elve (Historical Cost) IFRS 13 – Fair Value Measurement, IAS 16 – Property, Plant and Equipment. Az eszközök és kötelezettségek nyilvántartásának alapja a beszerzési költség, amely a tranzakció időpontjában ténylegesen kifizetett vagy felmerült értéket tükrözi. Az IFRS keretrendszere ugyanakkor több esetben megengedi az átértékelést – például a valós értéken történő értékelés alkalmazását – különösen ingatlanok, gépek, berendezések és befektetési célú ingatlanok esetében. A történeti bekerülési érték alkalmazása biztosítja az értékelés objektivitását és ellenőrizhetőségét, ugyanakkor a relevancia érdekében bizonyos körülmények között szükség lehet az értékek módosítására.
- Valós és hű kép elve (Fair presentation) IAS 1 – Presentation of Financial Statements 15–25. pont. A valós és hű kép elve átfogó követelmény. A pénzügyi kimutatásoknak a gazdasági jelenségeket torzítás nélkül, tényleges tartalmuknak megfelelően kell bemutatniuk.

- Teljesség elve (Full disclosure) IAS 1, IFRS 7. A pénzügyi kimutatásoknak minden olyan információt tartalmazniuk kell, amely a felhasználók döntéshozatalához szükséges. Ez kiterjed mind a fő pénzügyi kimutatásokra – például a mérlegre, eredménykimutatásra és cash flow-kimutatásra –, mind a kiegészítő megjegyzésekre és magyarázatokra. Az elv célja, hogy a felhasználók teljes képet kapjanak a vállalat pénzügyi helyzetéről, teljesítményéről és pénzügyi kockázatairól, így elősegítve a transzparenciát és az összehasonlíthatóságot.
- Lényegesség elve (Materiality) az IAS 1 7., IAS 8 kimondja, hogy a pénzügyi kimutatásoknak csak azokat az információkat kell tartalmazniuk, amelyek érdemben befolyásolhatják a felhasználók gazdasági döntéseit. A nem lényeges tételek összevonhatók vagy elhagyhatók a beszámolóból, ezáltal növelve annak áttekinthetőségét. A lényegesség mértéke nem általános, hanem vállalatspecifikus, figyelembe véve a vállalat méretét, tevékenységét és a körülményeket.
- Következetesség elve (Consistency) az IAS 8 – Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors. A következetesség elve biztosítja, hogy a pénzügyi kimutatások összehasonlíthatók legyenek időben és más vállalatokkal. Ez azt jelenti, hogy a számviteli politikákat és eljárásokat időről-időre azonos módon kell alkalmazni, kivéve, ha a változtatás indokolt és jobb pénzügyi információt eredményez. Az ilyen változtatásokat részletesen indokolni és közzétenni kell a felhasználók megfelelő tájékoztatása érdekében.

A pénzügyi beszámolók egyik legfontosabb célja, hogy hasznos információt nyújtsanak a befektetők, hitelezők és más érdekelt felek számára gazdasági döntéseik meghozatalához. Ennek érdekében a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) a Conceptual Framework keretében meghatározta azokat a minőségi jellemzőket, amelyek biztosítják az információ döntéstámogató értékét. A keretrendszer két fő csoportba sorolja ezeket: alapvető (fundamental) és kiegészítő (enhancing) minőségi jellemzők. Ezen felül a keretrendszer rögzíti a korlátozó tényezőket is, amelyek hatással vannak ezen jellemzők gyakorlati érvényesülésére.

Alapvető minőségi jellemzők az IFRS-ben:

- Relevancia (Relevance) Conceptual Framework 2.6–2.11. Az információ releváns, ha képes befolyásolni a felhasználók döntéseit. Ez kétféle módon történhet: prediktív érték (segít előre jelezni a jövőbeni kimeneteket) vagy megerősítő érték (visszajelzést ad korábbi előrejelzések vagy döntések helyességéről). A lényegesség (Materiality) a relevancia része egy információ akkor lényeges, ha elhagyása vagy téves bemutatása befolyásolná a felhasználók döntéseit. A lényegesség kontextusfüggő, nem rögzített számszerű küszöbérték.
- Valósághű bemutatás (Faithful representation) Conceptual Framework 2.12–2.19, IAS 1.15–25. A pénzügyi beszámolónak torzítás nélkül kell tükröznie a gazdasági jelenségek lényegét. Ez magában foglalja a teljességet (minden lényeges információ szerepeljen), a semlegességet (mentes minden szándékos torzítástól) és a hibamentességet (az adatok a lehető legpontosabbak).

A valósághű bemutatás követelménye megköveteli, hogy a pénzügyi beszámoló torzításmentesen, teljeskörűen és pontosan tükrözze a gazdasági eseményeket. Az IASB szerint is ennek része, hogy a tranzakciók tényleges gazdasági tartalma előbbre való a formális jogi formánál – azaz az alkalomhoz illő kreatív könyvelés (amikor a jogi kiskapukat kihasználva a formális szabályok betartása mellett a gazdasági realitást esetleg eltitkolják) ellentétes a valósághű bemutatással. A valósághű bemutatás három kulcseleme IFRS-ben is: teljesség, semlegesség, hibamentesség. Teljesség: minden lényeges információt be kell mutatni; semlegesség: nem szabad tendenciózusan befolyásolni a felhasználókat; hibamentesség: az információ legyen megbízható, ésszerű hiba- és bias-mentes. Természetesen tökéletes hiba- és bias-mentesség elméleti ideál, de a standardkészítő célja ennek megközelítése.

Kiegészítő minőségi jellemzők:

- Összehasonlíthatóság (Comparability) Conceptual Framework 2.24–2.27. A felhasználók képesek legyenek az információkat időben és vállalatok között összevetni. Az összehasonlíthatóság nem azonos a következetességgel, de a következetesség elősegíti az összehasonlíthatóságot. A nemzetközi standardalkotó is kiemeli, hogy az összehasonlíthatóság nemcsak időbeli következetességet jelent egy vállalaton belül, hanem a különböző vállalatok pénzügyi információinak összevethetőségét is elősegíti – különösen fontos ez globális szinten, ahol az IFRS egyik fő célja a nemzetközi összehasonlíthatóság javítása
- Ellenőrizhetőség (Verifiability) Conceptual Framework 2.30–2.32. IFRS keretelvekben a verifiability kifejezést hivatalosan ellenőrizhetőségnek fordítják, ami lényegében az információ igazolhatóságát jelenti (független felek által hitelesíthető). Független, hozzáértő megfigyelők azonos következtetésre jutnának, még ha nem is teljesen egyező módon. Ez biztosítja a beszámoló megbízhatóságát.
- Időszerűség (Timeliness) Conceptual Framework 2.33. Az információnak időben kell rendelkezésre állnia ahhoz, hogy befolyásolhassa a döntéseket. Az időben közölt, de részben bizonytalan információ sokszor értékesebb, mint a később közzétett, teljesen pontos adat.
- Érthetőség (Understandability) Conceptual Framework 2.34–2.36. Az információt világos, tömör és logikus módon kell bemutatni, feltételezve, hogy a felhasználók rendelkeznek alapvető üzleti és számviteli ismeretekkel. A túlzottan bonyolult bemutatás csökkenti az információ értékét.

Korlátozó tényezők:

- Költség–haszon elem (Cost constraint) Conceptual Framework 2.39–2.43. Az információ előállításának költségei nem haladhatják meg az abból származó hasznokat. Az IASB standardalkotási folyamatában minden új követelmény esetében figyelembe veszi ezt a korlátot.
- Lényegesség (Materiality) Bár a lényegesség a relevancia része, gyakorlati jelentősége miatt a korlátozó tényezők között is kiemelik.

27. Táblázat: IFRS Számviteli Alapelvek és Minőségi Jellemzők

Téma	Számviteli alapelv	Minőségi jellemző
Információk hasznossága a döntéshozatalhoz	Útmutató az ügyletek megjelenítéséhez, értékeléséhez és közzétételéhez	Biztosítsa, hogy az információk hasznosak legyenek a döntéshozatalhoz
Szabályozás	Meghatározott speciális IFRS standardokban (pl. IAS 1, IAS 8)	IFRS Conceptual Framework, fogalmi keretben meghatározva
Fő elemek	Az alapvető cél, hogy a pénzügyi információk relevánsak és megbízhatóan bemutatottak legyenek, így közvetlenül támogassák a gazdasági döntéseket	Biztosítják a felhasználók számára, hogy a kimutatások valós képet adjanak, a lényeges információkat tartalmazzák, és alkalmasak legyenek a döntéshozatalra
Kiegészítő elemek	Feladatuk, hogy javítsák és kiegészítsék a fő elemek által nyújtott információkat, növelve azok érthetőségét és összehasonlíthatóságát	Segítik a felhasználókat az adatok értelmezésében az időszerűség, ellenőrizhetőség, érthetőség és összehasonlíthatóság révén
Fókusz	Arra összpontosít, hogyan kell bemutatni és megítélni az információkat, hogy azok döntéstámogatásra alkalmasak legyenek	Arra összpontosít, hogyan kell rögzíteni, értékelni és közzétenni az ügyleteket és eseményeket a pénzügyi kimutatásokban

Forrás: www.iasb.org.com

Az IFRS fogalmi keretben meghatározott számviteli alapelvek és minőségi jellemzők ismerete alapvető fontosságú minden pénzügyi kimutatás felhasználója számára, mivel ezek biztosítják, hogy az információk megbízható, összehasonlítható és döntéshozatalra támogató formában jelenjenek meg. A befektetők, hitelezők, szabályozó hatóságok és egyéb érintettek a nyilvános beszámolók elemzése során e keretrendszerre támaszkodnak, amikor a vállalat teljesítményét és pénzügyi helyzetét értékelik. A fő elemek célja, hogy a pénzügyi információk relevánsak és valós képet adjanak legyenek, míg a kiegészítő elemek növelik azok értelmezhetőségét, időszerűségét és összehasonlíthatóságát. Amikor egy érintett egy beszámolót vizsgál, ezek az elvek közvetlenül megjelennek például az értékelési módszerek következetességében, a közzétett adatok részletezettségében és az alkalmazott fogalmak világosságában. Az IFRS által meghatározott minőségi jellemzők segítenek az adatok mögötti gazdasági tartalom felismerésében, nem csupán a számok mechanikus értelmezésében.

3.3. A számviteli alapelvek és minőségi jellemzők összehasonlítása US GAAP-IFRS

A US GAAP és IFRS számviteli alapelvei és minőségi jellemzői nagyrészt ugyanazt a célt szolgálják, és az utóbbi években jelentős mértékben konvergáltak. Mindkét rendszer megköveteli a releváns, megbízható (hű) és összehasonlítható pénzügyi beszámolást, az időbeli elhatárolás és a vállalkozás folytatása elve alapján. A különbségek inkább abban mutatkoznak, hogyan alkalmazzák ezeket: a GAAP részletesebb, konzervatívabb és szabály-orientált, míg az IFRS rugalmasabb, elvszerűbb és nemzetközileg egységesebb keretet ad. Az elmúlt évtizedben a két szabályozó testület – az FASB és az IASB – közös projekteken keresztül dolgozott azon, hogy a fogalmi keretek, definíciók és értékelési elvek közelítsenek egymáshoz. Ennek eredményeként például a bevételek elszámolására vonatkozó standardok (IFRS 15 és ASC 606) gyakorlatilag azonos elvek alapján működnek, és a lízingek (IFRS 16 és ASC 842) kezelésében is nagymértékű egységesítés történt. Ugyanakkor bizonyos területeken – például az immateriális javak aktiválásának feltételeiben, a készletek értékelésében (LIFO megengedett a US GAAP-ban, IFRS-ben tilos), valamint az egyes értékvesztési modellekben – továbbra is fennmaradtak eltérések. A konvergencia célja, hogy ezek a különbségek idővel minimálisra csökkenjenek, így a globális befektetők és egyéb érintettek összehasonlítható és egységes minőségű pénzügyi információkhoz juthassanak. A felhasználók számára ez azt jelenti, hogy a beszámolók elemzésekor egyre inkább a tartalomra és az üzleti lényegre összpontosíthatnak, nem pedig a szabályozásból fakadó technikai eltérésekre.

28. Táblázat: US GAAP és IFRS számviteli alapelvek és minőségi jellemzők

Összehasonlítási terület	US GAAP (FASB)	IFRS (IASB)
Szabályozási megközelítés	Részletes, szabályalapú („rules-based”) rendszer: sok konkrét előírás és iparág-specifikus szabály. Történelmileg a GAAP hajlamos az eseti útmutatókra és kivételekre.	Elvelapú („principles-based”) megközelítés: az IFRS inkább általános elveket fogalmaz meg, nagyobb teret adva az ítélkezésnek. A gazdasági tartalom elsődlegessége hangsúlyosabb.
Alapfeltevések	Gazdálkodói egység, vállalkozás folytatása, pénzegység, időszakosság – mind jelen vannak, bár nem mindet nevesít a SFAC Az időbeli elhatárolás elve implicit módon a GAAP alapja.	Vállalkozás folytatása (explicit az IFRS keretelvekben); eredményszemlélet (explicit követelmény az IAS 1 szerint és a keretelvekben); gazdálkodó egység fogalma (IFRS keretelvek 3. fejezet).

Alapvető minőségi jellemzők	Relevancia (lényegességgel együtt értelmezve) és hű bemutatás (faithful representation). A FASB 2010-ben váltott erre a fogalomra a megbízhatóság helyett, összhangban az IFRS-szel.	Relevancia és valósághű (hű) bemutatás a két alapvető jellemző, ugyanúgy, mint GAAP alatt. Relevancia feltétele a lényegesség; a hű bemutatás magában foglalja a gazdasági tartalom szerinti elszámolást.
Kiegészítő minőségi jellemzők	Összehasonlíthatóság, igazolhatóság (verifiability), időszerűség, érthetőség – megegyeznek az IFRS jellemzőivel. A következetesség az összehasonlíthatóság része.	Összehasonlíthatóság, ellenőrizhetőség, időszerűség, érthetőség – azonos tartalommal. IFRS külön kiemeli a nemzetközi összehasonlíthatóság fontosságát.
Óvatosság vs. konzervativizmus	A konzervativizmus elvét a FASB már nem emeli ki a keretrendszerben, mert összeütközött a semlegességgel. Bizonyos GAAP szabályok azonban konzervatívabbak.	Az óvatosság elve 2018-ban explicit módon bekerült a keretelvekbe – mint a semlegesség kiegyensúlyozó tényezője. Nem jelent egyirányú torzítást.
Standardalkotói célok	Döntéshozatalhoz hasznos információ + (újabb) a vagyonkezelés (stewardship) értékelése.	Döntéshozatal és a stewardship expliciten említve, mint cél. Az IFRS keretelvek a vezetés elszámoltathatóságát is hangsúlyozzák.
Példák eltérő gyakorlatra	Értékelés: A GAAP jellemzően történeti költség alapon tartja nyilván az eszközöket, tárgyi eszközöket nem lehet felértékelni. Fejlesztési költség: többnyire azonnali költségként elszámolás.	Értékelés: Az IFRS megengedi az újraértékelési modellt (pl. IAS 16 szerint). Fejlesztési költség: az IAS 38 szerint bizonyos feltételekkel aktiválni kell.

Forrás: www.iasb.org.com, www.fasb.org.com alapján saját szerkesztés

IV. Beszámolási és Jelentéstételi Jellemzők

4.1. Az IFRS pénzügyi beszámolási koncepcionális kerete

Az IFRS Conceptual Framework for Financial Reporting (IFRS – Pénzügyi Beszámolási Koncepcionális Keret) az International Accounting Standards Board (IASB) által kidolgozott, alapvető fontosságú elméleti dokumentum. Feladata, hogy meghatározza azokat az alapelveket és koncepciókat, amelyekre a nemzetközi számviteli standardok (IFRS-ek) épülnek, és amelyek irányt mutatnak a szabályalkotásban és a gyakorlati alkalmazásban. A keretdokumentum eredetileg 2010 szeptemberében került kiadásra, majd 2018 márciusában teljes körű felülvizsgálatot hajtott végre az IASB. Ez a 2018-as változat jelenleg is a legfrissebb hivatalos IFRS Koncepcionális Keret. Azóta nem jelent meg új, teljesen átdolgozott kiadás, csupán kisebb, technikai módosítások történtek egyes IFRS standardokhoz kapcsolódva. Fontos kiemelni, hogy a Koncepcionális Keret nem maga egy IFRS standard, vagyis nem ír elő kötelező számviteli kezelést, szerepe sokkal inkább irányadó és magyarázó:

- biztosítja, hogy az új vagy módosított IFRS-ek következetes koncepciókra épüljenek.
- segítség a beszámolóképzőknek: iránymutatást nyújt akkor, ha egy adott gazdasági eseményre nincs konkrét standard, vagy ha a standard választási lehetőséget ad a számviteli politika kialakításában.
- tájékoztat és hozzájárul ahhoz, hogy a befektetők, hitelezők, szabályozó hatóságok, kutatók és hallgatók megértsék az IFRS-ek mögötti logikát és célokat.

4.1.1. A IFRS pénzügyi beszámolási koncepcionális keretének célja és rendeltetése

A Conceptual Framework for Financial Reporting (*Koncepcionális Keret* a Pénzügyi Beszámolóhoz) az International Accounting Standards Board (IASB) által kidolgozott elméleti alapidokumentum, amely meghatározza a nemzetközi számviteli standardok (IFRS-ek) kialakítását megalapozó koncepciókat és alapelveket. Az IFRS Koncepcionális Keret gyakorlati jelentőséggel bíró irányelvgyűjtemény, amely a nemzetközi számviteli rendszer egységét, átláthatóságát és összehasonlíthatóságát biztosítja. A dokumentum jellegéből fakadóan nem írhatja felül az IFRS-eket és azok kötelező előírásait. Egy standard módosítása csak külön, hivatalos döntési folyamat (agenda felvétel, tervezet közzététele, nyilvános egyeztetés) után történhet. Ha az IASB mégis eltér a keretelvektől egy adott standardban, akkor köteles ezt nyilvánosan, a standard indoklásában (Basis for Conclusions) megmagyarázni. Ez a rugalmasság lehetővé teszi, hogy a standardalkotás során a gyakorlati szempontok, a gazdasági realitások és a felhasználói igények összhangban maradjanak az alapelvekkel. A Koncepcionális Keret dinamikus dokumentum, amely időről időre felülvizsgálatra kerül az IASB tapasztalatai és a pénzügyi beszámolás fejlődése alapján. A keret fontos szerepet játszik az IFRS-ek egységes értelmezésében is, hiszen alapul szolgál a számviteli szakemberek és a beszámolók felhasználói számára, és iránymutatást nyújt olyan helyzetekben, amikor egy új gazdasági esemény nyilvántartását kell kialakítani.

A keret hozzájárul az IFRS Foundation küldetésének megvalósításához, amely a pénzügyi beszámolás átláthatóságának, elszámoltathatóságának és hatékonyságának növelését tűzte ki célul. Ez három fő módon valósul meg:

- Átláthatóság – Nemzetközi szinten összehasonlítható, magas minőségű pénzügyi információ biztosítása, amely támogatja a befektetőket és más piaci szereplőket a megalapozott gazdasági döntéshozatalban.
- Elszámoltathatóság – Csökkenti az információs aszimmetriát a tőke szolgáltatói és a menedzsment között. A keretelvekre épülő standardok információt adnak a vezetés teljesítményének értékeléséhez, és a világ számos országában a felügyeleti hatóságok is támaszkodnak rájuk.
- Gazdasági hatékonyság – Segíti a befektetőket a globális lehetőségek és kockázatok azonosításában, támogatva a tőke optimális elosztását. Egy egységes, megbízható számviteli nyelv csökkenti a nemzetközi pénzügyi jelentéskészítés költségeit és a tőkebevonás költségét.

4.1.2. Az általános célú pénzügyi beszámolás

Az általános célú pénzügyi beszámolás (general purpose financial reporting) célja, hogy hasznos pénzügyi információt biztosítson az érintettek számára a vállalkozásról, különösen a befektetőknek, hitelezőknek és egyéb tőkeszolgáltatóknak. Ezek az érintettek forrásokat biztosítanak a vállalat működéséhez, és döntéseiket arra alapozzák, hogy megbecsülik a jövőbeli pénzbeáramlások (cash-flow-k) mennyiségét, időzítését és kockázatát. A felhasználók tipikus döntései a következő területekre vonatkozhatnak:

- részvények, kötvények vagy más tőkepiaci eszközök vásárlása, eladása vagy megtartása,
- hitelek és egyéb finanszírozási formák nyújtása vagy visszafizetése,
- szavazati jogok gyakorlása és a menedzsment döntéseinek befolyásolása.

A Koncepcionális Keret egyértelművé teszi, miért készül a pénzügyi beszámoló, mivel meghatározza annak elsődleges célját: a vállalat pénzügyi helyzetéről, teljesítményéről és pénzáramlásairól olyan hasznos információ nyújtása, amely támogatja a gazdasági döntéshozatalt. Kijelöli a célcsoportot, akinek az információ elsődlegesen szól: a befektetők, hitelezők és más hitelezési erőforrást nyújtó felek, akik döntéseiket részben a beszámolóban szereplő adatokra alapozzák. Számukra a nyilvános pénzügyi beszámolók jelentik az elsődleges adatforrást. Más felhasználói csoportok – például szabályozó hatóságok, adóhatóságok, statisztikai hivatalok vagy a szélesebb nyilvánosság – szintén hasznosíthatják a beszámolókat, de a standardalkotás során a hangsúly a tőkeszolgáltatók közös információigényein van. Meghatározza, milyen típusú információk relevánsak a felhasználók számára, például az eszközök, kötelezettségek, saját tőke állománya és változásai, a vállalat teljesítménye időbeli elhatárolás és pénzforgalmi alapon, valamint a múltbeli és jövőbeni pénzáramlásokra vonatkozó adatok. A cél az, hogy olyan információt nyújtson, amely alapján a felhasználók maguk tudják megbecsülni a vállalat értékét és teljesítményét.

29. Táblázat: IFRS beszámolóokban közölt információ fő típusai

Információ típusa	Leírás	Cél	Példák
Gazdasági erőforrások és kötelezettségek	A vállalat pénzügyi helyzetének bemutatása: eszközök, kötelezettségek, saját tőke és ezek változásai.	Segíti a vállalat likviditásának, fizetőképességének, tőkestruktúrájának és finanszírozási szükségleteinek felmérését.	Eszközlista, kötelezettségek lejárat szerkezete, saját tőke összetétele.
A gazdasági erőforrások és kötelezettségek változásai	Az eszközök és kötelezettségek állományának időbeli változásai.	Megmutatja, hogy a változások a vállalat működési teljesítményéből vagy más forrásból származnak.	Teljesítmény: nyereség, veszteség; Nem teljesítményből eredő változások: új tőke bevonása, osztalékfizetés, hitelfelvétel.
Pénzügyi teljesítmény időbeli elhatárolás alapján (Accrual accounting)	A gazdasági események a keletkezés időszakában kerülnek kimutatásra, nem a pénzmozgáskor.	Pontosabb képet ad a teljesítményről, mint a kizárólag pénzforgalmi adatok.	Értékesítés árbevétele a teljesítés időpontjában, időarányos ráfordítások.
Pénzügyi teljesítmény pénzforgalmi szemléletben (Cash flow information)	A múltbeli pénzmozgások elemzése.	Segít megérteni a pénzeszközök forrásait és felhasználását, valamint a vállalat likviditását.	Működési cash-flow, beruházási pénzáramlás, hiteltörlesztés, osztalékfizetés.

Forrás: www.iasb.org.com alapján saját szerkesztés

A közölt információknak tartalmaznia kell a vállalat pénzügyi helyzetének bemutatását, hogy az érintettek fel tudják mérni a vállalat likviditásának, fizetőképességének, tőkestruktúrájának és finanszírozási szükségleteinek helyzetét a mérlegfordulónapra vonatkozóan. Be kell mutatni a gazdasági erőforrások és kötelezettségek változásait, és a tárgyidőszaki gazdasági eseményeket és azok hatásait. A múltbeli pénzáramlások (cash flows) elemzése kulcsfontosságú a vállalat pénzügyi helyzetének és működési hatékonyságának megértésében. Ez az elemzés feltárja, hogyan keletkeztek és hogyan kerültek felhasználásra a pénzeszközök, beleértve a működési tevékenységekből származó cash-flow-kat, a pénztermelő képességet és a befektetési és finanszírozási tevékenységek pénzáramlásait, amely megmutatja a vállalat pénzteremtő képességét.

Az információk jellege és korlátai abból adódnak, hogy a pénzügyi információk gyakran becsléseken, értékítéleteken és modelleken alapulnak, nem pedig teljesen objektív, pontos méréseken. A cél egy hű képviselő elérése, amely a legjobban tükrözi a gazdasági jelenség lényegét, még ha az nem is tökéletesen mérhető.

Az IFRS keret kiemelten kezeli a stewardship fogalmát, vagyis a menedzsment felelősségét az erőforrások hatékony és eredményes felhasználásáért. A felhasználóknak információra van szükségük arról, hogy:

- a menedzsment megőrizte-e és gyarapította-e a rábízott erőforrásokat,
- megvédte-e azokat a kedvezőtlen gazdasági, technológiai vagy jogi hatásoktól,
- betartotta-e a vonatkozó jogszabályokat és szerződéses kötelezettségeket.

Ez az értékelés nemcsak a múltbeli teljesítmény megítélését szolgálja, hanem alapot ad a jövőbeli döntésekhez is.

4.1.3. A pénzügyi kimutatások és a beszámolási egység

A nemzetközi számvitel egyik alapvető kiindulópontja, hogy világosan meghatározza, miről szólnak a pénzügyi kimutatások, és mely gazdasági egység adatait mutatják be. Az IFRS Conceptual Framework for Financial Reporting ebben a fejezetben rögzíti, hogy a pénzügyi kimutatások a beszámolási egység gazdasági tevékenységét hivatottak bemutatni, mégpedig a felhasználók – elsősorban a befektetők, hitelezők és más erőforrást nyújtók – döntéshozatalát támogató módon.

A pénzügyi kimutatások elsődleges célja, hogy pénzügyi információt nyújtsanak a beszámolási egységről annak érdekében, hogy a felhasználók meg tudják ítélni:

- a gazdasági erőforrásokat (eszközöket),
- a kötelezettségeket,
- a saját tőke helyzetét és szerkezetét,
- a múltbeli és jelenlegi teljesítményt, valamint a jövőbeli kilátásokat.

A kimutatásokban szereplő információ nemcsak múltbeli adatokat tartalmaz, hanem előrejelzések alapját is képezi, mivel a felhasználók a múltbeli trendekből és összefüggésekből következtetnek a jövőre.

Az IFRS rendszerében a pénzügyi kimutatások fő elemei a következők:

- Pénzügyi helyzet kimutatása (*Statement of Financial Position*) – az eszközök, kötelezettségek és saját tőke állománya egy adott időpontban.
- Átfogó jövedelem kimutatás (*Statement of Profit or Loss and Other Comprehensive Income*) – a vállalat teljesítményének bemutatása időbeli elhatárolás alapján.
- Saját tőke változásainak kimutatása (*Statement of Changes in Equity*) – a saját tőke állományának változásai.
- Cash flow kimutatás (*Statement of Cash Flows*) – a pénzeszközök be- és kiáramlásainak elemzése.
- Kiegészítő mellékletek (*Notes*) – további információk, számviteli politikák, magyarázatok.

A beszámolási egység (*reporting entity*) alatt az IFRS olyan azonosítható gazdasági egységet ért, amelyről pénzügyi kimutatás készül a felhasználók számára. Ez lehet:

- egyetlen vállalat,
- egy vállalatcsoport (konszolidált beszámoló),
- egy vállalatcsoporton belüli egyedi egység,
- speciális célú gazdálkodó egység.

A beszámolási egység nem feltétlenül jogi személy – lehet például egy gazdasági tevékenységet végző szervezet, amelynek jogi formája eltérő, vagy akár egy projektcég.

Az IFRS előírja, hogy a beszámolási egység határait világosan meg kell határozni. Ez magában foglalja:

- mely gazdasági egységek adatai kerülnek be a pénzügyi kimutatásba,
- mely tranzakciók és események tartoznak ide,
- a konszolidáció vagy egyéb beszámolási technikák alkalmazását.

A határok kijelölése kulcsfontosságú a relevancia és összehasonlíthatóság biztosítása érdekében. Ha például egy anyavállalat leányvállalataival együtt készít beszámolót, a határokat a konszolidációs kör határozza meg.

Az IFRS két fő beszámolási egység-típust különböztet meg:

- Egységes gazdálkodó egység – például egyetlen vállalat, amely önállóan állítja össze beszámolóját.
- Csoportszintű egység – konszolidált beszámoló, ahol több gazdálkodó egység adatai kerülnek összevonásra, és úgy kezelik őket, mintha egyetlen gazdasági egységet alkotnának.

A választott típus befolyásolja az adatszolgáltatást, a konszolidációs módszereket és az információ részletezettségét.

A pénzügyi kimutatások tartalmának

- teljesnek kell lenniük (minden lényeges információt tartalmazniuk kell),
- összehasonlíthatónak kell lenniük más időszakok és más beszámolási egységek kimutatásaival,
- érthetőnek kell lenniük a célközönség számára,
- megbízhatóan kell bemutatniuk a gazdasági események valós tartalmát.

A beszámolási egység definíciója szorosan kapcsolódik a felhasználók igényeihez. Az IFRS szerint a beszámoló nem mindenki számára egyformán releváns, de kiemelt figyelmet fordít azok igényeire, akik erőforrásokat biztosítanak a vállalat számára (befektetők, hitelezők). A nemzetközi környezetben a beszámolási egység pontos meghatározása elengedhetetlen a konszolidáció, a leányvállalatok kezelése és az eltérő jogi formák összehangolása szempontjából. Tegyük fel, hogy egy multinacionális vállalat több országban működik leányvállalatokkal. A beszámolási egység ebben az esetben lehet az anyavállalat önálló pénzügyi kimutatása (jogi személy szintjén), a teljes vállalatcsoport konszolidált kimutatása, vagy egy meghatározott földrajzi régió tevékenységét lefedő speciális beszámoló.

4.1.4.A közzététel szerepe a pénzügyi kimutatásokban – IFRS koncepcionális megközelítés

A közzététel (disclosure) a pénzügyi beszámolás egyik alapvető eleme, amely kulcsszerepet játszik abban, hogy a felhasználók teljes és érthető képet kapjanak egy vállalat pénzügyi helyzetéről és teljesítményéről. Az IFRS Koncepcionális Keret, különösen „The Financial Statements and the Reporting Entity” fejezete, elvi szinten határozza meg a közzététel szerepét és célját. Noha nem részletez konkrét szabályokat – hiszen ezek az egyes IFRS standardokban találhatók meg –, világos iránymutatást ad arra, hogy milyen elvek mentén kell a közzétételeket kialakítani. A közzététel a pénzügyi kimutatások kiegészítő mellékleteiben található információk összessége, amelyek kiegészítik és magyarázzák az alapkimutatások (mérleg, eredménykimutatás, cash flow-kimutatás, saját tőke változásainak kimutatása) számain. Célja, hogy a felhasználók jobban megértsék a pénzügyi információk mögött rejlő tartalmat, a számviteli politikákat, a feltételezéseket és a kockázati tényezőket.

A közzététel szorosan kapcsolódik a pénzügyi információk alapvető és kiegészítő minőségi jellemzőihez:

- Relevancia: csak olyan információt kell közzétenni, amely lényeges a felhasználói döntéshozatal szempontjából.
- Érthetőség: a közzétett információknak világosnak, strukturálnak és közérthetőnek kell lenniük.
- Összehasonlíthatóság: a közzétételi gyakorlatnak lehetővé kell tennie az időbeli és vállalatok közötti összehasonlítást.
- Ellenőrizhetőség: a közzétett információknak alátámaszthatónak és auditálhatónak kell lenniük.

A közzététel a pénzügyi beszámolás egyik alapköve, amely biztosítja, hogy a felhasználók teljes körű és érthető képet kapjanak a vállalat pénzügyi helyzetéről és teljesítményéről. Az IFRS Koncepcionális Keretben rögzített elvek útmutatást nyújtanak a megfelelő közzététel kialakításához, miközben a részletszabályokat az egyes standardok tartalmazzák. Ez az elvi alap biztosítja a nemzetközi számviteli gyakorlat egységességét, összehasonlíthatóságát és átláthatóságát. A közzétételek döntő része a kiegészítő mellékletben található, amely a pénzügyi kimutatások szerves része, mert a lényeges tételeket az alapkimutatásokban kell feltüntetni, és a mellékletekben részletes magyarázattal kell ellátni. Közzétételi követelmények példái IFRS standardokban Bár a Koncepcionális Keret nem tartalmaz részletes szabályokat, az egyes IFRS-ek meghatároznak közzétételi előírásokat, így például:

- IFRS 7 – Pénzügyi instrumentumok: kockázatokra, értékelésre és mérési módszerekre vonatkozó közzétételek.
- IAS 1 – Pénzügyi kimutatások prezentálása: számviteli politikák, lényeges becslések, működési szegmensek.
- IFRS 15 – Vevőkkel kötött szerződésekből származó bevételek: bevételstruktúra és teljesítési kötelezettségek bemutatása.

4.1.5.Értékelés az IFRS Koncepcionális Keretben

Az értékelés (measurement) az IFRS Koncepcionális Keret egyik központi eleme, amely meghatározza, hogy a vállalat gazdasági erőforrásait (eszközöket) és kötelezettségeit milyen alapelvek és módszerek szerint kell pénzben kifejezni a pénzügyi kimutatásokban. A megfelelő értékelés biztosítja, hogy a pénzügyi információk relevánsak és megbízhatóan összehasonlíthatók legyenek, így támogatva a felhasználók döntéshozatalát. Az értékelés célja, hogy a pénzügyi kimutatásokban megjelenített összegek a lehető legjobban tükrözzék a vállalat pénzügyi helyzetét és teljesítményét. Az IFRS elvi keretrendszere szerint az értékelési módszerek kiválasztása során egyensúlyt kell teremteni a relevancia és a megbízhatóság között, figyelembe véve a költség-haszon arányt és a felhasználói igényeket.

Az IFRS több értékelési bázist ismer el, amelyek közül a leggyakoribbak:

- **Történeti bekerülési érték (Historical Cost):** Az eszközök és kötelezettségek eredeti bekerülési értéken kerülnek kimutatásra, azaz a beszerzéskor vagy keletkezéskor fizetett ellenértéken. Előnye: objektivitás, egyszerűség, ellenőrizhetőség. Hátránya: nem tükrözi a piaci változásokat.
- **Valós érték (Fair Value):** Az eszköz vagy kötelezettség olyan ár, amelyen egy piaci szereplők közötti rendezett ügyletben elcserélnék vagy kiegyenlítenék. Előnye: aktuális piaci információkat tükröz. Hátránya: bizonyos esetekben nehezen meghatározható, becslésekre támaszkodik.
- **Használati érték és teljesítésérték (Value in Use / Fulfilment Value):** Az eszköz jövőbeli pénzáramainak jelenértéke vagy a kötelezettség teljesítésének költsége. Előnye: a vállalatspecifikus környezetet veszi figyelembe. Hátránya: jelentős becslési bizonytalanság.
- **Újraelőállítási költség (Current Cost):** Az az összeg, amelyért az eszköz jelenleg pótolható, vagy a kötelezettség jelenleg teljesíthető. Előnye: az aktuális piaci feltételeket mutatja. Hátránya: árvolatilitás miatt instabil lehet.

Az IFRS Koncepcionális Keret szerint az értékelési alap kiválasztásánál figyelembe kell venni:

- Az információ relevanciáját és megbízhatóságát.
- A felhasználók döntési szükségleteit.
- A költség-haszon arányt.
- Az adott eszköz vagy kötelezettség jellegét és a vállalat üzleti modelljét.

A gyakorlatban a pénzügyi kimutatások gyakran többféle értékelési bázist használnak. Például egy vállalat a tárgyi eszközöket történeti bekerülési értéken, a pénzügyi instrumentumokat pedig valós értéken mutathatja ki. Az értékelés szorosan összefügg az eszközök és kötelezettségek elismerésével, mivel a kimutatott tételekhez tartozó összegek közvetlenül befolyásolják az eredménykimutatásban szereplő bevételeket és ráfordításokat. Emellett a választott értékelési módszereket és azok hatásait közzé kell tenni a kiegészítő mellékletben.

4.2. A US GAAP pénzügyi beszámolási koncepcionális kerete

A US GAAP-nek is megvan a saját koncepcionális keretrendszere, amely célját tekintve hasonló az IFRS Conceptual Framework for Financial Reporting-hez. Ezt az Egyesült Államokban FASB Conceptual Framework vagy FASB Concepts Statements (CON) néven ismerjük. A keretrendszert a Financial Accounting Standards Board (FASB) bocsátja ki, és a pénzügyi beszámolás elméleti alapját rögzíti a US GAAP rendszerében. A FASB Conceptual Framework hivatalos dokumentumai, az úgynevezett Statements of Financial Accounting Concepts (SFAC), több különálló fejezetből állnak (30. számú táblázat).

30. Táblázat: FASB Conceptual Framework – Fejezetek áttekintése

Chapter	Cím	Tartalom röviden
1	The Objective of General Purpose Financial Reporting	Meghatározza a pénzügyi beszámolás célját és fő felhasználóit.
2	Qualitative Characteristics of Useful Financial Information	Leírja a hasznos információk alapvető (pl. relevancia, faithful representation) és kiegészítő (pl. összehasonlíthatóság, érthetőség) minőségi jellemzőit.
3	Financial Statement Elements	Meghatározza a pénzügyi kimutatások elemeit, mint eszközök, kötelezettségek, saját tőke, bevételek, ráfordítások, nyereségek és veszteségek.
4	Recognition, Derecognition, and Measurement	Szabályozza, mikor és hogyan kell tételeket elszámolni vagy kivezetni, és milyen mérési alapokat lehet alkalmazni.
5	Presentation and Disclosure	A pénzügyi információk elrendezésének és közzétételének elvei.
8	Notes to Financial Statements	Meghatározza a kiegészítő megjegyzések célját, tartalmát és szerepét.

Forrás: www.fasb.org.com alapján saját szerkesztés

A fejezetek önálló témákat dolgoznak fel, ugyanakkor egymással összhangban alkotnak egy egységes elvi rendszert. A keretrendszer célja, hogy világos irányelveket és alapelveket biztosítson a standardalkotók számára, miközben útmutatást nyújt a pénzügyi kimutatások készítőinek és felhasználóinak is. Az SFAC fejezetei meghatározzák a pénzügyi beszámolás céljait, a hasznos pénzügyi információ minőségi jellemzőit, a pénzügyi kimutatások elemeit, valamint az elszámolás, mérés, bemutatás és közzététel alapelveit. A fejezetek nem folyamatos számozásban jelentek meg, mivel a FASB több régebbi SFAC-ot visszavont, és a koncepcionális keret folyamatosan fejlődik. A fejezetek együttesen nyújtanak elméleti alapot a pénzügyi beszámolás számára, biztosítva a következetességet és a relevanciát a US GAAP rendszerében.

Lényeges különbség az IFRS-hez képest, hogy a FASB keretrendszere nem standard, így önmagában nem ír elő kötelező beszámolási formát vagy számviteli kezelést, inkább irányelv, amelyet a FASB új standardok fejlesztésénél és a meglévők értelmezésénél használ. Az IFRS keretrendszere (IASB Conceptual Framework) ugyanezt a célt szolgálja, de globális alkalmazásra készült, és az IAS/IFRS standardok kiegészítő értelmezési alapja. A pénzügyi beszámolás koncepcionális kerete (Conceptual Framework) egységes, elvi alapot biztosít a számviteli standardok kidolgozásához és a pénzügyi beszámolás gyakorlati alkalmazásához. Elsődleges célja, hogy meghatározza a pénzügyi beszámolás fő rendeltetését: olyan információ biztosítását a befektetők, hitelezők és más felhasználók számára, amely segíti őket megalapozott gazdasági döntések meghozatalában.

4.2.1.beszámolási koncepcionális keretének célja és rendeltetése

A pénzügyi beszámolás koncepcionális kerete (Conceptual Framework) az Egyesült Államokban a Financial Accounting Standards Board (FASB) által létrehozott elvi alap, amely meghatározza a számviteli standardok kidolgozásának és alkalmazásának általános irányelveit. A keretrendszer rögzíti a hasznos pénzügyi információ alapvető minőségi jellemzőit, így a relevanciát és a hű képviseletet, valamint a kiegészítő jellemzőket, például az összehasonlíthatóságot és az időszerűséget. Azonosítja továbbá a pénzügyi kimutatások fő elemeit, mint az eszközök, kötelezettségek, saját tőke, bevételek, ráfordítások, nyereségek és veszteségek, valamint meghatározza a különböző mérési alapokat, többek között a történeti költséget, a valós értéket és a jelenértéket. Útmutatást ad arra vonatkozóan is, hogy mikor kell egy tételt elszámolni a beszámolóban, és mikor elegendő azt csak közzétenni a kiegészítő megjegyzésekben. A keretrendszer elősegíti a következetesség fenntartását a standardok között, iránymutatást nyújt szabályozatlan területeken, és folyamatosan fejlődik annak érdekében, hogy igazodjon a gazdasági környezet és a felhasználói igények változásaihoz. Bár nem kötelező érvényű szabály, mégis referenciakeretként szolgál a standardalkotók és a gyakorló szakemberek számára, végső célja pedig a pénzügyi információk minőségének javítása és a beszámolás megbízhatóságának növelése. A koncepcionális keret rendeltetése, hogy átfogó, stabil alapot nyújtson a számviteli standardok egységes kidolgozásához, alkalmazásához és értelmezéséhez. A keret segít az új standardok fejlesztésében, az ellentmondások feloldásában és abban, hogy a szabályozás következetes maradjon.

A keretrendszer elsődleges felhasználói a befektetők, hitelezők és más erőforrás-szolgáltatók, akik pénzügyi döntéseikhez támaszkodnak a beszámolóikban szereplő információkra. E csoportok számára különösen fontos, hogy a beszámolók releváns, megbízható és időszerű adatokat tartalmazzanak, amelyek alapján értékelhetik a vállalat jelenlegi helyzetét és jövőbeli kilátásait. A keretrendszer központi koncepciója a döntéshozatalhoz való hasznosság. Ez azt jelenti, hogy a pénzügyi információnak olyannak kell lennie, amely képes befolyásolni a felhasználók gazdasági döntéseit. Ennek érdekében a keretrendszer hangsúlyozza a relevancia, a hű képviselő, az összehasonlíthatóság, az ellenőrizhetőség, az időszerűség és az érthetőség szerepét. A FASB a koncepcionális keretet használja kiindulópontként az új számviteli standardok kialakításakor. Ez biztosítja, hogy az új szabályok konzisztensen illeszkedjenek a meglévő struktúrába, és elkerüljék az ellentmondásokat. Emellett a keret a standardalkotás során segít a prioritások meghatározásában és abban, hogy a szabályozás összhangban legyen a pénzügyi beszámolás alapelveivel. A koncepcionális keret a gyakorló szakemberek számára is hasznos referenciaként szolgál, különösen olyan helyzetekben, ahol a GAAP nem ad egyértelmű választ. Ilyenkor a keret alapelvei segíthetnek meghatározni az elszámolási és közzétételi módot, biztosítva ezzel a beszámolók következetességét és megbízhatóságát. A gazdasági környezet folyamatos változása – beleértve az új technológiákat, üzleti modelleket és pénzügyi termékeket – szükségessé teszi, hogy a koncepcionális keret időről időre frissítésre kerüljön. A FASB rendszeresen felülvizsgálja a keretet, hogy az továbbra is releváns és használható maradjon a modern pénzügyi beszámolási környezetben.

4.2.2.A pénzügyi beszámolás fő céljai és a közzététel szabályai

A FASB Conceptual Framework egyértelműen meghatározza a pénzügyi beszámolás fő célját: releváns és megbízható információ biztosítása a befektetők, hitelezők és más erőforrás-szolgáltatók számára, hogy támogassa őket gazdasági döntéseik meghozatalában. A pénzügyi kimutatásoknak képet kell adniuk a vállalkozás pénzügyi helyzetéről, teljesítményéről és a jövőbeli pénzáramlásokra gyakorolt hatásairól. Ez a cél magában foglalja az erőforrások hatékony elosztásának elősegítését is. A FASB koncepcionális kerete szerint a pénzügyi beszámolás célja az, hogy olyan információt nyújtson a vállalkozásról, amely hasznos jelenlegi és leendő befektetők, hitelezők és egyéb pénzügyi támogató döntéseikhez. Ezek a döntések például részvény- vagy kötvényvásárlásra, hitelnyújtásra vagy részvényesi szavazati jog gyakorlására vonatkozhatnak. A felhasználók elvárásai – mint például a hozam mértéke, időzítése, bizonytalansága – az alapján alakulnak ki, hogy milyen információkat kapnak a vállalat jövőbeli nettó pénzáramlásairól. Ennek megítéléséhez a beszámolónak tartalmaznia kell adatokat az eszközökről, kötelezettségekről, valamint arról, hogy a menedzsment mennyire hatékonyan gazdálkodott ezekkel az erőforrásokkal. Mivel a felhasználók általában nem kérhetnek közvetlenül információt, ezért ők tekinthetők ezeknek a beszámolóknak a elsődleges célcsoportjának. Az általános célú beszámolók nem fedhetnek le minden kívánt információt, ezért a felhasználóknak más forrásokhoz is folyamodniuk kell, és bár a beszámoló nem kimondottan a vállalat piaci értékének kijelzésére szolgál, segít annak megbízható becslésében. A fejlesztők célja mindig az, hogy a lehető legszélesebb felhasználói igényt kielégítő információs halmazt tegyék elérhetővé.

A US GAAP közzétételi szabályai célja, hogy a pénzügyi beszámolók felhasználói teljes, átlátható és releváns információhoz jussanak a vállalat pénzügyi helyzetéről és működéséről. A közzétételi követelményeket alapvetően a Financial Accounting Standards Board (FASB) által kiadott számviteli standardok határozzák meg, kiegészítve az SEC (Securities and Exchange Commission) előírásaival a nyilvánosan jegyzett társaságok esetében. A US GAAP megköveteli, hogy a pénzügyi kimutatásokhoz mellékelt kiegészítő megjegyzések (Notes to Financial Statements) részletesen ismertessék a számviteli politikákat, az alkalmazott mérési módszereket, valamint minden lényeges eseményt és feltételt, amely befolyásolhatja a kimutatások értelmezését. Különösen fontos a függő kötelezettségek, kapcsolt felekkel folytatott ügyletek, valamint a későbbi események (subsequent events) megfelelő bemutatása. A közzétételi szabályok kiterjednek a pénzügyi kockázatokra, például a hitel-, kamat- és árfolyamkockázatokra vonatkozó információk ismertetésére is. A US GAAP elvárja, hogy minden jelentős becslés és számviteli ítélet közzétételre kerüljön, mivel ezek jelentősen befolyásolhatják a pénzügyi adatok értelmezését. Az átlátható és részletes közzététel nemcsak a szabályozói megfelelés miatt fontos, hanem a befektetői bizalom fenntartása és a piaci hatékonyság biztosítása szempontjából is alapvető követelmény.

4.2.3. Elszámolás, kivezetés és értékelés a pénzügyi beszámolásban

A US GAAP koncepcionális keretrendszerében kiemelt jelentősége van annak, hogy a pénzügyi kimutatásokban szereplő tételek mikor és milyen feltételek mellett kerülnek be a beszámolóba, illetve mikor kell azokat kivezetni. Ez a folyamat az elszámolás (recognition) és kivezetés (derecognition) alapelveire épül, amelyeket a mérés (measurement) szabályai egészítenek ki. E három terület együttesen biztosítja, hogy a pénzügyi beszámolóban megjelenő információk relevánsak, megbízhatóak és összehasonlíthatók legyenek, miközben a vállalat gazdasági eseményeit hűen tükrözik. Az elszámolás (recognition) lényege, hogy egy tételt akkor kell a pénzügyi kimutatásokban rögzíteni, amikor az megfelel a pénzügyi kimutatások elemeinek definíciójának (például eszköz, kötelezettség, bevétel vagy ráfordítás), és amikor valószínű, hogy a hozzá kapcsolódó gazdasági haszon beáramlik vagy kiáramlik a vállalathoz. Emellett elengedhetetlen feltétel, hogy a tétel értéke megbízhatóan mérhető legyen. A US GAAP keretrendszere hangsúlyozza, hogy a felvételnek célja van: a kimutatásoknak olyan információkat kell tartalmazniuk, amelyek segítik a befektetőket, hitelezőket és más felhasználókat a gazdasági döntések meghozatalában. A kivezetés (derecognition) folyamata akkor lép életbe, amikor egy tétel már nem felel meg az elszámolási kritériumoknak. Ez előfordulhat például akkor, ha egy eszközt értékesítettek, selejtezték, vagy ha a hozzá kapcsolódó gazdasági haszon már nem várható. A kötelezettségek esetében a kivezetés akkor történik, ha a kötelezettséget teljesítették, elengedték, vagy lejárt az esedékessége. A derecognition célja, hogy a pénzügyi kimutatásokban csak azok az elemek szerepeljenek, amelyek ténylegesen tükrözik a vállalat aktuális gazdasági helyzetét, és ne maradjanak bennük elavult vagy irreleváns tételek. A mérés (measurement) határozza meg, hogy a kimutatásokban szereplő tételeket milyen értékalapon kell megjeleníteni. A US GAAP többféle mérési alapot ismer, például a történeti költség (historical cost), a valós érték (fair value), az amortizált bekerülési érték vagy a jelenérték.

4.3. Alapvető Számviteli Fogalmak a Magyar Számvitel és a Nemzetközi Számvitel Kontextusában

Ez a fejezet a számvitel azon alapvető fogalmait ismerteti, amelyek megértése elengedhetetlen mind a nemzeti, mind a nemzetközi pénzügyi beszámolóhoz. Minden alapvető számviteli fogalmat a magyar számviteli törvényben (2000. évi C. törvény), az IFRS Fogalmi Keretrendszerben és az US GAAP-ban (SFAC No. 6 és SFAC No. 8) definíciójával kerül bemutatásra. Az eszközök, kötelezettségek, saját tőke, bevétel, költség és ráfordítás fogalmainak megjelenítése a pénzügyi beszámolás alapját képezi, mivel ezek biztosítják a gazdálkodó egység pénzügyi helyzetének, teljesítményének és változásainak átlátható bemutatását. Az eszközök kimutatása feltárja, milyen gazdasági erőforrások állnak a vállalkozás rendelkezésére, és ezekből milyen jövőbeni hasznok várhatók. A kötelezettségek bemutatása információt nyújt a vállalat meglévő, múltbeli eseményekből eredő kötelező erővel bíró tartozásairól, amelyek jövőbeni erőforrás kiáramlással járnak. A saját tőke a tulajdonosi érdekeltséget mutatja, vagyis az eszközök és kötelezettségek különbözetét, és így a vállalat nettó vagyonát jelzi. A bevételek feltüntetése bemutatja a gazdálkodó egység által generált gazdasági haszon beáramlását, amely növeli a saját tőkét, kivéve a tulajdonosok befizetéseit. A költségek és ráfordítások az erőforrások felhasználását, illetve a gazdasági haszon kiáramlását vagy csökkenését mutatják, amelyek a saját tőke csökkenéséhez vezetnek, kivéve a tulajdonosoknak történő kifizetéseket. E fogalmak rendszerezett bemutatása lehetővé teszi a beszámoló felhasználói számára – legyenek azok befektetők, hitelezők, szabályozó hatóságok vagy más érintettek –, hogy értékeljék a vállalat pénzügyi stabilitását, teljesítményét és jövőbeni kilátásait. Ezen elemek tekinthetők a beszámolók alapvető építőköveinek, biztosítva az összehasonlíthatóságot és a döntéshozatalhoz szükséges megbízható információt.

4.3.1. Eszköz

Magyar számvitel: 2000. évi C. törvény 3. § (4) bekezdés 1. pont: Eszköz a vállalkozás mérlegfordulónapján ellenőrzése alatt álló minden olyan tárgyi és immateriális dolog, illetve követelés, amelynek értéke a gazdálkodó tevékenységének egynél több elszámolási időszakra történő szolgálatára vagy bevételszerzésre szolgál, értéke megbízhatóan mérhető.

IFRS: Fogalmi keretrendszer (2018), 4.3. bekezdés: Az eszköz a gazdálkodó egység által múltbeli események eredményeként ellenőrzött jelenlegi gazdasági erőforrás.

US GAAP: SFAC 6. sz., 25. bekezdés: Az eszközök egy adott gazdálkodó egység által múltbeli ügyletek vagy események eredményeként szerzett vagy ellenőrzött valószínűsíthető jövőbeli gazdasági előnyök.

A magyar jog hangsúlyozza a jogi ellenőrzést és a működési hasznosságot, az IFRS a jogokra és a gazdasági potenciálra összpontosít, a US GAAP valószínűségi követelményt ad a jövőbeni előnyökhöz.

4.3.2.Kötelezettség

Magyar számvitel: 2000. évi C. törvény 3. § (4) bekezdés 3. pont: A kötelezettség a gazdálkodó által külső személyek felé fizetendő, múltbeli ügyletekből vagy eseményekből eredő szerződésen vagy jogi kötelezettségen alapuló, a társaság vagyonát csökkentő összeg.

IFRS: Fogalmi keretrendszer (2018), 4.26. bekezdés: A kötelezettség a gazdálkodó egység gazdasági erőforrás múltbeli események eredményeként történő átruházására vonatkozó meglévő kötelme.

US GAAP: SFAC 6. szám, 35. bekezdés: A kötelezettségek a jelenlegi kötelezettségekből származó gazdasági előnyök valószínű jövőbeni feláldozása... múltbeli tranzakciók vagy események eredményeként.

A magyar definíció a szerződéses/jogi formát hangsúlyozza, az IFRS jogi és vélelmezett kötelezettségeket egyaránt tartalmaz, a US GAAP a valószínűsíthető jövőbeni áldozatokra összpontosít. Az IFRS tehát szélesebb körben értelmezi a kötelezettségeket, hiszen a gazdasági tartalmat helyezi előtérbe a pusztán jogi forma helyett. A különböző megközelítések befolyásolják a mérlegben kimutatott kötelezettségek körét és nagyságrendjét, ami hatással van a vállalatok összehasonlíthatóságára is.

4.3.3.Saját tőke

Magyar számvitel (2000. évi C. törvény 3. § (4) bekezdés 4. pont): A saját tőke a társaság vagyonának az a része, amely a kötelezettségek levonása után megmarad. Ide tartoznak például a jegyzett tőke, tőketartalék, eredménytartalék és a mérleg szerinti eredmény.

IFRS (Fogalmi keretrendszer, 2018, 4.63. bekezdés): A saját tőke a gazdálkodó egység eszközeiben lévő fennmaradó érdekeltség az összes kötelezettség levonása után. A saját tőke nem önállóan értékelt elem, hanem az eszközök és kötelezettségek különbségeként számítódik.

US GAAP (SFAC 6., 49. bekezdés): A saját tőke a gazdálkodó egység eszközeinek maradványérdekeltsége, amely a kötelezettségek levonása után megmarad. A US GAAP keretében a saját tőke magában foglalja a tulajdonosok által befizetett tőkét és a visszatartott nyereséget, és tükrözi a vállalkozásban meglévő tulajdonosi jogokat és kötelezettségeket.

Mindhárom számviteli rendszer a saját tőkét maradványérdekeltségként határozza meg, vagyis az eszközök és kötelezettségek különbségeként. A magyar számvitel elsősorban a jogszabályban rögzített tőkeszerkezetet hangsúlyozza, míg az IFRS és a US GAAP inkább a tulajdonosi érdekeltséget, valamint a saját tőke teljesítményből és egyéb tranzakciókból eredő változásait emeli ki. A saját tőke szerkezetének és részletezésének kiemelt jelentősége van az elemzésben.

4.3.4. Bevétel

Magyar számvitel (2000. évi C. törvény 3. § (4) bekezdés 6. pont): A bevétel magában foglalja az alaptevékenységből, a pénzügyi műveletekből és az egyéb tevékenységekből származó bevételeket, ezáltal egyértelműen elkülönítve a forrásokat.

Az IFRS-ben a bevétel elsősorban az IFRS 15 szabvány szerint kerül meghatározásra, a vevőkkel kötött szerződések teljesítési kötelezettségeinek teljesítése alapján, függetlenül a pénzmozgás időpontjától. A standard előírja a bevételek elkülönítését a működési és egyéb bevételek között, és nagy hangsúlyt fektet az elszámolás alapját képező teljesítési kötelezettségek pontos meghatározására.

US GAAP (SFAC 6., 78–82. bekezdés): A bevétel az alaptevékenységekből származó beáramlás, amely növeli a saját tőkét, kivéve a tulajdonosokkal kapcsolatos tranzakciókat. A teljesítési kötelezettségek teljesítésének időpontjához igazítva, és a beszámolóban gyakran elkülönítve jelenítik meg a fő üzleti tevékenységből és az egyéb forrásokból származó bevételeket.

A magyar számvitel a bevételeket három kategóriába sorolja (alaptevékenység, pénzügyi műveletek, egyéb), míg az IFRS és a US GAAP elsősorban a fő üzleti tevékenységből származó beáramlásként definiálja a bevételt, és azt a tevékenység jellege szerint különíti el.

4.3.5. Költségek és Ráfordítások

A költség a gazdasági tevékenység során felmerült ráfordítás, beleértve az anyagi, személyi és értékcsökkenési tételeket. A magyar szabályozás ma már nem tartalmaz külön „rendkívüli” kategóriát; a korábban ide sorolt tételek a megfelelő működési vagy pénzügyi kategóriákba kerülnek besorolásra.

IFRS (Fogalmi keretrendszer, 2018, 4.69. bekezdés): A ráfordítások az eszközök csökkenése vagy a kötelezettségek növekedése, amely csökkenti a saját tőkét, kivéve a tulajdonosoknak történő kifizetéseket (elosztásokat). Az IFRS-ben a ráfordítások (expenses) magában foglalja a költségeket (costs) és a veszteségeket (losses), de nem alkalmaz külön „rendkívüli” kategóriát.

US GAAP (SFAC 6., 83–84. bekezdés): A költségek (expenses) az alaptevékenységekből származó kiáramlások vagy erőforrás-felhasználások, amelyek csökkentik a saját tőkét, kivéve a tulajdonosi tranzakciókat. A veszteségek (losses) a perifériás vagy szokatlan jellegű tranzakciókból eredő csökkenések. Az US GAAP, hasonlóan az IFRS-hez, nem külön kategorizál rendkívüli tételeket a beszámolóban.

A nemzetközi rendszerek és a magyar számvitel között a fő különbség az osztályozási logikában van: a magyar jogforrás részletesen szabályozza a költségnemeket és kategóriákat, míg az IFRS és a US GAAP inkább a tranzakciók gazdasági hatására fókuszál.

4.4. Pénzügyi Beszámolóképzítés szabályozása a Nemzetközi Számvitelben

A pénzügyi beszámolók készítésének szabályozása a nemzetközi, globális gazdaságban azért kiemelten fontos, mert a vállalatok egyre gyakrabban működnek több országban, eltérő jogi és gazdasági környezetben. Az egységes elvek és standardok, mint az IFRS vagy a US GAAP, biztosítják, hogy a beszámolók összehasonlíthatóak legyenek, függetlenül a vállalat székhelyétől vagy működési területétől. Ez növeli a befektetők, hitelezők és más érintettek bizalmát, mivel a döntéseiket megbízható és átlátható információkra alapozhatják. A szabályozás egyúttal csökkenti a számviteli manipuláció és a félrevezető pénzügyi jelentések kockázatát, ezáltal erősítve a pénzügyi piacok stabilitását és hatékonyságát.

4.4.1. A pénzügyi beszámolók részei és jellemzőik US GAAP alapján

A US GAAP szerinti beszámolóképzítést nem egyetlen standard, hanem egy szabályrendszer szabályozza, amelyet az Amerikai Pénzügyi Számviteli Standard Testület (Financial Accounting Standards Board – FASB) ad ki.

A legfontosabb hivatalos forrása a FASB Accounting Standards Codification (ASC), amely 2009 óta az összes US GAAP standardot egyetlen, tematikusan rendszerezett kódexbe foglalja.

- Ez tartalmazza a pénzügyi kimutatások közzétételére és szerkezetére vonatkozó előírásokat is, például:
 - ASC 205 – Presentation of Financial Statements – a pénzügyi kimutatások általános bemutatási követelményei
 - ASC 210 – Balance Sheet
 - ASC 215 – Statement of Shareholders' Equity
 - ASC 225 – Income Statement
 - ASC 230 – Statement of Cash Flows

Tehát a US GAAP alatt a beszámolóképzítést a FASB ASC rendszerében található, több fejezetre bontott előírás szabályozza, nem pedig egyetlen önálló standard, mint az IFRS-nél az IAS 1.

4.4.2. US GAAP szerinti pénzügyi kimutatások fő részei

A pénzügyi kimutatások a vállalati beszámolási rendszer legfontosabb dokumentumai közé tartoznak, amelyek célja, hogy átfogó képet adjanak egy gazdálkodó egység pénzügyi helyzetéről, teljesítményéről és pénzáramlásáról. A US GAAP részletesen szabályozza ezek tartalmát és felépítését, a szabályozás központi elve, hogy a beszámolók legyenek relevánsak, megbízhatóak és összehasonlíthatók, lehetővé téve a befektetők, hitelezők és más érdekelt felek számára a megalapozott döntéshozatalt. A US GAAP szerint a teljes pénzügyi beszámoló több, egymást kiegészítő kimutatásból áll, amelyek egymást kiegészítve biztosítják a teljes körű pénzügyi tájékoztatást:

- A Mérleg (Statement of Financial Position / Balance Sheet), a vállalat adott időpontban fennálló pénzügyi helyzetét mutatja be. A US GAAP előírásai szerint a mérleg három fő összetevője az eszközök, a kötelezettségek és a saját tőke. Az eszközök tartalmazzák mindazokat az erőforrásokat, amelyek a jövőben gazdasági hasznot hozhatnak, míg a kötelezettségek a vállalat jelenlegi kötelezettségeit jelentik. A saját tőke pedig a tulajdonosok részesedését fejezi ki a vállalat eszközeiből a kötelezettségek levonása után. A mérleg szerkezete és tartalma lehetővé teszi, hogy a felhasználók megítéljék a likviditást, a pénzügyi stabilitást és a tőkeszerkezetet.
- Eredménykimutatás (Income Statement), a US GAAP terminológiájában az adott időszak bevételeit, ráfordításait és nettó eredményét mutatja be. Az eredménykimutatás célja, hogy a felhasználók számára világossá tegye, mennyire volt jövedelmező a vállalat működése a beszámolási időszakban. A bevételek és ráfordítások bemutatása lehet összköltség vagy forgalmi költség eljárás szerint, a választott formától függően. A US GAAP lehetőséget ad többféle szerkezet alkalmazására, de hangsúlyozza a következetességet és az összehasonlíthatóságot.
- Átfogó jövedelem kimutatása (Statement of Comprehensive Income) kimutatása az eredménykimutatás kiterjesztése, amely nemcsak a nettó eredményt mutatja be, hanem az egyéb átfogó jövedelmi tételeket is. Ezek olyan bevételek és ráfordítások, amelyek közvetlenül a saját tőkében kerülnek elszámolásra, például bizonyos értékpapírok valós értékelésének változásai, devizaátértékelési különbözetek vagy nyugdíjprogramok aktuáriusi nyereségei és veszteségei. A US GAAP előírja, hogy ezeket a tételeket vagy az eredménykimutatás folytatásaként, vagy önálló kimutatásban kell bemutatni.
- Cash flow kimutatás (Statement of Cash Flows) célja a pénzmozgások bemutatása három fő kategóriában: működési tevékenységek, befektetési tevékenységek és finanszírozási tevékenységek. Ez a kimutatás közvetlen vagy közvetett módszerrel készíthető el, a US GAAP pedig pontosan meghatározza az egyes kategóriákba sorolandó pénzáramlásokat.
- Saját tőke változásainak kimutatása (Statement of Changes in Shareholders' Equity) a tulajdonosi tőke összetételének és időbeli változásának részleteit tartalmazza. Megmutatja például a részvénykibocsátásokat, a visszavásárlásokat, az osztalékfizetéseket, valamint a felhalmozott eredmény változásait. A US GAAP szerint ez a kimutatás kulcsfontosságú az elszámoltathatóság szempontjából, mivel bemutatja, hogyan változott a tulajdonosok részesedése a vállalatban a beszámolási időszak alatt.
- Kiegészítő megjegyzések (Notes to the Financial Statements) a pénzügyi kimutatások szerves részét képezik, és részletes információt nyújtanak a számviteli politikákról, a jelentős becslésekről, valamint a mérleg és az eredménykimutatás egyes tételeinek részleteiről. A US GAAP előírja, hogy a vállalatok egyértelműen mutassák be a fontos számviteli elveket, valamint tegyenek közzé minden olyan információt, amely a pénzügyi adatok értelmezéséhez szükséges. Ezen túlmenően a jegyzetek célja a transzparencia növelése és a befektetői döntéshozatal támogatása azáltal, hogy a számok mögötti részleteket is feltárják.

4.4.3. A pénzügyi beszámolók részei és jellemzőik IFRS alapján

Az IFRS alapján a pénzügyi beszámolók célja, hogy megbízható, releváns és összehasonlítható információt nyújtsanak a vállalat pénzügyi helyzetéről, teljesítményéről és pénzáramlásairól. Ezek a beszámolók a vállalkozás folytatásának elvén alapulnak, és a gazdasági döntéshozók igényeit szolgálják. Jellemzőjük az átláthatóság, a világos szerkezet, valamint az, hogy a kimutatások mögötti számviteli politikákat és becsléseket megfelelő részletezettséggel kell bemutatni a felhasználók számára.

Alapvető keretszabály

- IAS 1 – Presentation of Financial Statements
 - Meghatározza a pénzügyi kimutatások kötelező részeit:
 1. Pénzügyi helyzet kimutatása (*Statement of Financial Position*)
 2. Eredménykimutatás és egyéb átfogó jövedelem kimutatása (*Statement of Profit or Loss and Other Comprehensive Income*)
 3. Saját tőke változásainak kimutatása (*Statement of Changes in Equity*)
 4. Cash flow kimutatás (*Statement of Cash Flows*)
 5. Számviteli politikák és magyarázó megjegyzések (*Notes*)
 - Szabályozza a bemutatás elveit, például a lényegességet, a következetességet, a hasonlíthatóságot.

Egyéb releváns standardok a beszámoló részeire

1. IAS 7 – Statement of Cash Flows
 - Részletes előírások a működési, befektetési és finanszírozási pénzáramlások elkülönítésére.
 - Engedélyezi a közvetlen és közvetett módszert.
2. IAS 8 – Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors
 - Szabályozza a számviteli politikák kiválasztását, módosítását, a hibák javítását és a változások közzétételét.
3. IFRS 7 – Financial Instruments: Disclosures
 - Előírja a pénzügyi eszközökre és kötelezettségekre vonatkozó kockázati, értékelési és könyv szerinti érték információk bemutatását.
4. IFRS 8 – Operating Segments
 - Megköveteli a szegmensinformációk közzétételét a vezetői szemlélet alapján.
5. IAS 10 – Events after the Reporting Period
 - Meghatározza, hogyan kell kezelni és közzétenni a mérlegfordulónap utáni eseményeket.
6. IAS 24 – Related Party Disclosures
 - Kötelezővé teszi a kapcsolt felekkel kapcsolatos tranzakciók és egyenlegek közzétételét.
7. IAS 33 – Earnings per Share
 - Részvényenkénti eredmény kiszámításának és bemutatásának szabályai.

4.4.4. Az IFRS szerinti pénzügyi kimutatások fő részei

Az International Financial Reporting Standards (IFRS) nemzetközi számviteli standardok olyan elvek és szabályok gyűjteménye, amelyeket a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) dolgoz ki és tart fenn. Céljuk, hogy a különböző országok vállalatai összehasonlítható, átlátható és magas minőségű pénzügyi kimutatásokat készítsenek. Az IFRS szabályok világszerte elterjedtek, és sok országban kötelező a tőzsdén jegyzett vállalatok számára. Az IFRS célja, hogy a pénzügyi beszámolók olyan információt nyújtsanak, amely releváns és megbízható alapot biztosít a befektetők, hitelezők és más érintettek döntéshozatalához. Az IFRS alapelveit és a beszámolók felépítését különösen az IAS 1 szabvány határozza meg.

Az IFRS szerinti beszámoló fő részei és jellemzőik:

- Pénzügyi helyzet kimutatása (Statement of Financial Position), ahogyan az IFRS-ben a mérleget általában említik. Ez a kimutatás egy adott időpontra vonatkozóan bemutatja a vállalat eszközeit (assets), kötelezettségeit (liabilities) és saját tőkéjét (equity). Az eszközöket és kötelezettségeket IFRS szerint likviditási sorrendben vagy forgó/nem forgó bontásban kell bemutatni. Az IFRS kiemeli, hogy a pénzügyi helyzet kimutatásának célja a vállalat pénzügyi stabilitásának és tőkeszerkezetének bemutatása.
- Eredménykimutatás és átfogó jövedelem kimutatását írja elő a standard, amely kétféle formátumban is bemutatható: egyetlen kimutatásként, vagy két külön kimutatásban (az egyik a nyereség-veszteség, a másik az átfogó jövedelem része). Az eredménykimutatás bemutatja az adott időszak bevételeit, ráfordításait és a nyereséget vagy veszteséget. Az átfogó jövedelem tartalmazza a profit, vagy veszteség mellett az egyéb átfogó jövedelem (OCI) elemeit is, például az ártértékelési különbözeteket, devizaátváltási különbözeteket és fedezeti ügyletek valós értékének változását.
- Saját tőke változásainak kimutatása (Statement of Changes in Equity) tartalmazza az időszak eleji és végi saját tőke egyenlegeket, a tulajdonosokkal folytatott tranzakciókat (például részvénykibocsátás, visszavásárlás, osztalékfizetés), valamint az átfogó jövedelem elemeit. Ez a kimutatás mutatja be, hogy a vállalat tőkeszerkezete hogyan változott a beszámolási időszak során.
- Cash Flow kimutatás (Statement of Cash Flows), amely az IFRS szerint kötelező része a beszámolónak, és három fő részre tagolódik: működési tevékenységek (operating activities), befektetési tevékenységek (investing activities) és finanszírozási tevékenységek (financing activities). Az IFRS lehetővé teszi a közvetlen (direct) és a közvetett (indirect) módszer alkalmazását, azonban ösztönzi a közvetlen módszer használatát. A kimutatás célja, hogy bemutassa a vállalat pénzforgalmát és a készpénzállomány változását az időszak során.
- Kiegészítő megjegyzések (Notes), a pénzügyi beszámoló kiegészítő jegyzetei, amelyek tartalmazzák a számviteli politikák leírását, a beszámolóban szereplő tételek magyarázatát, valamint minden egyéb releváns információt. Ezek a jegyzetek kulcsfontosságúak a kimutatások értelmezéséhez, mivel részletes kontextust adnak a számok mögött.

4.4.5. US GAAP és IFRS beszámolási standardok összehasonlítása

A 31. számú táblázat összehasonlítja a pénzügyi beszámolók elkészítését szabályozó fő standardokat az US GAAP és az IFRS rendszerében. Az US GAAP alatt a Financial Accounting Standards Board (FASB) által kiadott Accounting Standards Codification (ASC) releváns fejezetei, míg az IFRS esetében az International Accounting Standards Board (IASB) által kiadott IAS és IFRS standardok találhatók.

31. Táblázat: A pénzügyi kimutatások és nemzetközi beszámolási standardok kapcsolata

Pénzügyi kimutatás / téma	US GAAP – FASB ASC	IFRS – IAS/IFRS
Általános bemutatási követelmények	ASC 205 – Presentation of Financial Statements	IAS 1 – Presentation of Financial Statements
Mérleg (Balance Sheet) / Pénzügyi helyzet kimutatása	ASC 210 – Balance Sheet	IAS 1 – Statement of Financial Position
Eredménykimutatás	ASC 225 – Income Statement	IAS 1 – Statement of Profit or Loss and Other Comprehensive Income
Saját tőke változásainak kimutatása	ASC 215 – Statement of Shareholders' Equity	IAS 1 – Statement of Changes in Equity
Cash flow kimutatás	ASC 230 – Statement of Cash Flows	IAS 7 – Statement of Cash Flows
Számviteli politikák, becslések és hibák	ASC 250 – Accounting Changes and Error Corrections	IAS 8 – Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors
Pénzügyi instrumentumok közzététele	ASC 825 – Financial Instruments	IFRS 7 – Financial Instruments: Disclosures
Működési szegmensek	ASC 280 – Segment Reporting	IFRS 8 – Operating Segments
Mérlegfordulónap utáni események	ASC 855 – Subsequent Events	IAS 10 – Events after the Reporting Period
Kapcsolt felek közzététele	ASC 850 – Related Party Disclosures	IAS 24 – Related Party Disclosures
Részvényenkénti eredmény	ASC 260 – Earnings per Share	IAS 33 – Earnings per Share

Forrás: www.iasb.org.com, www.fasb.org.com alapján saját szerkesztés

Mind az IFRS, mind az US GAAP megköveteli a pénzügyi kimutatások minden elemét, de az előírt összetevők és terminológia némileg eltér egymástól:

- Az IFRS szerint az IAS 1 – Pénzügyi kimutatások prezentálása standard határozza meg a követelményeket:
 - Pénzügyi helyzetkimutatás (mérleg) az időszak végén.
 - Eredmény vagy veszteség és egyéb átfogó eredménykimutatás az időszakra (ez egy kombinált kimutatásként vagy két külön kimutatásként is bemutatható – erről bővebben alább).
 - Kimutatás a saját tőke változásairól az időszakra.
 - Pénzforgalmi kimutatás az időszakra vonatkozóan.
 - Megjegyzések, amelyek a jelentős számviteli politikák összefoglalását és egyéb magyarázó információkat tartalmaznak.
- Az US GAAP szerint a követelményeket az ASC, elsősorban az ASC 205 (Pénzügyi kimutatások bemutatása) és a kapcsolódó szakaszok vázolják. Az alapvető pénzügyi kimutatások teljes készlete általában a következőket tartalmazza
 - Mérleg (pénzügyi helyzetkimutatás) az időszak végén.
 - Eredménykimutatás (eredménykimutatás) az időszakra.
 - Átfogó eredménykimutatás az időszakra – ez bemutatható egyetlen folyamatos kimutatásként az eredménykimutatással kombinálva, vagy különálló, egymást követő átfogó eredménykimutatásként.
 - Kimutatás a részvényesi tőke változásairól az időszakra – az US GAAP lehetővé teszi, hogy ezt akár külön nyilatkozatként, akár a megjegyzéseken belül mutassák be, bár a SEC gyakorlata külön nyilatkozatot ír elő a nyilvános társaságok számára.
 - Pénzforgalmi kimutatás az időszakra vonatkozóan.
 - Megjegyzések a pénzügyi kimutatásokhoz (beleértve a számviteli politikát és az egyéb közzétételeket).
- Terminológia és osztályozási különbségek szempontjából az IFRS pénzügyi kimutatások gyakran különböző címeteket használnak – pl. Pénzügyi helyzetkimutatás az amerikai GAAP mérlegével, Nyereség- vagy veszteségkimutatás vs. eredménykimutatással és Kimutatás a saját tőke változásairól a részvényesi tőkével szemben. A tartalom nagyrészt egyenértékű, bár az IFRS olyan kifejezéseket használ, mint a részvénytőke, tartalék, vagy részvényprémium, míg az Egyesült Államok GAAP-je törzsrészvényre, kiegészítő befizetett tőkére és eredménytartalékra utal. Az egyéb átfogó jövedelem (OCI) kifejezést jelenleg mindkét keretrendszerben használják, bár az Egyesült Államok GAAP-jában hagyományosan átfogó jövedelemként fogalmazták meg.
- A mérleg sorrendje és formátuma: Az IAS 1 némi rugalmasságot tesz lehetővé a bemutatásban. A vállalatok gyakran likviditási sorrendben mutatják be az eszközöket és kötelezettségeket, vagy külön rövid és hosszú lejáratú besorolást végeznek. Az IFRS minősített mérleget ír elő (folyó/hosszú lejáratú), kivéve, ha

a likviditási prezentáció relevánsabb információkat nyújt (a bankok által gyakran használt) (IAS 1.60). Az US GAAP általában minden entitáshoz minősített mérleget használ (a forgó- és befektetett eszközök és kötelezettségek szétválasztása), hacsak az iparági útmutatók másként nem engedélyezik (pl. a bankok likviditási megbízást is alkalmaznak). Egy apró különbség: az IFRS nem írja elő a likviditás sorrendjét; sok IFRS vállalat a rövid lejáratú tételeket sorolja fel a rövid lejáratok előtt, míg az Egyesült Államok GAAP-normái a forgóeszközöket először. Mind az IFRS, mind a GAAP előírja, hogy az eszközöket és kötelezettségeket ne lehessen egymással szemben beszámítani, kivéve, ha egy adott szabvány lehetővé teszi a beszámítást (például a halasztott adókövetelések és -kötelezettségek beszámítását bizonyos feltételek mellett).

- Eredménykimutatás formátumában az IFRS rugalmasságot biztosít a ráfordítások jelleg szerinti (pl. fizetések, értékcsökkenés, anyagköltség) vagy funkció szerinti (pl. eladott áruk bekerülési értéke, értékesítési költség, adminisztrációs költség) bemutatására az eredménykimutatásban (IAS 1.99). Funkció szerinti megjelenítés esetén az IAS 1 előírja, hogy a megjegyzésekben további részleteket kell közölni a költségek jellegéről (például az értékcsökkenési leírás összegéről). A US GAAP nem határoz meg kötelező formát az eredménykimutatás jelleg vagy funkció szerinti bemutatására; ugyanakkor a SEC-előírások gyakorlatilag megkövetelik a funkcionális megjelenítést. Ennek értelmében a vállalatoknak – kereskedelmi és ipari cégek esetében – legalább el kell különíteniük az eladott áruk költségét az egyéb, bruttó nyereséget befolyásoló költségektől. A legtöbb amerikai vállalat többlépcsős eredménykimutatást alkalmaz, amely tartalmaz részösszegeket (például bruttó nyereség, működési eredmény), és ezzel lényegében a funkcionális formát követi. Szükség esetén a kiegészítő megjegyzésekben további részletezést is nyújtanak. Az egylépcsős eredménykimutatás (minden bevétel egy csoportban, minden költség egy másik csoportban) a GAAP szerint megengedett, de nyilvános társaságoknál ritkán használják. Az IFRS mind az egy-, mind a többlépcsős formátumot engedélyezi, feltéve, hogy az IAS 1 által előírt kötelező sorok (például pénzügyi költségek, adókiadások) megjelennek. Korábban jelentős különbség volt a két rendszer között: az IFRS kezdettől fogva megtiltotta, hogy bármilyen bevételt vagy ráfordítást „rendkívülinek” minősítsenek, mivel minden eredmény valamely mértékben a szokásos tevékenység részének tekintendő. A US GAAP viszont történelmileg engedélyezte, hogy a rendkívül szokatlan és ritkán előforduló tételeket a nettó eredmény alatt, külön „extraordinary items” kategóriában mutassák ki. Ez a lehetőség azonban 2015-ben megszűnt az FASB ASU 2015-01 módosításával, amely a bemutatás egyszerűsítését célozta, és ezzel a GAAP ezen a ponton összhangba került az IFRS-szel. Ma sem az IFRS, sem a US GAAP nem engedi meg a tételek „rendkívüliként” történő elkülönített kimutatását. A szokatlan vagy ritkán előforduló események hatását továbbra is nyilvánosságra kell hozni – jellemzően a kiegészítő megjegyzésekben –, de azok a normál eredménykimutatási sorok részét képezik. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a felhasználóknak a beszámoló teljes kontextusát – beleértve a kiegészítő megjegyzéseket – kell figyelembe venniük a szokatlan tételek megértéséhez.

- Kimutatás a saját tőke változásairól: Mind az IFRS, mind a US GAAP megköveteli a saját tőke változásainak bemutatását. Az IFRS kifejezetten előírja, hogy a kimutatás tartalmazza az időszak teljes átfogó jövedelmét (külön bontva a nyereséget és az egyéb átfogó jövedelmet – OCI), a tulajdonosokkal folytatott tranzakciókat (például osztalékfizetések, részvénykibocsátások), valamint a saját tőke egyes összetevőinek egyeztetését az időszak elejétől a végéig (IAS 1.106). A US GAAP előírja a részvényesi tőkeszámlákban bekövetkezett változások bemutatását az adott időszakra vonatkozóan. 2018 óta a SEC a nyilvánosan jegyzett társaságok számára az időközi (interim) időszakokra is kötelezővé tette a részvényesi tőkére vonatkozó kimutatás közzétételét, nem csak éves szinten. A kimutatás tartalma mindkét rendszerben lényegében megegyezik: bemutatja, hogy a saját tőke egyes összetevői (például törzsrészvény, pótlólagos befizetett tőke, felhalmozott eredmény, felhalmozott OCI stb.) hogyan változtak az időszak során.
- Cash flow kimutatás: A cash flow kimutatás (IAS 7 az IFRS esetében, ASC 230 a US GAAP-ban) szerkezete és alapelvei nagyjából megegyeznek a két rendszerben, ezért itt nincsenek jelentős, alapvető eltérések. Mindkettő a pénzáramokat három fő kategóriába sorolja: működési, befektetési és finanszírozási tevékenység. Vannak azonban kisebb besorolási különbségek: az IFRS nagyobb rugalmasságot enged meg bizonyos tételek osztályozásában (például a fizetett kamat elszámolható működési vagy finanszírozási tevékenységként, míg a US GAAP szerint jellemzően működési; a kifizetett osztalék IFRS szerint lehet működési vagy finanszírozási, GAAP szerint finanszírozási). Ezen felül az IFRS előírja, hogy a működési tevékenységből származó cash flow-kat közvetlen módszerrel kell bemutatni, vagy – ha közvetett módszert használnak – azt kötelezően kiegészítő egyeztetéssel kell alátámasztani. A US GAAP is támogatja a közvetlen módszer alkalmazását, de nem ír elő kötelező kiegészítő egyeztetést; ennek ellenére a vállalatok túlnyomó többsége közvetett módszert alkalmaz. Ezek a különbségek inkább formai és besorolási jellegűek, és nem befolyásolják a kimutatások alapvető összehasonlíthatóságát.
- Egyéb átfogó jövedelem (OCI) bemutatása: Az átfogó jövedelem magában foglalja a saját tőkében bekövetkező összes, nem tulajdonosi tranzakcióból eredő változást, és két részből áll: a nyereségből/veszteségből és az egyéb átfogó jövedelemből (OCI). Az OCI-ban olyan nyereségek és veszteségek jelennek meg, amelyeket nem az eredménykimutatásban, hanem (jellemzően átmenetileg) a saját tőkében számolnak el. Az IFRS és a US GAAP hasonló formátumot ír elő: az OCI bemutatható egyetlen, folyamatos kimutatásban a nyereséggel együtt, vagy külön, egymást követő kimutatásokban. Mindkét rendszer előírja az OCI tételek csoportosítását átsorolható és nem átsorolható elemekre, valamint az adóhatások feltüntetését. Tartalmi különbségek is vannak: az IFRS engedi például az immateriális javak vagy tárgyi eszközök ártértékelési többletének, valamint a nyugdíjak aktuáriusi nyereségeinek/veszteségeinek OCI-ban való elszámolását, utóbbiakat újrahasznosítás nélkül. A GAAP nem engedi az eszközök felfelé értékelését, és a legtöbb OCI-tételt végül visszaforgatja az eredménybe.

Az elmúlt években mind az IFRS, mind a US GAAP területén történtek változások, amelyek célja a pénzügyi kimutatások átláthatóságának és összehasonlíthatóságának javítása. 2023 végén a FASB kiadta az ASU 2023-as módosítását, amely a nyilvános társaságok számára előírja, hogy a kiegészítő megjegyzésekben részletes bontásban közöljék bizonyos működési költségeiket – például a teljes munkavállalói juttatásokat, az értékcsökkenést és a készletköltséget – az egyes költségsorokon belül. Ez a költségstruktúra mélyebb átlátását biztosítja, és segíti a befektetőket és elemzőket a vállalat költségprofiljának megértésében. Bár a változtatás nem érinti az eredménykimutatás formátumát, az információk részletezése a pénzügyi beszámolók felhasználói számára nagyobb értéket nyújt. A FASB ezzel is azt az irányt erősíti, hogy fokozatos, célzott fejlesztésekkel növeli az átláthatóságot, szemben a nagy szerkezeti reformokkal. Ezt mutatják a korábbi lépések is, például a rendkívüli tételek eltörlése 2015-ben és az OCI bemutatásának módosítása 2011-ben.

Ezzel párhuzamosan 2024 áprilisában az IASB jelentős új standardot fogadott el IFRS 18 – Bemutatás és közzététel a pénzügyi kimutatásokban címmel, amely 2027-től váltja fel az IAS 1-et. Ez az „Elsődleges pénzügyi kimutatások” projektsúcspontja, és célja, hogy egységesebb szerkezetet és nagyobb összehasonlíthatóságot teremtsen az eredménykimutatásokban. Az IFRS 18 kötelező részösszegeket vezet be – például a működési eredményt – és elkülöníti a befektetési, valamint a finanszírozási tételeket. A standard előírja a vezetői teljesítménymutatók (MPM) közzétételét és ezek egyeztetését a megjegyzésekben, valamint szigorúbb bontási követelményeket határoz meg a pénzügyi teljesítmény elemeire. A cél, hogy a befektetők egyértelműbb és konzisztens formátumban lássák a vállalatok teljesítményét, és hogy a kamat- és befektetési tételek az üzemi eredményen kívül kerüljenek bemutatásra. Az új előírás az OCI kezelését is megőrzi és finomítja, de a fő hangsúlyt a nyereség vagy veszteség szakasz átláthatóbbá tételére helyezi. A szabályozás korábbi alkalmazása engedélyezett, így sok vállalat már a hatálybalépés előtt megkezdheti az átállást. Az IFRS ezen felül kisebb, de fontos módosításokat is végrehajtott az IAS 1-ben. A kötelezettségek rövid és hosszú lejáratú besorolásának szabályait 2020-ban módosították, 2023-tól hatályos alkalmazással, hogy a besorolás következetesebb legyen. 2024-től új közzétételi kötelezettség vonatkozik az adósságfeltételekre is: a besorolásnál a jövőbeli feltételteljesítést nem kell figyelembe venni, hanem a mérlegfordulónapi állapot alapján kell minősíteni, kiegészítő magyarázatokkal. Ez a változtatás a gyakorlati problémák kezelését és a bemutatás egyértelműsítését szolgálja. Az IFRS 18 bevezetésével a két rendszer közötti konvergencia részben változik. Az IFRS hivatalosan meghatározza a működési eredményt, míg a US GAAP nem ad rá definíciót, bár az amerikai vállalatok többsége szokás szerint közöl hasonló részösszeget. A SEC előírásai támogatják az átlátható eredménybemutatást, de az FASB egyelőre nem jelezte, hogy követné az IFRS 18 szerkezeti reformját. A két rendszer továbbra is hasonló fő kimutatásokat ír elő, de az IFRS-kimutatások a jövőben várhatóan szabványosabb felépítésűek lesznek, míg a US GAAP továbbra is nagyobb rugalmasságot enged a formátumban. Ez a fejlődési irány azt jelzi, hogy míg az IFRS a globális összehasonlíthatóság és a konzisztens struktúra felé törekszik, addig a US GAAP inkább a vállalatok saját iparági gyakorlatához és piaci elvárásaihoz igazodó rugalmasságot preferál, ami hosszabb távon kihívást jelenthet a befektetők és elemzők számára az egységes értelmezhetőség biztosításában.

32. Táblázat: IAS 1 vs. IFRS 18 – Összehasonlító táblázat

Szempont	Jelenlegi IAS 1 (hatályos IFRS)	IFRS 18 (új szabályozás, 2027)
Kategóriák a profit- vagy veszteségkimutatásban	Nincs előre meghatározott kategória, a vállalat saját szerkezetet alkalmazhat	Kötelező kategóriák: operating, investing, financing + adózás és megszűnő tevékenységek
Kötelező részösszegek	Korlátozott (pl. bevétel, adózás előtti eredmény)	Két új kötelező részösszeg: működési eredmény, finanszírozási és adózás előtti eredmény
Működési eredmény	Nincs hivatalos definíció, vállalatonként eltérő bemutatás	Hivatalosan definiált és kötelezően kimutatandó
Menedzsment által definiált mutatók (MPM-ek)	Nem szabályozott, eltérő formában jelennek meg	Kötelező közzététel a jegyzetben, részletes rekonsziliációval az IFRS szerinti adatokhoz
Költségek bemutatása	Bemutatás funkcionként és költség nemenként választható, gyakran csak a jegyzetekben	Bemutatás funkcionként és költség nemenként kötelező, gyakran csak a jegyzetekben
Aggregálás és bontás szabályai	Kevés iránymutatás, sok a vállalati rugalmasság	Szabványosított irányelvek, melyek meghatározzák, mit kell bontani fő kimutatásban, mit a jegyzetekben
Cash flow kimutatás kapcsolata	IAS 7 alapján, rugalmas	az operating profit a cash flow kimutatás kiindulópontja, kamat/osztalék besorolás pontosabb
Kapcsolódó standardok	IAS 1 főszabály, más standardokra nincs közvetlen hatás	IFRS 18 módosítja az IAS 7, IAS 8, IFRS 7, IAS 33, IAS 34 előírásait is
Átállás és összehasonlíthatóság	Nincs visszamenőleges előírás	Kötelező visszamenőleges alkalmazás, jegyzetben rekonsziliáció a régi és az új kimutatás között

Forrás: www.iasb.org.com alapján saját szerkesztés

V. A Globális Számviteli Folyamatok Sajátos Jellemzői

A globális számviteli folyamatok kialakítása és működtetése napjainkban egyre inkább központosított formában, szolgáltató központok (Shared Service Center – SSC) keretében zajlik. Ezek a központok nem csupán adminisztratív és végrehajtási feladatokat látnak el, hanem a nemzetközi számviteli gyakorlat aktív hordozóivá váltak. Az SSC-k biztosítják, hogy a különböző földrajzi régiókban működő vállalatok számviteli folyamatai egységesek, szabályozottak és hatékonyak legyenek. Az SSC-k szerepe messze túlmutat a könyvelési feladatok egyszerű végrehajtásán. Az automatizáció, digitalizáció és folyamatinnováció révén képesek folyamatosan optimalizálni a műveleteket, csökkenteni a hibalehetőségeket, és gyorsabb, pontosabb adat-előállítást biztosítani a pénzügyi és menedzsment döntések támogatásához. A nemzetközi számviteli környezetben ez különösen fontos, hiszen a transzparens és időben elérhető információk alapvetőek a befektetői bizalom és a szabályozói megfelelés szempontjából. Ebben a fejezetben bemutatásra kerül a szolgáltató központok szerepe a globális számviteli folyamatok megvalósításában, kitérve a működésükhöz kapcsolódó technológiai és szervezeti megoldásokra, valamint arra, hogyan járulnak hozzá a vállalatok nemzetközi számviteli gyakorlatának fejlesztéséhez.

5.1. Automatizáció és digitalizáció szerepe a globális számviteli gyakorlatban

Az elmúlt két évtizedben a globalizáció és a technológiai fejlődés alapjaiban alakította át a számviteli gyakorlatot világszerte. A nemzetközi piacokon működő vállalatok számára a pénzügyi adatok feldolgozása, elemzése és jelentése ma már nem korlátozódik egyetlen országra vagy időzónára. A tranzakciók, üzleti események és szabályozási kötelezettségek határokon átívelő jellege új követelményeket támasztott a számviteli szakma elé: gyorsaság, pontosság, költséghatékonyság, valamint a nemzetközi standardokkal való megfelelés. E kihívásokra a technológiai fejlődés – különösen az automatizáció és a digitalizáció – adott választ. Olyan eszközök, mint a mesterséges intelligencia (AI), a robotizált folyamatautomatizálás (RPA), az integrált vállalatirányítási rendszerek (ERP), valamint a felhőalapú platformok, gyökeresen megváltoztatták a pénzügyi folyamatok végrehajtásának módját. Ezek a technológiák egyszerűsítik a rutinszerű könyvelési és megfelelési feladatokat, csökkentik a hibaarányt, és lehetővé teszik a valós idejű információszolgáltatást. A digitalizáció és az automatizáció a globális számviteli gyakorlat versenyképességének kulcstényezője a vállalatok számára stratégiai előnyt jelent a gyors, pontos és megbízható pénzügyi információkhoz való hozzáférés. Az automatizáció és digitalizáció kiemelt jelentősége abban rejlik, hogy egyaránt támogatják a nemzetközi szabályozási megfelelést és a belső kontrollrendszerek megerősítését, miközben csökkentik az adminisztratív terheket. A gyorsabb adatfeldolgozás lehetővé teszi a pénzügyi zárások lerövidítését, ami javítja a menedzsment reakcióidejét a piaci változásokra. Emellett a valós idejű, pontos adatokhoz való hozzáférés elősegíti a megalapozott döntéshozatalt és a proaktív kockázatkezelést.

5.1.1. Digitalizáció a globális számviteli folyamatokban

A digitalizáció a számviteli tevékenységek és pénzügyi folyamatok olyan átalakítása, amely során az információkat analóg, papíralapú formáról elektronikus, géppel feldolgozható formátumba alakítják, és azokat integrált informatikai rendszerekben kezelik. Ez nem csupán a dokumentumok digitalizálását jelenti, hanem a teljes munkafolyamat átszervezését is, annak érdekében, hogy az adatok feldolgozása, tárolása és továbbítása hatékonyabb, gyorsabb és pontosabb legyen. A digitalizáció magában foglalja az elektronikus adatgyűjtést, feldolgozást, tárolást és megosztást, amely valós idejű információáramlást tesz lehetővé a vállalat különböző egységei és a külső partnerek között. A számvitelben a digitalizáció hozzájárul a hibák csökkentéséhez, az auditnyomvonal erősítéséhez, valamint a nemzetközi standardoknak való könnyebb megfeleléshez. Ezen túlmenően stratégiai előnyt biztosít, mivel a pontos és naprakész adatok lehetővé teszik a gyors döntéshozatalt és a proaktív kockázatkezelést a globális üzleti környezetben. A globális számvitelben a digitalizáció előnyei különösen látványosak, mivel a vállalatok több országban, eltérő szabályozási környezetben, több pénznemben és nyelven működnek.

Főbb elemei:

- **Papírmentes működés:** Az elektronikus számlázás, digitális bizonylatkezelés és e-archiválás révén a vállalatok gyorsabban, olcsóbban és biztonságosabban kezelhetik a pénzügyi dokumentumaikat. Ez csökkenti a nyomtatási, tárolási és postázási költségeket és csökkenti a dokumentumvesztés és bizonylatok sérülés kockázatát is. A kereshetőség javul, a dokumentumok egyszerűen visszakereshetők és megoszthatók, ami hatékonyabbá teszi a belső munkafolyamatokat és az együttműködést. A papírmentes működés lehetővé teszi, hogy a földrajzilag távol lévő telephelyek, leányvállalatok és partnerek azonnal, digitális formában férjenek hozzá ugyanahhoz a dokumentumhoz, függetlenül a fizikai távolságtól. Ez felgyorsítja a jóváhagyási és ellenőrzési folyamatokat, csökkenti a postázási és szállítási idők miatti késedelmeket, valamint biztosítja az egységes, naprakész információkhoz való hozzáférést minden érintett számára.
- **Digitális auditnyomvonal:** A rendszerek képesek rögzíteni minden adatváltoztatást, beleértve a felhasználó azonosítóját, az időpontot és a művelet típusát, ezzel növelve a transzparenciát és az ellenőrizhetőséget. Ez a funkció támogatja a belső kontrollrendszer működését, megkönnyíti a pénzügyi és jogszabályi auditokat, valamint segít a csalások, hibák és szabályszegések gyors azonosításában. A digitális auditnyomvonal lehetővé teszi, hogy az auditorok földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül, távolról is teljes körűen hozzáférjenek a szükséges ellenőrzési adatokhoz és tranzakciós előzményekhez. Mivel minden művelet időbélyeggel, felhasználó-azonosítóval és részletes változtatási leírással rögzül, az ellenőrzött egységek fizikai bejárása nélkül is biztosítható a folyamatok átláthatósága. Ez jelentősen felgyorsítja a nemzetközi számviteli auditokat, csökkenti az utazási és logisztikai költségeket, miközben növeli az ellenőrzés hatékonyságát és megbízhatóságát.

- Valós idejű információk: A pénzügyi adatokhoz való azonnali hozzáférés támogatja a gyors vezetői döntéshozatalt és a proaktív kockázatkezelést. Lehetővé teszi, hogy a vállalat vezetése az aktuális pénzügyi helyzetre reagáljon, azonnal felismerje a piaci lehetőségeket vagy a problémás területeket, és szükség esetén gyors intézkedéseket hozzon. Emellett elősegíti az előrejelzések pontosságát, javítja a cash-flow menedzsmentet, és lehetőséget ad a teljesítménymutatók folyamatos nyomon követésére. A digitalizáció lehetővé teszi, hogy a pénzügyi tranzakciók és számviteli adatok azonnal, automatikusan bekerüljenek az integrált rendszerekbe, ahol valós időben frissülnek és feldolgozhatók. Az adatok közvetlen rögzítése és azonnali szinkronizálása megszünteti a manuális adatátvitelből adódó késedelmeket, így a vezetők és a pénzügyi szakemberek mindig naprakész információkra támaszkodhatnak. Ez különösen a nemzetközi számvitelben jelent előnyt, mivel a különböző országokból és időzónákból származó adatok valós időben konszolidálhatók, támogatva a gyors döntéshozatalt és a proaktív kockázatkezelést. A digitalizáció eredményeként a pénzügyi részlegek képesek folyamatosan frissített, pontos adatokat szolgáltatni, amelyek az üzleti döntéshozatal alapjául szolgálnak.

5.1.2. Automatizáció a globális számviteli folyamatokban

Az automatizáció a számvitel és pénzügyi folyamatok területén olyan technológiai megoldások alkalmazását jelenti, amelyek képesek emberi beavatkozás nélkül, előre meghatározott szabályok szerint végrehajtani ismétlődő, nagy adatmennyiséget igénylő feladatokat. Célja a folyamatok gyorsítása, a hibák számának csökkentése, az adatok pontosságának növelése és a munkatársak tehermentesítése, hogy ők magasabb hozzáadott értékű, elemző és döntéstámogató feladatokra összpontosíthassanak. A nemzetközi számvitelben az automatizáció kiemelt szerepet játszik a több országra kiterjedő pénzügyi műveletek egységesítésében, a szabályozási megfelelés biztosításában és a valós idejű adatszolgáltatás elősegítésében. Az automatizáció célja, hogy a manuális, ismétlődő feladatokat technológiai eszközökkel váltsa ki, ezáltal növelve a hatékonyságot és csökkentve a hibalehetőségeket.

Legfontosabb technológiái:

- Robotizált folyamatautomatizálás (RPA): Szoftverrobotok hajtják végre a szabályalapú feladatokat, például számlaadat-rögzítést, banki egyeztetéseket vagy jóváhagyási folyamatokat.
- Mesterséges intelligencia (AI): Prediktív modellezés, kockázatelemzés és csalásfelderítés révén segíti a pénzügyi döntéstámogatást.
- Integrált ERP-rendszerek: Egységes adatbázis biztosításával, beépített ellenőrzési pontokkal és többnyelvű, többpénznemű kezeléssel támogatják a globális működést.
- Felhőalapú platformok: Bárhonnan elérhetővé teszik a pénzügyi adatokat, biztonságosabb és költséghatékonyabb megoldást kínálnak, mivel a felhőszolgáltatók professzionális adatvédelmi és mentési rendszereket alkalmaznak.

5.2. A szolgáltató központok, mint a nemzetközi számvitel közvetítői

A szolgáltató központok (Shared Service Centers, SSC-k) olyan, általában vállalatban belül működő szervezeti egységek, amelyek több üzleti egység vagy földrajzi régió számára központosítva nyújtanak adminisztratív, támogató és szakmai szolgáltatásokat. Létrehozásuk célja elsősorban a költségek csökkentése, a folyamatok egységesítése, valamint a működési hatékonyság növelése. Az SSC-k leggyakrabban pénzügyi és számviteli, humán erőforrás, beszerzési, IT-támogatási vagy ügyfélszolgálati feladatokat látnak el, de egyre gyakrabban végeznek magasabb hozzáadott értékű tevékenységeket is, például üzleti elemzést, kockázatkezelést vagy szabályozási megfelelés biztosítását. Működésükre jellemző a standardizált és dokumentált folyamatok alkalmazása, az egységes informatikai rendszerek használata, valamint a teljesítménymutatók (KPI-k) rendszeres mérése és értékelése. Az SSC-k gyakran alacsonyabb munkaerőköltségű, de megfelelő szakértelemmel rendelkező régiókban helyezkednek el, kihasználva a nyelvi és kulturális sokszínűség előnyeit. Az egységek szolgáltatási szint megállapodások (SLA-k) alapján működnek, amelyek rögzítik a nyújtott szolgáltatások minőségi és mennyiségi követelményeit. Az SSC-k hozzájárulnak a vállalati transzparencia növeléséhez, az erőforrások hatékonyabb felhasználásához és a nemzetközi standardok következetes alkalmazásához. A modern szolgáltató központok erősen támaszkodnak a digitalizációra és az automatizációra, így folyamatosan képesek alkalmazkodni a globális üzleti környezet változásaihoz.

5.3.1. Az SSC-k működésének technológiai alapú megközelítése

Egy pénzügyi SSC feladata, hogy a vállalat különböző országokból érkező pénzügyi adatait (helyi számviteli szabályok szerint készült adatokat) összegyűjtse, egységesítse és feldolgozza a globális standardoknak (IFRS, US GAAP) megfelelően. Ehhez szükség van gyors és pontos adatáramlásra, egységes feldolgozási szabályokra, hibamentes, ellenőrzött folyamatokra. A digitalizáció alapvető feltétele annak, hogy a szolgáltató központok (SSC-k) hatékonyan működhessenek a globális üzleti környezetben. Az SSC-k feladata, hogy a világ különböző pontjain működő leányvállalatoktól és üzleti egységektől összegyűjtsék a pénzügyi adatokat, jelentéseket és számlákat. Ha ezek az információk papíralapon vagy egymással nem összekapcsolt, lokális rendszerekben állnak rendelkezésre, a feldolgozás lassúvá, nehezkessé és hibákra hajlamosná válik. A digitalizáció éppen ezt a problémát küszöböli ki azzal, hogy az adatáramlást gyorsá, biztonságossá és egységessé teszi. A modern SSC-kben elterjedt gyakorlat az elektronikus számlák (e-számlák) alkalmazása, amelyek közvetlenül betölthetők az integrált vállalatirányítási rendszerbe (ERP), így elkerülhető a manuális adatbevitel. Széles körben használnak felhőalapú pénzügyi riporting rendszereket is, amelyekbe a leányvállalatok online, szabványosított formátumban tölthetik fel a pénzügyi adatokat. Emellett az elektronikus dokumentum-archiválás lehetővé teszi a gyors visszakeresést és a dokumentumok biztonságos, hosszú távú megőrzését. A nemzetközi számvitel szempontjából a digitalizáció kulcsszerepet játszik abban, hogy az SSC-k a szükséges adatokat gyorsan, egységes digitális formátumban kapják meg, készen arra, hogy azokat IFRS vagy US GAAP szerinti feldolgozásnak vessék alá.

A standardizáció az SSC-k hatékony működésének egyik alapvető feltétele, mivel biztosítja, hogy a különböző forrásokból érkező, már digitalizált pénzügyi adatok egységes formátumban és logika szerint legyenek feldolgozhatók. A gyakorlatban a leányvállalatok sokszor eltérő számlatükröt, kódrendszert vagy jelentési sablont használnak, ami jelentős többletmunkát és erőforrás-ráfordítást igényelne az SSC-kben a formátumok konvertálására és egyeztetésére. Ezt a problémát a standardizáció oldja meg azzal, hogy a teljes cégcsoportban egységes főkönyvi számlatükröt alkalmaznak, minden ország számára szabványosított IFRS-konverziós sablonokat használnak, valamint közös jelentési határidőket és zárási folyamatokat vezetnek be. Ennek eredményeként az SSC képes az adatokat automatikusan és összehasonlítható módon feldolgozni, ami jelentősen gyorsítja és egyszerűsíti a konszolidált pénzügyi beszámolók elkészítését. A nemzetközi számvitel szempontjából a standardizáció kulcsfontosságú, hiszen biztosítja, hogy az SSC által készített IFRS-beszámolók következetes módszertanra épüljenek, és a cégcsoport különböző országokból származó adatai torzításmentesen, egységes struktúrában jelenjenek meg. Ez nemcsak a konszolidációt teszi hatékonyabbá, hanem az összehasonlíthatóságot és a transzparenciát is jelentősen növeli.

Az automatizáció az SSC-k működésében a hatékony adatfeldolgozás kulcsát jelenti, különösen akkor, ha az adatok már digitalizált és egységes formátumban állnak rendelkezésre. Ilyen környezetben a feldolgozási lépések jelentős része technológiai megoldásokkal kiváltható, ami csökkenti a manuális beavatkozás szükségességét és növeli a folyamatok sebességét. A modern SSC-kben elterjedt gyakorlat, hogy robotizált folyamatautomatizálásra (RPA) épülő megoldások automatikusan betöltik a leányvállalatok pénzügyi adatait a konszolidációs rendszerbe, így kiküszöbölve a kézi adatbevitelből fakadó hibákat. Szintén gyakori az automatizált főkönyvi egyeztetés, amely eltérések esetén azonnal riaszt, lehetővé téve a gyors beavatkozást. A fejlett rendszerek akár az IFRS szerinti pénzügyi jelentések előállítását és terjesztését is teljesen automatizálják, ezzel tovább rövidítve a zárási ciklusidőt. A nemzetközi számvitelben az automatizáció jelentős előnyökkel jár: minimalizálja az emberi hibák kockázatát, gyorsítja a beszámolók elkészítését, és biztosítja a különféle szabályozási követelményeknek – például a Sarbanes–Oxley törvény (SOX) és az IFRS disclosure előírások – való megfelelést. Ezáltal nemcsak a hatékonyság növekszik, hanem a transzparencia és a megbízhatóság is erősödik a globális pénzügyi folyamatokban.

Az SSC-k technológiai alapú működése három kulcstényezőre – digitalizáció, standardizáció és automatizáció – épül, amelyek együtt biztosítják a globális számviteli folyamatok hatékonyságát. A digitalizáció gyors és egységes adatáramlást tesz lehetővé a világ különböző pontjairól, a standardizáció pedig közös számlatükörrel és zárási folyamatokkal csökkenti az egyeztetési munkát. Erre épül az automatizáció, amely robotizált megoldásokkal gyorsítja a feldolgozást, csökkenti a hibákat és biztosítja a szabályozási megfelelést. E tényezők együtt nemcsak költség- és időmegtakarítást eredményeznek, hanem magas adatminőséget és átláthatóságot is biztosítanak, stratégiai szerepet adva az SSC-knek a globális pénzügyi irányításban. Ez a technológiai alapú működés hosszú távon versenyelőnyt biztosít, mivel rugalmasan alkalmazkodik a piaci és szabályozási változásokhoz.

5.3.2. Megosztott szolgáltató központok szerepe a globális számvitelben

A pénzügyi megosztott szolgáltató központok (Shared Service Center – SSC) a multinacionális vállalatok globális működésének és megfelelési kötelezettségeinek kulcsszereplői. Létrejöttük célja eredetileg a költséghatékonyság és a folyamatok standardizálása volt, a különböző üzleti egységekben szétaprózott pénzügyi és adminisztratív feladatokat egy centralizált, specializált egységbe vonták össze. Az idők során az SSC-k feladatköre jelentősen bővült, ma már nem csupán tranzakció-orientált háttériróda munkát végeznek, hanem magasabb hozzáadott értékű tevékenységeket is, például pénzügyi riportingot, elemzést, vagy szakértői központok működtetését, amelyek támogatják a nemzetközi számviteli standardok alkalmazását. A nagyvállalatok növekedése egyre inkább szükségessé tette a működési hatékonyságot és az egységes irányítást. Az SSC-modell lehetővé teszi, hogy ismétlődő, szabványosítható feladatok (pl. könyvelés, számlakezelés, jelentéskészítés) egy központban összpontosuljanak, így csökken a párhuzamosság, nő a folyamatok konzisztenciája, minimalizálódik a hibakockázat és jelentős költségmegtakarítás érhető el. Az SSC-k a multinacionális vállalatok szervezeti struktúrájának kulcsfontosságú elemei, amelyek célja a vállalat különböző egységei által végzett, ismétlődő és standardizálható támogató folyamatok központosítása. A pénzügyi SSC-k specializálódnak a számviteli, pénzügyi, kontrolling, adózási és jelentéskészítési feladatok ellátására, gyakran több országra kiterjedő felelősséggel. A nemzetközi számvitelben az SSC-k közvetítő szerepet töltenek be: egyrészt a helyi leányvállalatok által előállított adatok és a helyi számviteli előírások szerint készült pénzügyi beszámolók, másrészt a globális szinten alkalmazott standardok (pl. IFRS, US GAAP) között.

Az SSC így hidat képez a különböző szabályozási környezetek között, biztosítva a konszolidációhoz és a nemzetközi megfeleléshez szükséges egységes, pontos és időben rendelkezésre álló adatokat. A globális megfelelés (compliance) területén az SSC-knek több fronton kell helytállniuk. Egyszerre kell megfelelniük a nemzetközi standardoknak (IFRS, US GAAP) és a leányvállalatok helyi számviteli előírásainak (helyi GAAP). Ez többféle beszámolási standard, pénznem és nyelv egyidejű kezelését jelenti, különböző formátumú és tartalmú jelentések készítésével. Például a magyar leányvállalat magyar nyelven, forintban, a hazai számviteli törvény szerint készíti el beszámolóját, miközben az SSC IFRS-ben, angolul, euróban konszolidálja azt. További nehézséget okoz az országonként eltérő elektronikus jelentési rendszerek kezelése és a szabályozások folyamatos változása. Az SSC-knek folyamatosan naprakésznek kell lenniük ezekkel a változásokkal, és gondoskodniuk kell arról, hogy a módosításokat a működésbe is beépítsék. Emellett biztosítaniuk kell a belső kontrollrendszereknek való megfelelést, a pénzügyi folyamatok dokumentálhatóságát és auditálhatóságát. Sok vállalat ezért a belső kontrollok és a compliance-feladatok jelentős részét az SSC-re bízta, amely képes központilag koordinálni azokat. Fontos azonban, hogy a globális ERP-rendszerek és automatizált folyamatok sem oldják meg teljesen a helyi sajátosságokból fakadó feladatokat. A legtöbb sikeres SSC hibrid modellt alkalmaz: a standard műveletek központiak és erősen digitalizáltak, ugyanakkor helyi szakértői hálózat vagy partner biztosítja a speciális nemzeti követelmények nyomon követését és beépítését a központi folyamatokba. Ez a megközelítés teszi lehetővé, hogy az SSC-k egyszerre garantálják a globális számviteli egységességet és a helyi szabályoknak való megfelelést.

5.3.3. Az SSC-k feladatai a nemzetközi számvitelben

A pénzügyi megosztott szolgáltató központok a globális vállalatok működésének kulcsszereplői, amelyek a pénzügyi és számviteli folyamatok centralizált ellátásával biztosítják a költséghatékonyságot, a folyamatok egységességét és a megfelelés fenntartását. A nemzetközi számvitelben betöltött szerepük különösen jelentős, mivel a multinacionális környezetben egyidejűleg kell alkalmazkodniuk a helyi szabályozásokhoz és a globális számviteli standardokhoz (például IFRS, US GAAP). A pénzügyi SSC-k tevékenysége kiterjed az adatgyűjtésre és -feldolgozásra, a számviteli standardok közötti konverzióra, a konszolidált pénzügyi beszámolók elkészítésére, az auditorokkal való kapcsolattartásra, a belső és külső megfelelés biztosítására, valamint az adózási és statisztikai jelentések támogatására.

Pénzügyi SSC feladatok:

- Adatgyűjtés és -feldolgozás keretében a nemzetközi vállalatoknál a pénzügyi adatok több tucat vagy akár több száz leányvállalattól érkeznek, különböző országokból és joghatóságokból. Az SSC feladata, hogy ezeket az adatokat időben begyűjtse, egységes formátumba rendezze, előkészítse a további számviteli feldolgozásra. Mivel a leányvállalatok gyakran eltérő ERP-rendszereket, könyvelési szoftvereket és adatszerkezeteket használnak, az SSC-nek ki kell alakítania olyan adatátviteli protokollokat, amelyek biztosítják a konzisztenciát és az adatminőséget. A folyamat gyakran magában foglal automatizált adatimportálási megoldásokat, adatvalidációs szabályokat és minőségellenőrzési lépéseket. A hatékony adatgyűjtés nemcsak a gyorsabb pénzügyi zárást segíti, hanem minimalizálja a manuális beavatkozásból eredő hibákat, és lehetővé teszi a valós idejű riportingot is.
- Helyi GAAP és a Nemzetközi Számvitel (IFRS/US GAAP) konverzió előkészítésének vagy végrehajtásának az SSC kulcsszerepe ebben a folyamatban a helyi szabályok szerinti adatok átalakítása a csoportszintű beszámolóhoz szükséges standardoknak megfelelő formátumra. Ez magában foglalhatja különbözeti számítások készítését (pl. bevétel-elszámolás eltérései), értékcsökkenési politikák harmonizálását, lízingek kezelését, a pénzügyi instrumentumok értékelési módszereinek összehangolását. Ez a feladat különösen nagy szakértelmet igényel, mivel a standardok közötti eltérések nemcsak a számokban, hanem a bemutatás és közzététel módjában is megjelennek.
- A konszolidált beszámolók és csoportszintű jelentések elkészítése a nemzetközi számvitel egyik legösszetettebb része, amelyben az SSC meghatározó szerepet játszik. A cél, hogy a cégcsoport teljesítményét és pénzügyi helyzetét egységes, átlátható formában lehessen bemutatni. A konszolidáció során az SSC összesíti a leányvállalatok pénzügyi adatait, kiszűri a csoporton belüli tranzakciókat (intercompany eliminations), kezeli a valutakonverziót különböző devizák között, elkészíti a konszolidált mérleget, eredménykimutatást és cash flow kimutatást. A folyamat során a pontos és időbeni adatátadás kulcsfontosságú, különösen negyedéves vagy éves zárásoknál.

- Kapcsolattartás az auditorokkal és a helyi pénzügyi vezetőkkel, mert az SSC koordináló szerepet tölt be a vállalat és a külső auditorok közötti kommunikációban. Ez magában foglalja az auditkérelmek összegyűjtését és továbbítását a megfelelő leányvállalathoz vagy belső osztályhoz, a szükséges dokumentációk és bizonyítékok biztosítását, az auditorok kérdéseinek megválaszolását. A helyi pénzügyi vezetőkkel való együttműködés szintén fontos, hiszen ők biztosítják a helyi szabályozási követelmények betartását és az SSC-hez érkező adatok hitelességét. Ez a kapcsolattartás lehetővé teszi, hogy az SSC egyensúlyt tartson a globális standardok és a helyi előírások között.
- Megfelelőség biztosítása a belső kontrollrendszerek és külső szabályozások tekintetében a pénzügyi SSC-knek biztosítaniuk kell, hogy a feldolgozott adatok és a végrehajtott folyamatok megfeleljenek a belső és külső előírásoknak. A belső kontrollrendszerek által előírt követelmények, szigorú dokumentálást, jóváhagyási folyamatokat és ellenőrzési pontokat igényelnek. Az SSC-k gyakran kialakítanak standardizált munkafolyamatokat, szerepkör-alapú jogosultsági rendszereket, automatizált kontrollpontokat az ERP-rendszerben. A külső megfelelés magában foglalja a számviteli standardok, adózási előírások és egyéb jogszabályok betartását, ami a nemzetközi környezetben rendkívül összetett feladat.
- Adózási és statisztikai jelentések támogatása különböző joghatóságokban, mert az SSC-k nemcsak a pénzügyi beszámolókért felelnek, hanem gyakran az adóbevallások és statisztikai jelentések előkészítését is koordinálják. Ez magában foglalja: az adóalap kiszámítását, a helyi adózási szabályok szerinti kimutatások készítését, az adóhatóságok által előírt elektronikus adatszolgáltatás teljesítését, nemzeti és nemzetközi statisztikai jelentések összeállítását (pl. külkereskedelmi statisztikák, munkaerő-piaci jelentések). Az adózási feladatok ellátása külön kihívás, mivel a szabályok országonként eltérnek és gyakran változnak, ezért az SSC-nek folyamatosan frissítenie kell tudását és folyamatait.

A pénzügyi SSC-k kulcsszerepet töltenek be a nemzetközi számvitelben, mert összekötik a helyi pénzügyi egységeket a globális vállalatirányítási és beszámolási struktúrával. Feladataik nemcsak a tranzakciók feldolgozására korlátozódnak, hanem a szabályozási megfelelés biztosítására, a standardok közötti konverzióra, a konszolidációra, valamint az auditok és adózási folyamatok támogatására is kiterjednek. A pénzügyi SSC-k különböző működési modelleket alkalmazhatnak annak függvényében, hogy milyen szolgáltatási kört fednek le, kik az ügyfeleik, és milyen földrajzi struktúrában működnek. Szolgáltatási kör szerint a legszűkebb profilú központok egyetlen funkcióra (pl. bérszámfejtés) fókuszálnak, míg a teljeskörű szolgáltatók a teljes pénzügyi értékláncot lefedik. Ügyfélkör alapján megkülönböztethetünk olyan SSC-ket, amelyek kizárólag egy vállalatnak dolgoznak, és olyanokat, amelyek több, egymástól független cég számára nyújtanak pénzügyi szolgáltatásokat. Földrajzi modell tekintetében egyes központok egy helyszínről látják el a világ több régióját, mások pedig funkcionálisan vagy regionálisan megosztva működnek, esetenként több országban fenntartva SSC-ket. Ez a csoportosítás segít megérteni, hogy a pénzügyi központok felépítése és működése nem egységes, hanem a vállalat stratégiájához, költségstruktúrájához és nemzetközi jelenlétéhez igazodik.

33. Táblázat: Az Pénzügyi SSC-k típusai

Szempont	Típus	Jellemzők	Megjegyzések
Szolgáltatási kör	Szűk szolgáltatási körű	Egy vagy kevés funkció ellátása (pl. bérszámfejtés, számlakezelés)	Csak bérszámfejtést végző központ, adóbevallásra specializált egység
	Több funkciós	Könyvelés, kontrolling, riporting, adózás, belső audit részfeladatai	Kisebb és közepes méretű SSC-k gyakori formája
	Teljeskörű	A pénzügyi folyamatok teljes lefedése a tranzakcióktól a konszolidált beszámolóig	Nagyvállalatok globális pénzügyi központjai
Ügyfélkör	Egy vállalatot kiszolgáló	Egy multinacionális cég pénzügyi feladatait látja el, több országra kiterjedően	Pl. egy európai SSC, amely 40-50 országot szolgál ki
	Több vállalatot kiszolgáló	Külső szolgáltatóként több, egymástól független vállalatnak nyújt pénzügyi szolgáltatásokat	Outsourcing cégek SSC-i
Földrajzi modell	Centralizált, egy helyszínes	Az összes feladat egyetlen országban/telephelyen összpontosul	Gyors kommunikáció, egységes folyamatok
	Funkcionális vagy regionális megosztás	Különböző pénzügyi tevékenységek különböző országokban	Könyvelés Indiában, bérszámfejtés Lengyelországban, kontrolling Magyarországon
	Több országban jelen lévő hálózat	Több országban működő SSC-k, regionálisan vagy funkció szerint megosztva	Nagy rugalmasság, kockázatmegosztás

Forrás: Smith-Patel (2019), Mahraz (2020) alapján saját szerkesztés

A pénzügyi SSC-k a nemzetközi számvitel közvetítőiként kulcsszerepet töltenek be a globális megfelelés biztosításában. Központi feladatuk, hogy a különböző országokban működő leányvállalatok helyi számviteli, adózási és jelentési követelményeit összehangolják a nemzetközi standardokkal (pl. IFRS, US GAAP). Ez a szerep azért kiemelkedő, mert a konszolidált beszámolók és csoportszintű riportok csak akkor készülhetnek el pontosan és időben, ha a helyi adatok megfelelnek a globális elvárásoknak és formátumoknak. A 34. számú táblázat bemutatja a főbb folyamatokat, tevékenységeket, amelyek a pénzügyi SSC-k ellátnak. A globális megfelelés során a pénzügyi SSC-k a következő, egymással szorosan összefüggő kihívásokkal szembesülnek:

- **Eltérő szabályozói környezetek:** Minden ország saját számviteli, adózási és jelentési szabályokat alkalmaz, amelyek gyakran eltérnek a nemzetközi standardoktól. Az SSC feladata a helyi GAAP és a globális standardok közötti konverzió biztosítása. Ez a gyakorlatban többnyire úgy történik, hogy az elsődleges könyvelés a helyi GAAP szerint készül – hiszen a leányvállalatoknak a helyi hatóságok felé ezzel kell elszámolniuk –, majd az SSC a kapott adatokat átalakítja és megfelelteti a nemzetközi standardok (IFRS, US GAAP) előírásainak. Bizonyos esetekben fordított megközelítés is előfordul, amikor a vállalatcsoport már eleve IFRS-alapú könyvelést alkalmaz, és ebből állítja elő a helyi GAAP szerinti kimutatásokat. Mindkét irányban elengedhetetlen a fejlett számítógépes támogatottság: integrált ERP-rendszerek, speciális konverziós modulok és automatizált leképezési (mapping) táblák segítik a gyors, pontos és konzisztens adattranszformációt. Ez a technológiai háttér teszi lehetővé, hogy a többféle standard szerinti jelentések egyszerre, minimális manuális beavatkozással készüljenek el, miközben biztosított a megfelelés mind a helyi, mind a nemzetközi előírásoknak.
- **Többnyelvű és többpénznemű működés:** A pénzügyi adatok és beszámolók kezelése sokszor több nyelven és valutában történik, ami kiemelt figyelmet igényel a pontos és egységes adattovábbítás érdekében. A többnyelvű működés azt jelenti, hogy az SSC-knek olyan munkatársakat kell alkalmazniuk, akik képesek a leányvállalatokkal, helyi hatóságokkal és auditorokkal az adott ország hivatalos nyelvén kommunikálni, illetve a pénzügyi dokumentumokat és jelentéseket több nyelven előállítani vagy fordítani. Ez különösen fontos akkor, ha a csoportszintű jelentésnyelv (pl. angol) eltér a helyi beszámolási nyelvtől. A többpénznemű működés kezelése speciális könyvelési és pénzügyi ismereteket igényel, mivel biztosítani kell az árfolyam-átváltások pontos nyilvántartását, az árfolyamkülönbségek helyes elszámolását és a pénzügyi kimutatások egységes pénznemre történő konvertálását. Ez a gyakorlatban fejlett ERP-rendszereket és integrált pénzügyi modulokat kíván, amelyek képesek valós idejű árfolyamadatokkal dolgozni, valamint automatizált módon kezelni a többdevizás tranzakciókat, a konszolidációs folyamatokat és az árfolyamhatások jelentését.
- **Folyamatosan változó előírások:** Az IFRS, US GAAP és helyi szabályozások rendszeresen módosulnak, így a központnak gyorsan kell reagálnia a változásokra, és ezeket a módosításokat be kell építenie a feldolgozási folyamatokba.

- Elektronikus jelentési követelmények: Az egyes országok eltérő elektronikus jelentési rendszereket alkalmaznak (például adóhatósági portálok, e-számlázási platformok), amelyekhez az SSC-nek technológiai és folyamatbeli alkalmazkodást kell biztosítania. Két fő megoldás terjedt el:
 - Helyi szakértő SSC-n belül: olyan munkatárs, aki beszéli a helyi nyelvet és ismeri az adott ország e-jelentési előírásait.
 - Külső szolgáltató bevonása: az adott országban működő partner megbízása a jelentések elkészítésével és beadásával. Mindkét esetben alapvető a felelősségi körök írásbeli rögzítése (SLA, belső szabályzat), hogy egyértelmű legyen, ki felel a jelentés tartalmáért és határidőért.
- Belső kontroll- és auditkövetelmények: A Sarbanes–Oxley törvény (SOX) előírásai, vállalati belső szabályzatok, a kockázatkezelési szabályok és az elektronikus dokumentum-archiválási kötelezettségek mind az átláthatóságot és az auditnyomvonal biztosítását szolgálják. A belső kontrolloknál pontosan meg kell határozni, hogy az SSC milyen feladatokat lát el az ellenőrzési láncban (adatellenőrzés, egyeztetés, jóváhagyás, tranzakciók mintavételes vizsgálata). Gyakori, hogy az SSC ellenőrző listákat vagy kérdőíveket kap, amelyeken keresztül visszajelzést ad a kontrollok működéséről. Az auditok során egyértelművé kell tenni, hogy az SSC a csoportszintű folyamatokért felel, míg a helyi leányvállalat a lokális megfelelésért és hatósági kapcsolattartásért.

34. Táblázat: Pénzügyi SSC főbb folyamatai és alfolyamatai

Fő folyamat	Alfolyamatok
Szállítói Kötelezettségek (Accounts Payable)	Számla Beérkeztetés; Számlafeldolgozás; Kimenő Kifizetések; Lekérdezések Kezelése; Folyamat-támogató Feladatok; Törzsadat Kezelés
Vevőkövetelések (Accounts Receivable)	Számlázás; Bevételek Könyvelése; Hitelkezelés; Kintlévőség Kezelés; Folyamat-támogató Feladatok; Törzsadat Kezelés
Tárgyi Eszköz Könyvelés (Asset Accounting)	Beruházási Igények; Eszköz Beszerzés; Értéksökkenés; Leltározás; Eszköz Selejtezés; Törzsadat Kezelés
Főkönyv (General Ledger)	Bank Könyvelés; Hónapzárás; Főkönyvi Egyeztetés; Vállalközi Könyvelés; Adóügyek; Pénztár Kezelés
Év végi Zárás (Year-End Closing)	Egyedi Beszámolók Konszolidációja; Riportcsomag Készítés; Helyi Beszámolók Készítése; Kapcsolattartás Helyi Könyvvizsgálókkal
Bérszámfejtés (Payroll)	Bérszámfejtés

Forrás: Smith-Patel (2019), Mahraz (2020) alapján saját szerkesztés

VI. Integrált Jelentéstétel Főbb Összetevői az IFRS Rendszerében

A jelentéstétel a nemzetközi számvitel egyik alapvető funkciója, amely különösen a tőzsdén jegyzett vállalatok esetében bír kiemelt jelentőséggel. A nyilvánosan elérhető, megbízható és összehasonlítható pénzügyi információk biztosítják a befektetők, hitelezők, szabályozó hatóságok és más érintettek számára a döntéshozatalhoz szükséges alapot. Az IFRS-alapú pénzügyi jelentések nem csupán a vállalat múltbeli teljesítményéről adnak képet, hanem előrejelzési alapot is nyújtanak a jövőbeli pénzügyi helyzetre vonatkozóan. A transzparens pénzügyi kommunikáció erősíti a befektetői bizalmat, elősegíti a tőke hatékony allokációját, és támogatja a piacok stabilitását. Az utóbbi években azonban a vállalati teljesítmény értékelése túlmutatott a hagyományos pénzügyi mutatókon. A globális gazdasági és társadalmi kihívások – például a klímaváltozás, az erőforrások fenntartható használata vagy a társadalmi felelősségvállalás – következtében egyre nagyobb figyelmet kapnak a nem-pénzügyi információk is. Az érintettek (stakeholderek) elvárásai bővültek: ma már a vállalat környezeti, társadalmi és irányítási teljesítménye is alapvetően befolyásolja a piaci megítélést és a befektetési döntéseket. Az IFRS-rendszeren belül ennek az igénynek a kielégítésére jöttek létre az IFRS Sustainability Disclosure Standards (IFRS S1 és IFRS S2), amelyeket a Nemzetközi Fenntarthatósági Szabványtestület (ISSB) dolgozott ki. Ezek célja, hogy egységes keretet biztosítsanak a fenntarthatósági információk közzétételére, és biztosítsák azok összehangolását a pénzügyi beszámolók adataival.

6.1. A pénzügyi jelentéstétel szerepe és keretrendszere (IFRS)

Az IFRS-ben a pénzügyi jelentéstétel elsődleges szerepe, hogy hasznos pénzügyi információt biztosítson a befektetők, hitelezők és egyéb érdekelt felek számára a gazdasági döntéseik megalapozásához. Az IFRS előírásai biztosítják, hogy a kimutatások összehasonlíthatók legyenek időben és vállalatok között, elősegítve a transzparenciát a globális piacokon. A standardok célja, hogy a beszámolók valós és hű képet (true and fair view) adjanak a vállalat pénzügyi helyzetéről, teljesítményéről és cash-flow-járól. A jelentéstétel segít az érintetteknek megérteni a vállalat pénzügyi kockázatait és lehetőségeit, valamint a jövőbeni pénzáramlásokra vonatkozó várakozásokat. Az IFRS struktúrája előírja a lényegesség, a következetesség és az összehasonlíthatóság elveinek érvényesítését a jelentésekben. A pénzügyi jelentéstétel egyben elszámoltathatósági eszköz is, amely révén a vállalatvezetés beszámol a tulajdonosoknak a rá bízott erőforrások kezeléséről. Az IFRS-alapú jelentések elősegítik a befektetői bizalmat, mivel világos és egységes szabályrendszer alapján készülnek. Végül soron a pénzügyi jelentéstétel az IFRS-ben nemcsak számviteli kötelezettség, hanem stratégiai kommunikációs eszköz is, amely befolyásolhatja a vállalat piaci megítélését és finanszírozási lehetőségeit. A pénzügyi jelentéstétel célja, hogy egységes, összehasonlítható és átlátható pénzügyi információkat biztosítson az érintettek számára. Ezt a célt hivatott biztosítani az IAS 1 – Pénzügyi kimutatások prezentációja standard.

6.1.1. Átfogó eredménykimutatás

Az átfogó eredménykimutatás az IFRS szerint a vállalkozás adott időszaki teljes pénzügyi teljesítményét mutatja be, beleértve nemcsak a hagyományos „nettó eredményt”, hanem azokat az egyéb átfogó jövedelemelemeket (Other Comprehensive Income, OCI) is, amelyek közvetlenül a saját tőkében kerülnek elszámolásra, és nem a nyereség-veszteség soron jelennek meg. Ilyenek például az értékesítésre rendelkezésre álló pénzügyi eszközök valós értékelési különbözetei, vagy az átváltási különbözetek külföldi leányvállalatok konszolidálásakor.

Két bemutatási lehetőség az IFRS szerint:

Az IFRS (IAS 1) két elfogadott formátumot enged az átfogó eredménykimutatás bemutatására:

1. Egyetlen, folyamatos kimutatás: Ebben az esetben a nettó eredmény és az egyéb átfogó jövedelemelemek (OCI) ugyanabban a táblázatban, egymás alatt szerepelnek. A kimutatás a bevételektől és ráfordításoktól indul, majd eljut a „Nettó eredmény” sorig, ezt követi az OCI elemek felsorolása, végül az „Átfogó jövedelem összesen” sor.
2. Két külön kimutatás: Ebben a megoldásban az első kimutatás a hagyományos eredménykimutatás, amely a nettó eredményig tart. A második kimutatás az egyéb átfogó jövedelem kimutatása, amely a nettó eredménytől kiindulva mutatja az OCI tételeket, és a végén az átfogó jövedelem összegét. Ez a forma áttekinthetőbb lehet azok számára, akik külön szeretnék látni a realizált, üzleti tevékenységből származó eredményt és az OCI-tételeket.

Az IFRS nem részesíti előnyben egyik formát sem – a választás a vállalkozás döntésétől függ, de a választott formát következetesen kell alkalmazni.

A magyar számvitelhez hasonlóan az IFRS is megengedi, hogy az eredménykimutatást kétféle költségszortosítási eljárással készítsék:

- Összköltség eljárás (by nature of expense method)
Az egyes költségelemek a típusuk (pl. anyagköltség, bérköltség, értékcsökkenési leírás) szerint kerülnek bemutatásra. Ez a forma egyszerűbb képet ad a felhasznált erőforrásokról, de kevésbé mutatja meg a költségek és bevételek közötti funkcionális kapcsolatot.
- Forgalmi költség eljárás (by function of expense method)
A költségeket a vállalkozáson belüli funkciójuk szerint csoportosítják (pl. értékesítés költsége, igazgatási költségek, értékesítési és marketing költségek). Ez a módszer jobban tükrözi a költségek hozzájárulását az árbevételhez, de több becslést és belső allokációt igényel.

Az IFRS rugalmasabb, mint a magyar számvitel: nem határozza meg kötötten az egyes sorok megnevezését vagy sorrendjét, de megköveteli, hogy a választott módszer a pénzügyi teljesítmény valós és hű bemutatását szolgálja, és az évek között következetesen alkalmazzák.

Kötelező elemek:

- Árbevétel (IAS 1.82(a))
- Pénzügyi tevékenység ráfordítása (IAS 1.82(b))
- Részesedés társult és közös vállalkozások eredményéből (IAS 1.82(c))
- Nyereségadó (IAS 1.82(d), IAS 12)
- Megszűnt tevékenységek nettó eredménye (IFRS 5)
- Tárgyévi eredmény (IAS 1.81A(a))
- Egyéb átfogó eredmény (OCI) bontva: át nem sorolható és átsorolható tételek (IAS 1.82A)
- Teljes átfogó eredmény (IAS 1.81A(c))

Opcionális elemek:

- Bruttó fedezet (nem kötelező, de engedélyezett részösszeg – IAS 1.85)
- Üzleti tevékenység eredménye (IAS 1.BC56)
- EBIT vagy EBITDA bemutatása (feltételekkel – IAS 1.85, IAS 1.97)

A 35. számú táblázat az IAS 1 (Presentation of Financial Statements) alapján mutatja be az eredménykimutatás minimálisan kötelező sorait, valamint gyakorlati példákat a lehetséges alábontásokra. Az IFRS előírja a fő kategóriákat, de a részletezés mértéke a vállalat döntése, a lényegesség és az összehasonlíthatóság elvei mellett. A 36. számú táblázat az IAS 1 (Presentation of Financial Statements) alapján mutatja be az eredménykimutatás minimálisan kötelező sorait összköltségeljárással (Nature of Expense Method), valamint gyakorlati példákat a lehetséges alábontásokra. Az IFRS előírja a fő kategóriákat, de a részletezés mértéke a vállalat döntése, a lényegesség és az összehasonlíthatóság elvei mellett. Az IAS 1 (Presentation of Financial Statements) előírja, hogy az eredménykimutatásban bizonyos minimálisan kötelező sorok szerepeljenek, például a bevételek, a pénzügyi eredmények, az adózás előtti eredmény, az adózott eredmény (nettó eredmény), az egyéb átfogó jövedelem (OCI) tételei és az átfogó jövedelem összesen. Ezek a fő kategóriák biztosítják, hogy a kimutatás tartalma nemzetközi szinten összehasonlítható legyen. Az IFRS lehetőséget ad arra, hogy a vállalat további sorokat, alcímeket vagy alábontásokat iktasson be, ha az információk a felhasználók számára relevánsak és a lényegesség elvének megfelelnek. Ilyen lehet például az értékesítés árbevételének bontása földrajzi régiók, termékcsoportok vagy üzletágak szerint, vagy a működési költségek részletezése. A részletezés mértékét a vállalat saját tevékenysége, iparági gyakorlata, a tranzakciók jellegének változása és az összehasonlíthatóság elve határozza meg. A cél, hogy a kimutatás ne csak a kötelező kereteknek feleljen meg, hanem olyan kiegészítő információkat is nyújtson, amelyek segítik a pénzügyi teljesítmény megértését és a befektetői döntéshozatalt. Mindkét esetben, mindkét formátumban a vállalat szabadon beilleszthet további sorokat, alcímeket, alábontásokat a lényegesség és az összehasonlíthatóság elveinek figyelembevételével. A különbség csupán az, hogy az első formában minden egyetlen kimutatásban jelenik meg, a másodikban pedig az eredmény és az egyéb átfogó jövedelem külön táblázatban szerepel.

35. Táblázat: IAS 1 – Kötelező Eredménykimutatás Sorok és Tipikus Alábontások Forgalmi Költség eljárás szerint – Egyetlen, folyamatos kimutatás

Kötelező eredménykimutatás sor (IAS 1)	IFRS hivatkozás	Tipikus alábontások a gyakorlatban
Bevételek	IAS 1.82(a)	• Értékesítés nettó árbevétele • Szolgáltatások bevétele • Egyéb működési bevételek
Pénzügyi ráfordítások levonása előtti nyereség/veszteség	IAS 1.82(f)	• Bruttó eredmény • Üzemi eredmény • Értékesítési és adminisztrációs költségek levonása után
Pénzügyi bevételek	IAS 1.82(c)	• Kamatbevételek • Osztalékbevételek • Árfolyamnyereség
Pénzügyi ráfordítások	IAS 1.82(b)	• Kamatköltségek • Árfolyamveszteség • Hitelköltségek
Adózás előtti nyereség/veszteség	IAS 1.82(f)	• Üzemi és pénzügyi eredmény összevonva, adózás előtt
Jövedelemadó ráfordítás	IAS 1.82(d)	• Társasági adó • Halasztott adó
Folyamatos tevékenységből származó adózott eredmény	IAS 1.82(e)	• Nettó eredmény folytatódó tevékenységekből
Megszűnő tevékenység eredménye	IFRS 5.33(a)	• Megszűnt üzletág árbevétele és költségei
Adózott eredmény	IAS 1.82(i)	• A tárgyidőszak teljes nyeresége vagy vesztesége
Egyéb átfogó jövedelem	IAS 1.82A	• Átértékelési tartalék változása • Külföldi leányvállalat átváltási különbözete • Értékesíthető pénzügyi eszközök valós érték változása
Átfogó jövedelem összesen	IAS 1.81A	• Adózott eredmény + egyéb átfogó jövedelem

Forrás: Az irodalomjegyzékben szereplő PWC, EY, Deloitte, KPMG kiadványok alapján saját szerkesztés

36. Táblázat: IAS 1 – Kötelező Eredménykimutatás Sorok és Tipikus Alábontások
Összköltségeljárás szerint – Egyetlen, folyamatos kimutatás

Kötelező eredménykimutatás sor (IAS 1 – Összköltségeljárás)	IFRS hivatkozás	Tipikus alábontások a gyakorlatban
Bevételek	IAS 1.82(a)	• Értékesítés nettó árbevétele • Szolgáltatások bevétele • Egyéb működési bevételek
Egyéb bevételek	IAS 1.85	• Eszközértékesítés nyeresége • Kártérítések • Állami támogatások
Változás a készletek állományában	IAS 1.102	• Befejezetlen termelés változása • Késztermékek állományváltozása
Saját előállítású eszközök aktivált értéke	IAS 1.102	• Aktivált saját teljesítmények
Anyagjellegű ráfordítások	IAS 1.99	• Anyagköltség • Igénybe vett szolgáltatások • Egyéb szolgáltatások
Személyi jellegű ráfordítások	IAS 1.99	• Bérköltség • Személyi jellegű egyéb kifizetések • Bérjárulékok
Értékcsökkenési leírás	IAS 1.99	• Tárgyi eszközök értékcsökkenése • Immateriális javak amortizációja
Egyéb ráfordítások	IAS 1.85	• Bírságok, kötbérek • Értékvesztés • Céltartalékképzés
Üzemi eredmény	IAS 1.85	• Bevételek és ráfordítások különbsége az üzemi szinten
Pénzügyi bevételek	IAS 1.82(c)	• Kamatbevételek • Osztalékbevételek • Árfolyamnyereség
Pénzügyi ráfordítások	IAS 1.82(b)	• Kamatköltségek • Árfolyamvesztés • Hitelköltségek

Adózás előtti eredmény	IAS 1.82(f)	• Üzemi és pénzügyi eredmény összevonva, adózás előtt
Jövedelemadó ráfordítás	IAS 1.82(d)	• Társasági adó • Halasztott adó
Adózott eredmény	IAS 1.82(i)	• A tárgyidőszak teljes nyeresége vagy vesztesége
Egyéb átfogó jövedelem	IAS 1.82A	• Átértékelési tartalék változása • Külföldi leányvállalat átváltási különbözete • Valós érték változások
Átfogó jövedelem összesen	IAS 1.81A	• Adózott eredmény + egyéb átfogó jövedelem

Forrás: Az irodalomjegyzékben szereplő PWC, EY, Deloitte, KPMG kiadványok alapján saját szerkesztés

Az egy táblázatos átfogó eredménykimutatást általában azok a vállalatok választják, amelyeknél az egyéb átfogó jövedelem (OCI) – vagyis azok a tételek, amelyek közvetlenül a saját tőkében jelennek meg, és nem a hagyományos nettó eredmény részei – jelentősége kicsi vagy ritkán fordul elő. Ilyen OCI tétel lehet például a külföldi leányvállalatok árfolyam-átváltási különbözete, a pénzügyi eszközök valós értékelési különbözete vagy a biztosítástechnikai tartalékok átértékelése. Az egy táblázatos forma egyszerű, mert a nettó eredmény és az OCI tételek egy helyen, egymás alatt szerepelnek, így a felhasználó egyetlen kimutatásból látja a teljes átfogó jövedelmet. Gyakran választják kisebb, kevésbé összetett tevékenységet folytató cégek, vagy olyan vállalatok, ahol az OCI szoros kapcsolatban áll az alaptevékenységgel, és nincs szükség a részletes elkülönítésre.

A két kimutatásos változatot általában azok a vállalatok választják, amelyeknél fontos elkülöníteni a „klasszikus” üzleti teljesítményt (nettó eredményt) az egyéb átfogó jövedelemtől (OCI), mert az OCI elemek nagyobb mértékben és gyakrabban változnak, és nem feltétlenül állnak közvetlen kapcsolatban a vállalat alaptevékenységével. Jellemzően az alábbi vállalatcsoportok élnek ezzel a megoldással:

- Pénzügyi intézmények és biztosítók – ahol jelentős a pénzügyi eszközök és kötelezettségek valós értékelési különbözete, valamint a biztosítástechnikai tartalékok átértékelése.
- Nagy nemzetközi vállalatok – különösen azok, amelyeknek sok külföldi leányvállalata van, és emiatt az árfolyam-átváltási különbözetek (foreign currency translation differences) gyakran jelentősek.
- Befektetési holdingtársaságok – amelyeknél az OCI tételek főként befektetések átértékeléséből származnak, és ezek nem kapcsolódnak a napi működéshez.
- Olyan cégek, amelyek befektetői igénylik az elkülönítést – például tőzsdén jegyzett társaságok, ahol a piaci szereplők külön akarják látni a realizált eredményt és az egyéb, még nem realizált változásokat.

6.1.2. Pénzügyi helyzet kimutatása (Mérleg)

Az IAS 1 szerinti Statement of Financial Position – amit magyarul mérlegként ismerünk – célja, hogy egy adott időpontra bemutassa a vállalat pénzügyi helyzetét, vagyis az eszközeit, kötelezettségeit és saját tőkéjét. Ez a kimutatás pillanatfelvételnépp mutatja, milyen erőforrások állnak a vállalat rendelkezésére, és ezek milyen forrásból származnak. Az IFRS a pénzügyi helyzet kimutatása elnevezést használja, mert a hangsúlyt a vállalat aktuális pénzügyi állapotának bemutatására helyezi. Az elnevezés jobban tükrözi a kimutatás funkcióját: nemcsak a számviteli egyenleget mutatja meg (Eszközők = Források), hanem a vállalat fizetőképességéről, likviditásáról és tőkeszerkezetéről is információát ad. A magyar számvitelben használt „mérleg” kifejezés inkább a kettős könyvvitel logikájából ered, míg az IFRS-ben alkalmazott „statement of financial position” kifejezés a nemzetközi befektetői kommunikációban egyértelműbb, mivel a hangsúly a pénzügyi helyzet vizuális és tartalmi bemutatásán van, nem a technikai könyvviteli szerkezeten.

Az IFRS-ben a pénzügyi helyzet bemutatására nagy hangsúly került, mert a nemzetközi befektetők és hitelezők számára kulcsfontosságú, hogy egy vállalat forrásai és kötelezettségei átláthatóan, egységes szerkezetben jelenjenek meg. A globális piacokon működő vállalatok esetében a tőkeszerkezet, a likviditás és a fizetőképesség közvetlenül befolyásolja a finanszírozási döntéseket, a kockázattértékelést és a vállalat piaci megítélését. Az IFRS a pénzügyi helyzet kimutatásával biztosítja, hogy a felhasználók össze tudják hasonlítani a különböző országokban működő vállalatokat, függetlenül a helyi számviteli szabályoktól. Emellett a kimutatás részletesen bemutatja a rövid és hosszú lejáratú kötelezettségek, valamint az eszközök szerkezetét, ami alapvető a likviditási és tőkeáttételi mutatók elemzéséhez.

Az IFRS szemléletében a pénzügyi helyzet bemutatása nem csupán egy statikus mérleg, hanem egy információs eszköz, amely a vállalat stabilitását, kockázati kitettségét és jövőbeni finanszírozási lehetőségeit is segít értékelni. A hangsúly azon van, hogy a kimutatás ne csak a múlt könyvviteli adatait tükrözze, hanem releváns, döntéstámogató információát nyújtson a jelenlegi helyzetről, amelyből következtetni lehet a jövőbeni teljesítményre és pénzügyi rugalmasságra is. Ez a megközelítés jól illeszkedik az IFRS alapfilozófiájához, amely az átláthatóságot, összehasonlíthatóságot és a döntéshozatal támogatását helyezi a középpontba. A pénzügyi helyzet kimutatása a vállalat eszközeinek, kötelezettségeinek és saját tőkéjének bemutatásával képet ad a tőkeszerkezetéről, likviditásról és pénzügyi rugalmasságról. Megmutatja, mennyire támaszkodik a vállalat saját vagy idegen forrásokra, milyen a rövid távú fizetőképessége, és milyen kockázatok – például árfolyam- vagy kamatkitettség – jellemzik. Bár statikus, a mérleg olyan információkat tartalmaz, amelyek alapján a befektetők és hitelezők felmérhetik a stabilitást, a kockázati profilt és a jövőbeni finanszírozási lehetőségeket. Ez a megközelítés jól illeszkedik az IFRS alapfilozófiájához, amely az átláthatóságot, összehasonlíthatóságot és a döntéshozatal támogatását helyezi a középpontba. Mindez elősegíti, hogy a pénzügyi kimutatások valóban hasznos információát nyújtsanak a gazdasági döntések megalapozásához.

Kötelező elemek:

- Befektetett eszközök bontása: Ingatlanok, gépek, berendezések (IAS 1.54(a)); Immateriális javak (IAS 1.54(c)); Részesedések (IAS 1.54(e))
- Forgóeszközök bontása: Készletek (IAS 1.54(g)); Követelések (IAS 1.54(h)); Pénzeszközök (IAS 1.54(i))
- Saját tőke: Jegyzett tőke (IAS 1.78(e)); Tőketartalék (IAS 1.55); Eredménytartalék (IAS 1.55)
- Hosszú lejáratú kötelezettségek: Hitelek (IAS 1.54(m)); Halasztott adókötelezettség (IAS 1.54(o)); Céltartalékok (IAS 1.54(l))
- Rövid lejáratú kötelezettségek: Szállítói tartozások (IAS 1.54(k)); Rövid lejáratú hitelek (IAS 1.54(m)); Rövid lejáratú céltartalékok (IAS 1.54(l))

Opcionális elemek:

- További részösszegek (IAS 1.55)
- Likviditási sorrend szerinti bemutatás speciális iparágaknál (IAS 1.60)

37. Táblázat: Pénzügyi helyzet bemutatás (Mérleg) – kötelező elemek

Befektetett eszközök	Saját tőke
Ingatlanok, gépek és berendezések	Jegyzett tőke
Immateriális javak	Tőketartalék (ázsio)
Részesedések	Eredménytartalék
Vevő- és egyéb követelések	Saját tőke összesen
Forgóeszközök	Kötelezettségek
Készletek	Hosszú lejáratú kötelezettségek
Vevő- és egyéb követelések	Felvett kölcsönök
Pénz és pénzeszköz-egyenértékesek	Halasztott adókötelezettség
Forgóeszközök összesen	Egyéb hosszú lejáratú céltartalék
Eszközök összesen	Hosszú lejáratú kötelezettségek összesen
	Rövid lejáratú kötelezettségek
	Szállítói és egyéb kötelezettségek
	Tényleges nyereségadó-kötelezettség
	Felvett kölcsönök
	Egyéb rövid lejáratú céltartalék
	Rövid lejáratú kötelezettségek összesen
	Kötelezettségek összesen
	Saját tőke és kötelezettségek (Források) összesen

Forrás: Az irodalomjegyzékben szereplő PWC, EY, Deloitte, KPMG kiadványok alapján saját szerkesztés

38. Táblázat: IAS 1 – Kötelező Mérleg sorok és Tipikus Alábontások

Kötelező mérleg sor	Hivatkozás	Tipikus alábontások
Befektetett eszközök	IAS 1.54(a–f)	• Ingatlanok, gépek és berendezések • Befektetési célú ingatlanok • Immateriális javak (szabadalmak, védjegyek, szoftverek) • Részesedések leány- és társult vállalkozásokban • Halasztott adókövetelés
Forgóeszközök	IAS 1.54(g–j)	• Készletek • Vevőkövetelések • Egyéb rövid lejáratú követelések • Pénzeszközök és pénzeszköz-egyenértékesek • Rövid lejáratú pénzügyi befektetések
Saját tőke	IAS 1.54(r), IAS 1.78(e)	• Jegyzett tőke • Tőketartalék (ázsio) • Eredménytartalék • Egyéb tartalékok (átértékelési tartalék, deviza-átértékelési különbözet)
Hosszú lejáratú kötelezettségek	IAS 1.54(k–o)	• Hosszú lejáratú hitelek • Kötvénykibocsátások • Céltartalékok (nyugdíj, környezetvédelmi) • Halasztott adókötelezettség • Lízingkötelezettségek
Rövid lejáratú kötelezettségek	IAS 1.54(k–m)	• Szállítói kötelezettségek • Rövid lejáratú hitelek • Adófizetési kötelezettségek • Rövid lejáratú céltartalékok • Passzív időbeli elhatárolások

Forrás: Az irodalomjegyzékben szereplő PWC, EY, Deloitte, KPMG kiadványok alapján saját szerkesztés

6.1.3.Saját tőke változás kimutatása

A Saját tőke változás kimutatása (Statement of Changes in Equity) az IAS 1 előírásai szerint a pénzügyi beszámoló kötelező része, amely a vállalat saját tőkéjének időszaki változásait mutatja be. Ez a kimutatás tartalmazza:

- a teljes átfogó eredményt (nettó eredmény és egyéb átfogó jövedelem, OCI) minden saját tőke komponensre lebontva,
- a tulajdonosokkal folytatott tranzakciókat, például részvénykibocsátásokat, tőkeleszállításokat, osztalékfizetéseket,
- az IAS 8 szerinti visszamenőleges módosítások és számviteli hibajavítások hatásait,
- valamint az időszak eleji és végi egyenlegek egyeztetését minden tőkeelemre (pl. jegyzett tőke, eredménytartalék, tőketartalék, OCI-elemek).
- Az osztalékok bemutatása kizárólag ebben a kimutatásban vagy a kiegészítő mellékletben történhet.

A kimutatás célja, hogy átláthatóan bemutassa, milyen tényezők befolyásolták a saját tőke alakulását, és ezek milyen forrásból származnak:

- nyereséges működésből (adózott eredmény),
- tőkeemelésből (részvénykibocsátás),
- tulajdonosi kifizetésekből (osztalék),
- vagy piaci értékelési változásokból (OCI).

Ez a beszámolórész kulcsfontosságú a befektetők, hitelezők és elemzők számára, mert: megmutatja a vállalat osztalékpolitikáját és tőkeellátottságát, jelzi a növekedési stratégiát (saját tőkéből finanszírozott növekedés vagy külső forrás bevonása), lehetővé teszi a hosszú távú trendek azonosítását a tőkeszerkezetben, és rávilágít a vállalat pénzügyi stabilitására. Fontos különbség, hogy a magyar számvitelben nincs önálló, kötelező Saját tőke változás kimutatás. Ez az IFRS sajátossága, amely a nemzetközi gyakorlatban kiemelten fontos, mert kiegészíti a mérleget és az eredménykimutatást, és teljes képet ad arról, hogyan változott a tulajdonosi érdek a vizsgált időszakban. Ez a kimutatás fontos az érdekeltek számára, mert átlátható módon mutatja be, hogy a vállalat saját tőkéje hogyan változott, és milyen tényezők befolyásolták azt. Segítségével könnyen azonosítható például, hogy a tőke növekedése a nyereséges működésből, új tőke bevonásából vagy más forrásból származik. Az adatok alapján a befektetők például megítélhetik a vállalat osztalékpolitikáját, a növekedési stratégiáját, valamint a pénzügyi stabilitását. A kimutatás különösen hasznos hosszabb időtávon vizsgálva, mert trendeket mutat a tőke szerkezetében és a vállalat tőkeellátottságában. Az értelmezés során a következő fő kérdésekre kaphatunk választ:

- Mekkora volt a tárgyidőszakban elért adózott eredmény, és ez hogyan hatott az eredménytartalékra?
- Milyen mértékben történt új tőke bevonása részvénykibocsátással? Milyen osztalékfizetést hajtott végre a vállalat, és ez hogyan csökkentette a saját tőkét?
- Az egyéb átfogó jövedelem tételei milyen hatással voltak a saját tőkére?

Kötelező elemek:

- Teljes átfogó eredmény bontása tulajdonosokra és nem ellenőrző részesedésre (IAS 1.106(d)(i))
- Tőkeváltozások bemutatása (részvénykibocsátás, tőkeleszállítás, osztalék) – IAS 1.106(d)(iii)
- Visszamenőleges módosítások hatásai (IAS 8 szerinti hivatkozással)
- Időszak eleji és végi könyv szerinti értékek egyeztetése (IAS 1.106(a))

Opcionális elemek:

- OCI tételes bontása közvetlenül ebben a kimutatásban (különben a Kiegészítő mellékletben)
- Saját tőke változás kimutatása – Példa (IAS 1 alapján)

39. Táblázat: Saját tőke változása (Példa)

Megnevezés	Jegyzett tőke	Tőketartalék (ázsio)	Eredmény tartalék	Saját tőke összesen
Egyenleg 2024. január 1-jén	25000	15000	60000	100000
Tárgyévi átfogó jövedelem	-	-	18000	18000
Részvénykibocsátás miatti növekedés	2000	500	-	2500
Osztalék	-	-	-6000	-6000
Tulajdonosokkal folytatott, közvetlenül a saját tőkében megjelent tranzakciók összesen	2000	500	-6000	-3500
Egyenleg 2024. december 31-én	27000	15500	72000	114500
Tárgyévi átfogó jövedelem	-	-	20000	20000
Részvénykibocsátás	1500	600	-	2100
Osztalék	-	-	-8000	-8000
Tulajdonosokkal folytatott, közvetlenül a saját tőkében megjelent tranzakciók összesen	1500	600	-8000	-5900
Egyenleg 2025. december 31-én	28500	16100	84000	128600

Forrás: Az irodalomjegyzékben szereplő PWC, EY, Deloitte, KPMG kiadványok alapján saját szerkesztés

A 39. számú táblázatból több fontos információ is kiolvasható a vállalat saját tőkéjének alakulásáról két üzleti év (2024 és 2025) során az IFRS szerinti Saját tőke változás kimutatás logikája alapján:

- Időszak eleji egyenlegek:
 - 2024. január 1-jén a vállalat saját tőkéje 100 000 ezer egység volt, amelyből a legnagyobb részt az eredménytartalék (60 000) és a jegyzett tőke (25 000) adta.
 - Tárgyévi átfogó jövedelem hatása
 - 2024-ben a teljes átfogó jövedelem 18 000-rel növelte a saját tőkét, 2025-ben pedig további 20 000-rel.Ez a növekedés a nettó eredményből és az esetleges OCI tételekből származhat.
- Tőkeemelések (részvénykibocsátások):
 - 2024-ben 2 500 egységgel nőtt a saját tőke részvénykibocsátás miatt (2000 jegyzett tőke, 500 tőketartalék).
 - 2025-ben hasonlóan történt tőkeemelés, amely 2 100 egységgel növelte a tőkét (1500 jegyzett tőke, 600 tőketartalék).
- Osztalékfizetések:
 - 2024-ben 6 000, 2025-ben 8 000 egység osztalék került kifizetésre, amely csökkentette az eredménytartalékot és a teljes saját tőkét.
- Tulajdonosi tranzakciók összesítése a tulajdonosokkal közvetlenül elszámolt tranzakciók (tőkeemelés és osztalék együtt):
 - 2024-ben nettó -3 500, 2025-ben pedig -5 900 hatást gyakoroltak a saját tőkére.
- Időszak végi egyenlegek:
 - A saját tőke 2024 végére 114 500-ra, 2025 végére pedig 128 600-ra nőtt, ami két év alatt összesen 28 600 egység növekedést jelent.

A saját tőke változásának levezetése megmutatja, hogy a saját tőke növekedését alapvetően a tárgyévi nyereségek (átfogó jövedelem) és a részvénykibocsátások támogatták, míg a csökkenést főként az osztalékfizetések okozták. Ez jól érzékelteti, hogyan alakul a tulajdonosi érdek értéke az IFRS-ben előírt bontásban. A kimutatás különösen értékes a vállalat érintettjei számára, mert átlátható módon mutatja be, hogy a saját tőke változásai mögött milyen tényezők állnak. A befektetők ebből megítélhetik a vállalat osztalékpolitikáját és növekedési stratégiáját, valamint azt, hogy a tőke növekedése elsősorban nyereséges működésből, új tőke bevonásából vagy piaci értékelési változásokból származik. A hitelezők számára a kimutatás jelzi a vállalat tőkeellátottságát és pénzügyi stabilitását, ami fontos a hitelkockázat mérlegelésekor. Az elemzők és szabályozók számára pedig ez a jelentés lehetővé teszi, hogy hosszabb időtávon nyomon kövessék a tőkeszerkezet trendjeit, és értékeljék a vállalat pénzügyi egészségét. A könyvvizsgálók számára a Saját tőke változás jelentés fontos ellenőrzési eszköz, mert segítségével összekapcsolhatják a mérleg, az eredménykimutatás és az egyéb átfogó jövedelem adatait, és ellenőrizhetik, hogy az eredménytartalék változásai összhangban vannak-e az adózott eredménnyel, az OCI tételek pedig helyesen kerültek-e átvezetésre. A kimutatás rávilágít a tulajdonosi tranzakciók – például osztalékfizetések és tőkeemelések – pénzügyi hatásaira, amelyek befolyásolják a tőkeellátottságot és a vállalat pénzügyi stabilitását. A könyvvizsgálók így képet kaphatnak a vállalat osztalékpolitikájának fenntarthatóságáról és a tőkeszerkezet változásainak hátteréről.

6.1.4.Cash flow kimutatás

A Cash Flow kimutatás a vállalat érintettjei számára azt mutatja meg, hogyan változott a pénzeszközök és pénzeszköz-egyenértékesek állománya egy adott időszak alatt, és milyen forrásokból származtak, illetve mire fordították ezeket. Részletesen feltárja, hogy a pénzmozgások milyen arányban eredtek a működési, befektetési és finanszírozási tevékenységekből, így képet ad a vállalat likviditásáról és pénzügyi rugalmasságáról. A befektetők ebből megítélhetik a működésből származó pénztermelő képességet és a növekedési stratégiát, a hitelezők pedig felmérhetik a hitel-visszafizetési képességet. Az IFRS (IAS 7 – Statement of Cash Flows) szerint a Cash Flow kimutatás három fő kategóriára bontva mutatja be a pénzeszközök és pénzeszköz-egyenértékesek be- és kiáramlását:

- Működési tevékenységből származó cash flow (Operating Activities): A vállalat alaptevékenységéhez kapcsolódó pénzmozgások: árbevétel befolyása, beszállítók kifizetése, munkabérek, adók, kamatbevételek és kamatráfordítások (az IFRS megengedi, hogy a kamatok és osztalékok a befektetési vagy a finanszírozási cash flow-ba kerüljenek, ha az relevánsabb).
- Befektetési tevékenységből származó cash flow (Investing Activities): Hosszú távú eszközök vásárlása és értékesítése, pénzügyi befektetések megszerzése vagy eladása, kölcsönök nyújtása és visszafizetése.
- Finanszírozási tevékenységből származó cash flow (Financing Activities): Saját tőkével és idegen forrással kapcsolatos tranzakciók: részvénykibocsátás, hitelfelvétel, hiteltörlesztés, osztalékfizetés, tőkeleszállítás.

A Működési cash flow rész bemutatható direkt (közvetlen) és indirekt (közvetett) módszerrel is. Direkt módszer a közvetlenül a pénzbevételeket és pénzkiadásokat. Indirekt módszer az adózott eredményből indul ki, és azt korrigálja nem pénzmozgással járó tételekkel (értékcsökkenés, céltartalék-változás, árfolyamnyereség/veszteség) és a működőtőke-változásokkal. Az IFRS mindkét módszert elfogadja, de gyakorlati okokból a legtöbb vállalat az indirekt módszert alkalmazza, mert az adatokat könnyebb kinyerni a könyvelési rendszerből, és közvetlen kapcsolatban van az eredménykimutatás és a mérleg adataival.

Kötelező elemek:

- Működési tevékenységből származó cash flow (IAS 7.18 – közvetlen vagy közvetett módszer)
- Befektetési tevékenységből származó cash flow (IAS 7.21)
- Pénzügyi tevékenységből származó cash flow (IAS 7.21)
- Kamat- és osztalékfizetések elkülönített bemutatása (IAS 7.31)
- Nyereségadó cash flow-k elkülönítése (IAS 7.35)

Opcionális elemek

- Nettó módon történő bemutatás bizonyos ügyleteknél (IAS 7.22-24)
- Külön sorban a devizaárfolyam-hatások bemutatása (IAS 7.28)

6.1.5. Kiegészítő melléklet

Az IFRS rendszerében a kiegészítő melléklet (*Notes to the Financial Statements*) célja, hogy kiegészítse, magyarázza és részletezze a pénzügyi kimutatásokban szereplő adatokat, biztosítva a beszámoló érthetőségét, relevanciáját és összehasonlíthatóságát. Ez a rész szorosan kapcsolódik az IAS 1 és más standardok előírásaihoz, és a felhasználók döntéshozatalát támogató további információkat nyújt. Az IFRS szerinti beszámoló kötelező részei együtt biztosítják, hogy a vállalat pénzügyi helyzetéről és teljesítményéről teljes, megbízható és összehasonlítható kép álljon rendelkezésre. Az IAS 1 által meghatározott struktúra támogatja a döntéshozatalt és a nemzetközi befektetők bizalom erősítését.

Általános kötelező elemek – *IAS 1* alapján minden vállalat számára:

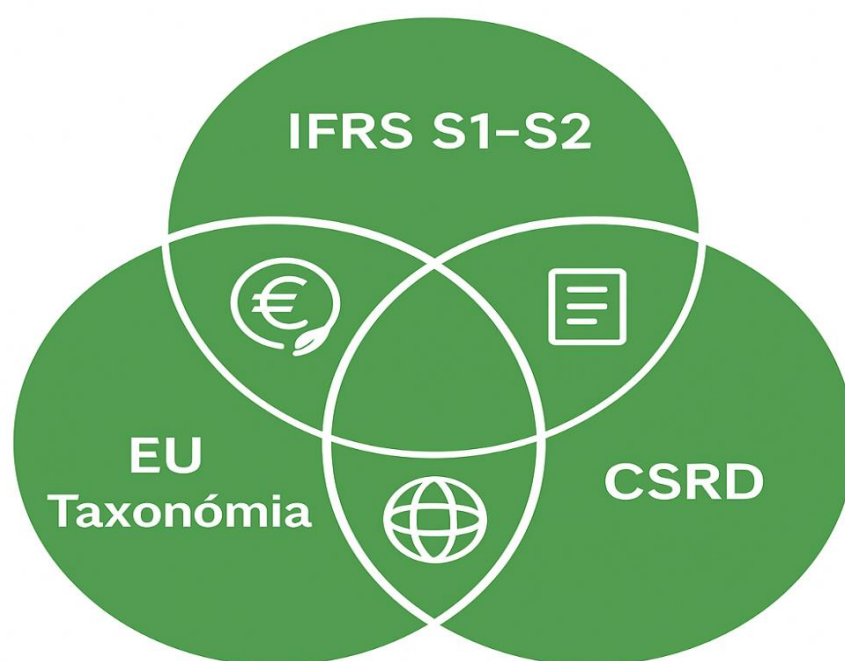
- Számviteli politikák összefoglalása (*IAS 1.117*) – mérési alap, elvek, módszerek, választott számviteli politikák.
- Tételes bontások a fő kimutatások soraihoz (*IAS 1.113*).
- Kritikus számviteli becslések és feltételezések (*IAS 1.125*).
- A vállalkozás folytatásának elve és ezzel kapcsolatos bizonytalanságok (*IAS 1.25*).
- Specifikus kötelező elemek más standardok szerint:
- Pénzügyi kockázatkezelési információk (*IFRS 7*) – likviditási, árfolyam-, kamat- és hitelkockázat.
- Kapcsolt felekkel kapcsolatos közzétételek (*IAS 24*).
- Fordulónap utáni események (*IAS 10*).
- Adókkal kapcsolatos információk (*IAS 12*).
- Tárgyi eszközök részletezése (*IAS 16.73*), immateriális javak mozgása (*IAS 38.118*).
- Értékvesztés közzététele (*IAS 36*).
- Függő kötelezettségek és céltartalékok (*IAS 37*).
- Szegmensinformációk (*IFRS 8*), ha a vállalat tőzsdén jegyzett.

Opcionális elemek – vállalat vagy menedzsment döntése alapján

- Iparág-specifikus kiegészítések – pl. bankszektor, biztosítók, ingatlanfejlesztők, bányászat.
- Kiegészítő mutatószámok – pl. EBITDA, tőkeáttételi mutatók, működőtőke-mutatók.
- Menedzsment-kommentárok (Management Commentary) – üzleti környezet, stratégiai kockázatok, előrejelzések.
- Nem pénzügyi információk – fenntarthatósági, ESG-jelentés, társadalmi felelősségvállalás (önkéntes alapon vagy más előírás szerint).

6.2. A Fenntarthatósági jelentéstétel uniós és nemzetközi szabályozási keretei

A fenntarthatósági jelentéstétel – vagyis a környezeti, társadalmi és irányítási (ESG) teljesítmény mérésének és közzétételének folyamata – napjainkra a vállalati elszámoltathatóság és a fenntartható gazdasági fejlődés egyik alapvető eszközévé vált. Az Európai Unió az EU Zöld Megállapodás és a Fenntartható Finanszírozási Akcióterv révén az ESG-jelentéstételt az önkéntes gyakorlatból kötelező szabályozási követelménnyé emelte. Ezt a Vállalati Fenntarthatósági Jelentéstételi Irányelv (CSRD) rögzíti, amely előírja, hogy a vállalatok részletes ESG-adatokat tegyenek közzé az ESRS (European Sustainability Reporting Standards) szerint. A CSRD szorosan kapcsolódik az EU Taxonómiához, amely meghatározza, hogy mely gazdasági tevékenységek minősülnek környezetileg fenntarthatónak. Ennek megfelelően a vállalatoknak nemcsak ESG-teljesítményükről kell beszámolniuk, hanem arról is, hogy árbevételük, beruházásaik és működési kiadásaik mekkora része felel meg a Taxonómia környezeti céljainak. Nemzetközi szinten az IFRS Alapítvány Nemzetközi Fenntarthatósági Standardok Testülete (ISSB) az IFRS S1 és IFRS S2 standardokkal egy globális, befektetőközpontú ESG-közzétételi keretet hozott létre. Ezek célja a fenntarthatósági információk egységesítése, összehasonlíthatósága és átláthatósága a tőkepiacok számára. Az EU-s és az IFRS-szabványok kölcsönhatása biztosítja, hogy az ESG-adatok összehasonlíthatók, átláthatók és hitelesek legyenek, elősegítve a tőke zöld átirányítását és a regionális fejlesztési célok megvalósítását. E három keretrendszer – az EU CSRD + EU Taxonómia, az IFRS S1 és S2, valamint a SEC ESG-közzétételi szabályai – kölcsönhatása biztosítja, hogy a fenntarthatósági adatok egyre inkább összehasonlíthatók, átláthatók és hitelesek legyenek.

3. Kép: CSRD, az EU Taxonómia és az IFRS S1–S2 kapcsolata Wenn diagram

A fenntarthatósági jelentéstétel három kiemelt szabályozási keretre épül, amelyek együtt biztosítják az ESG- (Environmental, Social, Governance) adatok átláthatóságát, összehasonlíthatóságát és befektetői szempontból való relevanciáját:

- Az IFRS S1–S2 standardok – a Nemzetközi Fenntarthatósági Standardok Testülete (ISSB) által kiadott globális szabványok, amelyek a fenntarthatósági információk befektetőközpontú közzétételét szabályozzák.
- Az EU Taxonómia – az Európai Unió által meghatározott osztályozási rendszer, amely pontosan definiálja, hogy mely gazdasági tevékenységek minősülnek környezetileg fenntarthatónak.
- A Vállalati Fenntarthatósági Jelentéstételi Irányelv (CSRD) – az EU jogszabálya, amely kötelező ESG-jelentést ír elő az ESRS-standardok alapján, kiterjesztve a jelentéstételi kötelezettséget a nagyvállalatokra és fokozatosan a középvállalatokra is.

A három keretrendszer kapcsolatát a 3. számú Venn-diagram szemlélteti az alábbiak szerint:

- EU Taxonómia ↔ CSRD (*földgömb ikon*): a CSRD előírja, hogy a vállalatok ne csak ESG-teljesítményükről számoljanak be, hanem arról is, hogy árbevételük, beruházásaik és működési költségeik mekkora hányada felel meg az EU Taxonómiában meghatározott környezeti céloknak.
- IFRS S1–S2 ↔ EU Taxonómia (*euró ikon*): a globális jelentéstételi standardok és az EU környezeti osztályozási rendszere összekapcsolódik a fenntartható finanszírozás területén, mivel a befektetők egyre inkább olyan vállalatok felé irányítják tőkéjüket, amelyek tevékenysége összhangban van a Taxonómia céljaival.
- IFRS S1–S2 ↔ CSRD (*diagram ikon*): a globális és az uniós jelentéstételi követelmények harmonizációja lehetővé teszi, hogy az EU-ban működő vállalatok ESG-jelentései nemzetközi szinten is összehasonlíthatók legyenek.

Ez az összefüggésrendszer lehetővé teszi, hogy a fenntarthatósági jelentések ne csupán jogszabályi kötelezettségek teljesítését szolgálják, hanem stratégiai eszközként is működjenek a zöld átállás és a régiók gazdasági fejlődése érdekében. A fenntarthatósági jelentéstétel globális szabályozási keretei, mint az IFRS S1–S2, az EU Taxonómia és a CSRD, eltérő, de egymást kiegészítő vállalati körre terjednek ki. Az IFRS S1–S2 elsősorban a globális tőkepiacokon jelen lévő, IFRS-t alkalmazó, tőzsdén jegyzett vállalatokat érinti, amelyeknek fenntarthatósági és klímakockázati információkat kell közzétenniük a befektetők számára. Az EU Taxonómia az Európai Unióban működő nagyvállalatokra és pénzügyi intézményekre vonatkozik, amelyeknek be kell mutatniuk, gazdasági tevékenységeik mennyiben járulnak hozzá a környezetvédelmi célokhoz. A CSRD még szélesebb kört ölel fel, minden EU-s nagyvállalatot, a tőzsdén jegyzett KKV-kat (kivéve a mikrovállalkozásokat), valamint azokat a nem uniós multinacionális cégeket is, amelyek jelentős árbevétellel rendelkeznek az EU-ban. Globálisan a szabályozás elsősorban a nagy, nemzetközi jelenléttel rendelkező vállalatokat, valamint a pénzügyi szektort érinti, amelyek működését egyre inkább a befektetői és társadalmi elvárások formálják.

40. Táblázat: IFRS S1–S2, EU Taxonómia és CSRD – globális érintettek összehasonlítása

Szabályozás	Kiket érint elsősorban?	Mit ír elő?	Fő érintettek
IFRS S1–S2 (ISSB Sustainability Standards)	Tőzsdén jegyzett cégek, IFRS-t alkalmazó vállalatok (globális szinten)	Fenntarthatósági közzétételek: S1 – általános ESG információk, S2 – klímakockázatok	Befektetők, elemzők, globális pénzpiacok
EU Taxonómia	EU-ban működő nagyvállalatok és pénzügyi intézmények	Gazdasági tevékenységek környezeti fenntarthatósági besorolása (6 környezeti cél mentén)	Reálgazdasági vállalatok, bankok, biztosítók, alapkezelők
CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive)	EU nagyvállalatok, tőzsdén jegyzett KKV-k (nem mikro), EU-ban jelentős árbevéttel rendelkező multik	Részletes fenntarthatósági jelentéstétel az ESRS standardok szerint, beleértve a Taxonómia közzétételeit is	EU vállalatok, multinacionális cégek EU-s leányai, befektetők, szabályozók
Mindhárom (IFRS S1–S2 + EU Taxonómia + CSRD)	Nagy, tőzsdén jegyzett multinacionális cégek, amelyek IFRS-t alkalmaznak és EU-ban működnek/jelen vannak	Globális fenntarthatósági jelentés (IFRS S1–S2) + EU fenntarthatósági jelentés (CSRD) + Taxonómia szerinti tevékenység-besorolás	Befektetők, szabályozók, társadalom; teljes transzparencia és összehasonlíthatóság biztosítása

Forrás: www.iasb.org.com alapján saját szerkesztés

Az IFRS S1–S2, az EU Taxonómia és a CSRD egyaránt a fenntarthatósági jelentéstétel átláthatóságát és összehasonlíthatóságát szolgálják, de eltérő nézőpontból közelítenek. Az IFRS standardok globális keretet biztosítanak, amely elsősorban a befektetők tájékoztatására és a klímakockázatok kezelésére fókuszál. Az EU Taxonómia egy osztályozási rendszer, amely a gazdasági tevékenységek környezeti fenntarthatóságát méri és szabályozza. A CSRD ezzel szemben szélesebb körű, részletes jelentéstételi kötelezettséget ír elő az uniós vállalatok számára, integrálva az ESRS standardokat és a Taxonómia előírásait is. A három keretrendszer együtt biztosítja, hogy a vállalatok működéséről a befektetők, a szabályozók és a társadalom is megbízható, egységes és összehasonlítható információhoz jussanak.

6.2.1.ESG fogalma és jelentősége

Az ESG olyan átfogó irányítási és elemzési keretrendszer, amelynek célja a vállalatok fenntarthatósági kockázatainak és lehetőségeinek feltárása három dimenzióban: a környezeti (Environmental), a társadalmi (Social) és a vállalatirányítási (Governance) tényezők mentén. Bár hagyományosan elsősorban a befektetési döntésekhez kapcsolódóan említik, az ESG jelentősége messze túlmutat a pénzpiacokon, hiszen az érintettek széles köre – a befektetők, a fogyasztók, a beszállítók és a munkavállalók – egyaránt növekvő figyelmet fordít arra, mennyire működik felelősen és fenntartható módon egy szervezet. Ez a keretrendszer így nem csupán a befektetők számára bír értékkel, hanem a szabályozó hatóságok, a vállalatokkal kapcsolatban álló partnerek és a társadalom egésze számára is fontos eszközzé vált annak megértésében, hogy egy vállalat miként kezeli a környezeti és társadalmi kihívásokból eredő kockázatokat, illetve hogyan használja ki a fenntarthatósági lehetőségeket. A következetesen alkalmazott ESG közzététel hozzájárul az átláthatóság erősítéséhez, támogatja a fenntartható gazdasági fejlődést, és egyúttal elősegíti a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának kiteljesedését. Az ESG tehát egy olyan átfogó mérce, amely nem csupán a vállalat pénzügyi teljesítményét vizsgálja, hanem annak környezeti hatásait, társadalmi szerepvállalását és irányítási gyakorlatát is. Éppen ezért a befektetők, a szabályozó hatóságok és a fogyasztók számára egyaránt kulcsfontosságú eszköz annak megítélésére, hogy egy szervezet mennyire működik fenntarthatóan és felelősségteljesen. Az ESG három pillére:

- **Environmental (Környezeti):** Ez a pillér a vállalat környezetre gyakorolt hatásait és kockázatkezelését értékeli, különös tekintettel arra, hogy a szervezet hogyan járul hozzá a klímaváltozás mérsékléséhez és a természeti erőforrások fenntartható felhasználásához. Ide tartozik többek között az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, a szén-dioxid-lábnyom mérséklése, a víz- és energiafelhasználás hatékonysága, a hulladékkezelés, valamint a körforgásos gazdasági modellek alkalmazása. A környezeti dimenzió azt is vizsgálja, hogy a vállalat miként kezeli a klímához kapcsolódó fizikai kockázatokat, például az árvizeket, tüzeseteket, szélsőséges időjárási eseményeket, illetve hogyan alkalmazkodik ezekhez. Röviden: a környezeti pillér azt méri, hogy a vállalat tevékenysége mennyire felel meg a fenntartható fejlődés elveinek, és milyen mértékben terheli vagy védi a természetet.
- **Social (Társadalmi):** A társadalmi dimenzió középpontjában a vállalat és az érintett csoportjai közötti kapcsolat áll. Ide tartoznak a munkavállalók, a fogyasztók, a beszállítók, valamint a szélesebb értelemben vett társadalom és közösség. A társadalmi pillér értékeli a munkaügyi feltételeket, a munkavállalói jogok tiszteletben tartását, a munkahelyi biztonságot, a sokszínűség és esélyegyenlőség érvényesítését, valamint a helyi közösségekre gyakorolt gazdasági és társadalmi hatásokat. Ide sorolhatók a fogyasztói jogok védelmére irányuló kezdeményezések, a társadalmi felelősségvállalási programok (CSR), és a beszállítói lánc etikus működtetése is. A társadalmi dimenzió tehát azt vizsgálja, hogy a vállalat mennyire tartja tiszteletben és támogatja a társadalom jólétét, valamint hogyan épít fenntartható kapcsolatokat a környezetében élő emberekkel és szervezetekkel.

- Governance (Vállalatirányítási): Ez a pillér a vállalatirányítási struktúra minőségét, átláthatóságát és etikai megalapozottságát vizsgálja. Értékeli, hogy a vállalat mennyire rendelkezik világos felelősségi és döntéshozatali mechanizmusokkal, hogyan biztosítja a tulajdonosi jogok érvényesülését, és milyen belső kontrollokkal akadályozza meg a visszaéléseket. Ide tartozik a vezetők ösztönzési rendszere, a felügyelő- és igazgatótanács függetlensége, a korrupció és a vesztegetés elleni intézkedések, valamint a pénzügyi és nem pénzügyi adatok közzétételének átláthatósága. A governance dimenzió azt is vizsgálja, hogy a vállalat milyen mértékben felel meg az etikus üzleti működés követelményeinek, és képes-e hosszú távon a részvényesek és más érintettek bizalmát megőrizni.

Az ENSZ (United Nations) indította el az ESG keretet, az ENSZ Global Compact kezdeményezés részeként. Az ESG fogalom először 2004-ben jelent meg hivatalosan a „Who Cares Wins” című ENSZ-jelentésben, amely a fenntartható finanszírozás fontosságát hangsúlyozta. A 2005-ös ENSZ „Freshfields Report” pedig jogi keretet adott annak, hogy a befektetők figyelembe vehetik a környezeti és társadalmi tényezőket a döntéseikben. Innentől kezdve az ESG gyorsan elterjedt a globális befektetési gyakorlatban, és a 2010-es években már széles körben alkalmazták a tőkepiaci szereplők. Később számos nemzetközi szervezet és szabályozó (pl. EU, GRI – Global Reporting Initiative, SASB – Sustainability Accounting Standards Board, majd az IFRS Foundation ISSB testülete) fejlesztette tovább. Ezeknek a tevékenységeknek a célja a befektetői döntéstámogatás, hogy a befektetők ne csak a pénzügyi kockázatokat, hanem a környezeti, társadalmi és irányítási tényezőket is értékelni tudják. A másik nagyon fontos szempont volt még a kockázatkezelés – a vállalatok hosszú távú fenntarthatósági kockázatainak (pl. klímaváltozás, munkajogi kockázatok, korrupció) láthatóvá tétele. Kiemelt figyelmet kapott még ebben a folyamatban a transzparencia és felelősségvállalás, hogy a vállalatok működése átláthatóbb legyen a befektetők, szabályozók és a társadalom számára. Végül pedig meg kell említeni a fenntartható gazdasági növekedés elősegítését a célok között, összhangban az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaival (SDG-k). Az ESG 2004-ben indult ENSZ-kezdeményezésként, amely mára globális standarddá vált a befektetők és vállalatok számára, célja a fenntarthatóság és felelős vállalatirányítás integrálása a gazdasági döntéshozatalba.

A CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) az Európai Unió új fenntarthatósági jelentéstételi irányelve, amelyet 2022-ben fogadtak el. A szabályozás a korábbi NFRD-t (Non-Financial Reporting Directive) erősíti meg és terjeszti ki, jelentősen szélesítve a kötelezett vállalatok körét és a jelentéstétel mélységét. A CSRD egyik legfontosabb újítása, hogy az ESG mindhárom pillérét – környezeti, társadalmi és vállalatirányítási tényezőket – kötelező jelentési struktúrába foglalja. A vállalatoknak a jövőben az ESRS (European Sustainability Reporting Standards) előírásai alapján kell elkészíteniük fenntarthatósági jelentésüket, amely részletes, egységes és összehasonlítható információkat biztosít a befektetők, a szabályozók és a társadalom számára. A CSRD bevezetésére azért volt szükség, mert a korábbi NFRD szabályozás túl általános és sokszor nehezen összehasonlítható adatokat eredményezett.

A vállalatok gyakran eltérő módszertanokat alkalmaztak, ami korlátozta a beszámolók információértékét és a befektetői döntéshozatal támogatását. Az új irányelv e hiányosságokat kívánja kiküszöbölni azzal, hogy egységes európai standardokat vezet be, amelyek növelik az átláthatóságot, javítják a fenntarthatósági információk minőségét, és elősegítik a zöld átálláshoz szükséges források hatékonyallokációját. Az IFRS S1–S2 standardokat 2023-ban fogadta el az IFRS Alapítvány, amely létrehozta a Nemzetközi Fenntarthatósági Standardok Testületét (ISSB) annak érdekében, hogy választ adjon a globális pénzüi piacok egyre erősödő igényeire a fenntarthatósági információk összehasonlíthatósága terén. Az új standardok közül az IFRS S1 az általános fenntarthatósági közzétételeket szabályozza, míg az IFRS S2 kifejezetten a klímakockázatokkal kapcsolatos jelentéstételi kötelezettségeket határozza meg, és a nemzetközi számviteli standardokhoz hasonlóan a pénzüi piacok stabilitását, a befektetői bizalom erősítését és a hosszú távú értékteremtést szolgálja.

Az USA útja eltérő volt, mert a fenntarthatósági szempontokat nem központi törvényekbe vagy számviteli standardokba építette be, hanem inkább piaci gyakorlatokon és az SEC szabályozói kezdeményezésein keresztül érvényesítette. A SEC a 2010-es évektől kezdve egyre több iránymutatást adott a klímakockázatok és ESG információk közzétételére. 2022-ben az SEC kiadta a javaslatát a klímakockázati közzétételekről, amely kötelezővé tenné a tőzsdén jegyzett cégek számára a részletes ESG adatok bemutatását. A US GAAP szintjén azonban nincs külön fenntarthatósági standard. A US GAAP továbbra is a pénzügyi számviteli keretelvekre épül, és az ESG nem integrálódott közvetlenül a standardokba. Ehelyett az ESG-t és a klímakockázatok a vállalatok a kiegészítő mellékletekben (Notes to the Financial Statements), valamint a Management Discussion & Analysis (MD&A) részekben közlik. Az USA-ban inkább az SEC közzétételi követelményei és a befektetői nyomás formálja az ESG jelentéseket, nem pedig a számviteli standardok. Az Egyesült Államokban az ESG-közzétételek elsősorban piaci alapú kezdeményezések és az SEC előírásai nyomán valósulnak meg, míg a US GAAP keretelveit eddig nem módosították kifejezetten a fenntarthatósági szempontok miatt. Az ESG-információk így jellemzően kiegészítő jelleggel, a pénzügyi kimutatások mellékleteiben vagy a menedzsment jelentésekben jelennek meg. Az USA tehát rugalmasabb megközelítést alkalmaz, ugyanakkor a befektetői elvárások és a piaci nyomás miatt ott is egyre erősebb az ESG jelentések iránti igény. Mindez arra utal, hogy a két régió eltérő utat jár be, de a globális tendenciák hosszabb távon közelíthetik egymáshoz a szabályozási gyakorlatokat.

6.2.2.EU-s szabályozás (EU Taxonómia, CSRD)

Az Európai Unió az elmúlt években egyre nagyobb hangsúlyt helyez a fenntartható fejlődésre, amelynek részeként a gazdaság zöld átállását elősegítő szabályozási kereteket hozott létre. Ennek egyik legfontosabb pillére az EU Taxonómia rendelet (2020/852/EU), amely 2020-ban lépett hatályba, és egy olyan közös osztályozási rendszert biztosít, amely meghatározza, mely gazdasági tevékenységek tekinthetők környezetileg fenntarthatónak. A Taxonómia az uniós fenntartható pénzügyi politika egyik sarokköve, amelynek célja a befektetések áramlásának irányítása a zöld és fenntartható gazdasági tevékenységek felé.

A Taxonómia létrehozásának elsődleges indoka az volt, hogy az EU a 2015-ben elfogadott Párizsi Klímaegyezmény és a Fenntartható Fejlődési Célok (SDG-k) teljesítéséhez mérhető és összehasonlítható keretet akart biztosítani. Az addigi piaci gyakorlatban ugyanis számos „zöld” vagy „fenntartható” jelzővel ellátott pénzügyi termék és befektetés jelent meg, azonban sok esetben nem álltak mögöttük egységes, ellenőrizhető kritériumok. A Taxonómia egy közös európai szótárként funkcionál, amely meghatározza a környezetileg fenntartható tevékenységek körét, és egyben keretet ad a befektetőknek, vállalatoknak és szabályozóknak. Az EU Taxonómia rendelet célja három fő pillérre épül:

- A fenntartható gazdasági tevékenységek meghatározása: pontosan kijelölni, mely tevékenységek járulnak hozzá a környezetvédelmi célokhoz.
- A befektetések átláthatóságának és összehasonlíthatóságának javítása: a közös kritériumrendszer révén a befektetők könnyebben dönthetnek fenntarthatósági szempontok alapján.
- A zöld átállás támogatása: elősegíteni, hogy a tőke a klímaváltozás mérséklését, az erőforrás-hatékonyságot és a környezeti célokat szolgáló projektekhez áramoljon.

A rendelet három fő szereplői körre vonatkozik:

- Nagyvállalatok: különösen azok, amelyek az EU-ban működnek és nem pénzügyi jelentéstételre kötelezettek. Számukra a Taxonómia egy átlátható keretet biztosít, amely segít meghatározni, hogy tevékenységeik mennyiben tekinthetők fenntarthatónak. Ez nemcsak a befektetők, hanem a fogyasztók felé is erősíti a vállalatok hitelességét, és ösztönzi őket arra, hogy hosszú távon zöld átállást valósítsanak meg.
- Pénzügyi intézmények: bankok, biztosítók, befektetési alapok, amelyek kötelesek közzétenni, portfóliójuk mekkora része felel meg a Taxonómiának. Ezzel a befektetők számára egyértelművé válik, hogy mely pénzügyi termékek támogatják ténylegesen a fenntartható gazdasági tevékenységeket. A közzétételi kötelezettség hozzájárul a „greenwashing” visszaszorításához, valamint a tőke hatékonyabb irányításához a környezetileg felelős projektek felé.
- Tagállami és uniós szabályozók: az állami szervek és az EU is felhasználja a Taxonómiát a zöld pénzügyi politikák és támogatási programok keretrendszeréül. A rendszer segítségével egységes mérceként lehet meghatározni, hogy mely beruházások támogathatók közpénzekből, illetve melyek férnek hozzá kedvezményes finanszírozási forrásokhoz. Ez elősegíti a szabályozói harmonizációt, csökkenti a piaci bizonytalanságot, és támogatja az EU hosszú távú klímasemlegességi céljainak megvalósítását.

Az EU Taxonómia a fenntartható pénzügyek egyik legjelentősebb szabályozási újítása, amely alapvetően formálja át a vállalatok és befektetők gondolkodását a fenntarthatóságról. A hat környezeti cél, az ipárgspecifikus technikai kritériumok és a kötelező jelentéstételi követelmények révén az EU egy olyan keretrendszert hozott létre, amely a zöld átállás motorjaként szolgál.

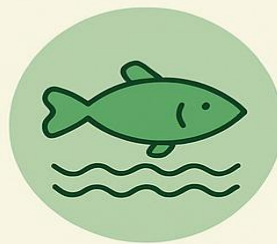
Hat környezeti cél

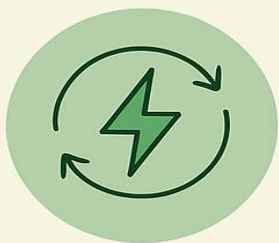
**Éghajlatváltozás
mérséklése**

**Éghajlatváltozáshoz
való alkalmazkodás**

**Víz- és tengeri
erőforrások
fenntartható használata**

**Körforgásos
gazdaságra való
áttérés**

**Szennyezés
megelőzése és
csökkentése**

**Biodiverzitás és
ökoszisztémák
védeime**

4. Kép: EU Taxanómia – Hat környezeti cél

Az EU Taxonómia hat környezeti célja:

- **Éghajlatváltozás mérséklése:** cél a globális felmelegedés megfékezése, az üvegházhatású gázok kibocsátásának jelentős csökkentése, a szén-dioxid-semlegesség elősegítése. Tartalom: olyan tevékenységek támogatása, amelyek csökkentik az energiafelhasználást, fokozzák a megújuló energiaforrások használatát és mérséklék a károsanyag-kibocsátást. Példák: megújuló energiaforrások (nap-, szél-, geotermikus energia), energiahatékonysági beruházások, elektromos járművek elterjesztése, alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák fejlesztése.
- **Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás:** cél a társadalom és a gazdaság alkalmazkodóképességének növelése a klímaváltozás elkerülhetetlen következményeihez. Tartalom: olyan beruházások és tevékenységek, amelyek csökkentik a természeti katasztrófák (árvíz, hőhullámok, erdőtüzek) hatását, és növelik a rendszerek ellenállóképességét. Példák: árvízvédelmi rendszerek, ellenállóbb épületstruktúrák, klímaadaptációs beruházások, fenntartható várostervezés, zöld infrastruktúra.

- Víz- és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme: cél a vízkészletek megőrzése, a vízhasználat hatékonyságának növelése és a tengeri ökoszisztémák védelme. Tartalom: a vízszennyezés megelőzése, a fenntartható vízgazdálkodás előmozdítása és a tengeri élővilág megóvása. Példák: víztisztítás, szennyvízújrahasznosítás, víztakarékos technológiák, fenntartható halászat, óceánvédelmi programok.
- Körforgásos gazdaságra való áttérés és erőforrás-hatékonyság: cél a nyersanyagok hatékony felhasználása, az anyagáramok újragondolása és a hulladék minimalizálása, az egyszer használatos termékek kiváltása, az újrahasználat, az anyagok és alkatrészek élettartamának növelése, a másodlagos nyersanyagok felhasználásának ösztönzése.
- Szennyezés megelőzése és csökkentése: cél a környezet és az emberi egészség védelme a káros szennyezőanyagok kibocsátásának mérséklésével. Tartalom: a levegő, a víz és a talaj szennyezésének megelőzése, valamint a káros vegyi anyagok és zajterhelés csökkentése.
- Biológiai sokféleség és ökoszisztémák védelme és helyreállítása: cél a természetes élőhelyek megőrzése és a biodiverzitás csökkenésének megállítása. Tartalom: a természetes erdők, vizes élőhelyek és fajok védelme, valamint a már károsodott ökoszisztémák helyreállítása.

Az EU Taxonómia, amelyet a 2020/852/EU rendelet vezetett be, egy olyan uniós keretrendszer, amely pontosan meghatározza, mely gazdasági tevékenységek tekinthetők környezetileg fenntarthatónak. Célja, hogy elősegítse a fenntartható befektetések irányába történő tőkekoncentrációt, elkerülje a „greenwashing” gyakorlatát, és világos iránymutatást adjon mind a vállalatok, mind a pénzügyi piac szereplői számára. A rendszer központi eleme a hat környezeti cél, amelyek közül legalább egyhez való jelentős hozzájárulás szükséges ahhoz, hogy egy tevékenység fenntarthatónak minősüljön, ugyanakkor a „do no significant harm” elv értelmében a többi cél tekintetében nem okozhat aránytalan károkat, és meg kell felelnie bizonyos társadalmi minimumkövetelményeknek is. A Taxonómia alkalmazása a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vállalatoknak be kell mutatniuk, milyen mértékben felelnek meg a meghatározott technikai értékelési kritériumoknak. E kritériumok ipárspecifikusan határozzák meg a fenntarthatóság feltételeit – például a megújulóenergia-termelés esetében előírják a maximálisan megengedett szén-dioxid-intenzitást. A jelentéstételi kötelezettségek három kulcsmutatóra épülnek: a bevételek, a beruházások (CAPEX) és a működési költségek (OPEX) azon arányára, amelyek Taxonómia-kompatibilis tevékenységekből származnak. A pénzügyi intézményeknek ezen felül közzé kell tenniük a Green Asset Ratio (GAR) mutatót, amely jelzi, portfóliójuk mekkora hányada minősül fenntarthatónak. A Taxonómia jelentősége túlmutat a pusztán jelentéstételen: a rendszer alapvetően alakítja át a befektetési döntéshozatalt, mivel lehetővé teszi, hogy a piaci szereplők pontos és összehasonlítható adatok alapján mérlegeljék, mely gazdasági tevékenységek támogatják valóban a zöld átmenetet. A vállalatok számára ez egyszerre kihívás és lehetőség: megfelelési kötelezettséget teremt, ugyanakkor elősegíti a fenntartható finanszírozási forrásokhoz való hozzáférést. Mindez szervesen illeszkedik az EU hosszú távú klímastratégiájába, hiszen a Taxonómia kulcsfontosságú eszközként járul hozzá a 2050-re kitűzött klímasemlegességi cél eléréséhez.

A Taxonómia alkalmazása gyakorlatban egy a folyamat lényegében egy komplex megfelelőségi vizsgálat és számítás, amely során át kell világítani a teljes üzleti működést a hat környezeti cél és a kapcsolódó technikai kritériumok alapján, majd az eredményt kötelező nyilvánosan közzétenni a fenntarthatósági jelentésben:

1. Kiindulópont – gazdasági tevékenységek azonosítása: A vállalat először áttekinti, hogy az általa folytatott gazdasági tevékenységek közül melyek szerepelnek az EU Taxonómia rendelet által meghatározott listában. (Pl. energiatermelés, közlekedés, építőipar, mezőgazdaság, gyártás bizonyos ágazatai stb.)
2. Hat környezeti cél vizsgálata: Minden egyes releváns tevékenységnél meg kell vizsgálni, hogy az mennyiben járul hozzá a hat környezeti cél egyikéhez (pl. klímaváltozás mérséklése, körforgásos gazdaságra való áttérés). Például egy napelempark beruházás egyértelműen a klímaváltozás mérséklését támogatja.
3. DNSH („Do No Significant Harm”) elv alkalmazása: Akkor tekinthető egy tevékenység fenntarthatónak, ha bár jelentősen hozzájárul egy célhoz, közben nem okoz aránytalan károkat a többi cél szempontjából. Például egy vízerőmű segítheti a klímavédelmet, de ha közben súlyosan károsítja a biodiverzitást, akkor nem minősül fenntarthatónak.
4. Társadalmi minimumkövetelmények teljesítése: A vállalatnak be kell bizonyítania, hogy megfelel az alapvető társadalmi garanciáknak (pl. emberi jogok tiszteletben tartása, munkavállalói jogok biztosítása, korrupcióellenes intézkedések).
5. Technikai értékelési kritériumok ellenőrzése: Minden ágazatra vonatkoznak részletes, számszerűsített előírások (pl. maximális CO₂-kibocsátási szintek, energiahatékonysági mutatók). Ezeket az adatokat a vállalatnak ki kell számítani és dokumentálnia.
6. Közzététel a jelentésben: A vállalatoknak fenntarthatósági jelentésükben kötelező bemutatniuk, hogy tevékenységeik milyen arányban felelnek meg az EU Taxonómia előírásainak. Ennek keretében három kulcsfontosságú mutatót kell meghatározni és közzétenni:
 - Bevételek aránya: azt mutatja, hogy a vállalat teljes árbevételeinek mekkora része származik Taxonómia-kompatibilis, tehát környezetileg fenntarthatónak minősülő tevékenységekből.
 - Beruházások aránya (CAPEX): azt jelzi, hogy a vállalat éves beruházásainak hány százaléka irányul fenntartható célokat szolgáló projektekre, például megújuló energiába, energiahatékonysági fejlesztésekbe vagy zöld technológiákba.
 - Működési költségek aránya (OPEX): azt mutatja meg, hogy a működési költségek mekkora hányada kapcsolódik közvetlenül fenntartható tevékenységekhez, például a zöld projektek üzemeltetéséhez és fenntartásához.
7. Pénzügyi szektor kiterjesztése: A bankoknak és befektetési intézményeknek a Green Asset Ratio (GAR) mutatót kell közzétetniük, amely megmutatja, hogy portfóliójuk mekkora része felel meg a Taxonómiának.

A CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) az Európai Unió 2022-ben elfogadott fenntarthatósági jelentéstételi irányelve, amely a korábbi NFRD-t (Non-Financial Reporting Directive) váltotta fel és jelentősen kibővítette. A CSRD célja, hogy egységes, átlátható és ellenőrizhető keretet biztosítson a vállalatok fenntarthatósági közzétételei számára. Az irányelv központi eleme, hogy a környezeti (Environmental), társadalmi (Social) és vállalatirányítási (Governance) szempontok – vagyis az ESG három pillére – immár kötelező jelentési struktúrában jelenjenek meg. A CSRD az ESRS (European Sustainability Reporting Standards) alapján írja elő a részletes közzétételi követelményeket, amelyek nemcsak általános fenntarthatósági információkra, hanem iparág-specifikus adatokra is kiterjednek. Ezáltal a vállalatoknak nemcsak környezeti teljesítményükről, hanem társadalmi felelősségvállalásukról és vállalatirányítási gyakorlatukról is beszámolót kell készíteniük. Az új szabályozás fokozatosan lép hatályba: először a nagyvállalatokat és a tőzsdén jegyzett cégeket érinti, majd később a közepes méretű vállalatokra is kiterjed. A cél az, hogy az EU egész területén összehasonlítható és ellenőrizhető fenntarthatósági jelentések álljanak rendelkezésre, amelyek támogatják a zöld átállást, valamint megbízható információval szolgálnak a befektetők, szabályozók és más érintettek számára. A CSRD tehát nem pusztán jelentéstételi kötelezettséget teremt, hanem a vállalatok működésének egészére hatással van, mivel a fenntarthatósági szempontokat a stratégiai döntéshozatal szerves részévé emeli.

IFRS környezetben a CSRD és az IFRS S1–S2 standardok kiegészítik egymást. A Magyarországon IFRS-t alkalmazó vállalatoknak (például leányvállalatok, konszolidált beszámolót készítő cégcsoportok) a pénzügyi beszámolón túl a fenntarthatósági jelentést is az EU által előírt ESRS szerint kell készíteniük. Ez azt jelenti, hogy a hagyományos IFRS-pénzügyi beszámolás mellé beépül a fenntarthatósági adatok közzététele, amelyek ugyan külön fejezetben jelennek meg, de a jelentés szerves részét képezik.

Globálisan a fenntarthatósági jelentéstételi kötelezettség egyre szélesebb körben jelenik meg, de eltérő formában:

- Az EU-ban a CSRD előírásai kötelezővé teszik a fenntarthatósági jelentéseket minden nagyvállalat, tőzsdén jegyzett cég (kivéve a mikrovállalkozásokat), valamint később a közepes méretű vállalatok számára is. Ezeket az ESRS standardok szerint kell elkészíteni.
- Az IFRS Foundation (ISSB) által kiadott IFRS S1 és S2 standardok globális keretet adnak, elsősorban a tőkepiacok igényeire. Ezeket a szabályokat egyelőre önkéntes alapon vagy helyi jogalkotás bevezetésével kell alkalmazni, és főleg azokban az országokban lesznek kötelezők, ahol a szabályozó hatóságok beépítik a jogrendbe.
- Az USA-ban nincs központi, kötelező ESG-keretrendszer a US GAAP részeként, de a SEC (Securities and Exchange Commission) előírja bizonyos fenntarthatósági és klímakockázati információk közzétételét a nyilvánosan jegyzett vállalatok számára.

Magyarországon a CSRD az irányadó, amely az EU-s szabályozás részeként közvetlenül érinti a hazai cégeket is, az tervek a következők voltak:

- 2024-től a nagy közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók (például tőzsdén jegyzett cégek, bankok, biztosítók) számára már kötelező a CSRD szerinti fenntarthatósági jelentés készítése.
- 2025-től a többi nagyvállalat is köteles lesz ilyen jelentést készíteni, amennyiben két egymást követő évben teljesíti a következő kritériumok közül legalább kettőt: több mint 250 alkalmazott, 40 millió euró árbevétel, vagy 20 millió euró mérlegfőösszeg.
- 2026-tól a kis- és közepes méretű tőzsdén jegyzett vállalatokra is kiterjed a szabályozás, egyszerűsített jelentési kötelezettséggel.

Az EU Taxonómia Rendelet és a CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) együttesen határozzák meg az uniós fenntarthatósági jelentéstétel szabályait. A CSRD előírja, hogy a vállalatok fenntarthatósági beszámolójukban közzétegyék a Taxonómia szerinti mutatókat is, így biztosítva az átláthatóságot és az egységes értékelési keretrendszert. A 2023 januárjától hatályos CSRD a korábbi NFRD-t (Non-Financial Reporting Directive) váltotta fel, és jelentősen kiterjesztette a kötelező fenntarthatósági jelentéstétel körét. Nemcsak a nagyvállalatokra, hanem a tőzsdén jegyzett kkv-kra is vonatkozik, így az EU vállalati szférájának döntő többsége érintetté vált. A CSRD előírja az ESRS (European Sustainability Reporting Standards) alkalmazását, amelyekbe beépülnek a Taxonómia célkitűzései és mutatói. Ez azt jelenti, hogy a vállalatoknak nemcsak kvalitatív fenntarthatósági politikákat kell ismertetniük, hanem mennyiségi mutatókat is – például a bevétel, a beruházások (CAPEX) vagy a működési költségek (OPEX) taxonómiával összhangban álló arányát. Ez a rendszer közös nyelvet teremt a „zöld tevékenységek” meghatározásában, és elősegíti, hogy a tőke a klímasemleges, fenntartható beruházások felé irányuljon. A fenntarthatósági átláthatóság növelésével az EU célja, hogy a zöld átállást támogató régiók és projektek több finanszírozási forráshoz jussanak. Nem véletlen, hogy az EU a világ egyik vezető régiója a fenntartható finanszírozás területén: 2024-re mintegy 6,6 billió eurónyi ESG-eszközzel rendelkezett, amely az EU teljes kezelt vagyonának közel 38%-át jelenti. A szabályozás tehát a fenntarthatósági célokat a gazdasági fejlődéssel összekapcsolva biztosítja, hogy a befektetők érdekei hosszú távon is összhangba kerüljenek a regionális növekedéssel.

Ugyanakkor az ambiciózus jelentéstételi rendszer kihívásokat is felvetett. A kisebb és kevésbé fejlett régiókban működő cégek számára a szabályozás bonyolultsága és költségei jelentős terhet jelentenek. A vállalatok ugyanis egyszerre több, egymással részben átfedő fenntarthatósági keretrendszernek is meg kell feleljenek – például a CSRD, a Taxonómia, valamint a készülő CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive) előírásainak. Az Európai Központi Bank elemzése szerint az ESG-közzétételek sokasága olykor akadályozhatja a cégeket abban, hogy forrást szerezzenek az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra, mert túl sok adminisztratív erőforrást von el, és bizonytalanságot teremt. Az Európai Bizottság ezért 2023-ban előállt egy úgynevezett „Omnibus-irányelv” javaslattal, amely a szabályok egyszerűsítését célozta – például bizonyos kkv-k mentesítésével, a rendszer ugyan jelentős adminisztratív terhet ró a vállalatokra, de a fenntartható fejlődés támogatásának kritikus eszközévé válhat.

Az Európai Fenntarthatósági Jelentési Szabványok (European Sustainability Reporting Standards – ESRS) képezik a CSRD végrehajtásának alapját. Az ESRS célja, hogy egységes, részletes és ellenőrizhető keretet biztosítson a vállalatok fenntarthatósági adatszolgáltatásához az Európai Unióban.

A szabványok lefedik az ESG mindhárom pillérét:

- Környezeti tényezők: klímaváltozás, erőforrás-használat, szennyezés, biodiverzitás.
- Társadalmi tényezők: munkavállalói jogok, sokszínűség, ellátási láncban érvényesülő emberi jogok.
- Vállalatirányítás: etikus működés, korrupció elleni intézkedések, belső kontrollrendszer.

Az ESRS egyik legfontosabb újítása a kettős lényegesség elvének alkalmazása. A vállalatoknak nemcsak azt kell bemutatniuk, hogy a fenntarthatósági tényezők hogyan hatnak a pénzügyi helyzetükre (pénzügyi lényegesség), hanem azt is, hogy a vállalat működése milyen hatással van a környezetre és a társadalomra (környezeti-társadalmi lényegesség). Az ESRS 12 ágazatközi standardot foglal magában, amelyek minden vállalatra érvényesek. Ezt később iparág-specifikus kiegészítő standardok fogják követni, amelyek a sajátos környezeti és társadalmi kockázatokat részletezik. A CSRD előírásai jelentős terhet rónak a vállalatokra, hiszen évente sok mutatóról kell jelentést készíteniük. Ennek koordinálása jellemzően a CFO vagy a fenntarthatósági vezető feladata, akiknek biztosítaniuk kell, hogy a szervezet minden területéről – a HR-től az EHS-ig – összegyűljenek a szükséges adatok. A CSRD irányelv önmagában nem határoz meg konkrét számú mutatót, hanem a fenntarthatósági jelentéstételt részletesen előíró, jogilag kötelező ESRS szabványrendszerére épít. Ezek a szabványok jelenleg körülbelül 1 100–1 150 különálló adatpontot írnak elő, amelyek a vállalatoknak be kell gyűjteniük és közzétenniük. Ezt az EFRAG (Európai Pénzügyi Jelentéstételi Tanácsadó Csoport) strukturált listában tette közzé. Vannak 'Shall' (kötelező) és 'May' (önként választható) adatpontok, továbbá bizonyos pontok átmenetileg halaszthatók. Ez az adatpontok nagy száma jelzi a CSRD által támasztott nagyon részletes, strukturált és összehasonlítható jelentési követelményeket. A jelentéstétel hatékonyságához nélkülözhetetlen a kétszintű jelentéskészítés (double materiality), hogy csak az adott vállalat szempontjából releváns adatokat kelljen közölni. Ezek alapján a szervezetnek világosan meg kell határoznia céljait, tevékenységeit, szabályozásait, valamint be kell mutatnia az elért eredményeket. A szabályozás célja az is, hogy a különböző szervezetek közötti összehasonlíthatóság szigorú folyamatokkal biztosított legyen. További követelmény a független harmadik fél által végzett könyvvizsgálat. A fenntarthatósági adatoknak és folyamatoknak auditálhatónak kell lenniük, és a könyvvizsgálónak ellenőriznie kell, hogy az adatsorok, a célok és a stratégiák reálisak. Az igazgatótanács felelőssége, hogy a jelentést jóváhagyja, és annak tartalma megfeleljen a CSRD követelményeinek. Így az igazgatótanács pénzügyi beszámolóhoz hasonló felelősséggel tartozik a fenntarthatósági jelentésért is. Végül a jelentéseket elektronikus formátumban kell benyújtani, a papíralapú vagy egyszerű PDF-alapú jelentések már nem elegendők. Ez a követelmény az IT-részlegek és a vezetés számára is kihívásokat jelent: megfelelő szabványok bevezetésére és sok esetben új digitális eszközök alkalmazására van szükség, hogy a vállalat eleget tegyen a CSRD előírásainak.

Az Európai Unió 2025 áprilisában elfogadta az úgynevezett „stop-the-clock” irányelvet (Directive (EU) 2025/794), amely a vállalatok fenntarthatósági jelentéstételi kötelezettségeinek határidejét két évvel elhalasztja. A halasztás célja, hogy több időt biztosítson a cégeknek a felkészülésre, valamint lehetőséget adjon az uniós szabályok egyszerűsítésére és pontosítására. Ez a döntés azt jelenti, hogy a vállalatok több időt kapnak a szükséges folyamatok, adatrögzítési rendszerek és belső ellenőrzések kialakítására, valamint arra, hogy a fenntarthatósági jelentéstételt összehangolják a pénzügyi beszámolási gyakorlataikkal.

A CSRD hatálybalépésének módosítása (2025. áprilisi EU döntés alapján):

Az EU 2025. április 16-án kihirdetett döntése értelmében a tagállamoknak át kell ültetniük a nemzeti jogba a CSRD további hatálybalépésének két évvel történő halasztását. Ennek nyomán a számviteli törvény úgy módosult, hogy:

- A nagyvállalatnak minősülő, de nem közérdeklődésre számot tartó vállalkozások (a CSRD ún. második körös kötelezettjei) számára a fenntarthatósági jelentés készítése első alkalommal nem a 2025-ös, hanem csak a 2027-re vonatkozó üzleti év vonatkozásában lesz kötelező.
- A közérdeklődésre számot tartó kkv-knak (a mikrovállalkozásokat leszámítva), valamint a kis és nem összetett pénzügyi intézményeknek, zárt biztosítóknak és viszontbiztosítóknak a jelentéstételi kötelezettség első alkalommal a 2026 helyett a 2028-ra vonatkozó üzleti évre lesz kötelező.

A kötelezettség továbbra is akkor áll fenn, ha a vállalkozás az alábbi három kritériumból legalább kettőt teljesít:

- éves nettó árbevétel meghaladja a 20 milliárd forintot,
- mérlegfőösszeg meghaladja a 10 milliárd forintot,
- az éves átlagos foglalkoztatotti létszám több mint 250 fő.

Magyarország a CSRD irányelvet – amely a fenntarthatósági jelentéstételt rendeli el – már átültette a nemzeti jogba a 2023. évi CVIII. törvénnyel, az úgynevezett ESG-törvényként. Ez a módosítás a Számviteli törvényt (2000. évi C. törvény) kibővítette egy III/A. fejezettel, amely előírja, hogy mely vállalatok kötelesek fenntarthatósági jelentést készíteni (pl. küszöbértékek: 20 mrd Ft árbevétel, 10 mrd Ft mérlegfőösszeg, 250 fős létszám). Magyarország ezt a Stop-the-Clock elhalasztást beépítette a nemzeti jogba. A 2025. évi LIV. törvény módosítja a Számviteli törvényt úgy, hogy a CSRD időpontjait kormányközelsben levő (jogi és szabályozási) változásoknak megfelelően késlelteti. A nagyvállalatnak minősülő, de nem közérdeklődésre számot tartó cégek (CSRD, 2. hullám) nem a 2025-ös, hanem a 2027-ben induló üzleti évekre jelentik először fenntarthatósági jelentésüket – tehát a jelentés 2028-ban készül el. A közérdeklődésre számot tartó kkv-k, kis és nem összetett pénzügyi intézetek, zárt biztosítók/viszontbiztosítók (CSRD, 3. hullám) nem a 2026-ra, hanem a 2028-ban induló üzleti évekre jelentik először – tehát a jelentés 2029-ben készül el (BDO Magyarország, Adozona).

6.2.3. IFRS S1 és S2 fenntarthatósági standardok

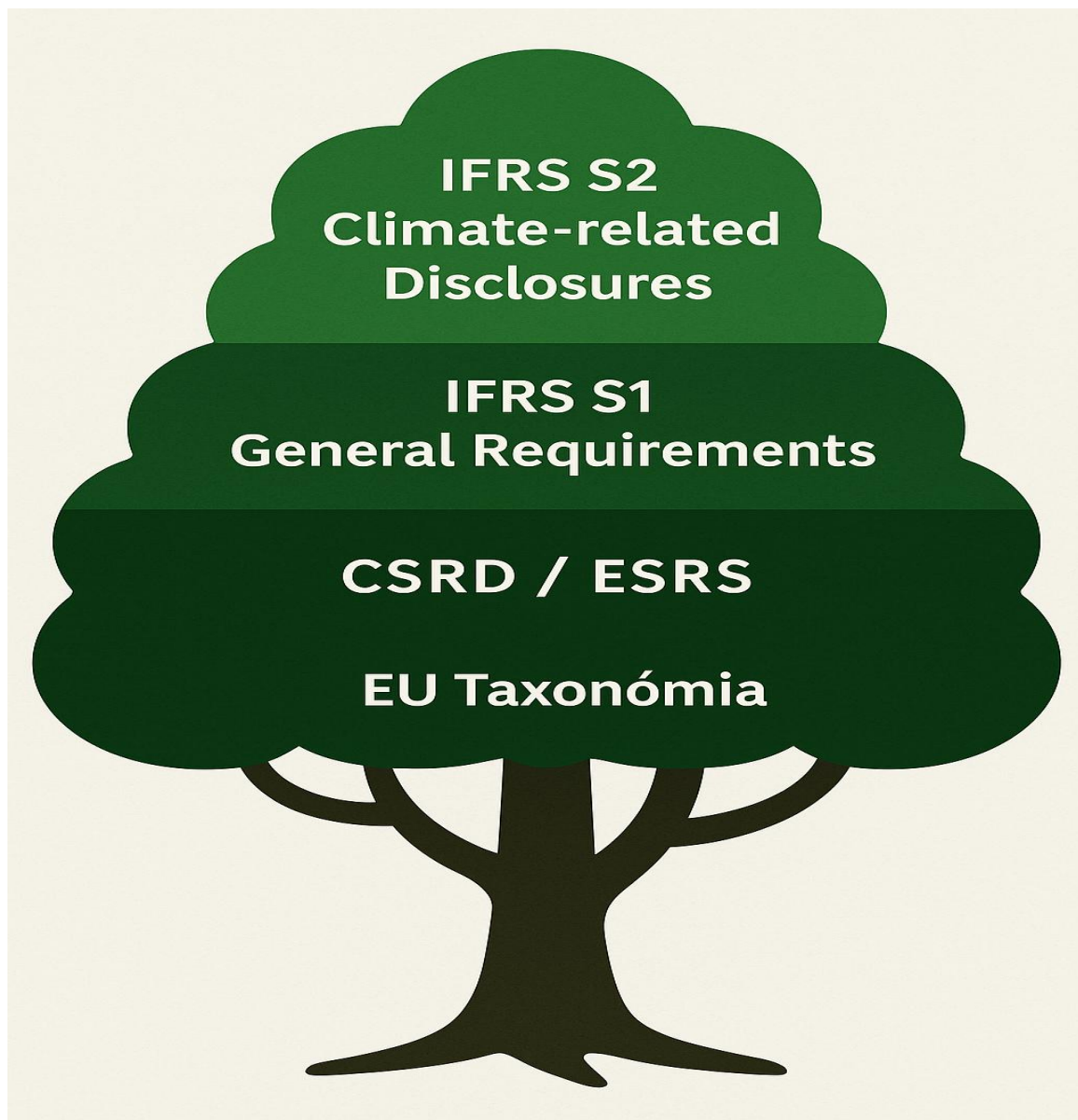
Az európai szabályozási keretekkel párhuzamosan az IFRS Alapítvány létrehozta a Nemzetközi Fenntarthatósági Standardok Testületét (ISSB), amelynek célja a globálisan összehasonlítható ESG-jelentéstételi alapvonal kialakítása. Az első két standard, az IFRS S1 (általános fenntarthatósági közzétételi követelmények) és az IFRS S2 (klímaváltozással kapcsolatos közzétételek), 2023-ban véglegesült, és 2024-től alkalmazható. Az IFRS standardok központi elve, hogy a vállalatok azokra a fenntarthatósági kockázatokra és lehetőségekre fókuszáljanak, amelyek pénzügyileg lényegesek, vagyis közvetlenül hatnak a vállalat értékére. Ez eltér az EU kettős lényegesség elvétől, amely nemcsak a vállalatra gyakorolt pénzügyi hatásokat, hanem a vállalat társadalmi és környezeti hatásait is figyelembe veszi. Ugyanakkor jelentős átfedések is vannak a két rendszer között. Az IFRS S2 például szorosan igazodik az ESRS E1 klímastandardhoz, és tartalmazza az irányítás, a stratégia, a kockázatkezelés és a kibocsátási adatok (Scope 1–2–3) közzétételét – vagyis a CSRD klímajelentési követelményeihez hasonló struktúrát követ. Az IFRS S1 pedig kiterjed a fenntarthatósági tényezők átfogó közzétételére, amelyeket a pénzügyi kimutatásokkal összhangban kell bemutatni, hasonlóan a CSRD által előírt ESRS-ekhez. A kapcsolat a Taxonómiával is közvetlen: míg az IFRS standardok a befektetők számára releváns, globálisan összehasonlítható információkra helyezik a hangsúlyt, addig a Taxonómia az EU-n belül egységesen meghatározza, hogy mely gazdasági tevékenységek minősülnek fenntarthatónak. A CSRD kötelezővé teszi a Taxonómia szerinti mutatók közzétételét, miközben az IFRS S1 és S2 biztosítja azt a globális nyelvet, amely alapján ezek az adatok a nemzetközi befektetők számára is értelmezhetők és összehasonlíthatók. A két megközelítés így kiegészíti egymást, mert az EU Taxonómia és a CSRD az átláthatóságot és a regionális célokhoz (pl. zöld megállapodás) való hozzájárulást erősíti, míg az IFRS ISSB standardok a befektetőknek nyújtanak döntéstámogató, pénzügyi szempontból lényeges ESG-információkat. Ennek eredményeként az európai vállalatok kettős előnyhöz jutnak: egyszerre felelnek meg a szigorú uniós jelentéstételi előírásoknak, és olyan formátumban szolgáltatnak adatokat, amely a globális tőkepiacokon is versenyképessé teszi őket.

Az IFRS S1 és IFRS S2 standardok célja, hogy a fenntarthatósági információkat a pénzügyi beszámolóval egységes szerkezetben tegyék közzé. Ez biztosítja, hogy a befektetők olyan adatokhoz jussanak, amelyek összehasonlíthatók, ellenőrizhetők és idősorosan követhetők. A közzétett információknak ugyanarra az időszakra és gazdálkodó egységre kell vonatkozniuk, mint a pénzügyi kimutatásoknak:

- IFRS S1 – Általános fenntarthatósági közzétételek, az alábbi tartalmakat írja elő:
 - Irányítás: hogyan szervezi meg a vállalat a fenntarthatósági kockázatok és lehetőségek kezelését.
 - Stratégia és üzleti modell: a fenntarthatósági tényezők beépülése a hosszú távú stratégiába.
 - Kockázat- és lehetőségmenedzsment: a fenntarthatósági kockázatok azonosítása, értékelése és kezelése.
 - Mérészetek és célok: a vállalat által alkalmazott indikátorok és teljesítménymutatók, amelyekkel nyomon követi a fenntarthatósági célok teljesülését.

- IFRS S2 – Klímával kapcsolatos közzétételek, a standard kifejezetten az éghajlatváltozás pénzügyi hatásaira fókuszál, a TCFD-ajánlásokra építve:
 - ÜHG-kibocsátás (Scope 1, 2, 3) teljes körű bemutatása.
 - Fizikai és átmeneti kockázatok azonosítása (pl. szélsőséges időjárás, szabályozói változások).
 - Forratókönyv-elemzés és hatásvizsgálat, amely bemutatja, hogy a klímaváltozás különböző pályái milyen hatással lehetnek a vállalatra.

Az IFRS S1 és S2 előírja, hogy a fenntarthatósági kockázatok számszerűsíthető pénzügyi hatásait a főbb pénzügyi kimutatásokban (mérleg, eredménykimutatás, cash-flow) is tükrözni kell. Ha a fenntarthatósági információ és a pénzügyi beszámoló eltérő következtetésekre vezet, a különbséget indokolni kell.

5. Kép: Fenntarthatósági Életfa

A Fenntarthatósági Életfa bemutatja, hogy a fenntarthatósági jelentéstétel egy egymásra épülő, szerves rendszer. Az EU Taxonómia a gyökérzet, amely stabil alapot ad; a CSRD/ESRS a törzs, amely összetartja a struktúrát; míg az IFRS S1 és S2 a lombkorona, amely globális szinten láthatóvá és összehasonlíthatóvá teszi a vállalatokat, ez a szint adja a fának a koronáját, vagyis a globálisan összehasonlítható, befektetőközpontú információkat. Harmonizál a CSRD/ESRS rendszerrel, de globális kitekintést biztosít, így a fenntarthatósági jelentéstétel élő ökoszisztémáját jelképezi,

41. Táblázat: Fenntarthatósági jelentéstételi keretrendszerek

Keretrendszer	Hatály / Cél	Fő fókusz és kötelező tartalmak	Kapcsolódás más rendszerekhez
IFRS S1 (General Requirements)	Globális, befektetőközpontú disclosure standard	Minden fenntarthatósági kockázat és lehetőség, amelyek pénzügyileg lényegesek. (Governance, Stratégia és üzleti modell, Kockázat- és lehetőségmenedzsment, Mérés számok és célok)	Harmonizál a CSRD/ESRS-sel (pl. irányítás, kockázatkezelési struktúra)
IFRS S2 (Climate-related Disclosures)	Globális, klímakockázati disclosure standard	Éghajlatváltozás hatásai. (Kibocsátások, fizikai és átmeneti kockázatok, forgatókönyv-elemzés, mérőszámok, célok)	Szoros megfelelés az ESRS E1 klímastandarddal; TCFD-re épül
CSRD / ESRS	EU-szintű kötelező fenntarthatósági jelentéstétel	Kettős lényegesség: pénzügyi hatás + társadalmi/környezeti hatás. Átfogó ESRS standardok (általános + témaspecifikus). ESG területek: E, S, G	Beépíti az EU Taxonómia kötelező mutatóit (bevétel, CAPEX, OPEX arány)
EU Taxonómia	EU-szintű osztályozási rendszer	Tevékenységek környezeti fenntarthatósága (6 cél). - Bevételek aránya - Beruházások aránya - Működési költségek aránya	A CSRD előírja közzétételüket; IFRS struktúrában is bemutathatók

Forrás: www.iasb.org.com, www.finance.ec.europa.eu alapján saját szerkesztés

6.2.4. Környezeti Számvitel és Fenntarthatósági Számvitel

A környezeti számvitel és a fenntarthatósági számvitel nem csupán elnevezésükben, hanem témájukat és számviteli megközelítésüket tekintve is különböznek. A környezeti számvitel szűkebb fókuszú: elsősorban a környezetvédelmi költségek, kibocsátások és erőforrás-felhasználás pénzügyi nyilvántartására és mérésére koncentrál. Szerepe főként a környezeti költségszámításban és a környezeti auditokban jelenik meg. Ezzel szemben a fenntarthatósági számvitel tágabb fogalom, amely a gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziókat egyaránt integrálja. Ezáltal nemcsak a környezetvédelmi hatásokat, hanem a vállalat társadalmi felelősségvállalását, munkavállalói jólétet és gazdasági hatékonyságot is méri. A modern számviteli gyakorlatban, különösen az IFRS S1–S2 és az EU Taxonómia bevezetésével, a fenntarthatósági számvitel vált a korszerűbb és szélesebb körben alkalmazott fogalommá. A két fogalom eltérő tartalmat fed: a környezeti számvitel a fenntarthatósági számvitel egyik részeként értelmezhető, míg a fenntarthatósági számvitel integrált, átfogó keretet biztosít a vállalatok teljesítményének bemutatására.

42. Táblázat: Környezeti számvitel vs. Fenntarthatósági számvitel

Szempont	Környezeti számvitel (Environmental Accounting)	Fenntarthatósági számvitel (Sustainability Accounting)
Fókusz	Környezeti hatások és költségek számbavétele	Gazdasági, társadalmi és környezeti (ESG) teljesítmény integrált mérése
Dimenziók	Csak környezet (energia, kibocsátás, hulladék, erőforrás-felhasználás)	Három pillér: gazdasági, társadalmi, környezeti
Tipikus mutatók	CO ₂ -kibocsátás, víz- és energiafogyasztás, környezetvédelmi beruházások költségei	CSR ráfordítások, diverzitás, munkavállalói fluktuáció, CO ₂ -arány árbevételekhez, fenntartható beruházások megtérülése
Cél	A környezeti költségek azonosítása és beépítése a pénzügyi döntésekbe	A vállalat teljes fenntarthatósági teljesítményének átlátható mérése és jelentése
Használat a szakirodalomban	Gyakoribb a 2000-es évekig, főként ENSZ, OECD és nemzeti környezeti politikákban	2015 után vált elterjedtté, GRI, SASB, IFRS S1–S2, EU Taxonómia is ezt használja
Gyakorlati alkalmazás	Környezeti költségszámítás, környezetvédelmi audit	Fenntarthatósági jelentés, ESG-jelentés, integrált jelentés

Forrás: www.iasb.org.com, www.finance.ec.europa.eu alapján saját szerkesztés

Ellenőrző kérdések

- Milyen történelmi folyamatok vezettek a globális számvitel kialakulásához?
- Miben különbözik a kontinentális és az angolszász jogrendszer szerepe a számvitelben?
- Melyek a nemzetközi számvitel elterjedésének főbb tényezői?
- Mely szervezetek felelősek az IFRS és a US GAAP szabványalkotásáért?
- Mi a lízingszámvitel szabályozásának fő különbsége IFRS és US GAAP alatt?
- Milyen szerepe van az SEC-nek az amerikai számviteli rendszerben?
- Mit jelent az, hogy az IFRS elvi alapú, a US GAAP pedig szabályalapú?
- Melyek az IFRS keretrendszer fő elemei?
- Mit takar az XBRL és milyen célra használják?
- Melyek a legfontosabb különbségek az IFRS és a US GAAP között a pénzügyi beszámolás terén?
- Melyek a fő számviteli alapelvek az IFRS-ben?
- Miben különbözik a számviteli alapelvek értelmezése US GAAP és IFRS alatt?
- Milyen szerepe van a minőségi jellemzőknek a pénzügyi beszámolásban?
- Hogyan hasonlíthatók össze a számviteli alapelvek a két rendszerben?
- Mi az IFRS koncepcionális keretének célja?
- Melyek a fő pénzügyi kimutatások az IFRS szerint?
- Miben különbözik a közzététel szerepe az IFRS és US GAAP szerint?
- Mi a jelentősége az értékelésnek a koncepcionális keretben?
- Hogyan definiálja a magyar számvitel az eszközt és a kötelezettséget?
- Milyen hatással van a digitalizáció a globális számviteli folyamatokra?
- Mit jelent az SSC és milyen szerepet tölt be a nemzetközi számvitelben?
- Melyek az SSC-k legfontosabb feladatai a számviteli folyamatokban?
- Hogyan befolyásolja az automatizáció a pénzügyi beszámolás hatékonyságát?
- Milyen technológiai alapok szükségesek az SSC működéséhez?
- Melyek az IFRS szerinti integrált jelentéstétel fő részei?
- Milyen kötelező elemei vannak a saját tőke változás kimutatásnak?
- Mit tartalmaz a fenntarthatósági jelentéstétel az IFRS szerint?
- Mit takar az integrált jelentéstétel koncepciója?

Felhasznált szakirodalom:

Adams, C. A. (2020): Sustainability reporting and value creation. *Social and Environmental Accountability Journal*, 40(3), pp. 191–197. <https://doi.org/10.1080/0969160x.2020.1837643>

Al-Husain, R. A., Al-Adaileh, R., Al-Saidi, M. (2025): Optimizing sustainability performance through digital dynamic capability: The mediating role of green technology innovation. *Scientific Reports*. 15, Article number: 24217 <https://doi.org/10.1038/s41598-025-04912-6>

Azapagic, A. (2003): Systems approach to corporate sustainability. *Process Safety and Environmental Protection*, 81(5), pp. 303–316. <https://doi.org/10.1205/095758203770224342>

Bąk, I., Wawrzyniak, K., Oesterreich, M. (2022): *Sustainability and regional competitiveness: The role of clusters and industrial parks*. *Sustainability*, 14(7), 3788. <https://doi.org/10.3390/su14073788>

Bács Zoltán - Böcskei Elvira - Dékán Tamásné - Orbán Ildikó - Fenyves Veronika (2017): Az IFRS beszámolóban rejlő sajátosságok controlling szemléletű vizsgálata – döntéstámogató vezetői számvitel előtérbe kerülése a pénzügyi számvitel szabályozásán keresztül. *Controller Info* 2017. V. évf. (4) szám 2-8. 10.24387/CI.2017.4.1. <https://controllerinfo.hu/az-ifrs-beszamoloban-rejlo-sajatossagok-controlling-szemleletu-vizsgalata-dontestamogato-vezetoi-szamvitel-eloterbe-kerulese-a-penzugyi-szamvitel-szabalyozasan-keresztul/>

Bartha Ágnes - Gellért Henriett - Madarasiné Szirmai Andrea (2019): Nemzetközi számviteli ismeretek. Perfekt Kiadó. Budapest. p. 470. ISBN 9789633948675

Beke Jenő (2014): Nemzetközi számvitel. Akadémia kiadó Zrt. Budapest p. 272. ISBN 9789630595728

Bevilacqua, C., Pizzimenti, P., & Ou, Y. (2023): Cities in Transition and Urban Innovation Ecosystems: Place and Innovation Dynamics in the Case of Boston and Cambridge (USA). *Sustainability*, 15(18), 13346. <https://doi.org/10.3390/su151813346>

BYARD, D. – Y. LI, – Y. YU (2011): The effect of mandatory IFRS adoption on financial analysts' information environment. *Journal of Accounting Research* 49 (1) p. 69–96. ISSN: 00218456

DASKE, H. – L. HAIL, C. LEUZ – R. VERDI (2008): Mandatory IFRS reporting around the world: Early evidence on the economic consequences. *Journal of Accounting Research* 46 (5) p.1085–142. ISSN: 00218456

Čiarnienė, R., Vienažindienė, M., & Adamonienė, R. (2020): Sustainable behaviour: Evidence from Lithuania. *Engineering Management in Production and Services*, 12(1), 80–92. <https://doi.org/10.2478/emj-2020-0007>

Elkington, J. (1997): *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Capstone. p 401. ISBN-13: 978-1900961271

Feil, A. A. - Schreiber, D. - Haetinger, C. - Luz, A. G. (2019): Sustainability indicators for industrial organizations: Systematic literature review. *Journal of Cleaner Production*, 224, 802–816. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.03.242>

Gombkötő Nóra – Hámori Judit, Rózsa Andrea - Troján Szabolcs - Hegyi Judit – Lámfalusi Ibolya - Kacz Károly (2025): Sustainability reporting practices of Hungarian food subsectors from EU taxonomy perspectives. *Discover Sustainability*, 6(1), Article 129. <https://doi.org/10.1007/s43621-025-00926-2>

Haus-Reve, S., et al. (2024): The role of clusters in addressing societal challenges. *European Planning Studies*. Taylor & Francis (European Planning Studies) 1927-1942. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09654313.2023.2273317>

Hegyi Judit – Troján Szabolcs - Miklósné Varga Anita - Gombkötő Nóra - Kacz Károly (2024): Sustainability reporting practices of agricultural and forestry companies in Hungary: A content analysis. *BIO Web of Conferences*, 125, 1010. <https://doi.org/10.1051/bioconf/202412501010>

Kaplan Publishing (2023): Financial Accounting (FA/FFA) – Exam Kit 2023–2024. *Kaplan Publishing. London*. p 388. ISBN 9781839963841.

Karai Éva (2018): IFRS 9 – Pénzügyi instrumentumok – Pénzügyi eszközök és pénzügyi kötelezettségek besorolása és értékelése. Hessyn kft. p 168. ISBN: 978615554343

Kovács-Rump Henetta - Menich-Jónás Judit (2021): A számvitel harmonizációja – Európai Unió és Magyarország. *Controllerinfo*. IX. ÉVF. 2021. 2. SZÁM 27-32. DOI: 10.24387/CI.2021.2.5. <https://controllerinfo.hu/a-szamvitel-harmonizacioja-europai-unio-es-magyarorszag/>

Lakatos László Péter-Kovács Dániel Máté-Madarasiné Szirmai Andrea-Mohl Gergely-Rózsa Ildikó (2018): A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata. Magyar könyvvizsgáló kamara. Budapest. p. 1216. ISBN 9786158045483

Mahraz, S. (2020): Financial Shared Service Centers: A typology and strategic frameworks. *Journal of Finance Transformation*, 52, 45–58.

Madarasiné Szirmai Andrea - Simon Szilvia – Kovács Dániel Máté – Mohl Gergely (2024): IFRS – A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok értelmezése és alkalmazása. Penta Unio. Budapest. p 562. ISBN 9789636670078

Porter, M. E. - Linde, C. (1995): Toward a new conception of the environment-competitiveness relationship. *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 97–118. <https://doi.org/10.1257/jep.9.4.97>

Porter, M. E. (2003): *The economic performance of regions*. *Regional Studies*, 37(6–7), 549–578. <https://doi.org/10.1080/0034340032000108688>

Santos, A. M. - Barbero Jiménez, J. - Salotti, S. - Diukanova, O. - Pontikakis, D. (2022): On the road to regional ‘Competitive Environmental Sustainability’: the role of the European structural funds. *JRC Working Papers on Territorial Modelling and Analysis*, No 07/2022. *European Commission, Joint Research Centre, Seville*. JRC129487.

https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC129487?utm_source=chat-gpt.com

Rózsa Ildikó (2015): Nemzetközi számvitel I. – Az IFRS alapjai a kezdetektől – egyedi beszámolókra vonatkozó standardok. Hessyn Kft. Budapest. p. 200. ISBN 9786155543012

Rózsa Ildikó (2015): Nemzetközi számvitel II. – Az IFRS konszolidációra vonatkozó szabályai – érthetően és gyakorlatiasan. Hessyn Kft. Budapest. p.100. ISBN 9786155543029

Rózsa Ildikó - Karai Éva - Búdy Zoltán (2015): IFRS példatár. Feladatgyűjtemény a nemzetközi számvitel témaköréből egyedi és konszolidált beszámolókhöz. Hessyn Kft. Budapest. p. 320. ISBN 9786155543036

Shamrock, S. E. (2012): IFRS & USGAAP A Comprehensive Comparison. John Wiley & Sons. p. 203. ISBN 978-1-118-26371-6 (ebk) <http://ndl.ether-net.edu.et/bitstream/123456789/25932/1/10.Steven%20E.%20Shamrock.pdf>

SHIFERAW N. – ASSEFA D. (2020): Benefits and Challenges of International Financial Reporting Standard (IFRS) Transition in Ethiopia (Case Study on Some Selected Organizations in Ethiopia). International Journal of Scientific and Research Publications, Volume 10, Issue 6 p. 1041-1049. ISSN: 2250-3153

Smith, J. - Patel, K. (2019): Global Shared Services in Finance: Drivers, structures and impacts. International Journal of Accounting Information Systems, 33, 100–115.

Szegediné Lengyel Piroska (2020): Nemzetközi számviteli ismeretek: IFRS-tan. Globe Edit. Budapest. p. 148. ISBN 978-6200612779

Túróczi Imre-Tóth Róbert-Dr Hegedűs Mihály (2020): Kontrolling a nemzetközi számviteli szabályok szerint könyvelő vállalkozások gyakorlatában. CONTROLLER INFO VIII. évf. 2020.4. szám 8-12. DOI: 10.24387/CI.2020.4.2. <https://controllerinfo.hu/kontrolling-a-nemzetkozi-szamviteli-szabalyok-szerint-konyvelo-vallalkozasok-gyakorlataban/>

Wesselink, R. - Blok, V. - Ringersma, J. (2017): Pro-environmental behaviour in the workplace and the role of managers. *Journal of Cleaner Production*, 168, 1679–1687. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.08.214>

Winslow, J. – Coenen, L. (2023): Sustainability transitions to circular cities: Experimentation between urban vitalism and mechanism. *Cities*. 142 (6). DOI: [10.1016/j.cities.2023.104531](https://doi.org/10.1016/j.cities.2023.104531)

Zhang, L., Wu, J., Chen, H., & Nguyen, B. (2020): Does one bad apple ruin a firm's green brand image? *European Journal of Marketing*, 54(11), 2501–2521. <https://doi.org/10.1108/EJM-11-2019-0844>

Zhang, T., et al. (2024) Corporate ESG behavior and employee satisfaction. *Sustainability*, 16(4), 1903. <https://doi.org/10.3390/su16041903> (PMC)

Internetes hivatkozások:

Balázs Gábor - Balogh Roland - Novák Miklós (2018): IFRS Egyedi Illusztratív Kimutatások. https://www.pwc.com/hu/hu/szolgáltatások/ifrs/ifrs_kiadványok/illustrative/ifrs_egyedi_illusztrativ.pdf

Deloitte IFRS/US GAAP Comparison Roadmap (2024) (Roadmap: Comparing IFRS Accounting Standards and U.S. GAAP: Bridging the Differences (September 2024) | DART – Deloitte Accounting Research Tool) <https://dart.deloitte.com/USDART/home/publications/roadmap/ifrs-us-gaap-comparison>

DELOITTE (2014): IFRS zsebkönyv, p.144 Elérhető: <https://vdocuments.site/ifrs-zsebkonyv-2014.html>

Deloitte: IAS plus. <https://www.iasplus.com/en/home>

Deloitte (2024): Comparing IFRS Accounting Standards and U.S. GAAP: Bridging the Differences. <https://www.fasb.org/page/ShowPdf?path=ASU%202024-02.pdf&title=ACCOUNTING%20STANDARDS%20UPDATE%202024-02%E2%80%94Codification%20Improvements%E2%80%94Amendments%20to%20Remove%20References%20to%20the>

EU The EU and the Global Convergence in Accounting Standards

https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/financial-reporting_en

<https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/view-jurisdiction/european-union/>

European Commission (2020): *Regulation (EU) 2020/852 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment (EU Taxonomy Regulation)*. <https://eur-lex.europa.eu>

European Commission (2021): *Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*. <https://ec.europa.eu>

EBA (2025): *Proposal for a voluntary EU green loan label*. <https://eurodw.eu/> (European Data Warehouse)

EFRAG. (2024): *ESRS Implementation Guidance 2: Value chain*. <https://www.efrag.org/> (EFRAG)

EFRAG: Az EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group, magyarul Európai Pénzügyi Beszámolási Tanácsadó Csoport). <https://www.efrag.org/en>, <https://efrag.org/>

Európai Unió (2022): *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2464 irányelve a vállalati fenntarthatósági jelentéstételről (CSRD)*. Hivatalos Lap, L 322/15. Magyar Közlönyben kihirdetve: 2023. évi XXV. törvény.

EY(2021): IFRS USGAAP versus IFRS. /<https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-us/technical/accountinglink/documents/ey-ifs11560-211us-01-14-2021.pdf>

FASB Accounting Standards Codification (ASC)
The single source of authoritative nongovernmental U.S. GAAP
<https://asc.fasb.org/>

FASB (2024): Accounting standards.
<https://www.fasb.org/page/ShowPdf?path=ASU%202024-02.pdf&title=ACCOUNTING%20STANDARDS%20UPDATE%202024-02%E2%80%94Codification%20Improvements%E2%80%94Amendments%20to%20Remove%20References%20to%20the>

FASAB (2024): FASAB Handbook of Federal Accounting Standards and Other Pronouncements, as Amended.
https://files.fasab.gov/pdf/files/2024_FASAB%20Handbook.pdf

FASAB: <https://fasab.gov/accounting-standards/>

IFRS standard alkotó testülete: www.ifrs.org

IFRS Foundation (2023) *IFRS S1 – General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information*.
<https://www.ifrs.org>

IFRS Foundation (2023) *IFRS S2 – Climate-related Disclosures*.
<https://www.ifrs.org>

IFRS magyarul <https://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/ifrs-standardokhoz-kapcsolodo-szemlelteto-peldak-bevezetesi-utmutato-kovetkeztetesek-alapja-magyar-nyelvu-forditasa>

Johnson, R. (2023): GAAP vs. IFRS: A Comparative Analysis of Accounting Standards.
<https://www.invensis.net/blog/gaap-vs-ifrs>

KPMG (2024): IFRS compared to US GAAP <https://kpmg.com/kpmg-us/content/dam/kpmg/frv/pdf/2023/ifrs-us-gaap-2023-final.pdf>

Open AI: <https://chat.openai.com> (OpenAI. (2025). ChatGPT (January 30 Version) [Large language model]. Retrieved from)

OECD (2020) *OECD Guidelines for Multinational Enterprises: Responsible Business Conduct Matters*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264232024-en>

OECD (2025) *Building beneficiary capacity under EU cohesion policy*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c2efa2e2-en> (OECD)

PCAOB Auditing Standard No. 2201
An Audit of Internal Control Over Financial Reporting That Is Integrated with An Audit of Financial Statements
https://pcaobus.org/oversight/standards/auditing-standards/details/AS_2201_ARM_Amendment

SEC Guide on Sarbanes-Oxley Section 404
A guide for small businesses on compliance with Section 404
<https://www.sec.gov/info/smallbus/404guide.pdf>

Pénzügyminisztérium: IFRS magyarul

<https://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/a-nemzetkozi-penzugyi-beszamolasi-standardok-international-financial-reporting-standards-ifrs-ek-alkalmazasa-egyedi-beszamolasi-celokra>

US GAAP Accounting Standards Codification <https://asc.fasb.org/Home>

USGAAP standard alkotó testülete: www.fasb.org